

SZUNG SZÁN
ZEN MESTER

HAMUT A BUDDHÁRA

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Dropping Ashes on the Buddha
The Teaching of Zen Master Seung Sahn
New York, Grove Weidenfeld 1976
© Providence Zen Center, Inc.

Az angol kiadást szerkesztette:
Stephen Mitchell

Az eredetit kiadta a Grove Press Kiadó
a Wheatland Corporation egyik részlege
841 Broadway, New York, N.Y. 10003
ISBN: 0-8021-3052-6

Fordították:
© Szigeti György, Sólyom Melinda, Hörcher Péter, Virágh Szabolcs

Lektorálták:
© Csong An Szunim, DM, Bardi Terézia, Myo Jin, Kwang Do, Makula Zsófia

A magyar kiadás minden joga a Kvanum Zen Iskolát illeti.

© Kvanum Zen Iskola Magyarországi Közossége
www.kvanumzen.hu

Ennek a könyvnek egyetlen része sem másolható, reprodukálható, nem tárolható adattárolókban és nem vihető át más formába semmilyen eszközzel, beleértve a mechanikus, az elektronikus, a fotómásolásos eljárásokat, felvevő berendezéseket és egyéb eljárásokat a kiadó írásos engedélye nélkül.

A könyv megjelenését támogatta:
Benkő Attila és a Szenzár Kft.

A nyomdai munkálatokat a Hungária Nyomda végezte.
Szedte és a borítótervet készítette: Kezdőpont Bt.
Nyomdai előkészítés: Alexandrosz (SenzArt Kreatív Műhely)

ISBN: 963-7310-46-0

TARTALOM

Előszó	9
Bevezetés	11
1. A zen önmagunk megismerése	13
2. A zen kör	15
3. A megfizethetetlen tanítás	18
4. Tanácsok egy kezdőnek	19
5. Kívül, belül	30
6. Egy gyermek a halálról kérdez	32
7. Kinek van szüksége zen mesterre?	34
8. Te ragaszkodsz!	34
9. A Szív Szútráról	37
10. Nem nehéz, nem könnyű	40
11. Dharma beszéd	42
12. Mennyi egy meg kettő?	45
13. Mit tegyünk a zajjal?	46
14. Teljesen meg kell bolondulnod	47
15. Ko Bong története	49
16. Hogyan mosolyoghat a Buddha?	52
17. Almák és narancsok	54
18. <i>Kóan</i> blues	55
19. A megvilágosodás nyolcvannégyezer foka	59
20. Mi a szabadság?	62
21. A nagy kincs	64
22. A tiszta tudat holdja	64
23. Mit hoztál?	65
24. „Megvilágosodott” és „nem-megvilágosodott” csupán üres szavak	68
25. Miért éneklünk?	69
26. Dharma beszéd	72
27. Von Hjo története	74
28. Sün a patkánylyukban	77
29. Zen-gyakorlat	81

30. A tudatotok mozog	83
31. Bódhiszattva ragaszkodás	85
32. A zen öt fajtája	86
33. A hó színe	90
34. Nemtudó tudat, folytatás	91
35. Zen és tantra	94
36. A tízezer kérdés mind egyetlen kérdés	95
37. A Buddha egy pár fűcipő	97
38. Három interjú	99
39. Mi van akkor, ha leoltják a lámpát?	101
40. A tudat ellenőrzése	102
41. Mi a halál?	104
42. A megvilágosodás akarása	106
43. A nők igaz útja	108
44. Látod-e a szemedet?	109
45. Különleges gyógyszer és nagy üzlet	111
46. Csodák	114
47. Egy Dharma beszéd	118
48. Egy kis gondolkodás, egy kis kakaskodás	120
49. Az el nem érés az elérés	123
50. Igazi zen-ülés	128
51. A <i>szamádhi</i> nem <i>szatori</i>	130
52. Lin Csi KHÁ-ja	132
53. Nirvána és <i>Anuttara Szamjak Szambódhi</i>	134
54. A zen és a művészetek	135
55. Műanyag virágok, műanyag tudat	138
56. Igazi üresség	140
57. Ébredj!	141
58. Még több hamut a Buddhára	142
59. Szu Tung Pó története	147
60. Amit a természetből tanulsz	150
61. Ez	153
62. Kis szeretet és nagy szeretet	157
63. Van a macskának buddha-természete?	159
64. Kint a mélységből	160
65. Mulatságos	162

66. Kjong Hó története	164
67. Bódhiszattva bűn	167
68. Dharma beszéd	169
69. Az igaz út	170
70. Szex tudat = zen tudat?	172
71. Éles szemű oroszlánok és vaksi kutyák	175
72. Eredeti hang, eredeti test	178
73. Man Gong története	183
74. Man Gong „KHA!”-ját magyarázza	187
75. A nincs-tudat átadása	188
76. A tehén bendőjében	190
77. „Ma Buddha születésnapja van. Süt a Nap.”	191
78. Dok Szán és a botja	193
79. Minden tanít	194
80. Ki mond egyet?	206
81. Melyik a te csillagod?	208
82. Szul története	209
83. Párbeszéd a szvámival	213
84. Nagy hiba	218
85. A beszéd útja és a Dharma útja	218
86. A Tathágata	222
87. Bódhidharma és én	224
88. Levelezés egy felavatott amerikai ügyvéddel	225
89. Megmenteni minden érző lényt	235
90. Párbeszéd Talmaszah-ban	236
91. A csónakos szerzetes	237
92. Amikor megkondul a harang, állj fel!	241
93. Mun Ik története	242
94. Mit kérdeztél?	244
95. Sok hűhó semmiért	245
96. Leshely a Dharma mezőin	247
97. Un Mun rövid zen válaszai	248
98. Ko Bong verset magyaráz	249
99. Szung Szán Szonsza története	250
100. Mi a szeretet?	257
Jegyzetek	258

Szung Szán zen mester

ELŐSZÓ

A zen tanítás olyan, mint az ablak. Először ránézünk, és csak arcunk homályos tükörképét látjuk. Ahogy tanulunk és tisztul a látásunk, kitisztul a tanítás is. Végül tökéletesen áttetsző. Átlátunk rajta. Látunk mindent: saját arcunkat.

Ez a könyv Szung Szán Szonsza Egyesült Államokban adott tanításainak gyűjteménye – párbeszéddek, történetek, hagyományos *kóan*-tanítások, Dharma beszéddek és levelek. A szavak a helyzetekkel együtt születnek. Minden helyzet játszma, élet és halál kérdése.

A könyv címe egy kóanból született, melyet Szonsza házi feladatul ad tanítványainak. Ez így szól:

„Valaki belép a zen központ Dharma-termébe égő cigarettával a szájában. Odamegy az oltárhoz, hamut szór a Buddhára és füstöt fúj az arcába. Te ott állsz. Mit csinálsz?”

Ez az ember megértette, hogy semmi sem szent vagy közönséges. A világegyetemben minden dolog egy, és ez az egy ő maga. Tehát minden megengedett. A hamu Buddha, a Buddha hamu. A cigaretta felizzik. A hamu leperreg.

A megértése azonban csak részleges. Még nem érti, hogy a dolgok olyanok, amilyenek. A szent az szent, a közönséges az közönséges. A hamu az hamu, a Buddha az Buddha. Nagyon ragaszkodik az ürességhez és saját felfogásához, és azt hiszi, hogy a szavak fölöslegesek. Tehát bármit mondasz neki, akárhogy próbálsz tanítani, megüt. Ha visszaütéssel próbálsz tanítani, ő még erősebbet üt. (Nagyon erős!)

Hogyan tudnád kigyógyítani a tévedéséből?

Mivel zen-tanítvány vagy, egyben zen-tanító is. A bódhiszattva utat járod, és megfogadtad, hogy megszabadítasz minden érző lényt a szenvedéstől.

Ez az ember helytelen nézete miatt szenved. Segítened kell neki, hogy megértse az igazságot: a világban a dolgok olyanok, amilyenek.

Hogyan tennéd?

Ha megtalálod erre a kérdésre a választ, megtalálod az igaz utat.

BEVEZETÉS

Mélyen a hegyekben megkongatják a templom nagyharangját. Hallod, ahogy visszhangzik a hajnali levegőben, és minden gondolat eltűnik a tudatodból. Semmi sincs, ami te lennél – és semmi sincs, ami nem te lennél. Csak a harang szól, betöltve a világmindenséget.

Jön a tavasz. Látod a virágok duzzadó bimbóját, a röpködő pillangókat. Hallgatod a madarak dalát, és beszívod a meleg levegőt. A tudatod csak a tavasz. Semmi az egész.

Elmész megnézni a Niagarát és hajóra szállsz, hogy a vízesés belsejébe juss. A víz lezúdul előtted, körülötted és benned – s hirtelen elkiáltod magad: ÁÁÁÁÁ!

Mindezen tapasztalások során a külső és a belső eggyé vált. Ez a zen tudat.

Az igazi természetben nincsenek ellentétek. Szó és beszéd fölösleges. Gondolkodás nélkül minden dolog pontosan olyan, amilyen. Az igazság éppen ilyen.

Akkor miért használunk szavakat? Miért írtuk meg ezt a könyvet?

A keleti orvoslás szerint, amilyen természetű a betegség, olyan természetű az orvosság is. A legtöbb ember nagyon ragaszkodik a szavakhoz. Így ezt a betegséget szavakkal gyógyítjuk.

A legtöbb embernek hamis képe van a világról. Nem úgy látják, ahogy van; nem fogják föl az igazságot. Mi a jó? Mi a rossz? Ki tesz jót, ki tesz rosszat? Minden erejükkel ragaszkodnak véleményükhöz. De mindenki más véleményen van. Milyen alapon jelented ki, hogy a te véleményed helyes és mindenki másé helytelen? Ez tévedés.

Ha meg akarod érteni az igazságot, akkor ne ragaszkodj a helyzetedhez, a körülményeidhez és a véleményeidhez. Akkor a tudatod gondolkodás előtti tudattá válik.

A „gondolkodás előtti” a tiszta tudat, amelyben nincs külső és nincs belső. Éppen ilyen. Az „éppen ilyen” az igazság.

Egy kiváló tanító mondta:

*Ha túl akarsz jutni ezen a kapun,
Ne engedj a gondolatnak.*

Ez azt jelenti, hogyha gondolkodsz, nem érted meg a zent. Ha megőrzöd a gondolkodás előtti tudatot, megvalósítod a zen-tudatot.

Egy másik zen mester így mondta:

*A Buddha minden tanítása
Csak gondolkodásod igazítása.
Ha már elvágta minden gondolatot,
Mire jók a Buddha szavai?*

A Szív Szútra azt mondja: „A forma üresség, az üresség forma.” Ez azt jelenti, hogy „nincs üresség, nincs forma”. Ennek az igazi jelentése pedig ez: „A forma forma, az üresség üresség.”

Ha gondolkodsz, nem érted meg ezeket a szavakat. Ha nem gondolkodsz, az éppen ilyen a buddha-természet.

Mi a buddha-természet?

Mélyen a hegyekben megkongatják a templom nagyharangját.

Az igazság éppen ilyen.

Szung Szán

Egy napon egy chicagói tanítvány érkezett a Providence Zen Központba és megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Mi a zen?

Szonsza felmutatta zen botját, s így kérdezett:

– Érted?

– Nem tudom.

– Ez a nemtudó tudat te vagy. A zen önmagad megismerése.

– Mit értesz belőlem? Kérlek, taníts.

– Az édességgyárban kekszet sütnék különféle alakban: állat, kocsi, ember, repülőgép, és így tovább. Más-más nevük és formájuk van, de ugyanabból a tésztából készültek és ugyanolyan az ízük.

Ugyanígy, a világban a dolgok – a Nap, a Hold, a csillagok, a hegyek, a folyók, az emberek – más-más formát és nevet viselnek, de ugyanabból a lényegből származnak. A világmindenség ellentétpárokba szerveződik: világosság és sötétség, férfi és nő, hang és csend, jó és rossz. Ezek az ellentétpárok azonban csak egymáshoz képest léteznek, mivel ugyanabból a lényegből származnak. Nevük és formájuk különbözik, a lényegük azonban ugyanaz. A nevek és a formák a gondolkodásból fakadnak. Ha nem gondolkodsz, és nem ragaszkodsz névhez és formához, akkor mindnek lényege egy. A nemtudó tudatod elvág minden gondolatot. Ez a lényeged. Ennek a zen botnak a lényege és a te lényeged ugyanaz. Te vagy a bot, a bot pedig te.

– A filozófusok ezt a lényeget energiának, tudatnak, Istennek, vagy anyagnak nevezik. Melyik az igaz?

– Négy vak elment az állatkertbe, hogy megnézzék az elefántot. Egyikük megérintette az oldalát és így szólt:

„Az elefánt olyan, mint a fal.” Másikuk megfogta az ormányát és azt mondta: „Az elefánt olyan, mint egy kígyó.” A harmadik vak megérintette a lábát, s megjegyezte: „Az elefánt olyan, mint egy oszlop.” Az utolsó a farkába kapaszkodott, s így vélekedett: „Az elefánt olyan, mint egy seprű.” A négy vak vitatkozni kezdett egymással, mert mindegyikük saját véleményét hitte igaznak. Mindegyikük csak annyit értett meg belőle, amennyit az érintett rész kitett. Egyikük sem értette az egészet – válaszolta Szonsza, majd így folytatta:

– A lényeg nem köthető névhez és formához. Energia, tudat, Isten, anyag – ezek mind nevek és formák. A lényeg az Abszolút. A név és forma ellentétet jelent. Így az egész világ vakok torzszalkodására hasonlít. Ha nem ismered önmagad, akkor nem ismered az igazságot. Ezért harcolunk egymással. Ha a világon minden ember ismerné önmagát, akkor mindenki elérné az Abszolútot. Akkor a világ békében lenne. A világbéke: a zen.

– Hogyan teremthet a zen gyakorlása világbékét? – kérdezte a tanítvány.

– Az emberek pénzre, hírnévre, gyönyörre, ingyencségekre és heverészésre vágnak – válaszolta a zen mester.

– A vágyak mind a gondolkodásból erednek. A gondolkodás szenvedés. A szenvedés nem teremt békét. A nem-gondolkodás nem-szenvedés. A nem-szenvedés világbékét hoz. A világbéke az Abszolút. Az Abszolút az Én.

– Hogyan ismerhetem meg az Abszolútot?

– Meg kell ismerned önmagad.

– Hogyan ismerhetem meg önmagam?

Szonsza felmutatta a zen botot, s így kérdezett:

– Látod ezt?

Azután hirtelen az asztalra csapott a bottal.

– Hallod ezt? Ez a bot, ez a hang és a tudatod azonos vagy különböző?

– Azonos.

– Ha azt mondod: azonos, akkor harminc ütést adok.
Ha azt mondod: különböző, akkor még harmincat.
Miért?

A tanítvány szótlán maradt.

– KHA! – kiáltotta Szonsza, majd hozzáfűzte: –
Jön a tavasz, magától nő a fű.

2

A ZEN KÖR

Egy este Szung Szán zen mester a következő Dharma beszédet tartotta a Providence Zen Központban:

– Mi a zen? A zen: önmagunk megismerése. Mi vagyok én?

A zen jelentését egy kör segítségével fogom magyarázni. A körön öt pontot jelöltünk ki: 0, 90°, 180°, 270° és 360°, mely utóbbi pontosan ugyanaz, mint a 0°.

A 0°-tól a 90°-ig terjedő résszel kezdjük. Ez a gondolkodás és a ragaszkodás területe. A gondolkodás vágy, a vágy szenvedés. Minden dolog ellentétekre szakad: jóra és rosszra, szépre és csúnyára, enyémre és tiédre, szeretetre és utálatra. Megpróbálok boldog lenni és elkerülni a szenvedést. Tehát itt az élet szenvedés, és a szenvedés élet.

90°-on túl van a Tudatos vagy Karmikus Én. 90° alatt a névhez és formához, valamint a gondolkodáshoz ragaszkodsz. Mielőtt megszülettél, zérus voltál; most egy vagy; valamikor meghalsz, és megint zérus leszel. Tehát a zérus egyenlő az eggyel, és az egy egyenlő a zérussal. Itt minden ugyanaz, mert ugyanabból a lényegből

származik. Mindennek van neve és formája, de a nevek és a formák az ürességből jönnek, és oda térnek vissza. Ez még mindig gondolkodás.

180°-nál nincs gondolkodás. Itt az igazi üresség megtapasztalása van. A gondolkodás előtt nincsenek szavak, nincs beszéd. Tehát nincsenek hegyek, folyók, nincs Isten, sem Buddha, nincs semmi. Csak...

(Ekkor Szung Szán az asztalra ütött, majd így folytatta:)

A következő a 270°-ig terjedő rész, a mágia és a csodák birodalma. Itt teljes szabadság van, mindenféle tér- és időbeli akadály nélkül. Ezt hívják élő gondolkodásnak. Felvehetem egy kígyó testét. Lovagolhatok a felhőn a Nyugati Mennyekebe. Járhatok vízen. Ha élni akarok, élek; ha meg akarok halni, meghalok. A szobor sír. A föld sem világos, sem sötét. A fának nincs gyökere. A völgynek nincs visszhangja.

Ha 180°-nál maradsz, ragaszkodsz az ürességhez. Ha 270°-nál, akkor a szabadsághoz. 360°-nál minden éppen olyan, amilyen; az igazság éppen ilyen. Ami azt jelenti, hogy nincs ragaszkodás semmihez sem. Ez a pont ugyanaz, mint a 0°: tehát visszaérkeztünk oda, ahonnan elindultunk, ahol mindig is voltunk. A különbség annyi, hogy a 0° a ragaszkodó gondolkodás, míg a 360° a nem-ragaszkodó gondolkodás.

Például, ha ragaszkodó gondolkodással vezetsz, elkalandozik figyelmed, és átmész a pirosra. A nem-ragaszkodó gondolkodás azt jelenti, hogy a tudatod mindig tiszta. Így, amikor vezetsz, nem gondolkozol; csak vezetsz. Az igazság éppen ilyen. A közlekedési lámpa pirosat mutat: megállsz. Amikor zöldre vált: elindulsz. Ez az intuitív cselekvés, mely mentes a vágyaktól és a ragaszkodástól. A tudatom olyan, mint a tiszta tükör: mindent úgy tükröz, ahogy épp van. Amikor piros szín jelenik meg, a tükör pirosat mutat. Amikor sárga szín jelenik meg, a tükör sárgát mutat. Így él a Bódhiszattva. Nincsenek önös vágyaim. Mindenkiért cselekszem.

A 0° a Kis Én, a 90° a Karmikus Én, a 180° a Nem-Én, a 270° a Szabad Én, a 360° a Nagy Én. A Nagy Én végtelen térben és időben; nincs élete és nincs halála.

Egyedüli kívánságom, hogy megszabadítsak minden érző lényt. Ha az emberek boldogok, én is boldog vagyok; ha szomorúak, én is szomorú vagyok. A zen a 360°elérése. Amikor ezt eléred, a kör minden pontja eltűnik. A kör csak egy zen-taneszköz. Igazából nem létezik. A gondolkodás egyszerűsítésére és a tanítvány megértésének ellenőrzésére használjuk.

(Szonsza könyvet és ceruzát vett a kezébe, és ezt kérdezte:)

Ez a könyv és ez a ceruza azonos vagy különböző? 0°-nál különbözőek. 90°-nál, mivel minden egy, a könyv a ceruza, a ceruza a könyv. 180°-nál elvágsz minden gondolkodást, tehát nincsenek szavak és nincs beszéd. A válasz csak... (Ekkor Szung Szán az asztalra ütött.) 270°-nál tökéletes szabadság van, tehát a jó válasz: a könyv dühös, a ceruza nevet. Végül 360°-nál az igazság éppen ilyen. Jön a tavasz, kinő a fű. Belül világos van, kívül sötét. Háromszor három az kilenc. Minden olyan, amilyen. Tehát a jó válasz: a könyv könyv, a ceruza ceruza.

Tehát a válasz minden ponton más. Melyik helyes? Tudjátok?

No, itt van egy: mind az öt hibás. Miért?

(Néhány másodpercnyi csend után a zen mester elkiáltotta magát:)

KHA!!! (Majd így folytatta:)

A könyv kék, a ceruza sárga. Ha megértitek, megismeritek önmagatokat.

Ám, ha megismeritek magatokat, harminc ütest adok. Ha nem, akkor is.

Miért? (A zen mester ismét várt egy kicsit, azután így szólt:)

Ma nagyon hideg van.

MEGFIZETHETETLEN TANÍTÁS

Egyszer egy tanítvány jött Hjang Bong zen mesterhez, és megkérte:

- Mester, kérlek, tanítsd nekem a Tant.
- Sajnálom, de a tanításom nagyon drága – válaszolta Hjang Bong.
- Mennyibe kerül?
- Mennyit tudsz fizetni?

A tanítvány a zsebébe nyúlt, és néhány pénzérmét vett elő:

- Ennyi az összes pénzem.
- Ha egy aranyhegyet ajánlanál is, a tanításom akkor is túl drága lenne – felelte Hjang Bong.

Így a tanítvány elvonult zent gyakorolni. Néhány hónap fáradságos erőfeszítés után visszatért Hjang Bonghoz.

– Mester, neked adom az életem, bármit megteszek érted, a rabszolgád leszek. Kérlek, taníts.

– Ha ezernyi életet ajánlanál is, a tanításom akkor is túl drága lenne – felelte Hjang Bong.

A tanítvány elkedvetlenedve ismét elment. További hónapok kemény gyakorlása után visszatért és így szólt:

- Odaadom neked a tudatomat. Most már tanítasz?
- A tudatod egy veder búzló szemét. Semmi hasznát sem veszem. Ha tízezer tudatot ajánlanál is fel, a tanításom akkor is túl drága lenne – válaszolta Hjang Bong.

A tanítvány megint elment szorgalmasan gyakorolni. Egy idő után arra a belátásra jutott, hogy az egész világmindenség üres. Így hát visszatért a mesterhez, és ezt mondta:

- Most már tudom, milyen drága a tanításod.

– Milyen drága? – kérdezte Hjang Bong.

A tanítvány elkiáltotta magát:

– KHA!

– Nem, ennél drágább – mondta Hjang Bong.

A tanítvány elment. Teljesen összezavarodott, és úrrá lett rajta a teljes kétségbeesés. Megfogadta, hogy addig nem kerül a mester színe elé, amíg el nem éri a legmagasabb rendű felébredést. Végül ez a nap is elkövetkezett, és a tanítvány visszatért.

– Mester, most már igazán értem: az ég kék, a fű zöld.

– Nem, nem, nem – rázta a fejét Hjang Bong -, a tanításom még ennél is drágább.

Ezt hallva a tanítvány dühbe gurult:

– Már értem, már nincs szükségem a tanításodra, viheted, dugd a seggedbe!

Hjang Bong nevetett. Ez még jobban dühítette a tanítványt. Sarkon fordult, és kifelé csörtetett a szobából. Épp kilépett volna az ajtón, amikor Hjang Bong utána szólt:

– Várj csak!

A tanítvány visszafordult.

– Ne veszítsd el a tanításomat – mondta Hjang Bong.

Ezeket a szavakat hallva a tanítvány megvilágosodott.

4

TANÁCSOK EGY KEZDŐNEK

Kedves Szonszanyim!

Szerdán részt vettem azon a vitaesten, melyet Ön tartott a Jale Egyetemen két tanítványával együtt. Alig vártam már, hogy lássam Önt meg a többi érdeklődőt és

hallhassam szavait, mert a zen iránti érdeklődésemet idáig csak saját erőmből igyekeztem kielégíteni. A zent könyvekből ismertem meg, ami azt a benyomást keltette bennem, hogy a zen elvont dolog, és semmi köze ehhez a korhoz és élethez. Ez pedig olyan érzéseket keltett bennem, hogy a zen iránti érdeklődésem egészségtelen próbálkozás, hogy elmenekülhessek ebből a számomra érthetetlen világból. Látna más, élénk embereket, akik könnyedén mozognak ebben a világban, megszabadulok ezen érzések egy részétől, és megerősödik a zen iránti érdeklődésem. A zen közvetlen megtapasztalása szintén kérdések áradatát fogalmazza meg bennem a zen gyakorlatot illetően. És végül elérkezünk e levél témájához.

Tudna ajánlani meditációs technikát kifejezetten kezdő számára? Körülbelül egy hónapja gyakorolom az ülőmeditációt, tízig számolva kilégzés közben. Ajánlja továbbra is ezt a módszert, vagy változtassam meg? Tudna tanácsot adni abban, hogyan kell a mindennapokban a végső igazságot szem előtt tartva élni? Megpróbálom megkülönböztető gondolkodás nélkül tenni azt, amit tennem kell – valamennyire sikerül, de még nem adtam fel azt a meggyőződésemet, hogy van vagy lennie kell határozottabb vezérfonalnak a cselekvést illetően. Bizonyos fogadalmakra gondolok, mindet összevéve tizenhatra, amiket olvastam. Csak azoknak szólnak ezek a fogadalmak, akik megértettek bizonyos dolgokat – a cselekvés azon módjait, amelyek a végső igazság meglátásából fakadnak? Vagy alkalmasak lehetnek annak is, aki még nem látta meg a végső igazságot, mint hivatkozási pontok az ahhoz vezető úton?

Olvastam egy *szessin* nevezetű eseményről, melynek során világi emberek hét napot töltenek egy zen központban vagy templomban, hogy gyakoroljanak és beszéljenek egy mesterrel. Van ilyen az Önök központjában? Ha igen, kérem, értesítsen a részletekről.

Némi zavar van bennem a zen tényleges gyakorlatát és szóbeli történetét – a példázatokot, a végső igazság kifejtését, stb. – illetően. Elég történetet, példázatot és magyarázatot olvastam ahhoz, hogy intellektuálisan egyetértsek, és ésszel felfogjam a dolgot. De nem vált a véremmé, mert hiányzik a közvetlen tapasztalat. Egyetértek azokkal, akik azt mondják, hogy szavak útján nem lehet a végső igazságot megérteni; a megértésnek a gyakorlatból kell származnia. Ön szavakat használ, hogy felnyissa a tanítványai szemét. És én nem értem. Olvasás közben elgondolkodva, mindig beleütköztem abba a kőfalba, amelyen a szavak nem jutnak át. Így hát felhagytam azzal, hogy ésszel próbáljam megérteni a dolgokat, és megpróbáltam csak gyakorolni, ülni *zazenben*, és azt fürkészní, ki vagy mi írja ezeket a szavakat, ki eszik, ki alszik, stb. Kíváncsi vagyok, nem hagyom-e el a szavakat azelőtt, hogy teljességgel kihasználtam volna őket? Attól félek, hogy mindez zavaros gondolatok zavaros tolmácsolása, de lehet, hogy Ön keresztül lát minden tévedésem.

Elég idejét raboltam el, és nagyon hálás vagyok a kérdéseimre fordított figyelméért.

Üdvözléttel:

Patricia

1975. február 16.

Kedves Patricia!

Köszönöm a leveled. Hogy vagy?

Azt írtad, hogy sok könyvet olvastál a zenről. Ez jó. Gondolkodással azonban nem értheted meg a zent. Minden, amit könyvben leírtak és megfogalmaztak, gondolkodás. Ha gondolkodsz, akkor az összes zen könyv, az összes buddhista szent irat, a Biblia összes könyve mind démoni szó. Ha a gondolkodást elvágva olvasol, akkor minden könyv igazság. Mint a kutyaugatás vagy a kakaskukorékolás: minden tanít minden pillanatban, és ezek a hangok jobban tanítanak, mint a zen könyvek. Tehát a zen a gondolkodás előtti tudat megőrzése. A tudomány és az akadémikus tanulmányok gondolkodásból születnek. Vissza kell térnünk a gondolkodás elé. Ekkor megismerjük igazi énünket.

Azt is írtad, hogy ülőmeditációt gyakorolsz, tízig számolva kilégzés közben. Ez a módszer nem jó és nem rossz. Ülőmeditáció alatt lehetséges így gyakorolni. De hogyan lehet lélekzetet számolni autóvezetés, beszélgetés, tévézés, teniszezés alatt? Az ülőmeditáció csak egy kicsi része a zen gyakorlatnak. Az igazi ülőmeditáció lényege a gondolatok elvágása és a nem-mozduló tudat megtartása. „Mi vagyok én? Nem tudom.” Őrizd meg ezt a nemtudó tudatot. Amikor ez a nemtudó tudat kitisztul, megérted. Ha megőrzöd a nemtudó tudatot autóvezetés közben, akkor az zen-vezetés. Ha megőrzöd beszélgetés közben, akkor az zen-beszélgetés. Ha megőrzöd tévézés közben, akkor az zen-tévézés. Mindig és mindenhol meg kell őrizned ezt a nemtudó tudatot. Ez az igazi zen gyakorlat.

*A Nagy Út nem nehéz
Csak ne tégy különbséget.
Ha nem szeretsz és nem utálsz
Minden tökéletesen kitisztul.*

Dobj hát el minden véleményt, szeretetet és utálatot, és őrizd meg a nemtudó tudatot. Ez nagyon fontos. A nemtudó elvág minden gondolatot. Amikor elvágsz minden gondolatot, meglátod a tudat üresség-természetét. A gondolkodás előtti tudatod, a gondolkodás előtti tudatom, az érző lények gondolkodás előtti tudata ugyanaz. Ez a lényeged. A te lényeged, az én lényegem és a világmindenség lényege ugyanaz. Tehát te vagy a fa, a hegy, a felhő. Nos, te és a hegy vajon azonosak vagytok vagy különböztök? Ha azt mondod, azonosak, harminc ütést adok. Ha azt, hogy különbözőek, még harminc ütést adok. Miért?

A világmindenséggel eggyé vált tudat gondolkodás előtti. A gondolkodás előtt nincsenek szavak. Az azonos és a különböző ellentétes szavak, amelyek a világot kettéosztó létszemléletből fakadnak. Ha tehát így vagy úgy válaszolsz, megütlek. Mi lehet akkor a jó válasz? Ha nem érted, őrizd meg a nemtudó tudatot, s akkor hamar eszedbe jut egy jó válasz. Ha megtörtént, kérlek, ird meg nekem.

Kérdezed, hogy miért használok szavakat, ha szavak útján nem lehet megvilágosodni. A szavak szükségtelemek, de nagyon is szükségesek. Ha ragaszkodsz a szavakhoz, nem tudsz visszatérni igazi énedhez. Ha nem ragaszkodsz a szavakhoz, hamar eléred a megvilágosodást. Ha gondolkodsz, a szavak nem segítenek. Ha nem gondolkodsz, minden szó és minden, amit látsz, hallasz, szagolsz, ízlelsz vagy érintesz, segíteni fog. Nagyon fontos tehát, hogy elvágj minden gondolatot és ne ragaszkodj a szavakhoz.

Írtam neked egy verset:

*Buddha azt mondta,
hogy mindennek buddha-természete van.
Dzsodzsú azt mondta,
hogy a kutjának nincsen.*

*Melyik állítás helyes?
Ha kinyitod a szádat, a pokolra kerülsz.
Miért?
KHA!
Fellhők úsznak az égen.
Eső permetez a földre.*

Üdvözlettel:
Szung Szán
1975. február 23.

Utóirat: A japán szessin szó jelentése „meditációs gyakorlat”, melyre Koreában a jong meng dzson dzsin kifejezést használják, amely az „úgy ülni, mint az ugrásra készülő tigris” jelentéssel bír. Minden központunkban havonta egy elvonulást tartunk: Providence-ben egyheteset, minden hónap elsejétől hetedikéig, háromnaposokat pedig New Haven-ben (a hónap második péntekétől), Cambridge-ben (a harmadik péntektől) és New York-ban (a hónap negyedik csütörtökétől). Szívesen látunk bármelyiken.

Kedves Szonszanyim!
Köszönöm a legutóbbi levelemre adott válaszát. Próbáltam úgy cselekedni, ahogy tanácsolta, megőrizni a nemtudó tudatot minden tevékenységben, de nehezen ment. A nehézségek gyakran legyűrnek, mert majdnem lehetetlen kitisztítani azt a rengeteg szemetet, amit az évek során felhalmoztam. Amikor azon gondolkodom, hogy én és a hegy azonosak vagyunk-e vagy különbözünk, gyakran elsirom magam és felhagyok a kutatással. Nyomasztó.

Eleinte lelkes voltam, vidám és szorgalmas. A lelkesedésem fogy, és már nem vagyok olyan vidám, sem

szorgalmas, és ezt látva még kevésbé vagyok vidám.
Mit tanácsol egy csüggedő léleknek?

Várom már a New Haven Zen Központ megnyitását.
A zen gyakorlókkel és az Önnel való személyes
beszélgetés talán újra életet lehel a gyakorlatomba.

Üdvözlettel:

Patricia

1975. április 6.

Kedves Patricia!

Köszönöm leveled. Azt írod, hogy nehéz megőrizni
a nemtudó tudatot. Ha ellenőrzöd a gondolkodásodat,
akkor nehéz. Ne ellenőrizd! A gondolkodással nincs
semmi baj, emiatt ne aggódj. Ha nem idegesít saját
gondolkodásod, akkor nem nehéz megőrizni a nemtudó
tudatot. Erre először csak rövid ideig leszel képes.
De ha őszintén gyakorolsz, magától növekszik.

A tudatod olyan, mint a tenger. Amikor fúj a szél,
hullámszik a tenger. Amikor csökken a szél, a hullámok
egyre kisebbek lesznek. Amikor eláll a szél, a tenger
teljesen sima lesz, és mindent visszatükröz: a hegyeket,
a fákat, a madarakat. Most sok gondolat-hullám kavarg
benned. Ha megőrzöd a nemtudó tudatot, ezek a
gondolat-hullámok fokozatosan elülnek, míg végül
a tudatod tökéletesen kitisztul. A tiszta tudat olyan, mint
a tükör. Piros szín jelenik meg: a tükör piros; sárga szín
jelenik meg: a tükör sárga; hegy jelenik meg: a tükör
a hegy. A tudatod a hegy, a hegy pedig a tudatod. Nem
kettő. Nagyon fontos, hogy ne ragaszkodj a gondolkodás-
hoz vagy a nem-gondolkodáshoz. Ne kavargon fel semmi
sem, ami a tudatodban történik. Csak ne nyugtalankodj,
és őrizd meg a nemtudó tudatot.

Azt írod, hogy az elején lelkes voltál és most elcsüggedtél. Egyik szélsőség sem jó. Ha túl feszesre húzod a gitárhúrt, hamis lesz, és hamar elpattan. Ha túl lazán hagyod, megint hamis lesz, és nem lehet rajta játszani. Pontosan be kell hangolnod. Az sem jó, ha túl lelkes vagy, s az sem, ha csüggedt. A zen a mindennapi tudat. Meg kell őrizned ezt a tudatot a mindennapi cselekedetekben. Őrizd meg mindig a nemtudó tudatot. A legfontosabb az, hogy hogyan milyen állapotban tartod a tudatod ebben a pillanatban. Ezt a csak-most tudatot. Ha van szabad időd, jó ha ülsz. De ha nincs, akkor csak cselekedd a zent. Nagyon vigyázz a megvilágosodás akarásával. Ez nagyon kellemetlen zen-betegség. Amikor tiszta a tudatod, te vagy a világmindenség, a világmindenség pedig te. Vagyis már megvilágosodott vagy. A megvilágosodás akarása csupán gondolkodás. Felesleges, csakúgy, mint kígyónak lábakat rajzolni. A kígyó már úgy teljes, ahogy van. Az igazság itt van a szemed előtt.

Hamarosan megnyitjuk a New Haven Zen Központot. Nagyon igaz, hogy más zen gyakorlókkaal való kapcsolat segíteni fogja a gyakorlásodat. A tanítványoknak nagyon fontos az együttes cselekvés. A közös gyakorlás segít, hogy meghaladhasd a körülményeidet, a helyzetedet és a véleményeidet. A zen a tudat üresség-természetének meglátása, ami a saját véleményeid elengedését jelenti. Az igazi üresség megtapasztalásakor látod, mi az igazi körülményed, az igazi helyzeted és az igazi véleményed. Remélem, gyakran eljössz majd a New Haven Zen Központba, szorgalmasan gyakorolsz, hamarosan eléred a megvilágosodást, és megszabadítasz minden érző lényt a szenvedéstől.

Üdvözléttel:

Szung Szán

1975. április 11.

Kedves Szonszanyim!

Nagyon köszönöm, hogy válaszolt a levelemre. Lelkesítő volt, és segített megszilárdítani gyakorlatomat és tudatomat.

Még mindig nehezen megy a gyakorlás. Négy hónapja kezdett el mélyen érdekelni a zen, miután elolvastam egy pár ilyen témájú könyvet. Ezek arra voltak jók, hogy egész életemre szétzúzzák legmakacsabb strukturális elképzeléseimet is, és teljesen összezavarjanak. Rádöbentem, hogy nem értek az égvilágon semmit, így minden kérdéssé vált. Amikor gyakorlás közben megkérdem magamtól, hogy ki vagyok, tudom, hogy nem tudom. Ezért nehéz pontosan ebben az értelemben feltenni a kérdést. Tudok hallgatni és figyelni, de nehéz kifejezett kérdést feltenni, mert nincs olyan szempont, amelyből a kérdést feltehetném. Azt hiszem, a kérdés formája miatt aggódom, ami egyáltalán nem tartozik ide, és ehelyett csak a kérdést kell feltennem, bármilyen formában, teljes lényemmel. Ez helyes?

Még egyvalamit szeretnék mondani. Most, hogy a zent egyre inkább életem természetes alkotórészeként fogom fel, érzem a szeretet erőteljes áradását, az Ön leveleiből, Mu Gak-ból és más tanítványokból, akikkel beszélgettem, és magamból. Úgy szeretem a családomat és a barátaimat, mint még soha, és ez a világ csodálatosabbnak tűnik, mint amilyennek valaha is ismerni fogom. Még ha sohasem érem el a megvilágosodást, a zen gyakorlása akkor is adott annyit, hogy hálás legyek érte.

Üdvözlettel:

Patricia

1975. április 14.

Kedves Patricia!

Köszönöm leveled. Bocsáss meg a késői válaszáért, de mostanáig New York-ban dolgoztam az ottani zen központ megnyitásán, és leveledet nem továbbították. Így csak tegnap kaptam kézhez.

Azt írod, hogy segítettünk a gyakorlatodban. Nagyon jó. A zen gyakorlat a legfontosabb. El kell döntened, hogy gyakorolsz, és szilárdan ki kell tartanod a döntés mellett. Ez nagy hitet, nagy bátorságot és nagy kérdést kíván.

Mi a nagy hit? A nagy hit azt jelenti, hogy minden körülmények között kitartasz a gyakorlás mellett. Úgy, mint a kotlóstyúk. Állandóan ül, melegíti a tojásait és vigyáz rájuk. Ha könnyelmű vagy hanyag, a tojások nem kelnek ki, és nem lesznek csibék. A zen tudat azt jelenti, hogy mindig és mindenhol hiszek magamban. Megfogadom, hogy buddha leszek, és megszabadítok minden érző lényt.

Mi a nagy bátorság? A nagy bátorság azt jelenti, hogy minden erőddel egy pontra összpontosítasz. Úgy, mint az egerésző macska. Az egér visszabújt a lyukába, a macska odakint vár órákig, meg se moccan. Minden figyelmét az egerlyukra összpontosítja. Ez a zen tudat: elvágni minden gondolatot, és erőidet egy valamire összpontosítani.

Mi a nagy kérdés? A nagy kérdést egy-tudatnak is szokás nevezni. Ilyen van a kisgyermeknek, amikor egyfolytában anyjára gondol, vagy a szomszédalál küszöbén álló vándornak, aki egyfolytában a vízre áhítozik. Ha őszintén kérdezel, akkor csak nemtudó tudat lesz.

Ha megőrzöd ezt a hármat – a nagy hitet, a nagy bátorságot és a nagy kérdést – , akkor hamar eléred a megvilágosodást. Azt írtad, hogy nehéz a gyakorlás. Ez gondolkodás. A zen nem nehéz. Akkor válik nehezzé, ha ellenőrzöd önmagadat, a körülményeidet, a helyzetedet és a véleményeidet. Őrizd meg a gondolkodás előtti

tudatot, akkor a zen nem nehéz, és nem könnyű. Csupán olyan, amilyen. Ne hozd létre a nehezet és a könnyűt. Csak gyakorolj.

Azt írtad, hogy a zen témájú könyvek szétzúzták hiedelmeidet. Ez nagyon jó. A szétzúzott azonban nem szétzúzott. Azelőtt a nézeteid tévesek voltak – most helyesek. A téveszmék a szivárványhoz hasonlítanak. A szivárvány hamar eltűnik, sohasem létezett igazán. Minden dolog ilyen. Azelőtt azt hitted, hogy minden dolog létezik. Mostanra beláttad, hogy minden üresség. Ha így is van, még egy lépéssel tovább kell menned. A hit és a hitetlenség, a szétzúzott és nem szétzúzott még mindig az ellentétek világa. Hagyd el az ellentétek világát! Akkor belátod, az igazság éppen ilyen. Azt írtad, hogy minden szétzúzódott. Ez még mindig névhez és formához való ragaszkodás. Eredetileg csak üresség van. Nincs szétzúzott és szétzúzatlan. Ez az Abszolút. Az Abszolút az igazi üresség, amely gondolkodás előtti. A gondolkodás előtti tudat éppen ilyen. A forma csupán forma, az üresség csupán üresség. A nemtudó tudat az igazi üresség, a gondolkodás előtti tudat, az Abszolút, az igazi én. A nevek különbözőek, de mind a tiszta tudat nevei. Eredetileg a tiszta tudatnak nincs neve és formája. Nincsenek rá szavak. Tehát, ha kinyitod a szádat, hibázol. Lin Csi zen mester ezért válaszolt a kérdésekre „KHÁ!”-val, Dok Szán ezért ütötte meg a kérdezőt, Ku Dzsi ezért emelte fel az ujját. Ha nem ragaszkodsz a „KHA!”-hoz, az ütéshez vagy az ujjhoz, akkor belátod, hogy ezen cselekedetek mögött a tiszta tudat van csupán. A különféle cselekedetek különféle módon mutatnak rá a tiszta tudatra. Lehetetlen a tiszta tudatot szavakkal kifejezni, ezért a zen mesterek a kiáltást, az ütést és a feltartott ujjat adták magyarázatul. Engedj el mindent! A KHA! csupán KHA!, az ütés csupán ütés, az ujj csupán ujj. Ezt értsd meg. Azt írtad, hogy tudod, hogy nem tudod. Ez helytelen. Ne ellenőrizd a nemtudó tudatot.

Az élet zen. Néhányan azt mondják, hogy az élet szenvedés. Hogy különböznek ezek? Az életed olyanná válik, amilyenné teszed. Így lehet az élet zen vagy az élet szenvedés. Ez attól függ, hogy milyen tudatot tartasz fenn ebben a pillanatban. Ez a csak-most tudat folytatódik, és az életeddé válik, ahogy egy pont folytatódik és egyenes lesz belőle. Szeretted a zent, így az életed zenné vált. Most azt gondolod, hogy a világ csodálatos. A tudatod csodálatos, tehát az egész világ csodálatos. Amikor megvilágosodsz, látni fogod, hogy minden ember nagyon szenved, és te is szenvedni fogsz. Ez a nagy szenvedés. Ezért kell a bódhiszattva útra térned, és megszabadítanod minden érző lényt a szenvedésüktől. Remélem, mindig és mindenhol megőrzöd a nemtudó tudatot, hamar eléred a megvilágosodást és megszabadítasz minden érző lényt.

Van egy kérdésem: Valaki megkérdezte a kiváló Dong Szán zen mestert: „Mi a buddha?” A zen mester így válaszolt: „Három font len.” Mit jelent ez?

Várok egy jó választ.

Üdvözlettel:

Szung Szán

1975. május 3.

5

KÍVÜL, BELÜL

A New Haven Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Úgy tűnik, mintha a kereszténység szerint Isten rajtam kívül létezne, míg a zen szerint bennem lakozna, vagyis Isten és én egyek vagyunk. Igaz ez?

– Hol van a kívül? És hol van a belül? – kérdezett vissza zen mesterhez.

– A kívül az ott, kívül van, a belül pedig itt bennem.

– Hogyan tudod különválasztani? Hol van a határvonal?

– Én a bőrömon belül vagyok, a világ pedig azon kívül.

– Ez csak a tested bőre. Hol van a tudatod bőre? – kérdezte a zen mester.

– A tudatnak nincs bőre.

– Akkor hol van a tudat?

– Itt, a fejemben.

– Ó, akkor a tudatod nagyon kicsi. (Hangos nevetés a közönség soraiból.) Meg kell őrizned a határtalan tudatot. Akkor megérted Istent, Buddhát, s belátod, hogy az egész világmindenség benned lakozik – mondta a zen mester, majd felmutatta óráját, s megkérdezte:

– Ez az óra a tudatodon belül vagy kívül van?

– Kívül.

– Ha azt mondom: kívül, megütlek. Ha azt mondom: belül, újra megütlek.

– Nem érdekel, akkor is kívül van!

– Ha kívül van, akkor honnan tudod, hogy ez egy óra? Tudatod kirepül a szemedén át, megérinti az órát, azután visszarepül?

– Látom az órát. Én belül vagyok, az óra pedig kívül van – mondta a tanítvány.

Néhány pillanatnyi csend után a zen mester így szólt:

– Ne hozz létre külsőt és belsőt. Jó?

A tanítvány, még mindig kétkedően nézve, meghajolt.

EGY GYERMEK A HALÁLRAÓL KÉRDEZ

Egy este Kaci, a Cambridge Zen Központ fekete macskája, hosszú betegség után elpusztult. Szung Szán zen mester egyik tanítványának hétéves kislányát felzaklatta a haláreset. A temetés és az Amitábha Buddha Ének után, a kislány négyszemközti beszélgetésre ment a zen mesterhez.

- Van kérdésed? – kérdezte a zen mester.
- Igen. Mi történt Kacival? Hová ment? – kérdezte Gita.
- Honnan jöttél? – kérdezett vissza a zen mester.
- Az anyukám hasából.
- Honnan jött anyukád?

Gita hallgatott.

– A világon minden ugyanabból a dologból származik – mondta a zen mester. – Ez egy kekszgyárhoz hasonlít, ahol különféle kekszeket sütnék – oroszánokat, tigriseket, elefántokat, házakat, embereket. Mindnek más formája és neve van, de mind ugyanabból a tésztaból készül, és mindnek ugyanolyan az íze. Tehát, mindaz, amit látsz – macskák, emberek, fák, a Nap, ez a padló – valójában ugyanaz.

- Mik ezek? – kérdezte Gita.

– Az emberek különféle neveket adnak nekik. De önmagukban nincs nevük. Amikor gondolkodsz, minden dolognak más-más neve és formája van. Amikor azonban nem gondolkodsz, minden dolog ugyanaz. Nincsenek szavak rájuk. Az emberek hozzák létre a szavakat. Egy macska nem mondja magáról, hogy ő macska. Az emberek nevezik macskának. A Nap nem mondja magáról, hogy ő Nap. Az emberek hívják Napnak. Tehát, ha valaki megkérdezi tőled, hogy mi ez, akkor hogyan válaszolnál?

– Nem használnék szavakat.
– Nagyon jó! Nem használnál szavakat. Ha valaki megkérdezi tőled, hogy mi a buddha, akkor mi lenne a helyes válasz?

Gita hallgatott.

– Most te kérdezz engem – mondta a zen mester.

– Mi a buddha?

A zen mester a padlóra csapott tenyerével.

Gita felkacagott.

– Most én kérdezlek téged: Mi a buddha?

Gita a padlóra csapott tenyerével.

– Mi Isten?

Gita a padlóra csapott tenyerével.

– Mi a mamád?

Gita a padlóra csapott tenyerével.

– Mi vagy te?

Gita a padlóra csapott tenyerével.

– Nagyon jó! Ebből származik a világ minden jelensége. Te, Buddha, Isten, édesanyád és a világ egy és ugyanaz.

Gita elmosolyodott.

– Van még kérdésed? – kérdezte Szonsza.

– Még mindig nem mondtad meg, hová ment Kaci.

A zen mester előre hajolt, mélyen a kislány szemébe nézett, majd így szólt:

– Már érted.

– Ó! – kiáltott fel a kislány, erősen a padlóra csapott tenyerével, majd felkacagott.

– Nagyon jó! Így kellene megválaszolnod minden kérdést. Ez az igazság.

Gita meghajolt és elindult kifelé a szobából. Ahogy kinyitotta az ajtót, visszanézve így szólt a zen mesterhez:

– De amikor iskolában vagyok, nem fogok így válaszolni. Rendes válaszokat fogok adni.

A zen mester felnevetett.

KINEK VAN SZÜKSÉGE ZEN MESTERRE?

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

- Szükséges-e, hogy legyen zen mesterünk, és miért?
- Miért jöttél ide? – kérdezett vissza a zen mester.

A tanítvány hallgatott.

– Ha gondolkodsz, akkor szükséges. Ha elvágsz minden gondolatot, akkor nem szükséges. Ha a tudatod tiszta, akkor nincs szükséged zen mesterre, nincs szükséged Buddhára, nincs szükséged semmire.

TE RAGASZKODSZ!

A Yale Egyetemen tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

- Mi a tiszta tudat?
- A zen mester felmutatta az óráját és megkérdezte:
- Mi ez?
- Óra – válaszolta a tanítvány.
- Ragaszkodsz névhez és formához. Ez nem óra.
- Mi ez? – kérdezte a tanítvány.
- Már érted.

A tanítvány eltűnődött egy pillanatig, majd így kérdezett:

- Mi ez?
- Már érted! Te is látod, én is látom. (Nevetés a hallgatóság soraiból.)
- Köszönöm.
- Ennyi? – kérdezte a zen mester. (Nevetés.) – Mit értettél meg?
- Nem tudom.

A zen mester egy csészére mutatott és így tanított:

– Ez egy csésze. A Gyémánt Szútra azonban azt mondja: „Minden, ami megjelenik a világban, mulandó. Ha úgy tekintesz minden jelenséget, mint ami meg sem jelent, akkor megláthatod a dolgok igaz természetét.” Tehát ha ragaszkodsz a csésze formájához, nem érted meg az igazságot. Ha ezt „csészé”-nek mondd, ragaszkodsz névhez és formához. Ha ezt „nem csészé”-nek mondd, ragaszkodsz az ürességhez. Most ez csésze vagy nem csésze?

A tanítvány eltűnődött, majd így válaszolt:

- Megakadtam.
- Jól van, elárulom – mondta a zen mester. Felvette a csészét, megitta a vizet, majd így folytatta:
- Csupán ennyi... Minden dolognak van neve és formája. De ki hozza létre a neveket és formákat? A Nap nem mondja magáról, hogy ő Nap. Az emberek mondják: „Ez a Nap, ez a Hold, ez a hegy, ez a folyó.” Tehát ki hozza létre a neveket és a formákat? Az emberi gondolkodás.
- Ki hozza létre a gondolkodást? – kérdezte a tanítvány.
- A zen mester felnevetett és így válaszolt:
- Te hoztad létre a gondolkodást, épp az imént! (Nevetés.)

A zen mester így folytatta:

– A zen az eredeti tudathoz való visszatérést tanítja. Az eredeti tudat gondolkodás előtti. A gondolkodás megjelenésével ellentétek születnek. A gondolkodás előtt azonban nincsenek ellentétek. Ez az Abszolút. Nincsenek szavak, nincs beszéd. Ha kinyitod a szádat, hibázol.

A tiszta tudat a gondolkodás előtti tudat. A tiszta tudatban nincs belső és nincs külső. Milyen színű a fal? Fehér. Ez a tudat. Csak fehér. A tudatom és a fehér szín egyé válik. Mi ez? Egy óra. A válaszod helyes volt. Amikor azonban azt mondtam, hogy „ragaszkodsz névhez és formához”, nyomban gondolkodni kezdte: „Miért volt rossz a válaszom? Milyen válasszal mutathattam volna fel, hogy nem ragaszkodom névhez és formához?” Erről a gondolkodásról van szó. Ragaszkodtál a szavaimhoz. Én csak leellenőriztem a tudatodat. Ha nem ragaszkodtál volna a szavaimhoz, ezt mondhattad volna: „Te ragaszkodsz az én szavaimhoz!” Ez jó válasz lett volna. Én azt mondtam, hogy „ragaszkodsz névhez és formához”. Akkor ezt válaszolhattad volna: „Te ragaszkodsz az én szavaimhoz!” (Nevetés.) Amikor megkérdezte, hogy „Mi ez?“, én azt válaszoltam, hogy „Már érted”.

A zen mester felnevetett és így folytatta:

– Ez a gondolkodás előtti tudat. Ha tehát elvágsz minden gondolatot, egyé válsz a világmindenséggel. A te lényeged és a világmindenség lényege ugyanaz. Te vagy ez a csésze, a csésze pedig te. Nem kettő. Ha gondolkodsz, különböztök.

Most, hogy mindent elmagyaráztam, feltennék egy kérdést: Ez a csésze és te azonosak vagytok vagy különböztök?

– Már tudod – válaszolta a tanítvány.

– Nem tudom, ezért kérdezlek.

– Már érted.

– Ezért kérdezlek téged!

– Tiszta víz van benne.

– Ragaszkodsz a tiszta vízhez!

– Te ragaszkodsz a tiszta vízhez! (Nevetés.)

A zen mester felnevetett és így szólt:

– Nagyon jó! Most már látod. A csészében tiszta víz van.

A fal fehér. A zen a mindennapi tudat. Ez minden.

Kedves Szonszanyim!

Volna néhány kérdésem a Szív Szútrával kapcsolatban.

1. A Szív Szútra azt mondja, hogy a Nirvánában „nincs megvalósítás és nincs megérkezés, mivel nincs amit el kellene érni.” Később azt mondja: „A jelen, a múlt és a jövő összes buddhái a Meghaladó Bölcsesség által valósítják meg a Tökéletes és Felülmúlhatatlan Felébredettséget.” Miért nem lehet elérni a Nirvánát? Miért lehet viszont elérni a tökéletes megvilágosodást, az *Anuttara Szamjak Szambódhi*-t?

2. Mi a különbség a Nirvána és az *Anuttara Szamjak Szambódhi* között? Miért van az, hogy a 180° nem elért és a 360° elért?

3. Amikor a tudat ellobban 180°-nál, nem jelenik meg automatikusan az éppen ilyen tudat?

4. A Szív Szútra első része azt mondja: „A forma üresség, az üresség forma.” A második rész azonban azt mondja: „Az ürességben nincs forma.” Az egyik azt mondja, hogy azonosak, a másik, hogy nem. Azt hiszem, értem, de tudna mondani valamit erről?

Tisztelettel:

Ed

1974. november 21.

Kedves Ed!

Köszönöm leveled. Hogy vagy mostanában? Ez jó vagy rossz?

Válaszolva kérdéseidre:

1. „Miért nem elért a Nirvána?” – Megütlek.

„Miért elért a tökéletes megvilágosodás, az *Anuttara Szamjak Szambódhi*?” – Az ég kék, a fű zöld.

Érted a válaszaimat? Akkor megérted az elérést és a nem-elérést.

2. A Nirvána és az *Anuttara Szamjak Szambódhi* közötti különbségről kérdeztél. A Nirvána olyan, mint egy üres tükör – nincs jó, nincs rossz, nincs szín, nincs forma, nincs semmi. De amikor sárga szín tűnik fel, a tükör sárgát mutat. Amikor piros szín tűnik fel, a tükör pirosat mutat. Hosszú ideig tartózkodni a Nirvánában az ürességhez való ragaszkodást jelenti. Ez nem jó, mert akkor nem tudod megszabadítani az érző lényeket. A Nirvánában nincsenek érző lények, nincsenek buddhák, nincs szenvedés, nincs boldogság – csak nyugalom. Ragaszkodni ehhez a nyugalomhoz annyi, mint ragaszkodni saját békédhez. De ha elhagyod a 180°-ot, megérkezel a 360°-hoz. Ekkor minden kitisztul. A boldogság csupán boldogság, a szenvedés csupán szenvedés. Amikor szenvedő lényekkel találkozol, megszabadítod őket a szenvedésüktől. Amikor boldog emberekkel találkozol, osztozol velük boldogságukban. Tanítsd az igaz utat! Az igaz út a Nagy Bódhiszattva Út. A 360° a Nagy Bódhiszattva Út elérése.

3. Kérdezed, hogy „Amikor a tudat ellobban 180°-nál, nem jelenik meg automatikusan az éppen ilyen tudat?” A 180° csak az igazi üresség tudata. Az éppen ilyen tudat nem jelenik meg és nem tűnik el. Akkor mi az igazi üresség-tudat? Mi az a tudat, ami nem jelenik meg és nem tűnik el? Nagyon fontos, hogy ne ragaszkodjunk névhez és formához! A 180° és az éppen ilyen csak tanító szavak. Ne ragaszkodj a szavakhoz!

4. „A forma üresség, az üresség forma.” – Ez a 90°.

„Nincs forma, nincs üresség.” – Ez a 180°.

Ha nem ragaszkodsz a szavakhoz, ez a kettő ugyanaz.

Mi elválasztjuk: A forma üresség, az üresség forma; nincs forma, nincs üresség. Majd: gaté, gaté, paragaté, paraszamgaté bódhi szvánhá. Ez azt jelenti, hogy a forma az forma, az üresség az üresség. Meg kell értened mind a háromfélét! E három közül melyik helyes?

Ha azt mondod, hogy mindegyik helyes, akkor harminc ütést adok. Ha azt mondod, hogy egyik sem helyes, akkor még harminc ütést adok.

Mi a Szív Szútra igaz jelentése?

Írtam egy verset neked:

*Oly sok szenvedés után
a Nirvána kastélyaiban,
Mily öröm belemérülni ebbe a világba!
Az emberek selyemruhában járnak,
A buddhák rongyokat öltenek.
Faember sétál este,
Kóasszony főkötőben követi –
Akkor látod meg őket,
Mikor csészét formálsz két kezedből,
És felkapod a Holdat, amint ott lebeg
Egy tavacska csendes felszínén.*

Tisztelettel:

Szung Szán

1974. november 29.

NEM NEHÉZ, NEM KÖNNYŰ

1975 májusában egy tanítvány elhatározta, hogy az újonnan alapított New Haven Zen Központba költözik. Egyik zen gyakorló társától levélben kért tanácsot, aki részletes válaszelevelében többek között ezt írta: „A zen gyakorlat nehéz, vigyázz hát, ne kövess el hibát. Nincs könnyű út.” Dógen egyszer azt mondta: „aki a könnyű utat választja, nem az igaz utat követi.”

A tanítvány felkereste Szung Szán zen mestert és tanácsot kért tőle. A zen mester így szólt:

– Az ember vágyból választja a könnyű utat és a nehéz utat. A zen a vágyak elengedését jelenti. Ha elengeded a vágyaidat, akkor megtalálod az igaz utat.

Ez a tanító azt írta, hogy a zen nehéz. Én azt mondom, hogy nagyon könnyű. De valójában ugyanazt mondjuk. Buddha azt mondta, hogy „Mindennek buddha-természete van.” Dzso Dzsu zen mester a „Van-e a kutyának buddha-természete?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Nincs”. Melyikük tanítása igaz? Tulajdonképpen ugyanazt tanították, két különböző módon.

Miért tanítom azt, hogy a zen könnyű? Mert az Egyesült Államokban sok tanítvány abban a tévhitben él, hogy a zen gyakorlat nehéz. Folyton csak siránkoznak: „A zen gyakorlat nagyon nehéz, állandóan meditálnunk kell és visszavonulásra járnunk. És akkor talán tíz vagy húsz év alatt megvilágosodhatunk.” Amikor azt tanítom nekik, hogy a zen könnyű, elvágom ragaszkodásukat véleményükhöz. Dzso Dzsu idejében a szerzetesek Buddhához és a buddha-természethez ragaszkodtak. Dzso Dzsu ezért a „Van-e a kutyának buddha-természete?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Nincs”. Ez volt az ő útja.

Ha tehát a zent nehéznek vagy könnyűnek gondolod, akkor ez meg fog akadályozni abban, hogy megértsd a zent. Én azt tanítom, hogy ha nem gondolkodsz, akkor az éppen ilyen a Buddha. A „nehéz” és a „könnyű” csupán szavak. Ne ragaszkodj a szavakhoz. Ha ragaszkodsz Dzso Dzsü „Nincs” válaszához, akkor nem fogod megérteni Dzso Dzsü szellemiségét. Ha ragaszkodsz a szavaimhoz, akkor nem fogod megérteni a „könnyű utamat”.

„Réges-régen élt egy híres világi buddhista, akit Buszólnak hívtak. Mélyen megvilágosodott lény volt. Felesége, fia és lánya is elérték a megvilágosodást. Egy napon valaki felkereste Buszolt, és megkérdezte tőle:

– Nehéz a zen?

– Nagyon nehéz – felelte Buszol. – Olyan, mintha bottal próbálnád megütni a Holdat.

A látogató összezavarodott és így gondolkodott magában: „Ha a zen tényleg olyan nehéz, mint amilyenek mondja, akkor hogyan volt képes megvilágosodni a felesége?” Így aztán fogta magát és elment Buszol feleségéhez.

– Nehéz a zen? – kérdezte tőle.

– A legkönnyebb dolog a világon – felelte a feleség. – Olyan könnyű, mint arcmosás közben megérinteni az orrod.

Erre a látogató végképp összezavarodott. „Nem értem! Most nehéz vagy könnyű? Kinek van igaza?” Ezután a fiúhoz ment oda.

– Nehéz a zen? – kérdezte tőle.

– Nem nehéz, nem könnyű. Ott van a száz fűszál hegyén a pátriárkák tanításának lényege.

„Ha nem nehéz és nem könnyű, akkor milyen?” – töprengett. Odament a lányhoz és megkérdezte:

– Nehéz a zen? Apád, anyád és bátyád mind különböző választ adtak kérdésekre. Kérlek, mondd meg nekem, hogy kinek van igaza – kérte a lánytól.

– Ha nehezet hozol létre, akkor nehéz. Ha könnyűt hozol létre, akkor könnyű. De ha nem gondolkodsz, az igazság éppen olyan, amilyen. Mondd, hogyan tartod a tudatodat ebben a pillanatban?

A látogató nem válaszolt. Teljesen meg volt zavarodva. A lány megütötte, és így szólt:

– Hol van most a nehéz és a könnyű?

A látogató hirtelen ráébredt.

– Ne gondold, hogy a zen nehéz vagy könnyű. A zen olyan, amilyen.

11

DHARMA BESZÉD

Szung Szán zen mester 1975. április 20-án a következő beszédet tartotta a New York-i Nemzetközi Zen Központ megnyitó ünnepségén:

(A zen mester feje fölé emeli zen botját és háromszor lassan megüti az asztalt.)

Ez nyitott vagy zárt?

Ha azt mondod: zárt, az ajtók nélküli pokolba zuhansz. Ha azt mondod: nyitott, démonokkal táncolsz.

Miért?

(A zen mester felmutatja zen botját és egy kört ír le vele a levegőben. Azután az asztalra merőlegesen tartja.)

Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc.

(A zen mester néhány pillanat múlva így folytatja:)

Nagyon köszönöm, hogy eljöttetek a mai megnyitó ünnepségre, bár nagyon elfoglaltak lehettek. Nem véletlen, hogy összegyűltünk itt ma. Ez múltbeli

karmánk eredménye. Nagyon jó karma az, ami idehozott minket, hogy találkozzunk Buddha oltára előtt.

Ez a karma igazi énünk meglátását és az Abszolút elérését jelenti. A vágyak világának elhagyását, az igazi szabadság és béke földjére való eljutást jelenti.

Ezért alapítottuk meg egy évvel ezelőtt a Vongak-szát és ezért nyitjuk meg ma a Nemzetközi Zen Központot itt, New Yorkban.

A szútra azonban azt mondja: „A forma üresség, az üresség forma.” Tehát minden név és forma üresség. A Vongaksza, a New York-i Nemzetközi Zen Központ, ez a megnyitó ünnepség mind üresség-természetű.

A szútra azt mondja: „Minden érző lény buddha.” Akkor miért van szükség az éneklésre, a szútrák olvasására, illetve a zen meditációra?

Azért, mert nem ismerjük önmagunkat. A vágy, a düh és a nem-tudás elfedi tiszta tudatunkat. Ha elvágunk minden gondolatot és visszatérünk az üres tudathoz, akkor a te tudatod, az enyém és minden lényé ugyanaz a tudat. Eggyé válunk a világmindenséggel.

Egy kiváló tanító ezért mondta: „Minden dolog visszatér az Egybe.”

Az igaz üres tudat gondolkodás előtti. Tehát a gondolkodás nem jelenik meg és nem tűnik el. Ebben a birodalomban nem jelenik meg semmi és nem tűnik el semmi.

Ebben a birodalomban, ahol nincs megjelenés és nincs eltűnés, nincs élet és nincs halál, nincs szenvedés és nincs boldogság, nincs jó és nincs rossz, nincs világ és nincs én. Ezért mondják, hogy minden dolog visszatér az Egybe.

De hová tér vissza az Egy?

Egyszer egy tanítvány odament a kiváló Man Gong zen mesterhez és megkérdezte: „Minden dolog visszatér az Egybe, de hová tér vissza az Egy?” Man Gong így válaszolt: „Tavasszal a ludak észak felé szállnak.”

Mit gondoltok, mit jelent Man Gong válasza?

Még ha eleget is tudtok ahhoz, hogy a Szumeru-hegyet

apró darabokra zúzzátok és egy kortyra kiigjátok az óceánt, akkor sem fogjátok megérteni Man Gong válaszát.

Még ha eleget is tudtok ahhoz, hogy életre keltsétek vagy megöljétek a hármas világ összes buddháját, kitűnő tanítóját és érzőlényét, ezt akkor sem fogjátok megérteni.

Hogy foghatod fel a „Tavasszal a ludak észak felé szállnak.” jelentését? Csak őrizzétek meg a nemtudó tudatot. Ez a nemtudó tudat az, amely egyáltalán nem mozdul. Mintha acélfalon próbálnánk áttörni vagy felkapaszkodni egy ezüsthegyre. Minden gondolkodás el van vágva. De mihelyt ebbe az állapotba beléptek, a tudatotok megnyílik: s meglátjátok a kőoroszlánt rohanni, át a hullámokon, elpusztítva a Napot.

Ekkor még mindig zavarodottak lesztek. Tegyetek még egy lépést. S akkor megérkeztek igazi otthonotokba, ahol tavaszodik és mindenfelé virágok nyílnak. Igazi otthonotokban nemcsak a szútrák és szent iratok szólnak az igazságról, hanem még az eső dobolása és a szél zúgása is, a hegy színe és a kutyaugatás is; látni fogjátok, hogy minden, amit láttok és éreztek, maga az igazság.

Man Gong ezért mondta: „Tavasszal a ludak észak felé szállnak.” Az igazság éppen ilyen.

A világegyetemben minden dolog visszatér az Egybe, de hová tér vissza az Egy? Hajítsátok el a Kis Ént és valóítsátok meg az Üres Ént. Akkor minden, amit tapasztaltok, éppen ilyen lesz.

Előbb háromszor az asztalra ütöttem. Man Gong azt mondta: „Tavasszal a ludak észak felé szállnak.” Az én cselekedetem és Man Gong tanítása vajon azonos vagy különböző?

Ha „azonos”-nak mondjátok, harminc ütést adok. Ha „különböző”-nek mondjátok, még harminc ütést adok.

Miért?

KHA!

Nyissátok ki a Broadway-re nyíló kaput!

Egy napon Szung Szán zen mester megkérdezte tanítványait:

– Mennyi egy meg kettő?

Az egyik tanítvány így válaszolt:

– Három.

– Nem jó. Egy meg kettő az nulla – mondta a zen mester.

– Miért? Ha egy almához hozzáadsz két almát, három almád lesz – bizonygatta a tanítvány.

– Ha megeszem egy almát, azután két almát, nem marad egyetlen almám sem.

– Ez nem így van.

– Te azt állítod, hogy egy meg kettő az három. Én azt mondom, hogy nulla. Melyikünknek van igaza?

A tanítvány nem tudott válaszolni.

A zen mester megütötte, és így szólt:

– Az oroszlán megmarja az embert. A kutya szalad a csont után.

Másnap a zen mester ismét megkérdezte tanítványait:

– Mennyi egy meg kettő?

Az egyik tanítvány így válaszolt:

– KHA!

– Ez az igazság? – kérdezte a zen mester.

– Nem.

– Akkor mi az igazság?

– Egy meg kettő az három – felelte a tanítvány.

– S én még vaksi kutyának hittelek, de most már látom, éles szemű oroszlán vagy – mondta a zen mester.

MIT TEGYÜNK A ZAJJAL?

A Cambridge Zen Központban egy napon egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

- Ülőmeditáció közben zavar a zaj. Mit tegyek?
- Milyen színű ez a szőnyeg? – kérdezte a zen mester.
- Kék.
- Ez csendes vagy zajos?
- Csendes.
- Ki teszi csendessé?

A tanítvány megvonta a vállát.

– Te magad – mondta a zen mester. – A csendeset és a zajosat a gondolkodásod hozza létre. Ha valamit zajosnak gondolsz, akkor az zajos. Ha valamit csöndesnek gondolsz, akkor az csöndes. A zajos nem zajos, a csöndes nem csöndes. Az igazi csend nem zajos és nem csöndes. Ha tiszta tudattal, vélemények nélkül hallgatod a közlekedést, akkor nem zajosnak fogod tapasztalni, hanem olyannak, amilyen. A zajos és a csöndes ellentétek. Az Abszolút az éppen ilyen.

Néhány pillanatnyi csend után a zen mester megkérdezte:

- Mi a kék ellentéte?
- Nem tudom – válaszolta a tanítvány.
- A kék kék. A fehér fehér. Ez az igazság – mondta a zen mester.

Egy napon egy látogató érkezett a Providence Zen Központba és megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Ha a zent gyakorolom, elérem a megvilágosodást?

– Miért akarod elérni a megvilágosodást? – kérdezett vissza a zen mester.

– Mindenféle dologtól összezavarodok. Nem érzem magam szabadnak.

– Miért nem érzed magad szabadnak?

– Talán, mert sok mindenhez ragaszkodom.

– Miért nem vágod el ezeket a ragaszkodásokat?

– Nagyon valóságosnak tűnnek.

– Senki sem tudja, mikor fog meghalni. Talán jövőre, vagy a jövő héten, esetleg öt perc múlva. Ezért engedj el mindent, most, ebben a pillanatban. Légy olyan, mint egy halott: akkor minden ragaszkodásod el fog tűnni, és nem fog számítani, hogy gyakorolod-e a zent vagy sem. Most azt gondolod magadról, hogy élsz és erős vagy. Ezért van sok vágyad és sok ragaszkodásod. Gondold azt, hogy halott vagy. Egy halottnak nincsenek vágyai.

– Hogyan lehetek élő és halott? – kérdezte a látogató.

– A halott nem halott. Van szemünk, fülünk, orrunk, nyelvünk, testünk és tudatunk. A Szív Szútra azonban azt mondja, hogy az ürességben nincs szem, fül, orr, nyelv, test és tudat. A hat érzékszerv nélkül nincsenek akadályaim. Nagyon egyszerű. Ha tehát már halott vagyok, akkor a látás nem látás, a hallás nem hallás. Egy hasonlattal élve: elsétálok egy étterem mellett, megérezem a finom illatokat, és tovább sétálok. Nem az én házam, tehát nem térek be.

– Hogyan gyakorolhatnám, hogy halott vagyok?

– Ne engedd eltűnni a nagy kérdést: „Mi vagyok én?”
Hadd kérdezzelek meg: Mi vagy?

– Egy vagyok.

– Honnan jön az egy?

– Istentől. Isten egy.

– Istentől? Tudod, mi az Isten?

– Nem.

– Előbb „egy”-et mondasz, aztán „Isten”-t. Ez helytelen. Ha egyet hozol létre, egy van. Ha Istent hozol létre, Isten van. Ez mind csak gondolkodás. Mi vagy te, ha nem gondolkodsz?

– Semmi.

– Semmi? – kérdezte a zen mester, megütötte a látogatót, majd így folytatta:

– Fáj, mi? A „semmi” érez fájdalmat?

A látogató elmosolyodott.

– A gondolkodás előtti tudatod olyan volt, mint egy fehér lap. Aztán leírtad az „egy”, az „Isten”, a „semmi” szavakat, és így tovább. Amikor elvágsz minden gondolatot, „kiradírozod” a neveket és a formákat, és visszatérsz a nagy ürességhez. „Mi vagyok én? Nem tudom.” Amikor megtartod a nagy kérdést, megőrzöd a nemtudó tudatot. A nemtudó tudat üres tudat. Nincsenek szavak, nincs beszéd. Nincs egy, nincs Isten, nincs semmi, nincs tudat, nincs üresség. Ez a nemtudó tudat nagyon fontos. Én vagyok a nemtudó, a nemtudó pedig én. Csak ennyi. Ez az igazi éned. Tehát mindig őrizd meg a nemtudó tudatot.

– Barátaim bolondnak tartanak, mert érdekel a zen.

– A bolondság jó. A bolondok boldogok, szabadok, akadály nélkül élnek. Mivel még számos ragaszkodásod van, ezért csak kicsit vagy bolond. Teljesen meg kell bolondulnod. Akkor mindent megértesz.

A látogató meghajolt. Valaki belépett, és két csésze teát töltött.

Kínában, a Szung-dinasztia korában Ko Bong volt a legkiválóbb zen mesterek egyike. Húszéves korában mestere a következő *kóant* kérdezte tőle: „Hol voltam, mielőtt megszülettem? Hol leszek, miután meghalok?” Amikor elkezdett meditálni ezen a kóanon, úgy érezte magát, mint a sötét erdőben eltévedt utazó. „Abban az időben” – írta később – „teljesen össze voltam zavarodva saját tévedéseimtől.”

Három év telt el. Ko Bong éjjel-nappal küzdött a kóannal, de képtelen volt elérni bármiféle összeszedettséget. Végül kétségbeesve elment a híres Szeorl Am zen mesterhez, s kudarcát elpanaszolva tanítást kért.

– A tanítás úgy szól – mondta a mester –, hogy mindenkinek van buddha-természete. Ez a múlt, a jelen és a jövő buddháinak tanítása. Mégis, mikor egy szerzetes odament Dzso Dzsü zen mesterhez, és megkérdezte tőle, hogy „Van-e a kutyának buddha-természete?”, a zen mester azt felelte, hogy „Nincs”. Mit jelent ez a „Nincs”?

Ko Bong elképedt. Miközben igyekezett előállni egy válasszal, a mester megragadta a botját, szörnyű erővel vállon ütötte és elkergette.

Ko Bong, fájdalommal telve és sírva a megaláztatástól, visszatért kolostorába. Egyfolytában a mester kérdésén gondolkodott: „Mit jelenthet?” Hirtelen, mint a sötét szobában felvillanó láng, értés gyúlt tudatában, s szétáradt, míg be nem töltötte egész lényét. Az eredeti *kóan* – „Hol voltam, mielőtt megszülettem? Hol leszek, miután meghalok?” – most magától értetődőnek tűnt.

Másnap a kolostor földjén dolgozott, mikor Szeorl Am érkezett látogatóba.

– Jó reggelt! Hogy haladsz a kereséssel? – kérdezte a mester.

– Ha valaki megszünteti keresésre irányuló vágyát, biztosan megtalálja amit keres – felelte Ko Bong.

A mester hirtelen megragadta gallérjánál fogva és rákiáltott:

– Ki vonszolja ezt a holttestet?

Bár Ko Bong tökéletesen értette a kóant, ismét megbé-
nult és csak bámulni tudott, mint egy idióta. A mester
félrelökte és elment.

Ko Bong napokig nem tudott aludni, annyira megvisel-
te az újabb sikertelenség. Majd egy éjszaka megjelent
álmában első tanítója és egy másik kóant kérdezett tőle:
„Minden dolog visszatér az Egybe, de hová tér vissza az
Egy?” Amikor felébredt, úgy érezte, hogy minden kétsége
és zavarodottsága egy nagy tömbbé állt össze, ami
hatalmas sziklaként nehezedett szívére. Öt napon át
kábultan ödöngött. A hatodik nap betévedt a kolostor
nagy csarnokába, ahol a szerzetesek a Lin Csi iskola
ötödik pátriárkája halálának évfordulójáról szoktak
megemlékezni. Az esemény alkalmával felakasztják
a pátriárka portréját, melyre ő maga a következő verset
írta:

Harminchatezer reggel

Száz év alatt.

Még mindig nem tudod,

Hogy ez ugyanaz az öreg fickó?

Amint elolvasta az utolsó szót, Ko Bong-ot eltöltötte a
megértés. „Abban a pillanatban” – írta később – „úgy
éreztem, hogy az egész világegyetem apró darabokra esik
szét, és az egész föld kiterül. Nem volt én, nem volt világ.
Olyan volt, mint egy tükör tükröződése egy másikban.
Különböző kóanokat kérdeztem magamtól, és a válaszok
áttetszően világosak voltak.”

Másnap elment a mesterhez, aki megkérdezte tőle:

– Ki vonszolja ezt a holttestet?

– KHA! – kiáltotta Ko Bong.

A mester feltartotta botját, Ko Bong azonban kiragadta kezéből és így szólt:

– Hohó! Ma nem tudsz megütni!

– Miért? – kérdezte a mester.

Ko Bong felállt és kisétált a szobából.

Nem sokkal később egy másik zen mester érkezett látogatóba Ko Bong-hoz, s így köszöntötte:

– Úgy hallom, elérted a nagy megvilágosodást.

Ko Bong elmosolyodott, s így felelt:

– Köszönöm.

– Meg tudod tartani ezt a megélést minden pillanatban? – kérdezte a mester.

– Igen, természetesen – válaszolta Ko Bong.

– Miközben dolgozol, alszol és álmodsz?

– Igen, még álmomban is.

– És az álomtalan álomban, ahol nincs látvány, nincs hang vagy tudatosság? Hol van akkor a megvilágosodásod?

Látva, hogy Ko Bong képtelen válaszolni, a mester azt mondta:

– Adnék néhány tanácsot. Ha éhes vagy, egyél. Ha fáradt vagy, aludjál. Abban a pillanatban, ahogy reggel felébredsz, kérdezd meg magadtól: „Ki ennek a testnek a mestere, és hol tartózkodik?” Ez el fog vezetni a végső megértéshez.

Ko Bong felkészült rá, hogy megszakítás nélkül ezen a kérdésen dolgozzon, még ha az örületbe is kergeti.

Öt év telt el.

Egy napon egyik barátjával Észak-Kínába zarándokolt. Útközben megálltak egy fogadóban. Barátja, mivel nagyon fáradt volt, azonnal álomba merült. Ko Bong egy sarokban ülve meditált. Ahogy barátja megmozdult álmában, favánkosa a földre esett. Mikor Ko Bong

meghallotta ezt a zajt, tudata kitárult, az egész világegyetemet világosság töltötte be. Nemcsak a saját kóanját értette meg, hanem valamennyi kóant, amit Buddha és a pátriárkák hagytak az utókorra. Úgy érezte magát, mint a távoli úttjáról végleg hazatért utazó. A nagy ráébredés állapotában a következő verset költötte:

*Az ember, aki elért eddig,
ugyanaz, mint aki itt volt a kezdetektől.
Azt teszi, amit mindig is tett.
Semmi sem változott.*

HOGYAN MOSOLYOGHAT A BUDDHA?

16

Kedves Szonszanyim!

Ma éjjel különleges gyakorlatunk volt. Senki nem aludt. Amikor befejeztük, Alban körbesétált a bottal és mindenkit erősen megütött. Jó zen mester. Ma este őt látogatónk volt, néha senki nincs.

Édesapám még több *kimcsit* szeretne.

Ma sok boltot bejártam, és sok ennivalót vásároltam. Nem vagy itt, s ez nem jó. Szeretném, ha segítenél.

Remélem, jól vagy. Itt mindenki jól érzi magát. Jókat eszünk, sokat meditálunk, mantrákat recitálunk, sokat gondolkodunk. Itt a tavasz, nyílnak a virágok. A Buddha mosolyog.

Bobby

1973. május 5.

Kedves Bobby!

Köszönöm a leveledet, a könyvet és a képeket. Nagyon jól vagyok. Gyönyörű szertartást tartottunk Buddha születésnapján. Több mint kétszázan vettek részt rajta.

Nagyon örülök, hogy Providence-ben mindenki komolyan gyakorol, és hogy Alban jó zen mesterként látja el a feladatát. Sokat gondolkodok rád, és aggódom érted, mert nehéz feladat mindenkire felügyelni egy zen központban. De tudom, hogy ezt nagyon jól végzed. Amilyen hamar csak tudok, visszamegyek segíteni neked.

Azt írtad: „Jókat eszünk, sokat meditálunk, mantrákat recitálunk, sokat gondolkodunk.” Ez nagyon jó mondat. De van egy kérdésem: Hol történnek ezek a cselekedetek? A tudatban, vagy azon kívül?

A következő mondataid is nagyon jók, de:

1. Valójában minden üresség. Honnan jön a tavasz?

2. Az igazi Buddhának nincs neve és formája. Hogyan mosolyoghat a Buddha?

Ha válaszolsz, harminc ütést adok. Ha nem válaszolsz, akkor is harminc ütést adok.

Miért?

Facsirke úszik a vízben.

Kóhal játszik az égen.

A forma-test és a karma-test

a gondolkodásból fakad.

A Dharmatest egyszerű és tiszta,

végtelen térben és időben.

Ezer folyó vízén ezer hold tükröződik.

Tízezer mérföldnyi égben egyetlen felhő sincs

Tízezer mérföldnyi ég: csak kék.

A mielőbbi viszontlátásra:

Szung Szán

1973. május 14.

ALMÁK ÉS NARANCSON

Egy napon Szung Szán zen mester néhány tanítványával a Providence Zen Központ konyhájában tartózkodott. Az asztal közepén egy tálban almák és narancsok voltak. A zen mester kivett egy almát és megkérdezte:

– Mi ez?

– Nem tudod? – kérdezte az egyik tanítvány.

– Én kérdezlek téged.

– Alma.

A zen mester kivett egy narancsot és megkérdezte:

– Ez az alma és ez a narancs azonos vagy különböző?

A tanítvány elvette az almát és beleharapott.

– Van ennek az almának buddha-természete?

– Nincs.

– Miért nincs? Buddha azt mondta, hogy mindennek van buddha-természete. Te viszont azt mondod, hogy ennek az almának nincsen. Melyik az igaz?

A tanítvány odaadta az almát Szonszának.

– Nem kértem almát. Adj egy másik választ.

– Az alma piros.

– Eddig nem tudtam, milyen színű az alma. De most, hogy megmondtad, már tudom, hogy piros.

Kedves Szonszanyim!

Mellékelten talál egy csomó levelet, amit megírtam, de sohasem küldtem el. Most megteszem.

A gyakorlatom nem tudom, micsoda. Azt hiszem, nem jó és nem rossz, de akkor sem tudom, micsoda. Úgy tűnik, semmiről sem tudok semmit, ami különbözni látszik a „nem tudom, micsodá”-tól.

Írjon nekem a sakuhacsi gyakorlatról. Jól játszani az egóm akar. Hogyan tudnék csak játszani? Ahogy figyelem a játékomat, úgy érzem, minden dolog olyan, mint a hangjegyek a kottán. Azt mondja: emeld fel a középső ujjadat. Hogyan tanulhatok meg minden pillanatban így élni, mint amikor a hangok irányítanak, és engedelmeskedem nekik a legjobb tudásom szerint? Gőzöm sincs arról, miket hordok itt össze, de írnom kell magának, és remélem, el is küldöm ezeket a leveleket.

See Hoy

1975. március 4.

Kedves Szonszanyim!

Nagyon zavarodott vagyok. Mivel maga nincs itt, Tiszteletreméltó Hearn-nel és Dr. Thien An-nal ülök. Tiszteletreméltó Hearn csak *dokuszanra* jön hetente egyszer, és az ázsiai országokba utazik a hónap végén.

Rögtön azután, hogy Ön visszatért Providence-be, meglátogattam Kozan Kimura Rosit. A következő *kóanokat* kaptam:

Öntől a „Mi vagyok én?” és a „Miért nincs Bódhidharmának szakálla?” kóanokat.

Tiszteletreméltó Hearn-től a „Hogyan szól a lyuk nélküli furulya?” kóant.

Egy napon Hearn azt mondta: „No, lássuk, érted-e ezt?” És a következő kóant kérdezte: „Be tudsz verni egy szöveget kalapács nélkül?”

Dr. Thien An-tól a „Hol találod a buddha-természet?” kóant.

Mire én: „Csak átsuhan közöttünk. Hogy hagyhatna nyomot?”

Mire ő: „Menj, dolgozz még rajta!”

Kimura Rosi azt tanácsolta, hogy döntsek egy mester mellett. Mondtam neki, hogy maga nincs itt. Ő azt javasolta, hogy kövessem magát mindenhová és utazzak Providence-be. Azt mondta, szereti, ha velük ülök, de nem fogad *dokuszanon*, nehogy megzavarja egy másik mester kóanját.

Tegnap este elmentem, hogy vele üljek, és nem mentem dokuszanra. Ma is voltam ülni, és voltam dokuszanon is. Azt javasolta, hogy csak egy kóanon meditáljak, mégpedig a „Mikor születnél?” kóanon. Miután a többiek befejezték a dokuszan, visszamentem, és ezt válaszoltam: „Mivel nincs nyoma, honnan tudjam?” Beszélgettünk, és megkérdezte, milyen kóanokat kaptam, min meditálok. Azt válaszoltam, hogy legtöbbit a „Mi vagyok én?” kóanon meditálok. Ő azt mondta, hogy ez a kóan túl nehéz egy kezdőnek, és hogy inkább a „Mikor születnél?” kóanon meditáljak.

A maga tanácsát kérem, mert amikor ülök, csak ezt kérdezem – inkább csak ezt szeretem kérdezni: „Mi vagyok én?” Nem tudom, mit tegyek.

Csak menjek és üljek Kozan-nal, de ne menjek dokuszanra? Jöjjenek Providence-be? De itt annyi mindenhez ragaszkodom, és még magához is kötődöm.

Még ma is hallom idebent az Ön kérdését: „Mi vagy te?” Még mérges is tudok lenni, mert ilyen dologgal traktált.

Még most is kötődöm a „Mi vagyok én?” kóanhoz, és a „Mikor születtem?” gondolata is hányingert kelt bennem, mert ezek a kérdések mind összezavarnak. Ma este többet fogok ülni, és csak a „Mi vagyok én?” kóanon fogok elmélkedni. Kérem, segítsen, mert csak maga veheti vissza ezt a kóant.

Jó lenne, ha mielőbb válaszolna, de hát ez nem fog menni, mi? Egyébként is, bassza meg a porszívóját!

Tisztelettel, remélem mihamarabb találkozunk:

See Hoy

1975. március 5.

Kedves See Hoy!

Köszönöm a két leveledet. A hónap elejétől New Yorkban voltam, és a leveleidet csak néhány nappal ezelőtt kaptam kézhez. Bocsáss meg a késői válaszáért.

Azt írtad, hogy nem tudod, mi a gyakorlatod, hogy nem tudsz semmit. Aztán azt írod, hogy zavarodott vagy. Teljes nemtudó tudat esetén hogyan tud megjelenni a zavarodottság? A teljes nemtudó tudat elvág minden gondolatot, és megjelenik az igazi üresség. Az igazi ürességben nincs én, ami megzavarodhatna, és nincs semmi, ami zavart okozhatna. Az igazi üresség gondolkodás előtti. A gondolkodás előtt nincs megjelenés és nincs eltűnés. Tehát az igazság éppen ilyen. Amikor piros szín jelenik meg, a tükör pirosat mutat. Amikor fehér szín jelenik meg, a tükör fehérét mutat. Amikor befogod a sakuhacsi összes lyukát, nem jön ki rajta hang. Amikor felengeded az ujjaidat, magas hangon szól. Csak ilyen.

A sakuhacsi nagyon jó tanító. Ha nem érted, csak kérdezd meg a sakuhacsit. Válg egygé a sakuhacsi hangjával, és az eldúolja neked, mi a megvilágosodás.

Dr. Thien An, Szong Rjong Hearn és Kimura Rosi jó tanítók. Azt hiszem, nyugodtan megoszthatod velük minden kétségedet és problémádat, jó tanítást kapsz.

Sok kóanod van. A kóan a Holdra mutató ujj. Ha ragaszkodsz az ujjhoz, nem látod az irányt, tehát nem látod a Holdat. Ha nem ragaszkodsz a kóanokhoz, akkor látod az irányt. Az irány a teljes nemtudó tudat. Az „olyan mint ez”-t „nemtudó”-nak hívjuk. Ha megérted a „nemtudó”-t, meg fogod érteni az összes kóant, és hamar megérted az „olyan mint ez”-t is.

Sok nehézséggel találkozol kóan gyakorlatod során. „Mi vagyok én?” – érted ezt? A válaszd: „Nem tudom.” „Mikor születél?” – érted ezt? A válaszd ismét: „Nem tudom.” Ha nem ragaszkodsz a szavakhoz, a nemtudó tudat ugyanilyen. Minden kóan ugyanazá a nemtudó tudattá válik. A te nemtudó tudatod, az én nemtudó tudatom, minden érző lény nemtudó tudata, a „Mi vagyok én?” kóanból fakadó nemtudó tudat, a „Mikor születtem?” kérdésből fakadó nemtudó tudat mind ugyanaz a nemtudó tudat. Nagyon egyszerű. Csak őrizd meg a nemtudó tudatot! Ne ragaszkodj a szavakhoz! Ez a nemtudó az igazi éned. Semmi az egész. Nagyon egyszerű, egyáltalán nem nehéz.

Tehát mindig és mindenhol meg kell őrizned a nemtudó tudatot. Akkor hamar eléred a megvilágosodást. Légy óvatos a megvilágosodás akarásával. Csak őrizd meg a nemtudót.

Engedj el mindent – a helyzetedet, a körülményeidet és a véleményeidet.

Azt hiszem, jó lenne, ha Kimura Rosival tanulhatnál. Remélem, a sakuhacsi tanítására is hallgatsz, és hamar eléred a megvilágosodást.

Leveled végén azt írtad: „Bassza meg a porszívóját!”

Ezek csodálatos szavak, és nagyon köszönöm, amit adtál nekem. Ha eléred a megvilágosodást, viszonzom őket.

Üdvözlettel:

Szung Szán

1975. március 22.

19

A MEGVILÁGOSODÁS NYOLCVANNÉGYEZER FOKA

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Van egy kérdésem a megvilágosodással kapcsolatban. Most a megvilágosodás nagyon jó...

– Nagyon rossz! – vágott közbe a zen mester. (Nevetés a hallgatóság soraiból.)

– Maga a Buddha körvonalazta a megvilágosodás tökéletesített erőnyeit. Azt mondta, hogy a megvilágosodásnak hét része van.

– Hét?

– Hét.

– Nem, annál sokkal több! (Nevetés.)

– Az a kérdésem, hogy elegendő-e, ha valaki felébredett? Elegendő-e a Tökéletes és Felülmúlhatatlan Felébredettség, az *Anuttara Szamjak Szambódlhi*? Ez ugyanaz, mint a Nirvána? Vagy a Nirvána egy átmeneti állapot? Néhány tanító azt mondja, hogy a megvilágosodásnak két fokozata van, mások azt mondják, hogy három. Maga mit tanít

a megvilágosodás fokozatairól? Egy van, vagy kettő, esetleg három, vagy még több?

– A megvilágosodásnak sok foka van. Körülbelül nyolcvannégyezer. Mennyi kell? (Nevetés.)

– Hm, nagyon érdekes.

– Megtanítalak mindegyikre. (Nevetés.)

– Hallottam már ezt a tanítást. Ez a T'ien T'ai filozófia tanítása.

– Mennyi kell? Egy, kettő, három, nyolcvannégyezer?

– Értem a tanítást. Jellemezné, mi ez a két fokozat...

A zen mester egy pohár vizet adott a tanítványnak, s így szólt:

– Igyál.

A tanítvány belekortyolt.

– Hogy ízlik?

– Mint a víz.

– Elérted a megvilágosodás nyolcvannégyezer fokát. (Nevetés.)

– Ez több, mint amire számítottam. (Nevetés.) Köszönöm.

– Rendben, elmagyarázom. A zenben azt tanítjuk, hogy a megvilágosodásnak három fajtája van – magyarázta a zen mester, s kezébe vett egy *moktakot*. – Ez egy moktak. De ha ezt moktaknak mondod, akkor ragaszkodsz névhez és formához. Ha azt mondod, hogy ez nem moktak, akkor ragaszkodsz az ürességhez. Tehát ez moktak vagy sem? Ez a kérdés az egyik alapvető kőanunk. Ha a padlóra csapsz tenyereddel, „KHÁ!!!”-t kiáltasz vagy megütsz engem, akkor a megvilágosodás első fajtáját valószínűleg meg. Minden dolog eggyé válik. Buddha, te, én, a moktak, a hang, a „KHA!”, az ütés – mind eggyé válik. A tízezer dolog visszatér az Egybe.

A tanítvány csettintett.

– Helyes. Ez az első megvilágosodás. A következő az eredeti megvilágosodás. Ez moktak vagy sem? Erre a kérdésre különféle válaszokat adhatsz, például:

„A fal fehér, a *moktak* barna.” „Az ég kék, a fű zöld.” „Háromszor három az kilenc.” Minden éppen ilyen. Ez az eredeti megvilágosodás. Világos?

– Világos.

– A következő a végső megvilágosodás. Ez nagyon fontos. Mi a végső megvilágosodás?

A zen mester megütötte a *moktakot*, s így folytatta:

– Csak ez. Egyetlen pont. Az igazság éppen ilyen. Tehát azt tanítjuk, hogy a megvilágosodásnak három fajtája van: első megvilágosodás, eredeti megvilágosodás és végső megvilágosodás. Eleinte azonosnak tűnnek, de nem azok. Most már világos?

– Sokkal világosabb, mint szokott.

– Csak ennyi. Ha szorgalmasan gyakorlod a zent, hamar megérted.

– Köszönöm.

– Jól van, akkor felteszek neked egy kérdést. Egyszer Dong Szán zen mester éppen lent mért. Valaki odament hozzá és megkérdezte: „Mi a Buddha?” A zen mester így válaszolt: „Három font len.” Mit jelent ez?

A tanítvány eltűnődött néhány pillanatig, majd így szólt:

– A három font len csupán annyit jelent, mint három font len.

– Csak ennyi?

– Ez minden, amire ma este gondolni tudok.

– Hm, ez egy jó válasz. Nem rossz, nem jó.

A tanítvány hallgatott, a zen mester így folytatta:

– Volna egy másik kérdésem. Valaki megkérdezte Un Mun zen mestert, hogy „Mi a Buddha?”. A zen mester így válaszolt: „Szár az szar a boton.” A két zen mester két különféle választ adott a „Mi a Buddha?” kérdésre. Dong Szán azt mondta, hogy „Három font len”, Un Mun pedig azt, hogy „Szár az szar a boton”. Válaszaik azonosak vagy különbözőek?

– Amikor egy-tudattal értelmezed szavaikat, akkor azonosak – válaszolta a tanítvány.

– Csak ennyi?

– Jobb nem telik tőlem.

– Azt hittem, éles szemű oroszlán vagy, pedig csak egy vaksi kutya.

– Talán egy napon képes leszek a megértésre – mondta a tanítvány.

– Most vagy vaksi kutya. Megint éles szemű oroszlánná kell válnod.

A tanítvány lehunyta szemét és meghajolt.

20

MI A SZABADSÁG?

Egy délután egy fiatal tanítvány érkezett teára a Cambridge Zen Központba és megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Mi a szabadság?

– A szabadság akadálytalanságot jelent. Ha szüleid megkérnek valamire és te nem fogadsz szót nekik, mondván, szabad ember vagy, akkor ez nem igazi szabadság. Az igazi szabadság a gondolkodástól, a ragaszkodástól, az élettől és haláltól való szabadságot jelenti. Ha élni akarok, élek. Ha meg akarok halni, meghalok.

– Ha most meg akarnál halni, képes lennél rá?

– Mi a halál? – kérdezett vissza a zen mester.

– Nem tudom.

– Ha halált hozol létre, halál van. Ha életet hozol létre,

élet van. Érted? Ez a szabadság. A szabad gondolkodás szabadság. A ragaszkodó gondolkodás ragaszkodás. „Fiam, irtó mocskos az inged! Vegyél fel másikat!” – utasít édesanyád. „Én aztán nem! Szabad ember vagyok!” – felelsz. Ebben az esetben ragaszkodsz mocskos ingedhez vagy éppenséggel magához a szabadsághoz! Vagyis nem vagy szabad! Ha igazán szabad vagy, akkor a mocskos is jó, a tiszta is jó. Nem lényeges. Az is jó, ha nem veszek fel másik inget. Az is jó, ha felveszek. Ha szüleim megkérnek, hogy vegyek fel egy másik inget, akkor szót fogadok nekik. Ezt nem magamért teszem, hanem őértük. Ez a szabadság. Nincsenek vágyaim magam számára, csak mások számára.

– Ha nincsenek vágyai, akkor miért eszik?

– Amikor megéhezem, eszem – válaszolta a zen mester.

– De miért eszik, ha nincsenek önös vágyai?

– Érted.

– Mit jelent ez?

– Az „Amikor megéhezem, eszem” éppen ilyent jelent. Vagyis azt, hogy nem ragaszkodom az ételhez. Nincs bennem olyan, hogy ezt akarom, azt meg nem. Ha nem ennék, nem tudnák tanítani. Tehát érted eszem.

– Nem igazán értem.

A zen mester megütötte a tanítványt és így szólt:

– Most már érted?

– Nem tudom.

– Meg kell értened ezt a „nemtudó”-t. Akkor nem fogsz ragaszkodni semmihez. Őrizd meg mindenkor a nemtudó tudatot. Ez az igazi szabadság.

A NAGY KINCS

Amikor De Dzsu először látogatta meg Ma Dzso zen mestert, az így fogadta:

– Mit akarsz tőlem?

– Mester, kérem, tanítsa nekem a Dharmát.

– Te tökkelütött fajankó! A világmindenség legnagyobb kincse benned lakozik, mégis másokhoz szaladgálsz segítségért. Mire jó ez? Nincs semmim, amit adhatnék neked.

De Dzsu meghajolt, s így szólt:

– Mester, kérem, árulja el, mi ez a kincs.

– Honnan jön a kérdésed? Ez a te kincsed. Éppen ez késztet arra, hogy kérdezz tőlem. Minden ebben a drága kincsházban van. Mindig a rendelkezésedre áll, használhatod kedved szerint, semmi sem hiányzik belőle. Te vagy az ura mindennek. Miért szaladsz el magad elől és keresed a dolgokat kívül?

Ahogy meghallotta ezeket a szavakat, De Dzsu elérte a megvilágosodást.

A TISZTA TUDAT HOLDJA

A Providence Zen Központban tartott egyik vasárnap esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Hogyan juthatok túl a „Mi vagyok én?” kérdés pusztá mondogatásán?

– Azt akarod, hogy a kérdés növekedjen. Ez ragaszkodó gondolkodásra vall. El kell vágnod ezt a gondolatot, és szorgalmasan kell gyakorolnod. Nem fontos, hogy a kérdés növekedjen. A tiszta tudat egy pillanatnyi megtapasztalása a fontos. A tiszta tudat gondolkodás előtti tudat. Ha megtapasztalod ezt a tudatot, már el is érted a megvilágosodást. Ha rövid ideig, csupán egyetlen pillanatra tapasztalod meg, az akkor is megvilágosodás. Életed hátralévő részében gondolkodhatsz, de ne aggódj emiatt: ez csak a karmád. Ne ragaszkodj a gondolkodáshoz. Nem szabad erőltetned a gondolkodás megszüntetését vagy a tiszta tudat növekedését. Az magától növekszik, ahogy karmád fokozatosan eltűnik.

A tiszta tudat a teliholdhoz hasonlít. Olykor felhők gyűlnek és eltakarják, a Hold azonban mindig ott van mögöttük. Amikor a felhők elszállnak, a Hold fényesen világít. Tehát ne aggódj a tiszta tudat miatt: mindig ott van. Amikor gondolat támad, mögötte ott a tiszta tudat. Amikor a gondolat tovatűnik, csak a tiszta tudat marad. A gondolatok jönnek és mennek. Ne ragaszkodj ehhez a jövéshez és menéshez.

23

MIT HOZTÁL?

A Providence Zen Központban egy vasárnap reggelen egy tanítvány belépett az interjúszobába és meghajolt

Szung Szán zen mester felé.

– Mit hoztál? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Ez az igazság?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Érted az egyet, de nem érted a kettőt.

A tanítvány ismét a padlóra csapott tenyerével.

– A második sértést nem nézem el.

A tanítvány meghajolt és távozott.

Egy másik tanítvány érkezett.

– Mit hoztál? – kérdezte a zen mester.

– Nem tudom.

– Mióta gyakorlod a zent?

– Három hónapja – válaszolta a tanítvány.

– Miért gyakorlod a zent?

– Túl sokat gondolkodom, nyugalomra vágyom.

– Honnan jön a gondolkodás? – kérdezte a zen mester.

– Nem tudom.

– Ez a nemtudó tudat elvág minden gondolatot, ez az igazi csöndes tudat. Őrizd meg mindenkor a „Mi vagyok én?” kérdést, s tartsd meg a nemtudó tudatot.

– Nagyon szépen köszönöm – mondta a tanítvány.

– Legközelebb hozd ide a nemtudó tudatot – búcsúzott el a zen mester.

A tanítvány meghajolt és távozott.

Aznap sok tanítvány fordult meg a központban. Egyikük belépett, mire a zen mester megkérdezte:

– Mit hoztál?

– KHA! – kiáltotta a tanítvány.

A zen mester fülére tette a kezét és így szólt:

– A kiáltásod kirepeszti a dobhártyámat.

– KHA! – kiáltotta megint a tanítvány.

– KHÁ!-t hoztál csupán? – kérdezte a zen mester.

– Nem.

– Akkor adjál mást.

A tanítvány felállt, meghajolt, és megkérdezte:

- Jól aludtál az este?
- Nagyon jól, köszönöm. Most menj, igyál teát.
A tanítvány távozott.
- Egy másik tanítvány érkezett.
- Mit hoztál? - kérdezte a zen mester.
- A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.
- Ez az igazság? - kérdezte vissza a zen mester.
- Nem.
- Akkor mi az igazság?
- Ma 1973. július 22-e, vasárnap van.
- A zen mester kinyitotta *kóan*-gyűjteményét, és a következő példázatot olvasta fel:
- Réges-régen egy zen mester azt mondta: „Amikor meghallod a fakakas kukorékolását, megérted a tudatodat.” Mit jelent ez?
- Kőleány táncol a lyuk nélküli furulya zenéjére.
- Nem rossz... Még egy kérdés: Valaki belép a Providence Zen Központ Dharma-termébe égő cigarettaival a szájában. Odamegy az oltárhoz, hamut szór a Buddhára és füstöt fúj az arcába. Ha te lennél a zen mester, mit tennél?
- Megütném - válaszolta a tanítvány.
- Ez az ember nagyon erős. Csak azt érti, hogy ő a Buddha, ő a Dharma. Ahányszor megütöd, mindig visszaüt.
- Akkor csak ülnék.
- Zen mester vagy. Látod, hogy nagyon ragaszkodik az ürességhez. Ha csak ülsz, nem tudod megtanítani az igazságra.
- Nem vagyok zen mester. Honnan tudhatnám?
- A zen mester és a tanítvány felkacagott.
- Szorgalmasan kell gyakorolnod. Remélem, hamarosan eléred a megvilágosodást - mondta a zen mester.
- A tanítvány megköszönte a tanítást, meghajolt és távozott.

„MEGVILÁGOSODOTT” ÉS
„NEM-MEGVILÁGOSODOTT”
CSUPÁN ÜRES SZAVAK

24

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Egy megvilágosodott ember viselkedése különbözik-e egy nem megvilágosodottétól?

– Egy, kettő, három, négy, öt, hat. Ez eggyel kezdődik. Honnan származik az egy?

– A tudatból.

– A tudatból? Honnan származik a tudat?

A tanítvány nem tudott válaszolni.

– Most nemtudó tudatod van. Csak nemtudó. Honnan származik a tudat? Mi a tudat? Nem tudom. Ez a nemtudó az igazi tudatod. Ez az eredeti tudat elvág minden gondolatot. Tehát a tudat nem tudat. Miért? Az eredeti tudat üres tudat. Az üres tudat gondolkodás előtti. Gondolkodás előtt nincsenek szavak, nincs beszéd. Tehát a tudat nem tudat. A „tudat” csupán egy szó, amit a gondolkodás alkot. Ha elvágsz minden gondolatot, akkor nincs tudat. Ha gondolkodsz, akkor megjelennek az ellentétek: jó és rossz, megvilágosodott és nem megvilágosodott. De ha elvágsz minden gondolatot, az ellentétek ellobbannak, és csak az Abszolút marad. Az ellentéteken alapuló szavak halottak. Az Abszolútból fakadó szavak élők. Buddha azt mondta: „Mindennek buddha-természete van.” Dzso Dzsu zen mester a „Van-e a kutyának buddha-természete?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Nincs”. Melyik tanítás helyes, Buddháé vagy Dzso Dzsué?

– Azt hiszem, értem. Ezek csak szavak.

– Igen, csak szavak. Akkor azonosak?

– Nem fontos – válaszolta a tanítvány. – Azt akarom tudni, hogy mennyiben különbözik egy tiszta tudatú lény viselkedése egy ellentétekben gondolkodó lényétől?

– Mondd meg nekem, hogy Buddha válasza és Dzso Dzsu válasza azonos vagy különböző?

– Hát, mindennek buddha-természete van. Egyesek tudják, hogy buddha-természetük van, mások nem. Lehet, hogy a kutya nem tudja.

– Ez nagyon jó válasz. A kutya tényleg nem tudja, hogy buddha-természete van – tehát nincs neki. Ha így válaszolnál a *kóan*-interjún, harminc ütést adnék. Miért?

– Hm... nem azért adok választ, hogy játszadozzunk.

– Ha egy megvilágosodott lény viselkedéséről kérdeznél a *kóan*-interjún, akkor is harminc ütést adnék. Érted?

– Értem, hogy erre a kérdésre nincs válasz.

– Rengeteg válasz van. (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Amíg el nem éred a megvilágosodást, mindent különbözőnek tapasztalsz. Mikor megvilágosodsz, minden eggyé válik. Ezt értsd meg!

A tanítvány meghajolt és megköszönte a tanítást.

25

MIÉRT ÉNEKLÜNK?

A New York-i Nemzetközi Zen Központban tartott egyik vasárnap esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Miért énekeltek? Az ülőmeditáció nem elég?

– Ez nagyon fontos kérdés – válaszolta a zen mester. – Itt, a Zen Központban, együtt borulunk le, együtt

éneklünk, együtt étkezünk, együtt meditálunk, együtt tesszük a dolgunkat. Miért gyakorlunk együtt?

Mindenkinek más karmája van. Tehát mindenki más körülmények között él, és mindenki más véleményen van. Vannak köztünk szerzetesek, tanulók, gyári munkások; olyanok, akik mindig megőrzik a tiszta tudatot, s olyanok, akik gyakran nyugtalankodnak vagy elégedetlenkednek; olyanok, akik szeretik a nők mozdulatait, és olyanok, akik nem. „Az én véleményem a helyes!” Ebben mindnyájan azonosak vagyunk, mind így gondolkodunk, még a zen mester is. Tíz zen mester tíz különféle módon tanít, s mindegyik a saját tanítását tartja a legjobbnak. Az amerikaiaknak amerikai véleményük van, az ázsiaiaknak ázsiai. Különféle vélemények más-más cselekedeteket szülnek: így különféle karmák születnek. Tehát, ha ragaszkodsz a véleményeidhez, nem tudod uralni a karmadat, s így életed továbbra nehéz marad. Amíg téves véleményeidet követed, rossz karmád is folytatódik. Zen Központjainkban együtt élünk és együtt gyakorlunk, mindenki a Templomi Szabályokat követi. Az emberek erős megkülönböztetésekkel jönnek hozzánk, és azokat fokozatosan mind lefaragják. Hajnali fél hatkor egyszerre borulunk le száznolcszor, közösen meditálunk, közösen étkezünk, közösen dolgozunk. A Templomi Szabályokat követve még akkor is eljössz leborulni vagy énekelni, amikor nincs hozzá kedved, fáradt vagy és inkább lepihennél. Hiszen tudod, hogyha nem jönnél a közös gyakorlásra, mások azon gondolkodnának, miért nem vagy ott – tehát ott vagy.

Étkezéskor négy csészét használunk és hagyományos módon eszünk. Az utolsó falat után teával mossuk el a csészéinket, mutatóujjunkat használva a tisztításra. Eleinte mindenki fintorgott. A Cambridge Zen Központ egyik tagja egyszer feldúlva jött oda hozzám:

– Nem vagyok hajlandó így enni! A teám tele van maradékkal! Én ezt nem bírom meginni!

- Ismered a Szív Szútrát? – kérdeztem tőle.
- Persze.
- Nem azt mondja, hogy a dolgok nem tiszták és nem szennyezettek?
- De igen.
- Akkor miért nem tudod meginni a teát?
- Mert piszkos! (Nevetés a hallgatóság soraiból.)
- Miért piszkos? Ezek a morzsák abból az ételből maradtak, amit már elfogyasztottál. Ha a teát „piszkos”-nak gondolod, akkor piszkos is. Ha „tisztá”-nak gondolod, akkor tiszta.
- Igaza van. Meg fogom inni a teát. (Nevetés.)

Tehát együtt élünk és cselekszünk, ami azt jelenti, hogy elvágjuk a saját véleményünket, körülményünket, helyzetünket. Ezáltal a tudatunk kiürül és tiszta lesz. Így jelenik meg az igazi véleményünk, az igazi körülményünk és az igazi helyzetünk. Amikor együtt gyakorolunk, a tudatunk eggyé válik. A tudatunk olyan, mint a tenger. Amikor fúj a szél, hullámszik a tenger. Amikor elcsitul a szél, a hullámok szép lassan elülnek. Amikor eláll a szél, a tenger felszíne tükörsima lesz, és mindent visszatükröz: a hegyeket, a fákat, a felhőket. Amikor sok vágyunk és véleményünk van, a hullámok nagyok. Amikor már egy ideje közösen gyakorolunk, véleményeink és vágyaink eltűnnek, így a hullámok szép lassan elülnek. Végül a tudatunk olyan lesz, mint a tiszta tükör; látni fogjuk, hogy minden, amit látunk, hallunk, szagolunk, ízlelünk, tapintunk és gondolunk, maga az Igazság. Így könnyen megérthetünk másokat: a tudatuk tükröződik az én tudatomban.

Ezért nagyon fontos az éneklés. Eleinte nem érted, de rendszeres gyakorlás után megérted, milyen jó énekelni. Ugyanez a helyzet a száznolc leborulással is. Eleinte senki sem szeret leborulni. Miért borulunk le? Nem a Buddha előtt borulunk le, hanem önmagunk előtt. A Kis Én leborul a Nagy Én előtt. Ezután a Kis Én eltűnik és

Nagy Énné válik. Ez az igazi leborulás. Ha van kedved, gyakorolj velünk. S akkor hamarosan megérted.

A tanítvány meghajolt és megköszönte a tanítást.

26

DHARMA BESZÉD

Szung Szán zen mester 1973-ban a következő beszédet tartotta Buddha születésnapján a Providence Zen Központban:

Réges-régen egy kiváló tanító azt mondta:

„Mielőtt Buddha megszületett és a Kapila-királyságba érkezett, már megszabadított minden érző lényt a szenvedéstől.”

Ezerféleképpen szól, még sincs szüksége szájra. Ha ezt megértitek, belátjátok, hogy orránál fogva vezetitek a múlt és jelen tanítóit. Ha nem értitek, ne szólaljatok meg, mert csak véretekot folytatjátok. Maradjatok csöndben a tavasz elmúltakor.

Buddha édesanyja jobb oldalából lépett ki, és hét lépést tett mind a négy irányban. Mutatóujjával az égre mutatott, másik kezével megérintette a földet, és így szólt: „Égen és földön egyedül én vagyok szent.”

Meg kell értenetek szavait, és hogy mit jelent ez az „én”. Az „én” üresség. Az üresség teli van. Nincs neve és nincs formája, nem jelenik meg és nem tűnik el. Mindenki és minden rendelkezik vele. Honnan jön tehát a Buddha?

Réges-régen Un Mun zen mester azt mondta: „Buddha születése napján, amint kilépett anyja oldalából, megütöttem, megöltem és éhes kutyáknak vetettem oda. Az egész világon béke honolt.”

Amit Buddha mondott születése napján, zagyvaság volt, ezért harminc ütést adok neki. Amit Un Mun zen mester mondott, szintén zagyvaság volt, ezért harminc ütést adok neki is. Amit én mondtam az imént, úgyszintén zagyvaság volt, ezért harminc ütést adok magamnak is.

Hol a hiba?

KHA!

Ma Buddha születésnapja van, odakint hull a hó.

A Dharma beszéd után a zen mester megkérdezte, hogy van-e kérdés. Az egyik tanítvány így szólt:

– Buddhát mondták már isteni lénynek, emberfeletti embernek, öreg bölcsnek, aki egy kicsit többet tudott másoknál. Ki a Buddha?

– Hogyan jöttél ide? – kérdezte a zen mester.

– Gyalog.

– Miért jöttél gyalog?

– Mert nincs autóm – válaszolta a tanítvány.

– Az autót az ember vezeti. A testedet mi vezette ide?

– Nem tudom.

– Ez a nemtudó a Buddha – mondta a zen mester.

– Akkor miért ünnepelitek meg Buddha születésnapját? – kérdezte a tanítvány.

– Un Mun zen mester azt mondta: „Buddha születése napján, amint kilépett anyja oldalából, megütöttem, megöltem és éhes kutyáknak vetettem oda. Béke köszöntött az egész világra.” Érted-e, mit jelent ez?

– Nem.

– Ez Buddha tanítása. Amikor megérted, mit jelent, megérted, miért ünnepeljük meg Buddha születésnapját.

VON HJO TÖRTÉNETE

Ezerháromszáz évvel ezelőtt, Korea egyik ősrégi tartományában volt egy zen mester, akit Von Hjo-nak hívtak. Fiatalemberként véres polgárháborúban harcolt, sok házat látott leromboltatni, sok barátját látta elesni a csatatéren.

Az élet üressége nyomasztotta, ezért leborotválta haját és a hegyekbe ment, hogy szerzetesi életet éljen. A hegyekben szútrákat olvasott, és megtartotta a fogadalmakat, de a buddhizmus igazi jelentését nem értette meg. Amikor megtudta, hogy Kínában található egy zen mestert, aki segítségére lehet a megvilágosodás elérésében, hátára vette batyuját és elindult a nagy, száraz északi alföldek felé.

Gyalogolt. Egész nap ment, éjszaka pihenni tért. Az egyik este, amint egy sivatagon ment keresztül, megállt egy kis zöld foltnál, ahol néhány fa és némi víz volt. Aludni tért. Éjfél körül felébredt, nagyon szomjasan. Koromsötét volt. Négykézláb tapogatózott vizet keresve. Végül kezével egy csészefélét érintett meg. Felkapta és ivott belőle. „Milyen pompás!” – áradozott Von Hjo. Utána mélyen meghajolt, hálát adva Buddhának az aján-dék vízért.

Reggel, amikor felkelt, meglátta maga mellett, hogy mit használt csészének: egy összezúzott koponyát, rászáradt vérrel és az arccsontokhoz ragadt húscsáfatokkal. Furcsa férgek nyüzsögtek és úszkáltak a benne lévő koszos esővíz tetején. A koponya láttán Von Hjo öklendezni kezdett. Szája kinyílt, és amint elhányta magát, tudata kitárult és megértette. Előző éjjel, mivel nem látott és nem gondolkodott, a víz pompás volt. De most reggel a látás

és a gondolkodás hányásra ingerelte. „A jót és a rosszat, az életet és a halált a gondolkodás hozza létre. Az egész világmindenséget a gondolkodás teremti. Ez az egyetemes mester. A gondolkodás nélkül nincs világegyetem, nincs Buddha és nincs Dharma. Minden egy, és ez az egy üres” – vonta le a következtetést Von Hjo.

Ezután már nem volt szüksége zen mesterre. Már értette az életet és a halált. Már nem volt mit tanulnia. Tehát visszafordult, és a sivatagon keresztül visszaindult Koreába.

Húsz év telt el. Ez idő alatt Von Hjo a leghíresebb szerzetessé vált az országban. A Silla dinasztia egyik nagy királyának volt bizalmas tanácsadója, és a leghatalmasabb nemesi családok tanítója. Ahányszor csak nyilvános tanítást adott, a terem mindig megtelt. Gyönyörű templomban élt, a legjobb tanítványokat tanította, a legfinomabb ételeket ette, s éjjel az igazak álomtalan álmát aludta.

Ebben az időben élt egy kiváló zen mester: apró termetű öreg, csomós szakállal és olyan bőrrel, mint egy összegyűrt papírsák. Mezítláb, rongyos ruhákban, csengőjét rázva járta a városokat. De-an, de-an, de-an, de-an, ne gondolkodj, de-an, éppen ilyen, de-an, csendes tudat de-an, de-an. Von Hjo hallott róla, és egy nap felmászott a hegyi barlanghoz, ahol a mester lakott. Távolról szívhez szóló éneket hallott, mely visszhangot vert a völgyekben. De amint megérkezett a barlanghoz, a mestert egy halott őzike mellett ülve találta, amint siratta az állatot. Von Hjo megdöbbsent. Hogyan lehet egy megvilágosodott lény boldog vagy boldogtalan, amikor a Nirvánában nincs semmi, ami boldogságot vagy szomorúságot okozhatna, és nincs senki, aki boldog vagy szomorú lehetne. Egy darabig szótlanul állt, majd megkérdezte a mestert, miért sír.

A mester elmondta. Ráakadt az őzgidára, miután anyját megölték a vadászok. Nagyon éhes volt. Ezért lement a

városba, hogy tejet kolduljon. Mivel tudta, hogy senki sem adna tejet egy állatnak, azt mondta, a fiának kell.

„Szerzetes gyerekkel? Milyen mocskos öregember!” – vetették meg az emberek. De néhányan adtak egy kis tejet. Így ment ez egy hónapon át, eleget kéregetve az őzike életben tartásához. Ám a botrány túl nagy lett, végül már senki sem segített. Három napon át kutatott tej után. Talált is egy keveset, de mire visszatért a barlanghoz, az őzike már elpusztult.

– Nem érted? – üvöltötte a mester. – Hogy az én tudatom és az őzike tudata ugyanaz? Nagyon éhes volt. Tejet akart. Tejet akarok. Most halott. Az ő tudata az én tudatom. Ezért sírok. Tejet akarok.

Von Hjo kezdte megérteni, milyen nagy bódhiszattva a mester. Amikor az érző lények boldogok, ő is boldog. Amikor szomorúak, ő is szomorú.

– Kérlek, taníts! – könyörgött Von Hjo.

– Rendben van. Gyere velem – válaszolta a mester.

Ezután elmentek a város vöröslámpás negyedébe. A mester megfogta a karját és egy gésaház kapujához vezette. De-an, de-an – rázta a csengőt. Egy gyönyörű nő nyitott ajtót.

– Elhoztam látogatóba a kiváló Von Hjo szerzetest!

– Ó! Von Hjo! – kiáltott fel gésa.

Von Hjo elvörösödött. A gésa elpirult, s szemei tágra nyíltak. Nagy örömmel, félve és jókedvűen vezette fel őket az emeletre, amiért a híres, jóképű szerzetes meglátogatta. Miközben húst és bort hozott vendégeinek, a mester így szólt Von Hjó-hoz:

– Húsz éven át királyok, hercegek és szerzetesek között éltél. Nem jó egy szerzetesnek mindig a mennyországban tartózkodni. A pokol világát is meg kell ismerned, s a vágyaikban fetrengő embereket is meg kell szabadítani. A pokol is éppen ilyen. Ma este ez a bor egyenest a pokolba visz.

– De én eddig még egyetlen egy fogadalmat sem szegtem meg – tiltakozott Von Hjo.

– Jó utat! – mondta a mester, majd a gésa felé fordult és szigorúan így szólt hozzá:

– Nem tudod, hogy bűn bort adni egy szerzetesnek? Nem félsz, hogy a pokolra kerülsz?

– Nem – válaszolta a gésa. – Von Hjo jön, és megment.

– Nagyon jó válasz – dicsérte a mester.

Von Hjo ott töltötte az éjszakát, és több mint egy fogadalmat szegett meg. A következő reggelen levetette köntösét és táncolva ment végig az utcákon, mezítláb és rongyosan. „De-an, de-an! Az egész világmindenség éppen ilyen! Mi vagy te?”

28

SÜN A PATKÁNYLYUKBAN

Kedves Szonszanyim!

Köszönöm a legutóbbi „ütés”-ét. Kérem, bocsásson meg, hogy bepiszkítom ezt a majdnem tiszta papírt gondolkodással, gondolatok boncolgatásával.

Általában jól vagyok. Itt Boulder-ben kaptam az eddigi legjobb tanítást – a tanítványok óriási lelkesedése, tudásvágya és őszintesége időnként segít meghaladni önmagam. Kitartóan gyakorolok (reggelente 108 leborulást végzek a Cambridge Zen Központban) és az egészségem virágzik. Elmondhatatlan élmény volt, amikor először láttam hegyet teljes valójában. Megpróbáltam felkapaszkodni egyik kedvenc helyemre, egy háromezer

méter magasan fekvő gleccsertó mellett. „Mi vagyok én?” háromezer méter magasan!!! Néha egy kicsit magányos vagyok nélkületek. Tanítónk, a Rinpoce a tantra szellemében tanít, így aztán mélyen belemegyünk a dolgokba: az ívászatba, a szexualitásba, a drogokba, meg ilyenekbe. Tíz évvel ezelőtt biztosan elvittek volna ezek a dolgok, most csak szemlélődöm.

Néhány kérdés: Mi a kapcsolat a „Mi vagyok én?” kérdés és a gondolatok, észlelések, stb. folyamata között? Például olyan elkülönült gondolatokra teszi fel a kérdést, mint a térdfájás ülés közben, stb.? A gondolatok áramlása közben azt kutatja, hogy kitől jön a gondolat? Ezt minden jelentős észlelés során megteszi? Vagy egyszerűen csak hagyja élni a kérdést, és nem avatkozik bele a jövősmelésbe? Más szavakkal: odafigyel-e a gondolat tartalmára és fölteszi-e a kérdést minden egyes tudati eseményre, vagy nem szentel figyelmet a tudattartalomnak, hanem helyette a kérdésre összpontosít? Sok tanítványnak van ilyen téren gondja.

Sokan kérdezték, mit tegyen az olyan dolgokkal, mint a félelem, a harag, az önkielégítés, stb.? Hatoljanak be a félelem, a harag, stb. tartalmába? Fogadják el a félelmet és azt kutassák, kitől származik a félelem? Hagyják hadd történjenek a dolgok és összpontosítsanak a nagy kérdésre?

Úgy tűnik, a probléma részben az, hogy a mindennapi gondolatok áramlásában nem okoz gondot a kérdés megőrzése, de drámai helyzetek közben, személyes problémák súlya alatt elveszítjük a kérdést, mely akkor igen távolinak tűnik.

Remélem, hamarosan találkozunk. Mikor indul Kaliforniaiba? Remélem, visszaérek az augusztusi szessinre. Úgy látszik, fel sem fogom ismerni a Központot, annyi a változás. Remélem, jól megy Önnek az angol és egészsége is jól szolgál.

Szeretettel:
Bjon Dzso
1974. augusztus 10.

Utóirat: Valószínűleg a legtöbbet a problémákból tanulok. Az Ön tanítása messze a legtisztább más tanítókkal és tanításokkal összevéve. Itt az emberek még többet olvasnak, beszélgetnek és gondolkodnak, mint én!!! El tudja ezt képzelni?

Hogy vagy, Bjon Dzso?

Köszönöm hosszú leveled. A tanításod nagyon jó. Eddig csak értetted a dolgokat, de most elérted az „ütés”-t.

Az ivászat, a szexualitás és a drogok nem jók és nem rosszak. Az emberek azonban könnyen függésbe kerülhetnek ezektől. Az Egyesült Államokban a fiatalok különösen a szexhez ragaszkodnak. Von Hjo zen mester azt mondja, hogy a szexben való elmerülés olyan, mint amikor a sün bemászik a patkánylyukba: könnyű bemeni, de lehetetlen kihátrálni, bármilyen erősen próbálkozik is. Az emberek új karmát hoznak létre a ragaszkodásból fakadó cselekedeteikkel. A karma akadály. Az akadály szenvedés. Ha valaki nem ragaszkodik az ivászatához, a szexhez, és hasonlókhöz, akkor nincs akadály előtte. Az akadálytalanság szabadság. A szabadság a Nagy Én. Meg kell győződnöd arról, hogy ezek az emberek ragaszkodnak-e az italhoz és a szexhez. Sokan azzal hitegetik magukat, hogy nem ragaszkodnak semmihez sem. Ez azonban még mindig ragaszkodás. A „nem ragaszkodom” ugyanaz, mint a „ragaszkodom”.

Ha őszintén teszed fel a „Mi vagyok én?” kérdést, akkor egész lényedet a nemtudó hatja át. A leveledben megfogalmazott kérdések mind gondolkodásból fakadtak. A „Mi vagyok én?” kérdés minden gondolatot elvág,

hogyan jelenhet meg a kérdés? Ha azt kérdezed, ki gondolkodik, letérsz a helyes útról. Ez ellentétekre épülő gondolkodás. Az ellentétekre épülő gondolkodásból fakadó kérdés nem teljes kérdés, nem tökéletes kérdés. A fájdalom csupán fájdalom, a kérdés csupán kérdés. Miért kérdezel a fájdalomról? Ha megőrzöd a nagy kérdést, akkor nincs fájdalom. A harag, a félelem a múltbeli karmából fakadnak, és haragot, félelmet szülnek a jelenben. A zen gyakorló felégeti a karmáját és megszabadul ezen dolgoktól. Tehát, amikor dühös vagy, amikor félsz, csak gyakorolj zent. Amikor megdühödsz valamiért, ne aggódj. „Meg akarok szabadulni a dühötől” – ez gondolkodás. A düh nem jó és nem rossz. Csak ne ragaszkodj hozzá! Csak tedd fel a kérdést, „Mi vagyok? és a cselekedet hamar elillan.

Buddha idejében élt egy igen kapós utcalány, akit Milliő Fuvarnak csúfoltak. Napjában többször eladta magát, sok vendége volt az ágyban. De minden férfi, aki lefeküdt vele, megvilágosodott karjai közt. Tehát ő a szexualitáson keresztül tanította a buddhizmust. Vendégei vágyakozva bújtak mellé, majd pásztorórájuk végén megszabadultak vágyaiktól, meglátták igazi énüket, és tiszta tudattal távoztak. Milliő Fuvar minden érző lényt megszabadított a szexualitáson keresztül. A szexualitás szenvedést szül, ha önös vágyak és a ragaszkodás hajt. Tehát ezek a cselekedetek önmagukban nem jók és nem rosszak. A szándék a fontos. Ha valamit jónak gondolsz, az jó. Ha valamit rossznak gondolsz, az rossz. Ha el akarsz vágni minden gondolatot és minden karmát, gyakorolj zent.

Én is hiányollak. Mikor jössz vissza a Cambridge Zen Központba? Én szeptemberben 17-én vagy 18-án utazom Kaliforniába. Cambridge-ben leszek veled az augusztusi szessin alkalmával.

Van egy kérdésem: Valahányszor kérdést intéztek Lincsihez, a mester egy „KHÁ!”-t kiáltott. Dok Szán ütéssel

válaszolt. Ku Dzsi az ujját emelte fel. Ezek a válaszok azonosak vagy különböznek? Ha válaszolsz, harminc ütést adok. Ha nem válaszolsz, még harminc ütést adok. Mit teszel?

Hamarosan találkozunk:

Szung Szán

1974. augusztus 15.

29

ZEN-GYAKORLAT

Egy napon Szung Szán zen mester a washingtoni Vihárában tartott Dharma beszédet. Utána egy tanítvány megkérdezte tőle:

– Hogyan gyakoroljam a zent?

– Nem tudod? – kérdezett vissza a zen mester.

– Azt már beláttam, hogy a dolgok neve és formája különbözik, de a lényegük ugyanaz. Vagyis a zen gyakorlás azt jelenti, hogy eggyé kell válnom a világegyetemmel.

– Mi az „egy”? – kérdezte a zen mester.

– Minden.

– Réges-régen Dong Szán zen mester a „Mi a buddha?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Három font len”. Mit jelent ez?

– Három font len – válaszolta a tanítvány.

– Nagyon jó! De bottal próbálsz megütni a Holdat.

– Ez a buddha-természet.

– Sárkányfejed és kígyófarkad van.

A tanítvány összezavarodott és nem tudott megszólalni. A zen mester így szólt:

– Nem végzek akupunktúrát halott tehénen.

– Múúúúúúúú!

– A nyíl már elhagyta a várost – mondta a zen mester.

A tanítvány hallgatott.

– Dong Szán azt mondta, hogy „A buddha három font len”. Un Mun zen mester a „Mi a buddha?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Szár az szar a boton”. Ez a két válasz azonos vagy különböző?

– Te mondd meg nekem!

– Nem tudom. Kérdezd meg a kísérőmet.

A kérdező Szonsza kísérőjéhez fordult, aki egy „KHÁ!”-val válaszolt.

– Érted? – kérdezte a zen mester.

– KHA! – kiáltotta a tanítvány.

– Nagyon jó! A megértésed azonban még mindig fogalmi. Olykor az éppen ilyen szellemében válaszolsz, máskor válaszaid az ürességhez való ragaszkodást mutatják. Még egyszer elmagyarázom a zen-kört. 90°-nál a könyv az ceruza, a ceruza az könyv. 180°-nál a padlóra csapsz vagy elkiáltod magad. 270°-nál a ceruza dühös, a könyv nevet. 360°-nál a könyv kék, a ceruza sárga. Nos, e négy válasz közül melyik a legjobb?

– Mind jó – válaszolta a tanítvány.

A zen mester megütötte a tanítványt és így szólt:

– Ma szombat van.

Kedves Szonszanyim!

Emlékszik még rám? Küldök magamról egy fényképet.

Van egy pár kérdésem: Ősszel, amikor lehullanak a falevelek, az emberek kis halmokba söprik őket a pázsiton. Délután feltámad a szél és elfújja a leveleket. Sokan nagyon haragszanak a szélre. Aztán kimennek újra a házuk elé és megint kis halmokba söprik a leveleket. A szél ismét feltámad és elfújja őket, jó messzire. Mit kell ilyenkor tenni? Söpörjük kis halmokba a leveleket, azután bosszankodjunk, hogy a szél mindig elfújja őket?

Ha a fának nincs gyökere, hogy marad állva?

Remélem, találkozunk jövő nyáron. Nagyon várom már.

Viszontlátásra: Peter

1974. november 24.

Kedves Peter!

Köszönöm leveled. Ha a házad előtt a falevelekkel, a széllel és az emberekkel foglalkozol, nem találsz meg a hazafelé vezető utat. Miért ragaszkodsz a falevelekhez, a szélhez és az emberek dühéhez? Ki látja a faleveleket? Ki?

Réges-régen a hatodik kínai pátriárka két szerzetesbe botlott a kolostor előtt, akik a szélben lobogó zászlón vitatkoztak. Az egyik az állította, hogy a szél mozog, a másik azt, hogy a zászló. A Hatodik Pátriárka rájuk förmedt: „Mindketten tévedtek. Nem a szél mozog, nem

is a zászló: a tudatokat mozog." Amikor a tudatod kimozdul, valamilyen cselekvést szül. Amikor a tudatod rendíthetetlen, az igazság éppen ilyen. Minden igazság: a lehullott falevelek, a söprés, a süvítő szél, mely elfújja a leveleket, valamint az emberek dühe is. Ha a tudatod kimozdul, nem érted meg az igazságot. Először azt kell belátnod, hogy az üresség forma, a forma üresség. Majd azt, hogy nincs üresség, nincs forma. És végül azt, hogy az üresség csupán üresség, a forma csupán forma. Akkor minden cselekedet az igazságot fejezi ki. Ekkor megtalálod az igazi otthonodat. Ha megtaláltad, keress fel bármikor, és én megvizsgálom, valóban megtaláltad-e.

Azt írtad: „Ha a fának nincs gyökere, hogyan marad állva?” Én azt mondom: „Kutya fut a csont után.” Ne ragaszkodj a szavakhoz! Először tapasztald meg az igazi ürességet. Ha nem ragaszkodsz az ürességhez, megszabadulsz és minden akadály elhárul előled. Ekkor belátod, hogy a fának nincs gyökere. A gondolkodás nem jó. Engedj el mindent! Csak őrizd meg a „Mi vagyok én?” kérdést. Ez a nemtudó tudat nagyon fontos. Ha jó ideig megtartod ezt a tudatot, akkor megérted ezt a gyökér nélküli fát.

Megpróbálom elküldeni neked a hírleveleket. Hamarosan találkozunk.

Szung Szán

1974. november 29.

A bostoni Dharmadhátuban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Ragaszkodik-e a bódhiszattva az együttérzéshez?

– A világmindenség határtalan, a szenvedő lények számtalanok. Tehát a bódhiszattva ragaszkodása végtelen. A bódhiszattva ragaszkodása nem ragaszkodás. A nem-ragaszkodás a bódhiszattva ragaszkodása – válaszolta a zen mester.

– Gondol-e a bódhiszattva az érző lények megmentésére, vagy ez csak úgy történik, bárhol is legyen? – kérdezte a tanítvány.

– Érted, mi a bódhiszattva? – kérdezett vissza a zen mester.

– Nem.

– Először értsd meg, mi a bódhiszattva. Azután megérted a bódhiszattva ragaszkodását. A bódhiszattva az igazi éned. Az igazi éned a Nagy Én. A Nagy Én minden érző lény. Eggyé válok a világ lényeivel. A bódhiszattva másokért cselekszik. Amikor a lények boldogok, ő is boldog. Amikor a lények szomorúak, ő is szomorú. Mindig együtt cselekszik az érző lényekkel.

A tanítvány meghajolt, és megköszönte a tanítást.

A ZEN ÖT FAJTÁJA

A Providence Zen Központban tartott egyik vasárnap esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Hány fajtája van a zennek?

– Öt – válaszolta a zen mester.

– Melyek ezek?

– A külső út zenje, a hétköznapi emberek zenje, a hínájána zen, a mahájána zen, és a legfelsőbb út zenje.

– Elmagyarázná ezeket?

– A zen meditáció. Az külső út zenje a meditáció különféle változatait jelenti: a keresztény meditációt, az isteni fényt, a transzcendentális meditációt, és így tovább.

A hétköznapi emberek zenje az összpontosító meditációban, a Dharma-játék meditációban, a sportokban, a teaszertartásban, a rituálékban és egyéb formákban jelenik meg.

A hínájána meditáció során meglátjuk a mulandóságot, a tisztátalanságot és az én nélküliséget.

A mahájána meditáció a következő:

1. A jelenségek létezésének és nem-létezésének meglátása.
2. Annak a felismerése, hogy nincsenek külső, kézzelfogható tulajdonságok, hogy minden üresség.
3. A létezésnek, az ürességnek és a Középutnak a meglátása.
4. A jelenségek igaz természetének a felismerése.
5. Annak a meglátása, hogy a jelenségek kölcsönösen áthatják egymást.
6. Annak a felismerése, hogy a jelenségek maguk a Lényeg.

Ezek megegyeznek az Avatamszaka Szútra következő tanításával: „Ha tökéletesen meg akarod érteni a múlt, a jelen és a jövő buddháit, akkor be kell látnod, hogy a világmindenséget a tudat teremti.”

A legfelsőbb út zenje három fajtára osztható: a teoretikus, a tathágata és a pátriárkák zenjére.

– Az ötféle zen közül melyik a legjobb? – kérdezte a tanítvány.

– Érted a tudatodat? – kérdezett vissza a zen mester.

– Nem.

– Ha nem érted, akkor egyik zen sem jó. Amikor megérted a tudatodat, akkor az összes jó.

– Meg akarom érteni a tudatomat. Melyik zen a legjobb gyakorlat?

– A legfelsőbb út célja a tudatunk megértése.

– Az előbb említette, hogy ez három részre osztható tovább. E három közül melyik a legjobb gyakorlás?

– E három valójában egy, nem három. A zen intellektuális megértése a teoretikus zen. Az üresség meglátása, a tudat és a világmindenség eggyé válása a tathágata zen. Az éppen ilyen a pátriárkák zenje. Ez a nyugodt tudat, a Nagy Én elérése. A Nagy Én végtelen tér és végtelen idő.

– Ez nagyon nehéz. Nem értem – szolt a tanítvány.

A zen mester így folytatta:

– Rendben van, elmagyarázom. A Szív Szútra azt mondja: „A forma üresség, az üresség forma.” Ezért a te lényeged és minden jelenség lényege azonos. Eredeti tudatod a buddha; a buddha az eredeti tudatod.

A zen mester felmutatott egy ceruzát és megkérdezte:

– Te és a ceruza azonosak vagytok vagy különböztök?

– Azonosak vagyunk.

– Helyes. Ez a teoretikus zen – magyarázta a zen mester.

– Mi a tathágata zen?

– A Mahaparinirvána Szútra azt mondja: „Minden mulandó; ez a megjelenés és az eltűnés törvénye. Amikor a megjelenés és az eltűnés ellobban, ez a nyugalom

boldogsága.” Ez azt jelenti, hogy amikor tudatodban nincs megjelenés és eltűnés, akkor a tudatod boldog. Ez a tudat mentes minden gondolattól. Nos, te és a ceruza azonosak vagytok vagy különböztök?

– Azonosak vagyunk – válaszolta a tanítvány.

– Ha azt mondd, hogy azonosak vagytok, harminc ütést adok. Ha azt, hogy különbözőek, még harmincat. Mit teszel?

A tanítvány nem tudott válaszolni, és teljesen összeavarodott.

A zen mester a padlóra csapott tenyerével, és így szólt:

– Ez a tudat a tathágata zen. Érted?

– Nem.

– Ebben a nemtudó tudatban nincs Buddha, nincs Dharma, nincs jó, nincs rossz; nincs világos, nincs sötét, nincs ég nincs föld; nincs azonos, nincs különböző, nincs üresség, nincs forma; nincs benne semmi sem. Ez a tudat a nagy üresség, amely nem jelenik meg és nem tűnik el. Ha pillanatról pillanatra megőrzöd ezt a tudatot, megvalósítod a tathágata zent. Az imént azt mondtad, hogy te és a ceruza azonosak vagytok. Ez még mindig gondolkodás, ezért mondtam, hogy harminc ütést adok. Érted?

– Egy kicsit – válaszolta a tanítvány.

– Jól van. De ha megkérdeznél, hogy „Te és a ceruza azonosak vagytok vagy különböztök?” akkor egyszerűen a padlóra ütnék. Amikor megérted, miért teszem ezt, megérted a tathágata zent.

– Köszönöm. Elmagyarázná a pátriárkák zenjét? – kérdezte a tanítvány.

– Valaki egy alkalommal megkérdezte Man Gong zen mestertől: „Mi a buddhizmus?” Man Gong zen mester így válaszolt: „Az ég hatalmas, a föld tágas.” Érted a választ?

– Nem.

– Rendben. Az éppen ilyen a megvilágosodás.

A pátriárkák zenje a megvilágosodás zenje. Az egyik kiváló tanító egyszer azt mondta:

*Az ég a föld, a föld az ég.
Az ég és a föld folyamatosan változnak.
A víz a hegy, a hegy a víz.
A hegy és a víz üresség.
Az ég az ég, a föld a föld:
hogyan változhatnak meg valaha is?
A hegy az hegy, a víz az víz:
az igazság éppen ilyen.*

Az első versszak a tathágata zent, a második a pátriárkák zenjét fejezi ki.

Valaki egy alkalommal megkérdezte Dong Szán zen mestert: „Mi a buddha?” „Három font len” – válaszolta a mester. A tanítvány nem értette, ezért elment egy másik zen mesterhez, elmesélte találkozását Dong Szánnal és megkérdezte: „Mit jelent a három font len?” A zen mester azt válaszolta: „Északon fenyő, délen bambusz.” A tanítvány továbbra sem értette, ezért elment egy zent gyakorló barátjához. A barátja azt felelte: „Kinyitod a szád, a fogaid sárgák. Érted?” „Nem.” „Először értsd meg a tudatodat, akkor mindez érthető és tiszta lesz.”

– Érted? – kérdezte a zen mester.

– Igen. Köszönöm – válaszolta a tanítvány.

– Mit értesz?

– Az éppen ilyen a pátriárkák zenje.

– Mi az éppen ilyen?

A tanítvány nem tudott válaszolni. A zen mester erősen belecsípett a karjába, a tanítvány felordított.

– Ez az éppen ilyen. Mi van a fájdalomban?

– Nem tudom.

– Meg kell értened, mi a fájdalom! Akkor megérted a felébredettek zenjét, és belátod, hogy ami a világminőségben megjelenik, mind igazság.

A HÓ SZÍNE

A Providence Zen Központban rendezett egyik rövid téli visszavonulás egyik délutánján Szung Szán zen mester néhány tanítványával sétálni ment. Mindent hó borított. A zen mester megkérdezte egyik tanítványát:

– Milyen színű a hó?

– Fehér – válaszolta a tanítvány.

– Ragaszkodsz a színhez.

A tanítvány tapsolt egyet.

– Sárkányfejed és kígyófarkad van – jegyezte meg a zen mester, majd megkérdezte egy másik tanítványát:

– Milyen színű a hó?

– Te már érted – válaszolta a tanítvány.

– Akkor áruld el nekem.

– Fehér.

– Ez az igazság?

– Éhes vagy? – kérdezett vissza a tanítvány.

– Hamarosan vacsorázunk.

– Menj, igyál teát – szólt közbe egy másik tanítvány.

– Már ittam – válaszolta a zen mester.

A tanítvány megütötte a zen mestert, aki felkiáltott:

– Ajjaj! Ajjaj!

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtöki esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Ha vezetés közben csak vezetsz és meditáció közben pedig a „Mi vagyok én?” kérdést ismétled, akkor csak a kérdés vagy?

– Csak a kérdés vagyok – mondta a zen mester. – A tiszta tudatot mi nemtudó tudat néven nevezzük. Meg kell értened a nemtudót. A nemtudó az nemtudó. Ez nagyon fontos.

– De ha értem, akkor nincs nemtudó tudatom, ugye?

– Ki az, aki nem tud? (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Amikor megőrzöd a nemtudót, csak nemtudó tudat van. Te vagy a nemtudó. Mindenki kap nevet, de születése pillanatában még senkinek sincs. Tehát a tudat nem tudat. Mi a tudat? Nem tudom. Ez a nemtudó a tudatod.

– Miközben vezetsz, nemtudó tudatod van vagy csak vezetsz?

– A csak-vezetés nem más, mint a nemtudó. (Nevetés.) Csak őrizd meg a nemtudót, rendben? (Nevetés.)

– Mít nem tudsz? (Nevetés.) Úgy értem, miközben vezetsz, nincs tudás és nem-tudás.

– Miközben vezetsz, van tudatod?

A tanítvány hallgatott, a zen mester pedig így folytatta:

– Ez a nemtudó. Ha nem ragaszkodsz a nemtudóhoz, csak a nemtudó létezik.

– Mi a nemtudó?

– Milyen színű az ajtó? – kérdezett vissza Szonsza.

– Barna.

– Ez a nemtudó. Érted már?

- Nem tudom. (Nevetés.)
- Na, megértetted a nemtudót. (Nevetés.)
- Ragaszkodsz a nemtudóhoz?
- Te ragaszkodsz a nemtudóhoz. Ne ragaszkodj a szavakhoz! Csak ne tudj. Amikor vizet iszom, csak vizet iszom; megőrzöm a nemtudót, rendben? Vagyis a nemtudó ihat vizet. Érted?
- Miért nem mondod azt, hogy csak vizet iszol?
- Most beszélsz. Ki beszél?
- A tanítvány hallgatott.
- Nem tudom. Ez a nemtudó beszél.
- De mikor beszélek, nem kell nemtudót mondanod.
- Valójában nincs név és nincs forma. Ezt hívjuk nemtudónak – mondta a zen mester.
- Néhány zen mester azt mondja, hogy meg kell őriznünk a nagy kétséget, amely gondolom, a nemtudó tudat. Azt is mondják, hogy a nagy megvilágosodás csak a nagy kétség áttörésével érhető el.
- A nagy kétség a nemtudó – magyarázta a zen mester.
- Különféle neveket használunk: nagy kétség, nagy kérdés, nagy nemtudó. Gyermekkoromban Duk Innek hívtak, amikor szerzetes lettem, a Heng Von nevet kaptam, mikor megvilágosodtam, a Szung Szán névvel illettek. Sok-sok nevem van, de egyik sem az igazi nevem. Születésem pillanatában nem volt nevem, tehát az igazi név nem név. Ezért a nagy kétség, a nagy kérdés és a nagy nemtudó ugyanaz.
- De ha egy anya megkérdi gyermekét, „Mi vagy?“, a gyermek nem a „nemtudó“-val válaszol.
- Menj, kérdezz meg egy kisgyermeket! (Nevetés.)
- Egy kisgyermek csak van, nem gondolkodik azon, hogy tud-e vagy sem.
- Igaz – csak van. Nem tud. A kisgyermek nem ragaszkodik a kérdéshez. Te ragaszkodsz a kérdéshez. A nemtudó a tiszta tudat. A nemtudó gondolkodás előtti.

A nemtudó éppen ilyen. Kérdezd meg tőlem, hogy „Mi a nemtudó?”.

– Mi a nemtudó?

A zen mester felvette csészéjét és kiitta belőle a vizet.

– Érted? Ez a nemtudó – mondta a zen mester.

– De miért mondasz nemtudót? Ha szomjas vagy, csak igyál. Miért kell folyton a nemtudón rágódni? (Nevetés.)

– A gondolkodás nem a nemtudó. (Nevetés.) A nemtudó a nem-gondolkodás. Csak nemtudó. Szókratész Athén utcáit járva azt mondogatta: „Ismerd meg önmagad!” Egyszer egy tanítványa megkérdezte tőle: „Te ismered önmagad?” Szókratész így válaszolt: „Nem tudom, de én értem ezt a nemtudót.” A nemtudó csupán ez: mikor szomjas vagyok, iszom. Mikor fáradt vagyok, lefekszem.

– Az eredeti kérdés a „Mi vagyok én?”, és erre folyton „Nem tudom”-mal válaszolsz. Ki nem tud? Nem ragaszkodsz túlságosan a kérdéshez? Csak a magad szempontjából látod. Vagy tudom, vagy nem: ezek még mindig ellentétek. Miért nem dobod félre az egészet és csak élsz? (Nevetés.)

A zen mester felkacagott és így válaszolt:

– Folyton gondolkozol. Megütlek harmincszor! (Nevetés.) Mi vagy?

A tanítvány hallgatott.

– Nem tudod. Ez a tudat. Ha megőrzöd ezt a tudatot, és nem ragaszkodsz a „nem tudom” szavakhoz, akkor hamarosan megérted – mondta a zen mester.

ZEN ÉS TANTRA

A bostoni Dharmadhátuban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– A mai szemináriumon, ami a zenről és a tantráról szólt, Csögyam Trungpa Rinpocse a zent a fekete-fehérhez, míg a tantrát a színeshez hasonlította. Mit gondolsz erről?

A zen mester elmosolyodott és így válaszolt:

– Neked melyik tetszik? (Nevetés a hallgatóság soraiból.)

A tanítvány megvonta a vállát.

– Milyen színű a nadrágod? – kérdezte a zen mester.

– Piros.

– Ragaszkodsz a színhez.

A tanítvány, miután néhány pillanatig eltűnődött, így szólt:

– Talán ön ragaszkodik a fekete-fehérhez.

– A nyíl már elhagyta a várost.

Hosszú csend támadt.

– Érted? – kérdezte a zen mester. (Néhányan kuncogni kezdtek.) Rendben, elmagyarázom: szalad a kutya a csont után.

Hosszú, feszült csend honolt a teremben.

– Rendben, még egyszer elmagyarázom. (Hangos nevetés.) Amikor gondolkodsz, a te tudatod és az én tudatom különbözik. Amikor nem gondolkodsz, a te tudatod és az én tudatom ugyanaz. Mondd, amikor nem gondolkodsz, van szín? Van fekete-fehér? A nem-gondolkodó tudat az üres tudat, ami a szavak és a beszéd elválgását jelenti. Van akkor szín?

- Nem tudom.

- Nem tudod? Megütlek! Most már érted? (Nevetés.)
Az eredeti tudatban nincs szín, nincs fekete-fehér, nincsenek szavak, nincs Buddha, nincs zen, és nincs tibeti buddhizmus.

A tanítvány meghajolt és megköszönte Szonszának a tanítást.

- Köszönöm? Mit értesz a „köszönöm” alatt?

- Csak annyit, hogy „köszönöm”.

A zen mester felkacagott és így szólt:

- A csak „köszönöm” nagyon jó. Remélem, hamarosan meglátod az igazi énedet.

- Már elkezdtem – jegyezte meg a tanítvány.

36

A TÍZEZER KÉRDÉS MIND EGYETLEN KÉRDÉS

Kedves Szonszanyim!

Van egy pár kérdésem:

Hogyan tanítja a Dharmát? Mit tanít? Ha nem érti, akkor mit tud a zenről mondani?

Az ember dolgokat tanul? Az ember többet ért meg?

Remélem, tetszik Önnek a napos Kalifornia. Providence-ben csak hideg eső esik, de most már van pénzünk az új házunkra.

A viszontlátásra:

Louise

1974. április 12.

Kedves Louise!

Hogy vagy? Köszönöm a gyönyörű képeslapot. Hogy van Alban, Roger, Bobby, Stephen, George, Suzie és Nick?

A leveledben sok kérdést fogalmaztál meg. Ha kérdéseid vannak, minden dolog kérdés. Miért élsz? Miért halsz meg? Hogyan tapasztalsz? Miért keleten kél fel a Nap? Miért csak éjszaka világít a Hold? Miért kering a Föld a Nap körül? És így tovább...

A tízezer kérdés csupán egy kérdés: „Mi vagyok én?”

A képen, amit küldtél, valaki egy kardot tart, a királyi gyémántkardot. Ha elvágysz vele minden gondolatot, akkor a tízezer kérdés mind eltűnik. Mondd hát meg nekem: mi ez a gyémántkard? Ha megtalálod a gyémántkardot, megszabadulsz, akadály nélkül élsz és cselekszel. Ha nem találod meg, a kérdés-démon megöl téged, és a pokolra kerülsz. Tehát engedj el mindent!

Maradj csendben a tavasz elmúltakor.

Itt egy kóan: „Amikor a harag megkondul, felöltöd a kasádat.” Mit jelent ez?

Szemed, füled, orrod, nyelved, tested és tudatod mind megcsal.

Igazi éned a hat érzékszerven túl található. A hat érzékszerv fogságában tízezer kérdés tör rád. Vissza kell térned az igazi énedhez, akkor mindent megértesz.

A pillangó rászáll a virágra és megissza a nektárját.

Írtam egy verset neked:

Mi a buddha?

„Három font len.”

„Száraz szar a boton.”

Nem értem ezeket a szavakat.

A kisgyermek szopja a lábujját.

Hamarosan találkozunk:

Szung Szán

1974. április 20.

Az egyik reggeli gyakorlás után, Szung Szán zen mester négy tanítványával a New York-i keleti 21. utca sarki kávézójában reggelizett. Az egyik tanítvány a Nicsiren szekta néhány követőjével való találkozásáról mesélt.

– Mantrájuk, a namu mjoho renge kjo, meglehetősen erős gyakorlatnak tűnt számomra. Amikor megkérdeztem tőlük, hogy mit jelent pontosan ez a mantra, nem tudták megmondani, sőt azt mondták, nem fontos tudni. Helyes ez?

– Az ilyenfajta gyakorlatban a helyes megértés nem szükséges. Nem számít, tudod-e, hogy ez a mantra a Lótusz Szútra neve, vagy hogy a „Kvanszeum Boszál” Avalókitésvara bódhizattva neve.

Egy másik tanítvány így szólt:

– Azt hallottam, hogy bizonyos mantrák erővel rendelkeznek, s hogy a szanszkrit hangok az univerzum energiájához kapcsolódnak. Lényeges az, hogy melyik mantrát használjuk?

– Három dolog fontos – válaszolta Szonsza. 1. Hogy miért mantrázol. 2. A mantrába vetett hit. 3. A folytonos gyakorlás – válaszolta a zen mester.

– Vagyis egész nap énekelheted a Coca-Colát, s az működni fog?

– Ha azt mondják neked, hogy a Coca-Cola szavak erőket rejtenek magukban, s valóban hiszel benne, akkor működni fog számodra. Van egy jó történet erről:

„Háromszáz évvel ezelőtt Koreában élt egy Szok Du nevű szerzetes. A neve »fafej«-et jelent. Nagyon buta volt. A szútrák túl bonyolultak voltak neki, ezért elhatározta, hogy a zent fogja tanulmányozni. De a zen ülést szintén

nehéznek találta. Ezért zen gyakorlatként csak dolgozott a konyhában és a kolostorkertben. Havonta kétszer a zen mester Dharma beszédet tartott. Ez mindig zavarba ejtette Szok Du-t. Az egyik nap, a Dharma beszéd után odament a zen mesterhez:

– Mester, fárasztó ilyen butának lenni. Nincs olyan út, amit én is megérthetek?

– Tegyél fel egy jó kérdést nekem! – kérte a mester.

Szok Du megvakarta a fejét, néhány percig gondolkodott, majd megkérdezte:

– Rendben. Mindig a Buddháról beszél. Mondja meg, hogy mi a buddha?

– Dzsuk sim si bul – válaszolta a zen mester.

Ez azt jelenti, hogy „a tudat a buddha”. De Szok Du félreértette a szavakat, úgy hallotta, hogy a mester a „Dzsip sin si bul” szavakat mondta. Ez viszont azt jelenti, hogy „egy pár fűcipő a buddha”.

– Milyen nehéz *kóan* – gondolta Szok Du.

Majd meghajolt a mester felé, és elsétált. „Hogyan lehet a buddha egy pár fűcipő? Meg fogom-e valaha is érteni?”

A következő három évben Szok Du ezen a nagy kérdésen törte a fejét, és folytatta munka-zenjét. Sosem kérte meg a mestert, hogy magyarázza el, csupán egyfolytában a kérdésen töprengett. Végül egy napon, úgy három évvel később, nagy halom tűzifát vitt le a hegyről a kolostorba. Az úton megbotlott egy sziklában, elvesztette egyensúlyát, a tűzifa leesett, fűcipői a levegőbe repültek. Amikor a cipők leestek a földre, észrevette, hogy mindkét cipője elszakadt. Szok Du abban a pillanatban megvilágosodott. Nagyon boldog volt, és izgatottan futott a zen mesterhez.

– Mester! Mester! Most már értem, mi a buddha!

A mester Szok Du-ra nézett, majd megkérdezte tőle:

– Tényleg? Mi a buddha?

Szok Du levette fűcipőjét, és fejbe vágta vele a mestert.

– Ez az igazság? – kérdezte a mester.

– Mindkét cipőm elszakadt – felelte Szok Du.

A mester felnevetett, és Szok Du-t öröm töltötte el.”

Erre a zen mester és tanítványai szintén nevetésben törtek ki. Majd visszatértek a tükrötojáshoz és a pirítóshoz.

38

HÁROM INTERJÚ

A Providence Zen Központban egy vasárnap reggelen egy tanítvány belépett az interjúszobába, és meghajolt Szung Szán zen mester előtt.

- Mit hoztál? – kérdezte a zen mester.
- KHA! – kiáltotta a tanítvány.
- Nem jó. Adj egy másik választ.
- KHA! – kiáltotta a tanítvány újra.
- Csak KHA! telik tőled? Mennyit nyom a KHÁ!-d?
- Semennyit.

A zen mester harmincszor megütötte a tanítványt, aki távozott a szobából.

Egy másik tanítvány érkezett és meghajolt.

– Réges-régen egy tanítvány járult Un Mun zen mester színe elé, s megkérdezte: „Mi a buddha?” Un Mun így válaszolt: „Szár az szar a boton.” Ez a válasz helyes vagy helytelen?

- Helytelen – válaszolta a tanítvány.
- Miért helytelen? – kérdezte vissza a zen mester. Ha valaki megkérdezné tőled, mi a buddha, mit felelnél?
- Szár az szar a boton – felelte a tanítvány.
- Nagyon jó. Van egy másik kérdésem: Dong Szán zen mester a „Mi a buddha?” kérdésre így válaszolt:

„Három font len.” Ez a válasz és a másik válasz azonos vagy különböző?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Nem hiszek neked – mondta a zen mester.

– Madarak repülnek az égen, halak úsznak a folyóban.

– A jobb talpadat vakarod, pedig a bal viszket.

A tanítvány meghajolt és távozott.

Egy újabb tanítvány érkezett.

A zen mester megrázta a csengőt és megkérdezte:

– Ez a hang a tudatodon belül vagy kívül van?

A tanítvány elvette a csengőt és megrázta.

– Réges-régen Un Mun zen mester a „Mi a buddha?” kérdésre így válaszolt: „Szár az a boton.” Dong Szán zen mester ugyanerre a kérdésre ezt válaszolta: „Három font len.” Melyik válasz jobb?

– Egyik sem jó – válaszolta a tanítvány.

– Miért?

– Szár az a boton az a boton az a boton. Három font len az a három font len.

– Nem rossz. Van még egy kérdésem. Valaki belép a Providence Zen Központ Dharma-termébe égő cigarettával a szájában. Odamegy az oltárhoz, hamut szór a Buddhára és füstöt fúj az arcába. Ha te lennél a zen mester, mit tennél?

– Letisztítanám a Buddhát.

– Jó, de ez az ember nagyon ragaszkodik az ürességhez. Azt hiszi, hogy egyedül ő szent. Hogyan tanítanád meg neki, hogy amit tesz, az helytelen?

A tanítvány eltűnődött, azután így válaszolt:

– Nem tudom, nem vagyok zen mester.

– Ha szorgalmasan gyakorolsz, hamarosan eléred a megvilágosodást és zen mester leszel.

A tanítvány meghajolt és távozott.

A Yale Egyetemen tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Ha a forma üresség és az üresség forma, akkor a buddha-tudat gondolkodás és a gondolkodás buddha-tudat?

– Igen – válaszolta a zen mester.

Hosszú csend támadt. Néhányan a hallgatók közül kuncogni kezdtek.

– Te már érted a buddhizmust. Mondd meg nekem, hogy ki hozta létre a gondolkodást?! Ki hozta létre a Buddhát? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány eltűnődött egy pillanatig, majd így válaszolt:

– Máris gondolkozom.

– Honnan jön a gondolkodás? – kérdezte a zen mester.

– A kérdésből.

– A kérdésből? Akkor honnan jön a kérdés?

– A buddha-tudatból.

A zen mester felkacagott és így szólt:

– Ne hozz létre Buddhát, jó? (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Mi a buddha?

A tanítvány a villanykapcsolóhoz lépett és leoltotta a lámpát. Majd ismét felkapcsolta.

– Ohó! Nagyon jó! – kiáltott fel a zen mester. – De van még egy kérdésem: Mi van akkor, amikor le van oltva a lámpa? Mi van akkor, amikor fel van kapcsolva a lámpa?

– A lámpa leoltása a gondolkodás előtti természet kifejeződése – válaszolta a tanítvány.

A zen mester felkacagott és így szólt:

– Harminc ütést adok. (Nevetés.) Mi van akkor, amikor le van oltva a lámpa? Mi van akkor, amikor fel van kapcsolva a lámpa?

– A leoltott lámpa a buddha-természet. A felkapcsolt lámpa a gondolkodás.

– Rendben, van még egy kérdésem. Buddha azt mondta, hogy mindennek van buddha-természete. Dzso Dzszen mester a „Van-e a kutyának buddha-természete?” kérdésre azt válaszolta, hogy „Nincs”. Melyikük tanítása helyes?

– Nem tudom.

– Ezt értsd meg. Akkor meg fogod érteni a buddha-természetet. Azt mondod: „Buddha, buddha-tudat, buddha-természet.” Ezek csak szavak. Mi az igazi buddha-természet? Meg kell értened Dzso Dzszen választát. Az előbb megkérdeztelek: Mi van, ha leoltják a lámpát? Mi van, ha felgyújtják a lámpát? Amikor leoltják a lámpát, sötét van. Amikor felkapcsolják, világos van. Csak ez. Nagyon egyszerű. (Nevetés.)

40

A TUDAT ELLENŐRZÉSE

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Hogyan ellenőrzi egy zen mester a tanítványok tudatát?

– Mi a tudat? – kérdezett vissza a zen mester.

A tanítvány, miután néhány pillanatig eltűnődött, így válaszolt:

– Nem tudom.

– Egy napon valaki megkérdezte Ma Dzso zen mestert:

„Mi a buddha?” A zen mester így válaszolt: „A tudat a buddha, a buddha a tudat.” Később egy másik szerzetesnek a „Mi a buddha?” kérdésére így válaszolt: „Nem tudat, nem buddha.” Melyik válasz helyes?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Nem hiszem – mondta a zen mester.

A tanítvány hallgatott, a zen mester így szólt:

– Érted az egyet, de nem érted a kettőt.

A tanítvány hallgatott, a zen mester így folytatta:

– Első válaszod jó volt. Azután elkezdted gondolkodni, ami nem jó. A padlóra csapás azt fejezi ki, hogy nincs helyes és nincs helytelen. Ez azt jelenti, hogy „nem tudat, nem buddha”? Vagy esetleg azt jelenti, hogy „a tudat a buddha, a buddha a tudat”?

– Nem tudnám megmondani.

– Miért nem? Ma Dzso zen mester mindkét válasza rossz. Nagyon alacsony szintű válaszok. Amint „tudat”-ot mondasz, egyben „nem tudat”-ot is mondasz. Amint azt mondod: „Buddha”, egyben azt is mondod: „nem Buddha”. Dzso Dzsü zen mester ezért mondta: „Amint kiejted a »Buddha« szót, szart öntesz a saját fejedre.” A „tudat” és a „Buddha” szavak a dualizmust fejezik ki, s nem az Abszolútot. Ma Dzso tanítása ezért helytelen.

– Nem így van – jegyezte meg a tanítvány.

– Miért nem?

– Mert a kérdező szempontjából helyes válaszokat adott.

– Az igaz buddha nem fejezhető ki szavakkal. Ha zen mester lennél, mit válaszolnál a „Mi a buddha” kérdésre?

A tanítvány hallgatott.

– Csöndben lennél? Mit tennél, ha ez az ember megdühödne, mert nem értené meg a válaszodat és megütné. Tovább ülnél csöndesen?

– Visszaütnék.

– De akkor azt mondaná neked, hogy „sárkányfejű és kígyófarkú van”. A csöndben ülés jó válasznak bizo-

nyult. A visszaütés azonban nem. Ütése csak a tudatod ellenőrzése volt. Ezért mondta neked, hogy a fejed – az első válaszdod – egy sárkányé, a farkad – a második válaszdod – egy kígyóé.

– A sárkány csupán sárkány, a kígyó csupán kígyó – jegyezte meg a tanítvány.

– Erre azt mondaná, hogy „kutya fut a csont után”.

– Akkor meghajolnék.

– Akkor ő azt mondaná, hogy „szorgalmasabban kell gyakorolnod”. (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Így ellenőrzi egy zen mester a tanítványok tudatát. (Hangos nevetés.)

A tanítvány felkacagott és meghajolt a zen mester felé.

41

MI A HALÁL?

A Providence Zen Központban egy téli, rövid visszavonulás egyik reggelén egy tanítvány belépett az interjúszobába, és meghajolt Szung Szán zen mester felé.

– Van kérdésed? – kérdezte a zen mester.

– Igen. Mi a halál?

– Már meg is haltál – válaszolta a zen mester.

– Csak haldoklom – felelte a tanítvány. – Valójában még nem tapasztaltam meg a halált. Így hát fogalmam sincs róla, mi az.

A zen mester megütötte a tanítványt, aki teljesen össze-zavarodott.

Néhány pillanat múlva a zen mester így folytatta:

– Amikor a halálra gondolsz, halál van. Amikor az

életre gondolsz, élet van. Amikor nem gondolkodsz, nincs élet és nincs halál. Az üres tudatban van „én” vagy „te”?

– Nincs – felelte a tanítvány.

– Meg kell értened, mit jelent ez a „nincs”. Ez a nincs nem én, nem te, nem test, nem tudat, nem világ. Tehát nem élet és nem halál. Ez az igazi üresség. Az igazi üresség gondolkodás előtti. A gondolkodás előtti az éppen ilyen. Tehát az élet csupán élet, a halál csupán halál. Ne ragaszkodj névhez és formához. Ez olyan, mint egy tiszta tükör. A tiszta tükörben nincs semmi, csak a tiszta tükör van. Amikor piros szín jelenik meg, a tükör pirosat mutat. Amikor sárga szín jelenik meg, a tükör sárgát mutat. Amikor egy asszony tűnik fel, egy asszonyt mutat. Amikor egy férfi jelenik meg, egy férfit mutat. Amikor halál jön, halált mutat. Amikor élet jön, életet mutat. Ezek valójában nem léteznek. A tükör nem ragaszkodik semmihez sem. Csupán jövés és menés van. A gondolkodás előtt a dolgok olyanok, amilyenek. Ezt a tudatot eredeti tisztá tudatnak hívjuk. Meg kell látnod az igazi arcodat. Akkor nem hozol létre életet és halált.

A tanítvány meghajolt, és a tanítás tovább folytatódott.

Másnap reggel a tanítvány ismét belépett az interjú szobába és meghajolt.

– Van kérdésed? – kérdezte a zen mester.

– Igen. Mi a halál?

– Már meg is haltál – válaszolta a zen mester.

– Nagyon köszönöm. Most már értem.

– Érted? Akkor mi a halál? – kérdezte a zen mester.

– Már meg is haltál – válaszolta a tanítvány.

A zen mester elmosolyodott és meghajolt.

A MEGVILÁGOSODÁS AKARÁSA

A Providence Zen Központban tartott egyik vasárnap esti Dharma beszéd után Szung Szán zen mester így szólt a tanítványaihoz:

– Ha sutba dobjátok az elérésben való gondolkodást, akkor megelikek kutatásotok igazi célját. Egyesek azért törekednek, hogy elérjék a megvilágosodást és mielőbb zen mesterekké váljanak. Amíg azonban ilyen gondolatok hajtának benneteket, nem fogtok elérni semmit sem. Csak vágjatok el minden gondolatot és elképzelést. Akkor, ha szorgalmasan dolgoztok a *kóanotokon*, minden kérdéseitek és kételyetek egyetlen tömbbé fog összeállni; ez a tömb egyre növekszik, végül már nem fogtok törődni sem az evéssel, sem az alvással, sem akármi mással, csupán azzal, hogy megtaláljátok a választ a nagy kérdésre. Amint megtapasztaljátok ezt az állapotot, a megvilágosodás nem lesz messze.

– Ha nem akarnánk elérni a megvilágosodást, akkor miért vennénk a fáradságot, hogy idejöjjünk?

– A vágy és a törekvés két különböző dolog. Az a gondolat, amely zen meditációban elérésre ösztökél, alapvetően önös. Hiszen az „el akarom érni a megvilágosodást” gondolat azt jelenti, hogy „én” akarom elérni a megvilágosodást. Ha viszont nem önmagam miatt törekszem a megvilágosodásra, s nem önös vágyak hajtának, akkor meghaladom az én-képzetet. Ez ragaszkodás nélküli vágy. Az is jó, ha elérem a megvilágosodást, s az is jó, ha nem. Tulajdonképpen ez a megvilágosodás.

– El tudná magyarázni, miért?

– Valójában nincs megvilágosodás. Ha elérem a megvilágosodást, az nem megvilágosodás. Mint ahogy a Szív

Szútra mondja: „Nincs semmi, amit el kellene érni.”
A megvilágosodás nem megvilágosodás. Csupán egy tanító szó.

– Mire tanít ez a szó?

– Amikor megéhezel, egyél. Amikor elfáradsz, pihenj le.

– Időnként úgy érzem, hogy a megvilágosodás önmaga nagyon önös. Nem érzem, hogy másokon segíteni tudnék a zen-meditáció által...

– Mi vagy? Mi ez az én, ami önösséget érez? Ha megérted ezt, akkor meg fogod érteni, hogy valójában nincs különbség az éned és a világmindenség érző lényei között. Végso soron egyek és ugyanazok. Az összes érző lény benned lakozik. Ha tehát magad miatt jössz ide, mindenki más miatt jössz ide.

Egy másik tanítvány így szólt:

– Nem értem a különbséget a vágy és a törekvés között. A „meg akarok szabadítani minden érző lényt” gondolat még mindig duális, nem? Hiszen különbséget teszek önmagam és mások között, vagy nem?

– Mielőtt megszólalsz, meg kell értened, mi az én.

– Rendben, mondd meg, mi az.

– Vacsoráztál? – kérdezte a zen mester.

– Igen.

– Milyen íze volt?

– Mint a rizsnek.

– Megütlek harmincszor – mondta a zen mester.

– Jaj!

– Amit legelőször tanított, a Napnál is világosabb – mondta az első tanítvány, majd így folytatta: – Még mindig önzőnek érzem magam, hogy idejövök, amikor a gyermekeim azt szeretnék, hogy otthon maradjak velük.

– Ha bármit megtehetnél, amire a szíved vágyik, mi lenne az?

– Megvilágosodni.

– Miután megvilágosodtál, mit tennél?

A tanítvány néhány pillanatig hallgatott, majd így válaszolt:

– Nem tudom.

– Mindennél jobban vágysz a megvilágosodásra, mégsem tudod, mihez kezdenél vele. Ez a nemtudó az igazi éned. Addig nem éred el a megvilágosodást, amíg vágysz és ragaszkodsz az eléréséhez. A vágyak hoznak ide gyakorolni. Tehát gyere el meditálni. Ez az első lépés.

43

A NŐK IGAZ ÚTJA

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy fiatal nő megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Mi a nők igaz útja?

– Nem tudom, nem vagyok nő – válaszolta a zen mester. (Nevetés a hallgatóság soraiból.)

Néhány pillanat múlva a zen mester megkérdezte:

– Mi a nő?

– Nem tudom – felelte a kérdező.

– Ez az igaz út. Csak a nemtudó. A nemtudó tudatban nincs nő, nincs férfi, nincs öreg, nincs fiatal, nincs ember, nincs Buddha, nincs én, nincs világ, nincs semmi. Ha megérted ezt a nemtudó tudatot, megérted az igaz utat. Rendben?

– Nem tudom.

– Őrizd meg ezt a nemtudót – javasolta a zen mester.

– De ha minden éppen olyan, amilyen, akkor a férfi csupán férfi, a nő csupán nő.

- Igen.
- Akkor a férfiak igaz útja és a nők igaz útja azonos vagy különböző? (Nevetés.)
- Ó, ez nagyon nehéz kérdés! – válaszolta a zen mester. (Nevetés.) Mondd meg nekem, hogy egy férfi és egy nő azonos-e vagy különböző?
- Én kérdeztem először!
- Akkor már meg is értetted a nők igaz útját. (Nevetés.)
- Nem értem.
- Akkor megütlek! (Nevetés.) Most már érted?
- A tanítvány meghajolt.

44

LÁTOD-E A SZEMEDET?

A bostoni Dharmadhátuban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Mi a különbség a *sikantaza* – csak ülés – és a *kóan*-gyakorlat között?

– Amikor múlt hónapban Los Angelesben jártam, sokan kérdeztek a szótó és a rinzhai zen közötti különbségről – mondta a zen mester. – Én akkor azt válaszoltam nekik, hogy a sikantaza és a kóan-gyakorlat nem különbözik. Csak külsőségekben különböznek. A szótó a légzés figyelését használja a gondolatok elvágására, míg a rinzhai zen a kóanokat. Csak a módszer különbözik. A lényeg ugyanaz: elvágni a gondolatokat és megőrizni a tiszta tudatot. Két ajtó ugyanabba a szobába. Ha ragaszkodom a sikantazához vagy a kóanokhoz, különböznek. Ha nem ragaszkodom hozzájuk, ugyanazok.

– Néha hallani olyan tanítványokról, akik éveken át küszködnek kóanokkal. Ez nyugtalanít. Tulajdonképpen az zavar, hogy akár rossz úton járnak, akár hosszú időbe telik nekik a megvalósítás, nem kellene küszködniük. Ön azt tanítja, hogy nem kell küszködni?

– Nem szabad a kóan-gyakorlat közben a megvilágosodásra vágygni. Csak meg kell őrizni a nagy kérdést. A nagy kérdés elvág minden gondolatot, s a tudat kiürül. A nagy kérdés megőrzése maga a megvilágosodás! Már megvilágosodott vagy, de nem tudsz róla. Majd hosszú, fáradságos gyakorlás után felismered: „Á, ez a megvilágosodás!” Nagyon egyszerű. Látod-e a szemedet?

– Nem.

– Nincs szemed? Van szemed. Meg tudod fogni a tudatodat?

– Nem.

– Nincs tudatod? Van tudatod. Látod ezt a csészét? Hallod a hangomat?

– Igen.

– Ez a tudatod. A szemem nem láthatja önmagát. Ne törekedj arra, hogy meglásd a szemedet. A tudatom nem értheti meg önmagát. Ne törekedj arra, hogy megértsd a tudatodat. Ha elvágod ezt a tudatot, hamarosan eléred a megvilágosodást. Látom ezt a csészét, vagyis van szemem. Hallom ezt a hangot, vagyis van tudatom. Mi vagyok én? Én kérdezem önmagam. Itt nincs ellentét. Ez maga az Abszolút. Tehát vágj el minden gondolatot. Az igazi énem a nemtudó, az üres tudat. Nagyon egyszerű.

Egy tavaszi délutánon három tanítvány teázott Szung Szán zen mester szobájában a Providence Zen Központban. Az egyik tanítvány így szólt Szonszához:

– Sokan tudattágítókkal való tapasztalataik eredményeképpen jutnak el a zenhez. Ezeket a tudattágítókat Ön különleges gyógyszernek nevezi. Mit gondol a tudattágítók használatáról? Jó-e vagy rossz?

– Az, hogy jó-e vagy rossz, nem fontos. Nem jó és nem rossz. Az a fontos, hogy miért használják ezeket a tudattágítókat. Érted?

Egy másik tanítvány közbeszólt:

– Mit ért Ön jó és rossz alatt?

– Jónak akkor tekintem a tudattágítók használatát, ha az ember megértéshez akar jutni általuk. Rossznak akkor tekintem, ha csupán jó érzések miatt szedi be.

– Valóban lehetséges megértéshez jutni e különleges gyógyszerek által?

– Igen. Az emberek névhez és formához ragaszkodnak. Beszedik ezt a szert és öt vagy tíz órán keresztül halálhoz hasonló állapotot élnek át. Testük és testi vágyaik nem akadályozzák őket. Úgy érzik, mintha álmodnának. Tudatuk szabadon működik, a Karma Én önfeledten játszik. Ezáltal rádöbbennek, hogy az életük üres. Az élet halál, a halál élet. Tisztán megértik, hogy az emberek közti harc és különbségtétel szükségtelen, s hogy az téves gondolkodásból fakad. Többé nem vágnak gazdagságra és hírnévre, hiszen látják, hogy a gazdagság és a szegénység, a siker és a kudarc ugyanaz. Ugyanoda vezet a halál pillanatában.

Az első tanítvány így szólt:

– Sikerült meggyőzőnie, hogy különleges gyógyszert szedjek napjában kétszer!

– Egyszer vagy kétszer bevenni nagyon hasznos lehet, többször már veszélyes. Nagyon könnyen rá lehet szokni a különleges gyógyszerre. Mivel zen tanítvány vagy, ezért beláttad, hogy az élet üres; felismerted, mi az igaz út. Mikor megbetegszel, olykor erős gyógyszereket kell szedned. Mikor meggyógyulsz, leállsz a gyógyszerek szedésével. Ez a különleges gyógyszer meggyógyít ugyan néhány betegséget, de más betegségeket idéz elő. Miután beveszed, sok ragaszkodásod van. Nincs kedved dolgozni, pénzt keresni, csak pihenni akarsz, vagy a kertben sürgölődni, esetleg zenét hallgatni, vagy élvezni a művészeteket.

– Nem keresni? Isten őrizzen!

– Ez ragaszkodás a természetes- vagy hippí-élethez. Egy zen tanítványnak azonban nem jó. Sokan szednek különleges gyógyszereket és megértik önmagukat. A megértésük azonban csak fogalmi; nincs mögötte megélés. Az üresség igaz megtapasztalása a gondolkodás elvágását jelenti. Itt nincs szeretet és nincs utálat. Belátod, hogy a természetes élet jó, a műanyag-élet jó. Nincs ragaszkodás semmihez sem.

A harmadik tanítvány így szólt:

– Szonszanyim, sokféle ember gyakorol zent: hippik, üzletemberek, ügyvédek. Én a természethez ragaszkodom, ők a nagy üzlethez. Ön soha nem szól bele a dolgunkba, hagyja hadd éljük megszokott életünket. Ez csak különféle karma, nemde?

– A természetes élet is jó, az üzletember stílusú élet is jó. Az a fontos, hogy miért éltek így. Ha önös vágyak hajtának csupán, az nem jó. Ha nincsenek önös vágyak, akkor az üzlet nem üzlet. Ez a bódhiszattva-üzlet. A természetes stílus nem természetes stílus. Ez a bódhiszattva-cselekvés. Minden életstílus használható az Igaz Út

tanítására.

– Meg tudná tanítani a természetes életet?

– Igen. A természetes stílus nagyon jó addig, amíg nem ragaszkodsz hozzá. A természetes stílus nagyon magas szintű bódhiszattva-cselekvés.

– Miért?

– Az igazi hippik akadály nélkül élnek. Jól érzem magam még akkor is, ha nincs pénzem, ha nincs házam vagy ágyam. Bárhol tudok aludni, bármit meg tudok enni. Szabadon élek. Szabadon tehetek bármit. Az akadály nélkülség nem-ragaszkodás. Tehát ez a hippi-tudat nagyon jó; nagyon magas szintű tudat. Sok fiatal azonban nagyon ragaszkodik ehhez a hippi-stílusú-vagy természetes élethez. Ez nem jó. Ha ragaszkodsz, a hippi-stílus akadállyá válik. El kell vágnod minden gondolatot és önös vágyat. Akkor hamar elérheted a megvilágosodást. A hippi-tudat csak egy hajszálnyi-ra van a megvilágosodástól. Ha egy hippi el tudná vágni ragaszkodását ahhoz, hogy hippi legyen, megvilágosodna. Egyik első amerikai tanítványomnak hosszú szőke haja volt, amit lófarokban hordott. Egy napon azt mondtam neki:

– Jó lenne, ha levágnád a hajad.

– Szó sem lehet róla! Így szeretem.

– Ha ragaszkodsz a hajadhoz, nem érheted el a megvilágosodást.

– Biztos?

– Igen. A megvilágosodás tökéletes szabadság. Ha ragaszkodsz a hajadhoz, akkor a hajad megakadályoz a megvilágosodás elérésben.

– Hát jó, levágom.

– Nagyszerű. Most már nem kell levágnod a hajad.

Ebből megtanulta, hogy az igazi hippi nem ragaszkodik. Később szorgalmasan gyakorolt és hamar megértette.

Az első tanítvány megkérdezte:

– Lehetséges-e, hogy egy üzletember akadály nélkül éljen?

– Csak akkor, ha nincsenek vágyai. Ha mások megsegítése miatt „csinál” pénzt, akkor az üzlet zen, a zen üzlet. Nem kettő. Minden munka ugyanaz. Ezt sokan nem értik. Csak az érdekli őket, hogy sok pénzt keressenek és sikeresek legyenek. Ez a Kis Én. Ha azonban mások megsegítése miatt „csinálok” pénzt, akkor az üzlet jó üzlet. Ez a nagy üzlet.

46

CSODÁK

Kedves Szonszanyim!

Valaki a New Haven Zen Központban a következő kérdéseket tette fel nekem:

– Miért nem tesz egy zen mester csodákat, ha képes rájuk? Nagy bódhiszattvának tartják: nem jelenti-e ez a testi és a lelki betegségek gyógyítását? Szonszanyim miért nem tesz olyan csodákat, mint Jézus, aki látóvá tette a vakot, és kézrátétellel épelméjűvé az őrültet? Nem vonzana-e sokakat a zen, ha csodákat látnának, például vízen járást? Akkor elkezdenének gyakorolni, és megismernék önmagukat... Miért nem tesz csodákat csupán az emberiségért?

Hogyan válaszoljam meg ezeket a kérdéseket?

Őszinte tisztelettel:

Mu Gak

1975. július 26.

Kedves Mu Gak!

Köszönöm leveled.

Sokan vágnak csodákra. Ha szemük láttára csoda történik, ragaszkodni kezdenek hozzá. A csoda azonban csak egy képesség, s nem az igaz út. Ha egy zen mester gyakran tenne csodákat, az emberek nagyon ragaszkodnának a csodáihoz, s nem követnék az igaz utat. Jó orvosnak tartod azt, aki meggyógyítja betegét, de közben más betegséget okoz a felírt gyógyszerrel? Való igaz, az emberek vonzódnának a zenhez, ha a mester vízen járna. Talán még zen gyakorlatra is eljönnének, hátha csodákat látnak, de aztán hamar elmennének, mert a zen gyakorlathoz túlságosan nehéznek vagy unalmasnak találnák.

Egyszer Huang Pó zen mester vándorúton volt egyik szerzetesével. Midőn elérték egy folyóhoz, a szerzetes feltűrte a gúnyáját és átsétált a vízen. Majd integetett Huang Pónak, hogy kövesse a példáját. A zen mester így beszélt az esetről: „Ha tudtam volna, miféle fickó, eltörtém volna a lábát, mielőtt átért a másik partra!”

Egy éles szemű zen mester tisztán látja az emberek karmáját. A Buddha azt mondta: „A magad teremtette karma csak akkor tűnik el, ha te is úgy akarsz. Senki nem tud arra készíteni, hogy meghaladd a karmadat.” Még azt is mondta: „Sokféle hatásos gyógyszer van, de nem tudom bevenni helyetted.” A Buddha tanított vakokat és bénákat is. A legtöbben azonban könnyű megoldásokra vágnak. Azt akarják, hogy valaki más végezze el helyettük a munkájukat.

Ha egy édesanya mindent megtesz a gyermekéért, akkor a gyermek ragaszkodni fog hozzá. Egy jó anya megcsináltatja a dolgokat a gyermekével. Így az szilárd akarátú és független felnőtté válik. Él Koreában egy ember, aki Krisztusnak kiáltotta ki magát. Követői gyógyszerként isszák meg azt a vizet, amit ő arc- és lábmosáshoz használt. És csodák csodája, betegségük tényleg meggyógyul. Azt azonban nem tudják, hogy

gyógyulásuk mögött a tudat ereje van. Annyira hisznek mesterükben, hogy az csodákra képes. Ha nem hinnének benne, nem tudna csodákat tenni. Ugyanez van a szerelemnél is: az első csóknak mágikus ereje van. Ez a koreai mester kézrátétellel „gyógyít”, kezéből mágikus erő árad. Sok hozzá hasonló vallási vezető él Indiában.

Ez azonban nem jó tanítás, mert a tanítványokat „mester-függőségben” tartja. Így képtelenek belátni, hogy a csodákat a tudatuk teremti, és elveszítik függetlenségüket, mindent a mesterükért tesznek. A mágia egyedül képtelen a rossz karmát eltüntetni – csak egy képesség. Megoldott-e bármit Jézus azzal, hogy feltámasztotta Lázárt? Hiszen Lázár karmája nem változott, és ismét meg kellett halnia.

„Buddha egyik tanítványa, Mong Njon, nagy csodatevő hírében állt. Egy napon, amint éppen meditált, azt látta, hogy a Kapila királyság hamarosan elpusztul egy háborúban. Így gondolkodott: »Ha nem teszek semmit, akkor egy hét múlva, délelőtt tizenegy órakor, egész országunk romokban fog heverni.« Ezért elment Buddhához, és így szólt hozzá:

– Uram, tudod, hogy jövő héten sok honfitársad meg fog halni?

– Igen.

– Akkor miért nem mented meg őket?

– Nem tudom.

– De különleges energiával rendelkezel és csodákat tudsz tenni. Miért nem mented meg őket?

– Lehetetlen eltüntetni a megérdemelt karmát – válaszolta Buddha.

Mong Njon azonban nem hitt neki. Nagyon mérges lett, mert azt gondolta, hogy Buddha nem volt együttérző. Ezért elment és összezsugorította az egész királyságot, azután betette egy evőcsészébe. Majd felvitte a csészét a legmagasabb menyekbe, ahol béke és nyugalom honolt. Ott, a Do Szol menny közepén lévő palotában hagy-

ta a csészét hét napig. Amint az előírt idő letelt, Mong Njon mélyen felsóhajtott és azt mondta magában:

– Ó, most már minden rendben van!

Aztán fogta a csészét és visszahozta a földre. De mikor levette a fedőt és beletekintett, azt látta, hogy a picinyke országot elpusztította egy picinyke háború.”

A mágia csupán egy képesség. Láttál már illuzionistát színpadon, amint éppen kártyatrükköt mutat be? A nézők csodálják kézügyességét, pedig csak szemfényvesztés tanúi. A mágia is ilyen: az emberek tudatának birtokba vétele és manipulálása. Ez valóban nagyon hatásos tud lenni. Élt egyszer egy kínai tábornok, aki nagy mágus volt. A polgárháború alatt megidézett egy hatalmas istensereget és az ellenfél ellen küldte. Az ellenséges katonák megrettenve visszavonultak, többen azonban odavesztek. Az ellenfél hadvezére azonban nagyon bölcs volt, és hamar megértette a történeteket. Ezért másnap csapatait egy magas állványon lévő kristálygömb köré vezette, és így beszélt hozzájuk:

– Nézzetek erősen a kristályba, és tartsátok tudatotokat mentesen minden gondolattól. Akkor biztonságban lesztek. Ha elkalandozik figyelmetek vagy gondolkodni kezdtek, az istensereg fejeteket veszi. – Ezt megszívlevélve az egész sereg tudata tiszta maradt, s a mágia nem fogott rajtuk.

Az istensereg hamarosan megjelent, lebegett a levegőben egy kis ideig, majd földre hulló leveleken kívül mást nem lehetett látni.

A mágia elsajátítható. De nem az igaz út. Az éles szemű zen mester ritkán tesz csodát, mert általa nem tudja megmutatni az igaz utat. A karma felégetése csak a tudat kiüresítése által történhet. Akkor nincsenek csodák, csak helyes nézetek és tiszta gyakorlás. Ez az igazi csoda.

Tisztelettel:

Szung Szán

1975. augusztus 3.

EGY DHARMA BESZÉD

Szung Szán zen mester 1975. február 9-én a következő beszédet tartotta a San Francisco Zen Központban:

(A zen mester zen botjával megüti az asztalt.)

Értitek ezt? Ha igen, akkor értitek az Egyet. Ha nem, akkor a dolgokat tízezer osztályra és ezer szintre osztjátok.

(A zen mester zen botjával megüti az asztalt.)

Értitek ezt? Ha igen, akkor értitek a tízezer osztályt és ezer szintet. Ha nem, akkor ragaszkodtok az Egyhez.

(A zen mester zen botjával megüti az asztalt.)

Értitek ezt? Ha kinyitjátok a szátokat és azt mondjátok, hogy értitek, akkor harmincszor ütlek meg benneteket. És ha azt mondjátok, hogy nem értitek, akkor is harmincszor ütlek meg benneteket.

Miért?

KHA!

A tavaszi levegő betölti a világmindenséget, virágok nyílnak mindenütt.

Ha ekképpen szóltok, befogjátok a buddhák és kiváló tanítók száját. Így nem hallhatjátok tanításukat. Hogy meghalljátok tanításukat, meg kell értenetek, mi a zen meditáció.

A zen meditáció a tökéletesen tiszta tudat, amelyet a gondolatok elvágásával és a révület meghaladásával lehet megvalósítani. Mikor a külső és a belső eggyé válik, s a körülmények nem zavarthatnak benneteket, megvalósítjátok a zent.

Mikor megértitek a zen meditáció lényegét, megismeritek önmagatokat. A tudatotokban van egy gyémántkard. Ha meg akarjátok ismerni önmagatokat, vágjátok el

a jóban és rosszban, a hosszúban és rövidben, a jövőben és menésben, a magasban és alacsonyban, Istenben és Buddhában való gondolkodást. Vágjatok el mindent.

Olyan ébernek kell lennetek, mintha vékony jégen haladnátok, odafigyelve minden egyes mozdulatra. Hiszen egyetlen rossz mozdulattal elveszítitek életeteket, és egyenest a pokolra kerültök.

A nem gondolkodás eme birodalmát elhagyva elérték a nagy üresség földjére. A nagy üresség gondolkodás előtti. Itt nincs szó és nincs beszéd, nincsenek hegyek, nincsenek folyók, nincsenek égtájak, nincs Isten, nincs Buddha.

Ha a nagy üresség földjén maradtok, akkor még a Buddha sem fog tudni megszabadítani benneteket.

Szakadék szélén lógtok, egy kőben megkapaszkodva. Mikor elhagyjátok az élet és halál birodalmát és elengeditek a követ, megvalósítjátok az igazi szabadságot. Akkor meglátjátok a fakutyát fémet enni és tüzet üríteni. Összebarátkoztok a hajpáncélú teknőssel és a szarvas nyúllal. Megtanultok a lyuk nélküli furulyán játszani. Vajon honnan jön a lyuk nélküli furulya hangja?

Hagyjátok el ezt a birodalmat, és akkor megértitek, hogy a madarak énekelnek, a hegyek zöldek és az ég kék. Látjátok, hogy minden, amit tapasztaltok, maga az igazság. Ez a Buddha és a pátriárkák tanítása. A folyók csobogása, a madarak éneke a Tanítást hirdeti. A föld és az ég, a Buddha teste.

(A zen mester feje fölé emeli zen botját.)

Látjátok ezt?

(A zen mester zen botjával megüti az asztalt.)

Halljátok ezt?

Ez a bot, ez a hang és a tudatotok vajon azonos-e vagy különböző?

Ha azt mondjátok, hogy azonos, akkor hibáztok, így a bot megüt. Ha azt mondjátok, hogy különböző, akkor is hibáztok, a bot így is megüt. Ha azt mondjátok, hogy

egyszerre azonos és különböző, akkor is hibáztok, így a bot még erősebbet üt.

Miért?

KHA!

Ha nem léptek be az oroszlán barlangjába, soha nem kapjátok el az oroszlánt.

EGY KIS GONDOLKODÁS, EGY KIS KAKASKODÁS

48

A bostoni Dharmadhátuban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Állítólag a zen-meditációnak van egy olyan szintje, ahol nincs gondolkodás, vagy másképp fogalmazva, ahol nincs tapasztaló, bár a gondolkodás folytatódik. Kifejténé ezt egy kicsit bővebben?

– Honnan jön a gondolkodás? – kérdezett vissza a zen mester.

A tanítvány a homlokára mutatott és így válaszolt:

– Innen.

– Hová megy a gondolkodás? – kérdezte a zen mester.

– Ő... nem tudom.

– Mi a gondolkodás?

– Olyasmi, ami történik, azt hiszem. Valami éberség.

– A „gondolkodás” egy szó, amit az ember mond ki – mondta a zen mester, egy papírdarabra mutatott és így folytatta:

– Ezt papírnak hívjuk. Ha megkérdezed egy macskától,

mi ez, nem fogja azt mondani, hogy papír. A folyó, a hegy, a Nap és a Hold csak nevek. Egy macskának a Nap nem Nap. Egy kutyának a Hold nem Hold. Mikor a kutyád a Holdat ugatja, kérdezd meg tőle: „Blöki, mit ugatsz?” (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Az emberek gondolkodása hozza létre mindezt. Tehát a tudatod gondolkodás. A tudat nem tudat. A gondolkodás nem gondolkodás.

– Ezt már valamennyire beláttam. Hogyan tudnám megszüntetni a gondolkodást? – kérdezte a tanítvány.

– Gyere ide, megtanítom.

A tanítvány a terem elejére sétált és leült a zen mester elé.

– Ezt idd meg – mondta a zen mester, és egy pohár vizet adott a tanítványnak. A tanítvány belekortyolt.

– Hideg vagy meleg? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány eltűnődött egy pillanatig, majd így válaszolt:

– Jóízű.

– Ez a gondolkodás – jegyezte meg a zen mester. – Miközben ittál, nem gondolkodtál. Amikor megkérdeztem, milyen volt, elkezdted gondolkodni: „Mi a jó válasz?” Ez a gondolkodás. Amikor ittál, csak ittál.

A zen mester felvett egy papírdarabot és megkérdezte:

– Mi ez?

A tanítvány hallgatott.

– Miért nem válaszolsz?

– Hát, azt akarod hallani tőlem, hogy papírdarab. (Nevetés.)

– Késő! – vágta rá a zen mester. – Sokat gondolkozol. (Nevetés.) Gyere közelebb.

A tanítvány közelebb ült Szonszához.

– Hajolj le!

A tanítvány lehajolt, Szonsza hátba verte, majd megkérdezte:

– Mi volt ez?

– Valami zaj – válaszolta a tanítvány.

– Amikor megütöttelek, nem tudtad. Miért vertelek hátba?

– Ö... hogy felrázz egy kicsit?

– Érted, mit jelent az ütés? – kérdezte a zen mester.

– Jó érzés volt.

– A jó érzést te teszed hozzá. Érted-e, mit jelent az én cselekedetem?

– Talán tanítani próbálsz – válaszolta a tanítvány.

– Egyszer Buddha a Keselyű-bércen tartózkodott. Ezerkétszáz tanítvány gyűlt köré, hogy meghallgassák szokásos napi tanítását. A hallgatóság Buddha szavait várta, de ő csak ült csöndben. Eltelt egy perc, kettő, három... egyetlen szó sem esett. Végül Buddha felmutatott egy szál virágot. Mahákásjapán kívül senki sem értette. Mahákásjapa a virágot látva elmosolyodott. Buddha így szólt hozzá: „Átadom neked az igaz Tanítást.” Mondd meg nekem, mit jelent az, hogy Buddha felmutatott egy szál virágot?

– Csak felmutatta a virágot.

– Ha ott lettél volna, mit tettél volna, mikor felmutatta a szál virágot?

– Elvettem volna tőle.

A zen mester felkacagott, és így szólt:

– Te vagy Buddha, jó? (Nevetés.)

– Nem vagyok Buddha. (A hallgatók harsányan nevettek.)

– Ha elveszed a virágot, Buddha megüt téged. Mit teszel hát?

– Visszaütök.

– Akkor Buddha azt mondja, hogy „Érted az egyet, de nem érted a kettőt”. Mit válaszolnál erre?

– Nem értem a hármát.

– Erre Buddha azt mondaná: „Éles szemű oroszlánknak hittelek, de most már látom, vaksi kutya vagy csupán.”

A tanítvány hallgatott.

– No, elmagyarázom. Buddha szavai ezt jelentik:

„Az ütésed nagyon jó. Én is buddha vagyok, te is buddha vagy.” Tehát visszaütsz. Buddha és te azonosak vagytok. Ez kiváló válasz. Tehát Buddha még egyszer leellenőrzi bölcsességét: „Érted az egyet, de nem érted a kettőt.” Megjegyzésére rossz választ adtál, Buddha ezért így szólt: „Éles szemű oroszlánnak hittelek, de most már látom, vaksi kutya vagy csupán.”

– Hát... – szólalt meg a tanítvány, és elhallgatott. A hallgatók felkacagtak.

– Fel kell nyitnod a belső szemed. Rendben?

– Köszönöm – mondta a tanítvány.

– Szívesen – válaszolta a zen mester.

49

AZ EL NEM ÉRÉS AZ ELÉRÉS

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– A Szív Szútra azt mondja, hogy nincs amit el kellene érni. Miért gyakorolunk akkor zent?

– Érted az el nem érést? – kérdezett vissza a zen mester.

– Nem tudom – válaszolta a tanítvány.

– Az el nem érés az elérés. El kell érned az el nem érést. Mi az elérés? Mit kell elérni?

– Az ürességet?

– Az igazi ürességben nincs név és nincs forma, tehát nincs elérés sem. Az „Elértem az igazi ürességet” kijelentés hibás.

– Akkor van hamis üresség?

- A világ folyton az igazi üresség állapotában van. Most álmodsz. Ébredj fel! Akkor megérted az igazi ürességet.
- Hogyan ébredjek fel?
- Megütlek. (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Nagyon egyszerű.
- Mi ez az álom? – kérdezte a tanítvány.
- Ez az álom.
- Úgy nézek ki, mint aki álmodik?
- Igen. Mi nem álom? Mondj nekem egy éber mondatot!
- kérte a zen mester, majd néhány pillanat múlva így folytatta:
- Minden álom.
- Álmodsz? – kérdezte a tanítvány.
- Igen. (Hangos nevetés.) Álmodsz, én meg részesülök belőle. Jó álom: zen álom. Egy zen-előadás álma. (Nevetés.) Hogyan ébredsz fel? Ez nagyon fontos. Az egész múltbeli életed álom, ugye? A jövő is álom, nemde? Ez a jelen pillanat is álom. Mondd meg nekem, hogyan ébredsz fel?
- Lehetetlen helyzetbe hoztál – mondta a tanítvány. – Hogyan ébredhetnék fel, ha egyszer álmodom?
- Jól van... mondd meg nekem, mi jó?
- A „jó” gondolkodás.
- Ki hozta létre? – kérdezte a zen mester.
- Én.
- Honnan jön ez az én?
- Hát az énből.
- Érted azt a szót, hogy „én”, de nem érted az igazi ént. Honnan jön az én?
- A gondolkodásból.
- A „gondolkodás” szintén csak egy szó. Honnan jön a gondolkodás?
- A tanítvány eltűnődött egy darabig, azután tagoltan így válaszolt:
- Igazán nem tudom.
- Ez az! – kiáltott fel a zen mester. – Ez a teljes nemtudó

tudat. Nincsenek szavak és nincs beszéd – csak nemtudó van. A nemtudó a gondolatok elvágását jelenti. A gondolatok elvágása az igazi üresség. Ez a felébredés kezdete.

A tanítvány meghajolt és azt mondta:

– Köszönöm. Van még egy kérdésem. A mindennapokban sokszor kérik ki véleményünket. „Mit szólsz ehhez? Mit szólsz ahhoz?” Kerüljük az ilyenfajta beszélgetéseket?

– Miért kéne kerülni? – kérdezett vissza a zen mester.

– Mert miattuk úgy érzem, hogy individuum vagyok, elszigetelt lény. Erősebbnek érzem az éneket – válaszolta a tanítvány.

– Séta közben kezded előre-hátra lendül. Ez nem-gondolkodó cselekedet. Beszéd közben nem ragaszkodsz a beszédhez. A nem-ragaszkodó gondolkodás nem gondolkodás. Ha ragaszkodsz a gondolkodáshoz, karmát hozol létre. Ha nem ragaszkodsz a gondolkodáshoz, nem hozol létre karmát. Ma a Harvard Nyári Egyetemen házi feladatot kaptam az angoltanáromtól. Nagyon nehéz. (Nevetés.) Hogyan tudnám megcsinálni ezt a leckét? Nem tudom. Folyton ezen a nagy kérdésen töprengök. Eszem, de nem érzem az étel ízét, csak a házi feladat motoszkál itt bennem. Hazafelé a buszon végig a leckén töröm a fejem, így hát elfelejtek leszállni ott, ahol kellene. Ha megőrzöd ezt a tudatot, akkor a látás nem látás, a hallás nem hallás, a munka nem munka. Ez a nem-ragaszkodó gondolkodás. Csak a nagy kérdés létezik. Akkor a beszéd nem-ragaszkodó cselekedet, tehát nem beszéd. Van szemed, de még sincs szemed. Van szád, de még sincs szád. Ha megőrzöd a tiszta tudatot, a piros csupán piros, a fehér csupán fehér. Nem ragaszkodsz a piroshoz vagy a fehérhez. Csak piros van, csak fehér van. A „tetszik” csupán annyit jelent, hogy „tetszik”. A „nemetszik” csupán annyit jelent, hogy „nemetszik”. Ez a tudat a gyermekek tudata. Itt tehát nincs elérés, mivel nincs, amit el kellene érni. Ez azt jelenti, hogy a gondolkodás előtt nincs szó és nincs beszéd.

Az „elérés” csupán egy szó, a gondolkodó tudat terméke. Az eléérés és a nem eléérés ellentétpárt alkot. A gondolkodás előtt az Abszolút van. Nincs szó és nincs beszéd. Nincs semmi. Ha megszólalsz, hibázol. Akkor mi az eléérés? Csak egy „KHA!”, csak egy ütés.

– Nem tudok a *kóanra* koncentrálni munka közben. Mit tegyek? – kérdezte a tanítvány.

– Eleinte nehéz, mint az autóvezetés. A tanulóvezető, ha elélepnék, beletapos a fékbe; ez a cselekedet gondolkodásból fakad. Miután elég gyakorlatot szerzett a vezetésben, automatikusan a fékre lép, ha meg kell állnia. Ez intuitíven jön, nem gondolkodásból. A kóan-gyakorlat kezdetén a nemtudó tudat és a mindennapi életed különválik, ami feszültséggel jár. Hosszú gyakorlás után a nemtudó tudat mindennapi tudattá válik, a mindennapi tudat pedig nemtudó tudattá. A hajnali énekek recitációja közben csak a recitációt tapasztalod. Ha közben gondolkodni kezdesz, elfelejted vagy eltéveszted a szöveget. Nemtudó tudattal nagyon könnyű emlékezni. Tehát őrizd meg a nagy kérdést: „Mi vagyok én?”

– Úgy érzem, már megértettem a kóanokat és az igazi ürességet. A megértésem azonban mindig tovatűnik, s visszatérek az ellentétek világába. Lehet, hogy mégsem az igazi ürességet értettem meg? – kérdezte a tanítvány.

– Ha megérted az ürességet, az nem üresség. Csupán egy szó. Csupán az „üresség” szó értelmét fogod fel. már a *kimcsit*, a koreai csípős káposztát? Hű, borzasztó csípős. Amikor vendégek jönnek ide vacsorára, megkínálom őket káposztával, és mindig előre szólok, hogy a kimcsi csípős. Igazán csak akkor fogják föl szavaim értelmét, amikor megkóstolják a kimcsit. „Áááááh, csípős!!!” (Nevetés.) Mások tudják, hogy a kimcsi csípős, noha még nem kóstolták. Mikor megkóstolják, akkor tudják meg igazán, mit jelent a „csípős”. Tehát az értés nem ugyanaz, mint a tapasztalás. Sok fiatal amerikai érti az egy-tudatot. A megértésük azonban csak

fogalmi. Az üresség megértése és az üresség megtapasztalása két különböző dolog. Mikor meglátod a nagy ürességet, ráébredsz, hogy folyton a nagy ürességet tapasztalod. Azt mondtad az imént, hogy érted az ürességet. No, mi az üresség?

– Ez az üresség – válaszolta a tanítvány.

– Te mondd, hogy üresség, én azt mondom, hogy nem üresség. Van kezed, hangod és tested. Az ürességben nincs kéz, nincs hang, nincs test. Mi az igazi üresség? Ez nagyon fontos. Az igazi ürességben nincsenek szavak. Ha megszólalsz, hibázol. Tehát... milyen színű az ajtó?

A tanítvány hallgatott.

– Milyen színű? – kérdezte a zen mester.

– Van szemed – válaszolta a tanítvány.

– Szemem? Ez nem szem. Csak két lyuk az arcomon. (Nevetés.) No, milyen színű az ajtó?

A tanítvány hallgatott.

– Barna – mondta a zen mester.

– Ha azt mondom, hogy barna, arra azt feleled, hogy ragaszkodom a színhez! – fakadt ki a tanítvány.

– A barna csupán barna – mondta a zen mester. Majd egy pohár vízre mutatott és megkérdezte:

– Mi ez?

– Víz.

– Igen. A víz csupán víz. Ez a nem-gondolkodás. Amikor azt mondtad, „Víz.” – ez a tudat. Mint egy tiszta tükör. Ez nagyon fontos. Amikor piros szín jelenik meg, a tükör pirosat mutat. Amikor sárga szín jelenik meg, a tükör sárgát mutat. Amikor víz jelenik meg, a tükör vizet mutat. Amikor ajtó jelenik meg, a tükör ajtót mutat. Ha nem gondolkodsz, a tudatod olyan, mint egy tükör. Éppen ilyen. Tehát az igazi üresség a tiszta tudat. Az eredeti tiszta tudatban nincs név és forma. Nincs megjelenés és eltűnés. Minden dolog úgy van, ahogy épp van. Ha gondolkodsz, álomvilágban élsz. Vágd el a gondolkodást és ébredj fel!

IGAZI ZEN-ÜLÉS

Kedves Szonszanyim!

Maezumi Rosi megkért, hogy írjak Önnek és kérdezem meg, hogy gyakorolhatok-e vele.

Susannal egy háromnapos *szessinen* voltunk nála. Nagyon éber ember. Csordultig teli, és üres, mint az ég. Használja az Ön *kóanjait*. Az ülés egyre erősebb.

A viszontlátásra:

Bjon Mon

1974. december 15.

Minden átható

Lélegző kő

Párnán ülés

Gyermekjáték

Szél fúj

Mi több

Júj!

Fáj két térd

Kedves Bjon Mon!

Köszönöm leveled. Nagyon jó, hogy az általam is kedvelt Maezumi Rosival gyakorolsz.

Ha kitartasz mellette, nagyon vigyázz, hogy ne ragaszkodj a szavaihoz és a zen-üléshez. Meg kell értened, mi az igazi zen-ülés, mi az igazi zen. Az igazi zen-ülés a gondolkodás elvágása és a nem-mozduló tudat megőrzése. Az igazi zen a tiszta tudat.

Az inspiráló tanításoknak és a kemény gyakorlásnak is megvan a létjogosultsága. De a hozzájuk való ragaszkodás nagyon veszélyes, mert akkor nem fogod megérteni az igazi zen-ülést.

„Egyszer To An zen mester meglátogatott egy templomot. Vándorszerzetesi ruhát öltött magára, nem zen mesteri köpenyt. Amikor megérkezett a templomhoz, beszélgetésbe elegyedett egy szerzetessel, aki nem ismerte fel benne a zen mestert. Kis idő múltán a szerzetes így kezdett el beszélni mesteréről:

– Mindennap leborul ezerszer. Csak egyszer eszik napjában. Harminc éve ki sem tette a lábát a templomból. Folyton csak ül. Ő Kína legnagyobb zen mestere.

– Hm, hm, tényleg különleges embernek tűnik – felelte To An. – Nem tudnám semmiben sem utánozni. Képtelen vagyok naponta ezerszer leborulni, de a tudatom sosem lanyha. Képtelen vagyok egyszer enni napjában, de sohasem vágyom az ételre. Képtelen vagyok hosszabb időt tölteni egy templomban, de akárhová megyek, nincs előttem akadály. Képtelen vagyok sokáig ülni, de sohasem engedek a kísértésnek.

– Nem értelek – fakadt ki a szerzetes.

– Menj, és kérd meg a mesteredet, magyarázza el neked – tanácsolta To An.

A szerzetes meghajolt, és bement a templomba. Kisvártatva futva jött a zen mester, és To An elé érve háromszor leborult.

– Nagy zen mester vagy. Hadd legyek a tanítványod. Nagyon ragaszkodtam a kemény gyakorláshoz. De most, szavaidat hallva, kitisztult a tudatom.

– Nem – nevetett To An -, nem lehetek a tanítód. Már nagy zen mester vagy. Egyetlen dolgot kell tenned: őrizd meg azt a tudatot, amivel leborultál előttem. Már szabad vagy. Ezelőtt, ha leborultál, ültél, ettél, csak magadért tetted. Most mindenkiért teszed.

Ezt hallva a zen mester sírni kezdett örömében.

Újra meghajolt To An előtt, s így szólt:

– Köszönöm.”

Mit gondolsz erről a történetről, Bjon Mon?

Az írtad, hogy Maezumi Rosi „csordultig teli, és üres, mint az ég”. Mit jelent ez? Ha tapasztalod a nagy ürességet, akkor érted a jelentésüket. Ha így van, akkor elérted a megvilágosodást. De ha nem akkor nem fogod föl a fentiek jelentését.

A versed nagyon szép. De én nem szeretem a szavakat. Legközelebb küldj egy szavak előtti verset.

Tisztelettel:

Szung Szán

1974. december 20.

51

A SZAMÁDHI NEM SZATORI

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Értem, hogy a szamádhit elég sokáig tart megvalósítani, s hogy a szatori egy hirtelen megvilágosodási élmény. Hogyan különbözhet ez a két állapot?

– Ha gondolkodsz, akkor a szamádhi és a megvilágosodás különböző. Ha elvágod a gondolkodást, akkor a szamádhi és a megvilágosodás ugyanaz. Elmagyarázva azonban különbözőnek tűnnek. Ugyanis a szamádhi az egy-tudat, míg a megvilágosodás az éppen ilyen. Különbözőek, de mégis azonosak. Amikor mantrát

recitálunk, csak az „om mani padme hum, om mani padme hum” mantra van; minden gondolat el van vágva. Így bármire tekintek, bármit hallok, a mantrát tapasztalom csupán. Ez a szamádhi. Így a „Milyen színű a fal?” kérdésre, az „om mani padme hum”-mal válaszolok. A „Mi ez?” kérdésre (a zen mester felemeli a kezét) is csak „om mani padme hum”. A megvilágosodás más: a „Milyen színű a fal?” kérdésre, „A fal fehér” választ adom. A „Mi ez?” kérdésre az „Egy kéz” választ adom. Tehát a szamádhi az egy-tudat állapota, a nem-mozduló tudat állapota.

- Akkor ez ugyanaz, mint a szatori.
- Nem egészen. Azonosak is, meg nem is.
- Értem – jegyezte meg a tanítvány.
- Buddha idejében, egy asszony mély szamádhiban tartózkodott. Nem ébredt fel, csupán a szamádhit tapasztalta, mint akiben nincs élet. Mandzsusri bódhiszattva, a legmagasabb szinten álló bódhiszattva megpróbálta felébreszteni, azonban kudarcot vallott. Végül megjelent egy alacsonyabb szinten álló bódhiszattva, aki háromszor körbesétálta az asszonyt, majd hátba vágta. Az asszony azonnal felébredt. Miért nem tudta felébreszteni a szamádhiból a legmagasabb szintű bódhiszattva, és miért tudta az alacsony szintű bódhiszattva? Ha megérted ezt, akkor megérted a szamádhi és a megvilágosodás igazi jelentését. Érted?

A tanítvány hallgatott.

- Ezt értsd meg. Van még egy hasonló *kóanunk*. Egy kiváló tanító azt mondta: „Ha megölöm a szüleimet, megbánhatom Buddhának. Ha megölöm a buddhákat és a kiváló tanítókat, kinek bánhatom meg bűnömet?”

- Magamnak?

- Menj, igyál teát! – kiáltotta egy tanítvány a terem végéből.

- Ki mondta ezt? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány felemelte a kezét.

– Ó, nagyon jó! Nagyon jó! – kiáltott fel a zen mester.
Ez a két kóan ugyanaz a kóan. Ha megérted ezeket
a kóanokat, megérted a számádhit és a megvilágosodást.

52

LIN CSI KHÁ-JA

A zen nagy alakjai a feltett kérdésekre különféle módon válaszoltak: Dok Szán ütéssel, Ku Dzszi mutatóujját felmutatva, Lin Csi egy „KHA!” kiáltással. Ez tette őket híressé.

Lin Csi „KHÁ!”-ja néha a gondolkodás elvágására szolgált, néha a tanítvány bölcsességét tette próbára, néha megvilágosított.

Egy napon egy szerzetes járult Lin Csi mester színe elé, és megkérdezte:

– Mi a buddhizmus?

– KHA! – kiáltotta Lin-csi.

A szerzetes meghajolt és elhagyta a csarnokot.

Másnap egy másik szerzetes járult a mester színe elé és meghajolt. Épphogy felemelkedett, elkiáltotta magát:

– KHA!

Lin Csi szótlánul ült, a szerzetes sarkon fordult és készült elhagyni a csarnokot. Lin Csi mester utána kiáltott:

– KHA!

Nem sokkal később egy másik szerzetes járult a mester színe elé. Ahogy meghajolt, Lin Csi elkiáltotta magát:

– KHA!

A szerzetes felkapta a fejét, a mesterre nézett, majd elkiáltotta magát:

– KHA!

– KHA! – kiáltotta Lin-csi, és elhagyta a csarnokot.

Másvalaki ezt a kérdést tette föl Lin Csi-nek:

– Mit csinál mostanában?

– KHA! – kiáltotta Lin-csi.

Ez Lin Csi „KHA!”-tanításának négy módja. A mester szabadon használta a „KHÁ!”-t és sok tanítványt szabadított meg.

Egy napon egy szerzetes megkérdezte Lin Csi mestert:

– Mi a zen?

Lin Csi felmutatta lószőrből készült légycsapóját. A szerzetes elkiáltotta magát:

– KHA!

Lin Csi mester megütötte a szerzetest, aki ismét kérdezett:

– Mi a zen?

Lin Csi felmutatta légycsapóját. A szerzetes elkiáltotta magát:

– KHA!

– KHA! – kiáltotta Lin-csi.

A szerzetes összezavarodott. Lin Csi megütötte.

Egy napon a szerzetesek egybegyűltek a zen-csarnokban. Lin Csi mester felült a szószékbe és így tanított:

– Hús-vér testünkben él az Igazi Mester, aki egész áldott nap ki-be jár a hat kapun. Látjátok?

Egy szerzetes előlépett és megkérdezte:

– Mi ez az Igazi Mester?

Lin Csi lelépett a szószékből, megragadta a szerzetest a gallérjánál és ráordított:

– Mondd meg! Mondd meg!

A szerzetes összezavarodott, Lin Csi ellökte és így szólt:

– Ez az Igazi Mester egy nagy rakás szar.

A Providence Zen Központban egy vasárnap reggelen, egy tanítvány belépett az interjúszobába és meghajolt Szung Szán zen mester felé. Szonsza megkérdezte:

– Mi a Nirvána?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– A Szív Szútra először a Nirvánáról beszél, azután az *Anuttara Szamjak Szambódhí*ról. Mi ez?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Ez a kettő azonos?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Túlságosan ragaszkodsz ehhez a válaszhoz. Adj egy másikat.

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Nem látod a különbséget piros és fehér között. Van szemed, mégsem látsz. A második sértést nem nézem el. A tanítvány meghajolt és távozott, egy másik tanítvány lépett be. A zen mester megkérdezte:

– Mi a Nirvána?

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Mi az Anuttara Szamjak Szambódhi?

– Amikor a Nap felkél, kivilágosodik.

– Ez a kettő azonos? – kérdezte Szonsza.

A tanítvány a padlóra csapott tenyerével.

– Ez az igazság?

– Nem.

– Mi az igazság? – kérdezte a zen mester.

– Napsugár vetődik a padlóra, a macska fekvé alszik.

– Ötszáz év múlva újra találkozunk.

A tanítvány meghajolt és távozott.

Egy napon egy tanítvány érkezett teára a Providence Zen Központba, és Szung Szán zen mestert a zen és a művészetek közti viszonyról kérdezte.

– A zen az élet és halál megértése – mondta a zen mester. – Miért élsz?

– Nem tudom – válaszolta a tanítvány.

– Miért kell meghalnod? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány megvonta a vállát.

– Az emberek élnek és halnak a földön, anélkül, hogy értenék az életet és halált. Amikor megszülettél, csupán megszületted. Mikor kibújtál édesanyád hasából, nem mondtad: „Most világra jövök. Segítsetek!” Megszülettél, anélkül, hogy meg akartál volna születni vagy tudtad volna, miért születesz meg. Ugyanez igaz a halállal is. Amikor meghalsz, csupán meghalsz. Nem vagy szabad a választásban – tanította Szonsza, s így folytatta:

– A zen az élet és halál nagy munkája. Descartes azt mondta: „Gondolkodom, tehát vagyok.” Gondolkodom, tehát van életem és halálom. Nem gondolkodom, tehát nincs életem és halálom. Az élet és a halál a gondolkodás terméke. Léteznek, mivel gondolkodásunkkal létre hozzuk őket, és megszűnnek létezni, mikor megszűnünk gondolkodni.

Ha gondolkodsz, akkor a te tudatod, az én tudatom és minden érző lény tudata különböző. Ha nem gondolkodsz, a te tudatod, az én tudatom és minden érző lény tudata ugyanaz.

– Nem különbözőek és nem azonosak. Amit mondasz, csak gondolkodás – vágott közbe a tanítvány.

– Igazad van. Ha elvágsz minden gondolatot, akkor a

tudatod gondolkodás előtti. Ha megőrzöd a gondolkodás előtti tudatot, és én is megőrzöm a gondolkodás előtti tudatot, akkor a tudatunk egyé válik. Érted?

– Ha elvágok minden gondolatot, akkor nincs tudat – jegyezte meg a tanítvány.

A zen mester felkacagott és így szólt:

– Nagyon jó! Nincs tudat. Ennek a neve azonban egy-tudat. A gondolkodás előtt nincsenek szavak és nincs beszéd, nincs élet és nincs halál. Nos, mi az igazi éned?

A tanítvány hallgatott.

– A zen az igazi éned megismerése. Kérdezd meg magadtól: „Mi vagyok én?” Őrizd meg ezt a nagy kérdést és vágj el minden gondolkodást. Amikor megérted a nagy kérdést, megismered önmagad – tanította a zen mester, és így folytatta:

– Szókratész Athén utcáit járva azt mondta a tanítványainak: „Ismerjétek meg önmagatokat!” Egyszer az egyik tanítványa megkérdezte tőle: „Mester, ismeri önmagát?” Szókratész így válaszolt: „Nem, de értem ezt a nem-tudást.” A zen ugyanilyen. Nem-tudó, nem-gondolkodó. „Mi vagyok én?” Ez az igazi éned.

Amikor megismered önmagad, nagyon könnyű verset írni, kalligráfiát készíteni, teaszertartást tartani vagy karatézni. Erőfeszítés nélkül festesz, erőfeszítés nélkül írsz. Miért? Amikor festesz vagy írsz, teljesen feloldódsz a cselekvésben. Csak festesz, csak írsz. A gondolkodás nem kerül közéd és a cselekvés közé. Csak nem-gondolkodó cselekvés van. Ez a szabadság.

Ha gondolkodsz, akkor a tudatod eltávolodik a cselekvéstől, és a festésed vagy írásod lendülete megtörik, a teaszertartásod merev vagy esetlen lesz. Ha nem gondolkodsz, egy vagy a cselekvéssel. Te vagy a tea, amit iszol. Te vagy az ecset, amivel festesz. A nem-gondolkodás gondolkodás előtti. Te vagy a világmindenség, a világmindenség pedig te. Ez a zen tudat, az Abszolút tudat, amely túl van időn és téren, az én és a világ, a jó és a rossz,

az élet és a halál kettősségén. Az igazság éppen ilyen. Amikor egy zen gyakorló fest, az egész világmindenség jelen van ecsetjének hegyén.

Élt egykoron egy kiváló japán költő, Basó. Ragyogó elméjű fiatalember volt, s mint komoly buddhista, számos szútrát tanulmányozott. Úgy gondolta, érti a buddhizmust. Egy napon meglátogatta Takuan zen mestert. Sokáig beszélgettek. A mester mondott valamit, amire Basó hosszasan válaszolt, a legmélyebb és legnehezebb szútrákból idézve. Végezetül a mester azt mondta:

– Kiváló buddhista vagy, nagy ember. Mindent értesz. De egész idő alatt, míg beszélgettünk, csupán Buddha és a kiváló tanítók szavait idézted. Nem akarom mások szavát hallani. Én a te szavaidat akarom hallani, igazi éned szavait. Gyerünk, gyorsan, mondj egy mondatot, ami a tiéd.

Basó elnémult, tudata csapongott. „Mit mondhatnék? A saját szavaim – mik lehetnek azok?” Teltek-múltak a percek, végül a mester így szólt:

– Azt hittem, érted a buddhizmust. Miért nem tudsz válaszolni?

Basó elvörösödött, tudata hirtelen megdermedt. Nem tudott mozdulni, sem jobbra, sem balra, sem előre, sem hátra. Egy áthatolhatatlan fal előtt állt. Aztán csak mérhetetlen ürességet tapasztalt.

Hirtelen egy hang hallatszott a kolostorkertből. Basó a mesterhez fordult és így szólt:

Nyugodt tó.

Béka ugrik -

Loccsanás.

A mester hangosan felnevetett, s így szólt:

– Most jó! Ezek az igazi éned szavai!

Basó vele nevetett, elérte a megvilágosodást.

Később Basó Macusimába, Japán egyik legszebb

vidékére utazott, ahol költőversenyt tartottak. Az ország minden részéről érkeztek költők. Mindenki elismerően szólt a táj szépségéről, a Fudzsi méltóságteljes hófedte csúcsairól, a tó ragyogó tükörfelszínéről, a vitorlásokról, melyek nagy fehér madarakként szelik a vizeket. Basó azonban csak három sort írt:

*Macusima,
Ó, Macusima,
Macusima!*

Az ő verse nyerte meg a versenyt.

Ez egy igazi zen vers. Nem használ költői nyelvet és hasonlatokat. Nincs gondolkodás benne. Én vagyok a Macusima, a Macusima pedig én.

Tehát a zenben nincs belső és nincs külső. Csak az egy-tudat van, ami éppen ilyen. Ez minden művészet élete, és ez a zen élete.

MŰANYAG VIRÁGOK, MŰANYAG TUDAT

55

A New York-i Nemzetközi Zen Központban egy vasárnap ünnepséget rendeztek Szung Szán zen mester részvételével, melyre koreai asszonyok is érkeztek élelemmel teli szatyrokkal és ajándékokkal. Az egyik asszony egy nagy csokor művirágot hozott, amit mosolyogva nyújtott át a zen mester egyik amerikai tanítványának, aki amilyen gyorsan csak tudta, elrejtette a virágokat egy halom kabát

alá. Egy másik koreai asszony azonban nemsokára megtalálta őket, örömtől ittasan besétált a Dharma-terembe és az oltáron lévő egyik vázába tette azokat.

Az amerikai tanítvány elképedve odament Szonszához.

– Borzalmasak azok a művirágok. Nem vehetném le őket az oltárról és dobhatnám őket valahová?

– A te tudatod műanyag, így a világ is műanyag – válaszolta a zen mester.

– Micsoda? – méltatlankodott a tanítvány.

– Buddha azt mondta: „Ha egy tudat tiszta, az egész világmindenség tiszta. Ha egy tudat mocskos, az egész világmindenség mocskos.” Mindennap boldogtalan emberekkel találkozhatunk. Szomorúságuk áthatja lényüket, így mindent szomorúnak tapasztalnak: világuk szomorú. A boldog ember világa boldog. A vágy ragaszkodás, az elutasítás is ragaszkodás. A ragaszkodás tudati akadály. Ezért a „utálok a műanyagot” és a „szeretem a műanyagot” kijelentések azonosak: mindkettő mögött ragaszkodás van. Utálsz a művirágot, ezért a tudatod műanyaggá vált, s az egész világegyetem is műanyag lett. Engedj el mindent! Akkor nem fogod zavartatni magadat semmitől sem. Nem fog érdekelni, hogy a virágok műanyagok-e vagy igaziak, hogy az oltáron vannak-e vagy a szemetesben. Ez az igazi szabadság. A művirág csupán művirág. Az élő virág csupán élő virág. Ne ragaszkodj névhez és formához!

– Azon fáradozunk, hogy egy meghitt zen központot alakítsunk ki az embereknek – fakadt ki a tanítvány. – Hogyne érdekelne, milyen virág kerül az oltárra! Azok a művirágok nem illenek ebbe a helyiségbe!

– Ha valaki élő virágot ajánl fel Buddhának, Buddha boldog. Ha valaki a művirágot szereti és azt ajánlja fel Buddhának, Buddha akkor is boldog. Buddha nem ragaszkodik névhez és formához. Nem foglalkozik azzal, hogy a virág élő-e vagy műanyag: számára csak az adományozó tudata a fontos. Ezek a koreai asszonyok tiszta

tudattal ajánlották fel a művirágokat, cselekedetük ezért bódhiszattva-cselekedet volt. De a te tudatod nem fogadja el a művirágot, vagyis jóra és rosszra, szépre és csúnyára osztottad a világot. Cselekedeted ezért nem bódhiszattva-cselekedet volt. Őrizd meg a buddha-tudatot! Akkor megszabadulsz, és látni fogod: az élő virág is jó, a művirág is jó. Ez a tudat olyan, mint az óceán, melybe minden víz belefolyik – a Hudson folyó, a Charles folyó, a Sárga folyó; kínai víz, amerikai víz, tiszta víz, piszkos víz, sós víz és édes víz. Az óceán nem utasítja el a koszos vízű folyót, mondván: „Szennyezett a vized, nem folyhatsz belém.” Mindet elfogadja, összevegyíti őket, és mindből óceán lesz. Ha megőrzöd a buddha-tudatot, akkor a tudatod olyan lesz, mint az óceán. Ez a megvilágosodás óceánja.

A tanítvány mélyen meghajolt.

56

IGAZI ÜRESSÉG

A Providence Zen Központban tartott egyik vasárnap esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Mi az igazi üresség?

– Azért kérdezed, mert nem tudod? – kérdezte vissza a zen mester.

– Nem tudom – válaszolta a tanítvány.

Szonsza megütötte a tanítványt.

– Nem értem, miért ütöttél meg – fakadt ki a tanítvány.

– A kövek a patakban és a cserepek a háztetőn értik

az igazi ürességet. Te viszont még mindig nem érted.

– Mit akarsz ezzel mondani?

– Engedj el mindent! – mondta a zen mester.

57

ÉBRESZTŐ!

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Múlt vasárnap, amikor Providence felé tartottunk, elaludtál a kocsiban. Hol jártál?

– Megütlek harmincszor – válaszolta a zen mester.

– Jaj, nagyon köszönöm – mondta a tanítvány.

Szonsza így folytatta:

– Ez a kérdés nem nehéz. Ha gondolkodsz, nem érted meg. Ha elvágod a gondolkodást, megérted. Tehát harminc ütést adok. Mi az, hogy „Hol jártál?” Sehol. No, taníts.

– Csak azt akartam tudni, hogy álmodtál-e. Azt akarod mondani, hogy nem?

– Álmodsz? – kérdezte a zen mester.

– Igen.

– Most álmodsz?

– Nem.

– Nem?! (Nevetés a hallgatóság soraiból.)

– Nem.

– Ébren vagy? – kérdezte a zen mester.

– Most csak lélegzem.

– Egy álomban lélegzel.

- Nem.
- Nem? Akkor mondj nekem egy éber mondatot!
- Mögötted a bambuszfüggöny sárga.
- Nem, sötét – mondta a zen mester.
- Persze, mert mögötted van. Ha hátrafordulnál, te is látnád, hogy sárga.
- Sárkányfejed és kígyófarkad van.
- Azt mondtam, hogy a bambusz sárga. Ha erre azt mondod, hogy nem jó, akkor...
- Nem mondtam, hogy nem jó. Ragaszkodsz a szavaimhoz.
- A tanítvány sóhajtott egyet.
- Légy óvatos, s ne ragaszkodj a szavaimhoz. Ha rossz választ adok, csak üss meg, és szólj rám: „Ébresztő!” Rendben?
- A tanítvány meghajolt.

58

MÉG TÖBB HAMUT A BUDDHÁRA

Mélyen tisztelt Satam!

Tisztelet a Három Drágaságnak.

Nagyon köszönöm a levelét. Imára kulcsolva kezem fohászkodom Önért, hogy tegyen még nagyobb erőfeszítést és nyerje el a nagy gyümölcsöt mihamarabb.

Most pedig lássuk a *kóanokat*.

A „Hamut a Buddhára” esetében az a fő probléma, hogy a tanítvány lehamuzza a szobrot, és nem az, hogy nem közli, a hamu és a Buddha azonos-e vagy különböző. Ha megkérdezi – ahogy levelében írta -, hogy

a cselekedete az ürességből vagy pedig a létből származik-e, válaszul csak ütest kap. Aztán a tanítvány egy kérdést szegez az Ön mellének: „Az ütésem létező-e vagy üresség?” Amint maga megszólal, a tanítvány ismét megüti. Mi tesz hát?

Amikor belátjuk, hogy a Buddha-szobor csupán Buddha-szobor, a hamu csupán hamu, felismerjük a tanítvány tévedésének az okát. A Buddha ugye azt mondta, hogy a buddha-test áthat minden Dharma-birodalmat, és mindennek buddha-természete van. Tehát hová hamuzhatna, ha nem a buddha-testre? Itt téved a tanítvány. Hogyan tudná megtanítani neki az igazságot?

Mi több, a tanítvány abban a hitben él, hogy a szavak nem szükségesek. A buddha-természet szavak előtti, az igazság cselekedetek előtti. Az igaz állapot az, ahol nincs út és nincs tudat. Tehát ha maga szavakkal próbálkozik, csak ütest kap. Mit tenne?

A második kóan: „Az egér macskaeledelt eszik, de a macskátál el van törve. Mit jelent ez?” Ön így válaszolt: „Ha éhes vagy, egyél valamit és térj nyugovóra.” Az én talpamat vakarja, pedig a magáé viszket. Gondolja, hogy így elmúlik? Bottal próbálja megütni a Holdat. Az Ön válasza nagyon messze van az igazságtól.

A válasza nagyon jó lett volna, ha én azt kérdeztem volna, hogy „Mi a buddha-természet?”, vagy „Mi a tudat?”, esetleg „Mi a Dharma?”. Én azonban más kóant kérdeztem: „Az egér macskaeledelt eszik, de a macskátál el van törve. Mit jelent ez?” Ennek nincs különösebb, szavakon túli jelentése. Ne ragaszkodjon a szavakhoz! Ne ragaszkodjon a gondolkodáshoz vagy az ürességhez! Csak fogja fel a szavak igaz jelentését: egér, macskaeledel, tál, törött.

Ha megkérdeztem volna Magától, hogy mi a harang, akkor azt válaszolta volna, hogy „Ha éhes vagy, egyél valamit és térj nyugovóra”? Ez a válasz nem lett volna

tökéletes. A harangot meg kell kondítani. Az óra időm éresre való, a toll írásra, a könyv olvasásra. Mindennek megvan a maga jellemzője. Ennek szellemében cselekedve a nagy igazságot, az abszolút, szavaktól független igazságot tapasztaljuk. Ez a Nagy Én birodalma.

A kérdésnek négy része van: egér, macskaeledel, tál, törött. Ez a négy rész összefügg, és az összefüggés mögött van a tiszta jelentés. Kérem, próbálja megragadni ezt a jelentést.

Írtam egy verset magának:

*Cukorkaárus csengője szól,
A kisgyermek sír a mamájának.
A pénzből cukorka lesz, a cukorkából pénz.
A pénz az árus zsebébe vándorol,
A kisgyermek bekapja a cukorkát – édes.*

Mit szól ehhez, mélyen tisztelt Satam? Tegyen egy lépést a harminc méter magas pózna csúcsáról. Tegyen egy hatalmas erőfeszítést.

Költöttem még egy verset:

*Felkutattam a rég elfeledett bika nyomait.
A kantárt megragadva
Remélem, megüli a bikát,
Játszik a lyuk nélküli furulyán,
És hazatér szülőfalujába,
Ahol virágok nyílnak tavasszal.*

Remélem, mindig és mindenhol megőrzi a „Mi vagyok én?” kérdést, és hamar elnyeri a nagy gyümölcsöt.

Szung Szán

1974. december 15.

Utóirat: Kérem, mondja meg Dae Hengnek, hogy

tanuljon szorgalmasan. Remélem, jó lesz hozzá. Ha teheti, kérem, fordítsa le ezt a levelet angolra és küldje vissza nekem.

Kedves Szonszanyim!

Nagyon szépen köszönöm a levelét. Dae Haeng éppen most gépeli a fordítást, talán már holnap postázom.

Szíves útmutatását követve a következőkre jutottam a kóanokkal kapcsolatban:

1. Ha a tanítvány megüt engem, és megkérdezi: „Az ütésem létező-e vagy üresség?” Akkor én így válaszolnék: „Á... Á... Á...” Majd visszaütnék és megkérdezném, hogy az ütésem létező-e vagy üresség. Természetesen arra számítva, hogy megüt engem. Ő már csak ilyen: ez a kórság gyötri. Belátta, hogy a forma üresség, de nem látja, hogy az üresség forma. Vagyis...

2. A válaszom: „Az egér macskaeledelt eszik, de a macskától törött.”

Várom szíves útmutatását.

Eső után az ég mélykék, és fényesen süt a Nap.

Köszönöm.

Tisztelettel:

Satam

1975. január 4.

Mélyen Tisztelt Satam!

Menedéket véve a Három Drágaságban.

Köszönöm a levelét és a fordítást. Gondolom, szorgalmasan gyakorol és nagy lépést tesz előre.

Most lássuk a kóanokat:

1. Először is harminc ütést adok. Tanítania kell

a tanítványt és visszahoznia a valóságba. Az rendjén van, hogy megüti és kérdést intéz hozzá, de mivel ugyanazt teszi, amit ő, nem különbözik tőle. Azt írta, hogy a tanítvány érti, hogy „a forma üresség”, de az „üresség” jelentését nem. Azonban ez a kettő ugyanannak a szellemi állapotnak a kifejeződése, amit a tanítvány már régen meghaladt. Oly szilárdan hiszi, hogy elérte a „nincs forma, nincs üresség” birodalmát, hogy senkire sem hallgat. A „forma üresség” tana semmit nem mond neki. Ha maga azt mondja, hogy „a forma az forma, az üresség az üresség”, az talán jobb.

Mielőbb meg kell értenie a „Mi ez?” kérdést. Ezért ütöttem meg harmincszor.

2. Még nagyon ragaszkodik ehhez a kóanhoz. Ne legyen majom. Az igazi jelentés nem a szavakban van, hanem abban, amit a négy szó – egér, macskaeledel, tál és törött – összefüggése jelent. Kérem, próbálja megragadni a szavak mögötti jelentést.

*Az ember eszik
A majom utánozza.
Makk hullik a fákról,
és legurul a lejtőn.
Mókusok rohannak utána.*

Ne legyen majom, s ne szaladjon makkok után.

Azt írta: „Eső után az ég mélykéé, fényesen süt a Nap.” Ez nagyon jó mondat, de csapdát rejt. Kérem, próbálja megkeresni ezt a csapdát.

Remélem, szorgalmasan folytatja a gyakorlást, elnyeri a nagy gyümölcsöt mihamarabb, és megszabadít minden érző lényt.

Tisztelettel:
Szung Szán
1975. január 10.

Szu Tung Pót a Szung-dinasztia legnagyobb költői között tartották számon. Nemcsak költőként, de esszéíróként, festőként és kalligráfusként is híres volt. Már fiatalon alapos jártasságra tett szert mind a konfuciánus mind a buddhista szent iratokban. A legenda szerint kívülről tudta a buddhista kánon nyolcvannégyezer kötetét.

Húszéves korában egy sikeres vizsga letétele után magas beosztást kapott, négy tartomány felügyelőjévé, az uralkodó hivatalos képviselőjévé nevezték ki, azzal a feladattal, hogy minden kormányzati tevékenységet ellenőrizzen a négy tartományban. Utazásai során híres buddhista kolostorokat is meglátogatott, és – saját kedvtelésére – vizsgáztatta a szerzeteseket és a mestereket. „Úgy, tehát érted az Avatamszaka-szútrát?” „Igen.” „Akkor mondd meg, milyen tanítást fejt ki a negyvenharmadik fejezet utolsó öt sora.” Még a legtanultabb mesterek sem vették fejükbe az összes szöveget, így nem tudtak válaszolni a kérdésére. Végül megundorodott a szerzetesek lustaságától és kétbalkezességétől, és többé nem kereste fel a kolostorokat.

Egy napon Szu Tung Pó arról értesült, hogy a Jåde forrás kolostorában él egy nagyon művelt zen mester, aki bármilyen kérdést megválaszol. Így hát lóra pattant és ellovagolt, hogy saját szemével győződjön meg róla.

A hagyomány előírja, hogy a látogatónak kint kell várakoznia a kapusra, hogy az bekísérje. Szu Tung Pó, mit sem törődve az előírással, maga nyitotta ki a kaput, belovagolt, egyenesen a legnagyobb csarnokba, leült háttal a Buddha-szobornak, és várt, hogy megjelenjen valaki.

Hamarosan bejött a Mester, és Szu Tung Pó elé járulva tisztelettel meghajolt.

– Legyen üdvözölve, uram. Megtiszteltetés számunkra, hogy Ön, aki oly magas hivatalt visel, méltatlan szentélyünkbe látogat. Ha szabadna kérdeznem, mi a becses neve?

– A nevem Cseng. („Cseng” magyarul „mérleg”-et jelent.)

– Mérleg úr? Milyen különös név!

– Azért hívnak így, mert meg tudom mérni a tartomány minden kitérő tanítóját.

A Mester hirtelen fülrepesztő kiáltást hallatott, majd ajkán halovány mosollyal megkérdezte:

– És ez mennyit nyom?

Erre a kérdésre nem volt válasz a szent iratokban. Szu Tung Pó meg sem tudott szólalni. Arroganciája szertefoszlott, és tisztelettel hajolt meg a Mester előtt. Ettől fogva a buddhizmusnak szentelte magát.

Azután Szu Tung Pót egy másik tartományba helyezték át, ahol megismerkedett egy Fo Jin nevű zen mesterrel. Nagyon közel kerültek egymáshoz, azt mondták róluk, olyanok, mintha testvérek lennének. Az egyik nap Szu Tung Pó látogatást tett a zen mesternél hivatalának szertartásos öltözkéiben. A ruha csodálatos kék és zöld selyemből készült, aranszállal volt varrva, és az akkori szokás szerint viselőjének rangját jelző jáde-övvel volt összefogva.

Amint belépett a szobába, Fo-jin mester így szólt:

– Bocsáss meg, Nagyuram, szegényes szobám berendezéséért. Attól tartok, nem ajánlhatok fel mást, mint egy csupasz párnát a csupasz padlón.

– Nem tesz semmit. Majd rád ülök – válaszolta Szu Tung Pó.

– Tudod mit? Hadd tegyek fel egy kérdést – mondta Fo Jin. – Ha jól válaszolsz, használhatsz engem, mint széket. Ha nem, nekem adod a jáde-övet.

– Rendben van – felelte Szu Tung Pó.

– A Szív Szútra azt mondja, hogy a forma üresség, az üresség forma. Na most, ha engem székként használsz, nem a formához való ragaszkodás-e ez, anélkül, hogy belátnád lényegi nemlétezését? Viszont, ha a dolgok nem léteznek, mire fogsz ülni?

Szu Tung Pó teljesen összezavarodott.

– Látod, még most is ragaszkodsz. Szabadulj meg a megkülönböztető gondolkodástól, s akkor majd megérted – mondta Fo Jin mester.

Szu Tung Pó átadta jáde-övét. Ezután nagy buzgalommal gyakorolta a zent. Idejének nagy részét a meditációnak szentelte, sok könyvet elolvasott a zenről, és amikor tudta, meglátogatta a Mestert.

A Leszálló Sárkány-templomban élt egy Csang Cung nevű mester. Szu Tung Pó elment hozzá, és megkérte:

– Kérlek, tanítsd nekem a Buddhadharmát! Nyisd fel tudatlan szemeimet!

A Mester, akit Szu Tung Pó a részvét megtestesülésének gondolt, elkezdett kiabálni:

– Hogy mersz idejönni, amikor emberek halott szavát keresed? Miért nem hallgatsz a természet élő szavára? Képtelen vagyok beszélgetni olyan emberrel, aki ennyit tud a zenről! Takarodj innen!

Szu Tung Pó kitámolygott a szobából. Mire gondolhattott a Mester? Mi lehet ez a tanítás, amit a természet megadhat, de az emberek nem?

Teljesen elmerülve ebben a kérdésben, Szu Tung Pó felült a lovára és elbaktatott. Minden tájékozódóképességét elveszítette, hagyta, hadd találja meg a ló a hazafelé vezető utat. Az pedig egy ösvényre vitte, ami a hegyeken keresztül vezetett. Egyszerre egy vízesésnél találta magát. A zaj megütötte a fülét, és abban a pillanatban megértette. Tehát erre gondolt a Mester! Az egész világ – nemcsak ez, de minden lehetséges világ, a legtávolabbi csillagok, az egész világegyetem – mind

azonos volt vele. Leszállt lováról, és a földre borult, a kolostor irányába.

Azon az estén Szu Tung Pó ezt a verset költötte:

*Zúgó vízesés
buddhai aranyuszáj.
A távoli hegyek
tisztá, fénylő teste.
Hány ezer vers
suhant át rajtani ma este!
Holnapra már
egy szó sem lesz belőle.*

60

AMIT A TERMÉSZETBŐL TANULSZ

A Providence Zen Központban egy vasárnap este Szung Szán zen mester elmesélte Szu Tung Pó megvilágosodásának történetét. Azután megkérdezte tanítványaitól:

– Mit tudunk meg ebből a történetből? Azt, hogy a zen tanítás szerint vágjunk el minden megkülönböztető gondolatot, hogy megértsük, a világmindenség igazsága végső soron saját igazi énünk. Meditáljatok ezen igen mélyen. Mi ez a dolog, amit énnek nevezünk? Amikor ezt megértitek, visszatértek a természettel való intuitív egységbe, és belátjátok, hogy ti vagytok a természet, a természet pedig ti; hogy a természet a Buddha, aki a Tant hirdeti minden pillanatban. Remélem, hogy mindnyájan képesek lesztek meghallani a természet szavát.

A zen mester egyik tanítványa egy kőre mutatott a Dharma-teremben, s megkérdezte:

– Most mit mond neked ez a kő?

– Miért hiszed, hogy bármit is mondana? – kérdezett vissza a zen mester.

– Ööö, hallok valamit, de nem igazán értem.

– Miért nem kérdezed meg a követ?

– Már megkérdeztem, de nem értem a nyelvét.

– Mert a tudatod pontosan olyan, mint a kő. (Nevetés a hallgatóság soraiból.)

Egy percnyi csend támadt.

– Van még kérdés?

Hosszú csend után az egyik tanítvány megkérdezte:

– Ha nincs kérdés, tudsz válaszolni?

– Ha nincs kérdés, akkor mindnyájan buddhák vagytok. És a buddháknak nincs szükségük tanításra.

– De mi nem tudjuk, hogy buddhák vagyunk – vágott közbe egy másik tanítvány.

– Ez igaz, tényleg nem tudjátok. A halak úsznak a vízben, de nem tudják, hogy benne vannak. Minden pillanatban levegőt vesztek, de tudattalanul. Csak akkor lennétek tudatában a levegőnek, hogyha nélküle léteznétek. Ugyanígy, mindig halljuk a kocsik hangját, az eső dobolását, a vízesés zúgását. Ezek a hangok Buddha szavával szólnak, a Tant hirdetik nekünk minden pillanatban. A tanítás állandóan jelen van, csak mi nem fogjuk fel. Ha igazán élnénk, akkor minden tapasztalást Tanításként fognánk fel. Látnánk, hogy egy írás sem tanít úgy, mint a Természet ilyen megtapasztalása.

– Miért van az, hogy egyesek látják, mások pedig nem? – kérdezte egy másik tanítvány.

– A múltban elvetettetek bizonyos magvakat, s ennek eredményeképpen most találkoztatok a buddhizmussal. Sőt, egyesek csupán egyszer jönnek ide, mások itt maradnak és kitartóan gyakorolnak. Amikor a zen gyakorlatnak szenteled magad, felégeted azt a karmát,

ami a nem-tudáshoz láncol. A „kitartó” japánul „a szív izzító”-ját jelenti. Ha felizzítod a szívedet, akkor ez a jégtömbszerű karma megolvad és folyadékká válik. Ha tovább forrósítod, elpárolog és széteszlik a térben. A gyakorlók felolvasztják akadályait és ragaszkodásukat. Miért gyakorolnak? Mert ez a karmájuk, ahogy másoké az, hogy nem gyakorolnak. Az ember megkülönböztető gondolkodása hatalmas gondolattömeget épít fel a tudatában, amit tévesen igazi énjének tekint. Valójában ez a téves nézeteken alapuló tudat terméke. A zen meditáció célja az, hogy ezt a gondolattömeget felolvasza. Ami a végén marad, az az igazi én. Belépsz az én nélküliség birodalmába. Ha nem állsz meg itt, nem gondolkodsz erről a világról és nem ragaszkodsz hozzá, akkor továbblépsz gyakorlatodban, mígnem egyé válsz az Abszolúttal.

– Mit értesz Abszolút alatt? – kérdezte az első tanítvány.

– Honnan jött a kérdésed? – kérdezett vissza a zen mester.

A tanítvány hallgatott.

– Ez az Abszolút – szólalt meg a zen mester.

– Nem értem.

– Beszélhetek róla akármennyit, úgysem értenéd. Az Abszolút pontosan olyan, amit nem lehet megérteni. Ha érthető lenne, nem lenne Abszolút.

– Akkor miért beszélsz róla?

– Azért mert kérdezel. Így tanítok, te pedig így tanulsz.

Kedves Szonszanyim!

Visszavonulásom negyedik napjának közepén járok. Tegnap kaptam meg a levelét, amikor nagyon rám járt a rúd. Nagyon nehéz tanítás nélkül ilyen sokat ülni. Korábban nem ismertem föl, mi a tanítás: az tartja az embert egyenesben.

Sokkal nehezebb egyedül, mert a nagy énemnek kell megtartania, állandóan elvágva a kicsit. Nincs tanító.

A középpontomban lévő csomó ugyanaz, mint a szegély – saját maga kibontása. Amikor kioldódik, úgy lélegzem, mint a hullámok. Nincs csomó, nincs szegély, semmi, amit ki kéne oldozni vagy amiről le lehetne esni.

Egyetlen kérdésem van csupán: „Mi vagyok én?” Ülök – ez a legtöbb, amit tehetek.

Volna egy kérdésem: hogyan veszíthetném el azt, amim sohase volt?

Carol

1975. május 8.

Utóirat: Tegnap kísértáltam az óceán partjára, és megértettem, miért nevezett el „He Mi”-nek, „Óceán tisztaságá”-nak. Azt hittem, van széle, pedig nincs.

Szóval, meg kell találnom.

Hetedik nap, délelőtt fél tíz

Ahogy feltöröm a tojást

A tál szélén

Látom

*A tálnak nincs széle
A tojásnak nincs héja
Nincs tál
Nincs tojás
Csak szeretet:*

He Mi

*Nincs fal, nincs növény,
nincs levegő, nincs ég
Formához ragaszkodni
Ürességhez ragaszkodni
Akadály a szeretet útján
Mi teremtiük ezt a földet
Hogy szeretetre tanítson
Itt vagyunk ezen a földön
Szeretetet gyakorolni*

He Mi

1975. május 22.

Kedves Carol!

Köszönöm három leveledet.

A New York-i Nemzetközi Zen Központban voltam, s csak ma kaptam kézhez leveleidet, ahogy visszaérkeztem Providence-be. Bocsáss meg a késői válaszáért.

Az első leveledben arról írsz, hogy „nincs tanító”. Ne aggódj emiatt. Már korábban is mondtam, a megvilágosodás csak akkor érhető el, ha nem ragaszkodsz a helyzetedhez, a körülményeidhez és a véleményeidhez. Ez az igazi tanítód. A szavak általi tanítás önmagában nem jó. Ha folyton gondolkodsz, még egy jó tanító sem tud segíteni neked, akkor sem, ha az orrod előtt ül. De ha elvágsz minden gondolatot, akkor látni fogod, hogy

a kutyaugatás, a szélfúvás, a fák, a hegyek, a villámlás, a vízcsobogás mind tanítód. Tehát őrizd meg a teljes nemtudó tudatot. Ez nagyon fontos.

Azt írtad: „A középpontomban lévő csomó ugyanaz, mint a szegély – saját maga kibontása. Amikor kioldódik, úgy lélegzem, mint a hullámok. Nincs csomó, nincs szegély, semmi, amit ki kéne oldozni vagy amiről le lehetne esni.” Ezek a szavak nem jók és nem rosszak, a körülményeidről szólnak csupán. Ne ellenőrizd a tudatodat! Engedd el a körülményeidet!

*Ha még nem vesztetted el,
Már el is vesztetted.
Ha meg akarod találni,
Nem találod meg.
Az emberek mindig használják,
De nem értik, mert nincs neve és formája.
Áthatja a múltat, a jelent, a jövőt,
És betölti a teret.
Minden benne van.
Mindenben nyilvánvaló.
Ha meg akarod találni,
Egyre messzebb és messzebb kerül.
Ha elveszíted, máris megjelent előtted.
Világosabb a Naphál,
Sötétebb az éjszakai égboltnál.
Néha nagyobb a világegyetemenél.
Néha kisebb a tűzhegynél.
Mindenek feletti, uralja a tízezer dolgot.
Hatalmas és félelmetes.
Az emberek „tudat”-nak, „Isten”-nek,
„Buddhá”-nak, „természet”-nek,
„energiá”-nak nevezik.
Nincs kezdete és nincs vége.
Nem forma és nem üresség.
Ha meg akarod tapasztalni,*

*Szállj vízre a fenék nélküli hajón;
Játssz a lyuk nélküli furulyán;
Szeld át az élet és halál tengerét.
És akkor megérkezel az ilyen falvába,
Ahol meg kell találnod igazi otthonodat,
Ami éppen ilyen.
Nyisd ki az ajtót, s meglátod,
Nem más, mint ez.*

A második leveledben arról írsz, hogy „nincs szél, nincs héj, nincs tál, nincs tojás”. Akkor hogyan jelenik meg a szeretet? Honnan jön a szeretet?

A harmadik leveledben azt írod, hogy „nincs fal, nincs növény, nincs levegő, nincs ég”. Akkor miért mondd, hogy mi teremtyük a földet? Miért szükséges a szeretet? Előbb azt írod, hogy nincs ez, nincs az, aztán azt, hogy „Itt vagyunk...” Ez ellentmondás. Engedj el mindent! Engedd el a „nincs, nincs nincs”-et, engedd el a „szeretet, szeretet, szeretet”-et, engedd el az „itt vagyunk”-ot. Akkor megérted az igazi földet, az igazi szeretetet, s hogy mik vagyunk valójában.

Először meg kell találnod Azt. Ha megtaláltad, eléred a megszabadulást. Különféle nevekkal illetjük: te, én, mi, föld, szeretet, ütés, gyökértelen fa és visszhangtalan völgy, három font len, száraz szar a boton, ilyen, éppen ilyen.

Nos, mi az?

Hamarosan találkozunk:

Szung Szán

1975. május 27.

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Mindig a gondolkodásról beszélsz. Szeretném tudni, hogy illik a szív útja a tanításodba. A keresztény ösvény azt hirdeti, hogy szeretet nélkül minden értéktelen.

– A szeretetnek két fajtája van: a kis szeretet és a nagy szeretet – mondta a zen mester. – A kis szeretet vágyból, ellentétekre épülő gondolkodásból, ragaszkodásból fakad. A nagy szeretet az Abszolút megtapasztalásából, a megszabadulásból jön. A vágyból fakadó szeretet nem igazi szeretet; sok mindenen múlik, s ha a körülmények megváltoznak, szenvedést okoz. Tegyük fel, hogy szerelmes vagyok egy lányba, és ő is belém. Elutazom Los Angelesbe, és mikor visszajövök, már új barátja van. Szerelmem haraggá és gyűlöletté alakul át. A kis szeretet magában hordozza a szenvedést, a nagy szeretet nem. Ez csak szeretet, abszolút szeretet, tehát nincs boldogság és nincs szenvedés. Ez a bódhiszattva szeretet.

– Az volt a benyomásom, hogy a zen mesterek nem igazán törődnek a szeretettel – jegyezte meg a tanítvány.

– Ha nem szeretnék, miért tanítanék? A tanítás szeretet. A tanítványaim megütése igazi szeretet.

– Miért?

– Az igaz tanítás igazi szeretetet jelent. Egy igazi tanító néha dühbe gurul, néha megüti a tanítványokat, néha rosszat cselekszik. Miért? Mert nagyon szereti a tanítványait. Mint az édesanya a gyermekét; a kisgyermek olykor nem hallgat az intő szóra, ilyenkor az édesanya megszidja és ráüt a popsijára. Ez szeretetből fakadó cselekedet. Az édesanya nem magára gondol, hanem a

gyermekének tanítja a helyes utat. Ha nagy szeretet lakozik szívemben, akkor nincsenek önös vágyaim, megosztom szeretetemet mindenkivel. Ha nem viszonzózik a szeretetemet, hát nem baj. Akkor is úgy szeretek, mintha viszonzóznák. Ha Isten a szeretetemért rossz sorsban részesít, tiszta szívvel fogadom. Nem fogok haragudni rá, és ugyanúgy fogom szeretni, mint azelőtt. Tehát a nagy én az igaz szeretet, amely minden érző lény szeretete.

– Minden érző lényt szeretsz? – kérdezte a tanítvány.

– Természetesen! Minden érző lényt és minden dolgot. Elmesélek nektek egy történetet. Réges-régen élt Kínában egy szerzetes, aki egy napon, koldulás után, útonállóba botlott a kolostor felé vezető úton. Az útonállók körbefogták és elvették mindenét: a pénzét, az élelmét és még a ruháját is. Azután a sárba lökték, s a vadnövények közt burjánzó hosszú fűszálakkal a földhöz kötözték csuklójánál és bokájánál fogva. Hosszú órákig feküdt meztelenül. A császár, a kolostorba tartva szolgálival épp arra haladt el, és megdöbbszent az úthoz közel fekvő, meztelen ember láttán, és azonnal odasietett, hogy megtudja, mi történt. Miután a szerzetes elmesélte, a császár megkérdezte:

– Miért nem keltél fel?

– Kérem, bogyozza ki a fűszálakat!

A császár elkezdte tövestül kihuzigálni a fűszálakat.

– Megálljon! – szólt rá a szerzetes – Nem szabad kitépni! Kérem, bogyozza ki!

Ezt hallva a császár rádöbbszent, hogy a meztelen ember kiemelkedő szerzetes, kinek szeretete még a mezei fűszálakra is kiterjed. Elkísérte hát a templomig, és tanítójává fogadta.

Ebből a történetből az a tanulság, hogy a mindenre kiterjedő szeretet nem veszi el egyetlen lény életét sem.

A legtöbb keresztény azt gondolja, hogy egy állat megölése nem bűn, egy ember megölése azonban igen.

„Horgászni olyan jó!” Még egy fűszál életének elvétele sem jó. Nem szabad kioltanunk az állatok és az emberek életét. Olykor azonban az ölés a nagy szeretetből fakad. Ha valaki az emberek elpusztítására készül, akkor annak az embernek a megölése az összes többi megmentését jelenti. Tehát a buddhista szeretet nagyon tág fogalom. Ezt meg kell értened.

A tanítvány mélyen meghajolt.

VAN A MACSKÁNAK BUDDHA-TERMÉSZETE?

63

A Cambridge Zen Központban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány KHÁ-ra, a zen központ macskájára mutatott, és így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Nemrégiben azt mondtad, hogy ez a macska nem mondja magáról, hogy ő macska, s hogy nemtudó tudata van. Akkor a macska megvilágosodott? Ha igen, akkor a buddhizmus miért tanítja, hogy csak emberek érhetik el a megvilágosodást?

– Mi a megvilágosodás? – kérdezett vissza a zen mester.

– Nem tudom.

– A megvilágosodás nem megvilágosodás. Téved, aki megvilágosodottnak nevezi magát. Ha a tanítványok a „meg akarok világosodni” gondolattal gyakorolnak, akkor sohasem fogják elérni a megvilágosodást.

– A macska nem gondolkodik megvilágosodásról vagy nem-megvilágosodásról.

– A macska csak egy macska. Van a macskának

buddha-természete? Ha van neki, akkor elérheti a megvilágosodást. Ha nincsen neki, akkor nem.

– Hm... nem tudom.

A zen mester felnevetett és így szólt:

– Igen, a nemtudó jó. Nagyon jó.

64

KINT A MÉLYSÉGBŐL

Kedves Szonszanyim!

Elnézését kérem, hogy nem írtam, de nem volt mondani-valóm. Nem tudom megválaszolni a *kóanokat*, mert nem ültem eleget. Ez nem játék. Szörnyen érzem magam. Az életem teljesen értelmetlen. Leírhatatlan szorongást érzek, állandóan. Próbálok saját erőmből gyakorolni, de túl gyenge vagyok, és hamar feladom. Nem hiszek a buddha-természetemben. Igazán nem kéne megírnom ezt a levelet, mert egy zen mesternek nem szabad elmeháborodottakkal foglalkoznia. Hearn mester ajánlotta, hogy távollétében írjak magának, mert ön kiváló zen mester. Tartok tőle, ez nem valami férfias vagy zen-tanítványhoz illő, de bármit mondana, segítene. Amióta Hearn elutazott és elküldtem legutóbbi leveletem magának, nem beszéltem senkivel, mert azt hiszem, nem ugrálhatok egyik mestertől a másikig.

Nincs ihletem versírásra, szorongás és kétség gyötör.

Összetett kézzel:

Steve

1975. június 13.

Kedves Steve!

Köszönöm leveled. Ebben az évben sok levelet küldtél nekem. Ezek nem jók és nem rosszak. A legutóbbi leveled azonban gyönyörű. Igazi zen-levél. A gondolkodás csupán gondolkodás. A szenvedés csupán szenvedés. Amikor szenvedsz, csak éld át a szenvedést, ne akard tudatod kitisztítani.

Meg kell értened legutóbbi leveled igaz jelentését. Én megláttam benne az igazságot: meg akarsz világosodni. Gondolkodás nélkül azonban nincs megvilágosodás. A gondolkodás maga a megvilágosodás! Egy kiváló tanító mondta: „A tudat folyton változik. Ez a változó tudat maga a teljes igazság. Ha nem ragaszkodsz a változó tudathoz, meglátod az igazi természetedet. S akkor belátod, hogy nincs jó és nincs rossz.”

Azt írtad, hogy szörnyen érzed magad. Ha létrehozod a rosszat, akkor rosszul érzed magad. Ha nem hozod létre, akkor nem érzed magad rosszul. Ne hozd létre a jót és a rosszat. Akkor minden tiszta lesz. Nem tartod magad jó zen-tanítványnak, jó embernek. De ha megérted a jót és a rosszat, már el is tűntek. Olvasd el még egyszer a Szív Szútrát. Akkor a tudatod kitisztul. Mi jó? Mi rossz? Jó zen tanítvány akarsz lenni; jó ember akarsz lenni. Ez gondolkodás. Engedd el! Engedj el mindent! Ha a tudatod nem tiszta, kérd meg a fát vagy az eget, hogy tanítsa meg neked az igazságot.

Nagyon rossz, ha állandóan ellenőrzöd a tudatodat. Ne ellenőrizd! Azt írtad, hogy nem hiszel a buddha-természetedben. Én sem hiszek a buddha-természetemben. És nem hiszek Buddhában, Istenben, semmiben. Ha nincs hited, töltsön ki teljességgel ez az érzés. Ne higgy egyáltalán semmiben. Akkor megtapasztalhatod az igazi ürességet. Az igazi üresség csupán egy név. Az igazi üresség gondolkodás előtti: éppen ilyen. Nagyon jó, hogy nem hiszel a buddha-természetedben. Így, amikor vöröset látsz, csak vöröset látsz, amikor pedig fe-

héret, akkor csak fehéret. Engedd el a hitet és a hitetlenséget. A dolgok olyanok, amilyenek.

Jó lenne, ha meglátogatnál más zen mestereket is. Ha szilárdan eldöntötted, ki a mestered, akkor nyugodt szívvel hallgathatsz más tanítókat is. Ha teheted, látogass meg más meditációs központokat is, s ne aggódj az ott folyó gyakorlattal. Ha szabad vagy, akkor szükség esetén egyedül is tudsz ülni. Őrizd meg mindig a Nagy Én-t.

Elküldöm neked néhány levél másolatát, melyeket egy New Haven-i tanítványnak írtam. Remélem, segíteni fognak.

Ne aggódj a gyakorlatod miatt, hogy haladsz-e, szorongsz-e vagy sem. Ez mind nem fontos. Olyanok, mint a Hold előtt elúszó felhők. Ne ragaszkodj ahhoz, ami megjelenik a tudatodban, s akkor eléred a megszabadulást. A nem-ragaszkodó gondolkodás éppen ilyen.

Remélem, hamar eléred a megvilágosodást, és megszabadítasz minden érző lényt a szenvedéstől.

Üdvözlettel:

Szung Szán

1975. június 17.

65

MULATSÁGOS

Kedves Suzie, George, Roger, Alban és Luise!
Köszönöm szépen a képeslapokat. Jól érzitek magatokat? Jókat esztek? Szorgalmasan gyakoroltok?

Azt írtátok: „Reméljük, jól érzi magát.” Köszönjük

a segítségeteket. Jól érezzük magunkat, jókat eszünk, beszélgetünk, vendégségbe járunk.

A világunk nagyon mulatságos. Az igazi természetben nem jelenik meg és nem tűnik el semmi. Az emberek mégis életben és halálban gondolkodnak. Ez mulatságos. A jelenségek nem tiszták és nem szennyezettek. Az emberek mégis jóra és rosszra, tisztára és koszosra osztják a világot. A jelenségek nem nőnek és nem csökkennek. Az emberek mégis köröket és négyzeteket rajzolnak, hosszúban és rövidben gondolkodnak. Ez mulatságos. Az emberek jó és rossz karmához ragaszkodnak, így boldogság és szenvedés közt vándorolnak. Múltban, jelenben és jövőben, jövésben, menésben és helyben maradásban, négy égtájban gondolkodnak. Ez mulatságos.

Egy kiváló tanító azt mondta: „Eredetileg minden üres.” S az emberek mégis a megvilágosodás elérésére vágynak. Ez mulatságos.

Engedjete el mindent! Ez mulatságos. Mít kéne elengedni?

Gaté, gaté, paragaté, paraszamgaté, bódhi szvánhá!

A kisbaba éhesen felsír. A kutya étel után szaglászlik. Ahogy a Nap lenyugszik a nyugati hegyek mögött, a fenyő árnyéka egyre hosszabbra nyúlik, és megérint egy távoli falat.

Üdvözléttel:

Szung Szán

1974. február 4.

KJONG HÓ TÖRTÉNETE

Hetvenöt éve, amikor Kjong Hó fiatalember volt, a koreai buddhizmus meglehetősen elerőtlenedett. Kjong Hó megvilágosodása után sok kitűnő szerzetes mestere lett. A koreai zen pátriárkájaként tiszteljük.

Kjong Hó kilencéves korában elveszítette édesapját. Édesanyja olyan szegény volt, hogy képtelen volt őt felnevelni, ezért szerzetesnek adta. Kjong Hó tizennégy éves korában elkezdte tanulmányozni a szent iratokat. Csillogó tehetség volt, ha egy szót meghallott, tizet megértett. Néhány éven belül mindent elsajátított, amit egy szútra-mester átadhatott neki: továbbment hát a szent iratok nagy templomába, Dong Hak Szá-ba. Ott a tökéletességig vitte tudását. Huszonhárom éves korára minden fontos szent irat a kisujjában volt. Nemsokára szerzetesek kezdtek köré gyűlni, és híre járt, hogy a szent iratok nagy tudója.

Egyszer Kjong Hó elhatározta, hogy meglátogatja régi tanítóját. Gyalog indult útnak, s az egyik napon egy apró falucskán haladt keresztül. Senkit sem látott az utcákon. Azonnal tudta, hogy valami nincs rendjén, és szörnyű előérzet fogta el. Bekopogtatott az egyik ház ajtaján, de senki sem válaszolt, ezért benyitott. Őt test hevert a padlón, az oszlás különböző állapotaiban. Benyitott a szomszéd házba is, ott még több rothadó tetemet látott. Rémülettől dermedten botorkált végig a főutcán, ahol megpillantott egy táblát, rajta a következő figyelmeztetéssel: „Vigyázz! Kolera! Ha kedves az életed, tűnj el!”

A felirat pörölyként csapott Kjong Hóra, s tudata azonnal kitisztult. „Azt hittem, hogy kiváló szútra-mester vagyok, hogy már értem Buddha tanítását. Akkor vajon miért félek ennyire? Bár értem, hogy minden mulandó,

hogyan az élet és a halál egyazon valóság két arca, mégis nagyon ragaszkodom a testemhez. Így az élet is, a halál is akadály. Mit tegyek?” – gondolkodott el Kjong Hó.

Visszatért templomába. Összehívta tanítványait, s így szólt hozzájuk:

– Mindnyájan azért jöttetek ide, hogy a szútrákat tanulmányozzatok, én pedig tanítottalak is titeket. De most már tudom, hogy a szútrák csak Buddha szavai, nem pedig a tudata. Igaz, hogy sok-sok szútrát elsajátítottam, de az igazságot mégsem fogtam fel. Nem taníthatlak tovább benneteket! Ha folytatni kívánjátok tanulmányaitokat, sok kitűnő szútra-mestert találtok, akik boldogan tanítanak benneteket. De én eldöntöttem, hogy megismerem igazi énem, s nem tanítok addig, amíg el nem értem a megvilágosodást.

Kjong Hó bezárkózott a szobájába. Tanítványai elhagyták, egyet kivéve, aki napjában egyszer élelmet vitt neki; letette az ajtó elé és távozott. Kjong Hó egész nap zent gyakorolt, hol ülve, hol fekvé. Egy *kóanon* meditált, melyet az egyik zen-gyűjteményben talált. Jong Un zen mester azt mondta: „Mielőtt a szamár elmegy, a ló már megérkezett. Mit jelent ez?” „Milyen szép halott leszek” – gondolta Kjong Hó. „Esküszöm, ha nem jutok túl életem és halálom, nem hagyom el ezt a szobát.” Amikor álom környékezte, fogott egy cipészárt, és a combjába vágta.

Eltelt három hónap. Ezalatt Kjong Hó szemhunyást sem aludt.

Az egyik napon tanítványa a szomszédos városba utazott, ahol összehallgatott Li úrral, Kjong Hó közeli barátjával. Li úr megkérdezte:

– Mestered mit csinál mostanában?

– Keményen gyakorol. Csak eszik, ül és fekszik – válaszolta a tanítvány.

– Ha csak eszik, ül és fekszik, akkor bizony tehénként fog újraszületni – mondta Li úr.

A tanítvány feldühödött:

– Hogy mondhat ilyet? Tanítóm Korea legkiválóbb tudósa. Meg vagyok győződve arról, ha tanítóm elhagyja ezt a világot, a mennybe jut!

– Ez nem válasz! – förmedt rá Li úr.

– Hogyhogy nem? Mit válaszolhattam volna?

– Például ezt: „Ha tanítóm tehénként születik újra, akkor olyan tehén lesz, aminek nincs orrlyuka.”

– Tehén, aminek nincs orrlyuka? Mit jelent ez? – csodálkozott a tanítvány.

– Menj, kérdezd meg a mesteredet!

Amikor a tanítvány visszatért a templomba, bekopogtatott a mester ajtaján, majd elmesélte a történeteket. Mihelyt befejezte, csodálkozására Kjong Hó nagy, csillogó szemekkel kitérte az ajtót, és kísért a szobából.

Kjong Hó a nagy megvilágosodás pillanatában a következő verset költötte:

*Hallottam az orrlyuk nélküli tehenről
Hirtelen az egész világ az otthonom lett.
A Jon Am hegy laposan nyúlik el az út alatt.
A földműves dolga végeztével énekel.*

Nem sokkal később Man Hva zen mesterhez ment személyes tanításra. Man Hva átadta neki a Tant és felruházta a „Kjong Hó” névvel, ami „Üres tükröt” jelent. Így lett az általa követett hagyományvonal hetvenötödik pátriárkája. Tőle öt kiváló zen mester kapta meg a Tant: Jong Szon, Han Am, He Vol, Sza Vol, és Man Gong, aki Ko Bong mestere volt, ki utóbbi pedig Szung Szán zen mestert tanította.

Halála előtt Kjong Hó ezt a verset költötte:

*A tiszta tudat holdjának fénye
Felissza a világmindenséget.
Amikor a fény és a tudat eltűnik –
Mi... ez...?*

Befejezte a költeményt, s a következő pillanatban halott volt.

67

BÓDHISZATTVA BŰN

A New Haven Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Azt mondta, hogy egy bódhiszattva olykor helytelenül cselekszik. Ez mikor fordul elő?

– Gyere ide – mondta a zen mester. (A hallgatók közül néhányan kuncognak.)

A tanítvány előresétált és letérdelt a zen mester elé, Szonsza megütötte. (Nevetés.)

– Érted? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány elmosolyodott és meghajolt. Szonsza így szólt:

– A Templomi Szabályokban ez áll: „Megfogadtad az öt vagy tíz fogadalmat. Tudd, mikor tartod meg és mikor szeged meg őket. Tudd, hogy mikor nyitottak és mikor zártak.” A fogadalmak nagyon fontosak; olyanok, mint a jelzőtáblák, amelyek a helyes irányt mutatják. Nélkülük nehéz lenne megtalálni az igaz utat. De az is fontos, hogy ne ragaszkodjunk a fogadalmakhoz. Egy cselekedet önmagában nem jó és nem rossz. Csak a szándék számít. Ha megőrzöd a bódhiszattva-tudatot, akkor néha meg kell szegned a fogadalmadat, hogy segíthess másoknak.

Például, épp az erdőben mész, amikor váratlanul egy nyuszi keresztezi az utadat és eltűnik a jobb felé. Néhány

perccel később egy vadászba botlasz, aki megkérdezi, merre láttad elfutni a nyuszt. Ha megmondod neki az igazat, a nyuszt élete veszélybe kerül. Ha csöndben maradsz, akkor a vadász lehet, hogy jobbra megy tovább. De ha hazudsz neki, a vadász balra megy tovább, és így megmented a nyuszt életét.

Egy napon Kjong Hó zen mester tanítványával, Man Gong-gal vándorolt. Man Gong lába egyszer csak úgy megfájdult, hogy leült pihenni egy fa tövébe. Ezek után képtelen volt továbbmenni. Ez nagy baj volt, mivel sötétedés előtt el kellett érniük egy templomot, és még sok mérföld állt előttük. Kjong Hó otthagya Man Gongot a fa alatt, és elsétált. Réten-mezőn át vándorolt, míg néhány dolgozó földművesbe nem botlott. Egyikük egy tizenhat év körüli leány volt. Kjong Hó odaszaladt hozzá, átkarolta a derekát és szenvedélyesen megcsókolta. A földművesek, köztük a leány apja, meghökkenne nézték az eseményeket. Döbbenetük csak fokozódott, amikor meglátták, hogy Kjong Hó szerzetes. Éktelen haragra gerjedtek, és elkezdték Kjong Hót üldözni árkon-bokron át. Kjong Hó egészen a fa tövéig csalta őket, hangosan üvöltözve: „Man Gong! Szedd a lábad, ha kedves az életed!” Man Gong, látva mesterét nyomában a paraszttal, felpattant és inaszakadtából futni kezdett. Sötétedés előtt elérték a templomot.

Szung Szán zen mester 1974. március 18-án a következő beszédet tartotta a Brown Egyetemen:

(A zen mester a feje fölé emeli zen botját és háromszor megüti az asztalt.)

A Maháparinirvána Szútra azt mondja: „Minden mulandó. Ez a megjelenés és az eltűnés törvénye. Amikor a megjelenés és az eltűnés ellobban, ez a nyugalom a boldogság.”

A Gyémánt Szútra azt mondja: „Minden, ami megjelenik a világban, mulandó. Ha úgy tekinted a megjelenést, mint meg nem jelenés, akkor megláthatod a dolgok igaz természetét.”

A Szív Szútra azt mondja: „A forma nem különbözik az ürességtől, az üresség nem különbözik a formától. A forma valóban üresség, az üresség valóban forma.”

Mi a megjelenés és az eltűnés? Mi a mulandóság és az örökkévalóság? Mi a forma és az üresség? Az igazi nyugalomban, az igaz természetben, az igazi ürességben nincs megjelenés és nincs eltűnés, nincs mulandóság és nincs örökkévalóság, nincs forma és nincs üresség. A Hatodik Pátriárka azt mondta: „Eredetileg egyáltalán semmi sincs.”

A szútra azt mondja: „Amikor a megjelenés és az eltűnés ellobban, ez a nyugalom a boldogság.” De valójában nincs nyugalom és nincs boldogság.

A szútra azt mondja: „Ha úgy tekinted a megjelenést, mint meg nem jelenés, akkor megláthatod a dolgok igaz természetét.” De valójában nincs igaz természet és nincsenek dolgok.

A szútra azt mondja: „A forma üresség, az üresség forma.” De valójában nincs forma és nincs üresség.

Tehát amikor nincs gondolkodás és nincs beszéd, akkor nincs megjelenés és eltűnés, nincs mulandóság és örökkévalóság, nincs forma és üresség. De azt mondani, hogy mindezek nem léteznek, helytelen. Ha megszólaltok, hibáztok.

Láttok? Hallotok? Éreztek? Ez forma vagy üresség? No, ki vele! Ki vele! Ha egyetlen szót szóltok csupán, hibáztok. Ha csöndben maradtok, akkor is hibáztok. No, mit tesztek?

KHA!

Megjelenés és eltűnés – hagyjátok el! Állandóság és állandótlanság – hagyjátok el! Forma és üresség – hagyjátok el!

Jön a tavasz, megolvad a hó: a megjelenés és az eltűnés éppen ilyen. A keleti szél nyugat felé fújja az esőfelhőket. A mulandóság és az örökkévalóság éppen ilyen. Felkapcsolom a lámpát, a szobában világos lesz: minden igazság éppen ilyen. A forma az forma, az üresség az üresség.

Mi az igazi arcotok?

(Szonsza megüti az asztalt.) KHA!

Egy, kettő, három, négy; négy, három, kettő, egy.

69

AZ IGAZ ÚT

A Providence Zen Központban rendezett rövid téli elvonulás egyik reggelén, egy tanítvány belépett az interjúszobába és meghajolt Szung Szán zen mester felé.

– Mi az igaz út? – kérdezte Szonsza.

– KHA! – kiáltotta a tanítvány.

– Ez a válasz nem jó és nem rossz. Elvág minden gondolatot, tehát nincs szó, nincs Buddha, nincs tudat, nincs út. No, mi az igaz út?

– Az ég kék – válaszolta a tanítvány.

– Ez így van, de ez nem az igaz út – mondta a zen mester, felmutatta a zen botját, és megkérdezte:

– Ez milyen színű?

– Barna – válaszolta a tanítvány.

– Úgy van. Amikor megkérdezlek, milyen színű a bot, nem válaszolod azt, hogy „a csengő sárga”, ami persze tökéletesen igaz. Ez olyan, mintha bal talpadat vakarnád, mikor a jobb viszket. A „Mi az igaz út?” kérdésre „Az ég kék” válasz ezért nem jó – mondta a zen mester, és így folytatta:

– Menj, kérdezz meg egy gyermeket az igaz útról. Nagyon jó választ fog adni neked. A zen tudat gyermeki tudat. A gyermekek nem gondolkodnak múltban és jövőben, folyton az igazságban élnek, ami éppen ilyen. Amikor megéheznek, esznek. Amikor elfáradnak, alszanak. A gyermekek mindent értenek. Nos, hadd kérdezzek meg még egyszer: mi az igaz út?

A tanítvány felállt és meghajolt.

– Ez a Nagy Út, a Buddha Út, a Tao, de nem az igaz út. Hallod a beszűrődő hangokat?

– Igen.

– Mit hallasz?

– Autókat.

– Hol mennek az autók? – kérdezte a zen mester.

– Arra – válaszolta a tanítvány.

– Mi az „arra” neve?

A tanítvány összezavarodott és nem szólt semmit. Szon-sza így szólt:

– Az a 95-ös út. Ez az igaz út. A Hope Street az igaz út. A Doyle Avenue az igaz út. Az út csupán az út. Ezen túl semmi sincs.

A tanítvány meghajolt, és így szólt:

– Köszönöm, most már értem.

– Szívesen. No, mi az igaz út? – kérdezte a zen mester.

– A 95-ös út Providence-ből Boston-ba vezet.

A tanítvány, miután visszatért Cambridge-be, odament két gyermekhez, egy hat év körüli kislányhoz és egy négy év körüli kislányhoz, akik a Cambridge Zen Központ melletti kocsibejárón játszottak. A tanítvány megkérdezte a kislányt:

– Mi az igaz út?

A kislány a Fayerweather Street irányába mutatott.

Azután megkérdezte a kislányt:

– Mi az igaz út?

A kislány metsző pillantást vetett rá, sarkon fordult és elment.

70

SZEX TUDAT = ZEN TUDAT?

Szung Szán zen mester egyik tanítványa egy napon részt vett egy zen mester előadásán a Yale Egyetemen. Mikor visszatért a New York-i Nemzetközi Zen Központba, elmesélte Szonszának, mit hallott:

– Ennek a zen mesternek a tanítása egy kicsit furcsa. Azt mondta, hogy a szex ugyanaz, mint a zen, mivel szeretkezés közben elveszítjük a személyiségünket és eggyé válunk partnerünkkel. Azt javasolta, ha tehetjük, házasodjunk meg. Helyes ez a tanítás?

– A tudatod szeretkezés és autóvezetés közben azonos vagy különböző? – kérdezte a zen mester.

A tanítvány hallgatott.

– Megütlek harmincszor.

– Miért? – fakadt ki a tanítvány.

– Meg kell értened ütésem igaz jelentését. Ez a zen mester azt mondja, hogy szeretkezés közben elveszítjük Kis Énünket. Ez igaz lehet. A Kis Én elvesztése azonban itt egy külső körülményből fakad. Amikor a körülmények megváltoznak, a Kis Éned újra megjelenik. Amikor tiszta tudattal vezetsz, folyamatosan jelen vagy. A külső és a belső eggyé válik. Amikor a lámpa pirosat mutat: megállsz. Amikor zöldre vált: elindulsz. Ha közben a szeretkezésen jár az eszed, nem veszed észre, mit mutat a lámpa; vagyis álmovilágban élsz.

– Mi a különbség a szex tudat és a zen tudat között? – kérdezte a tanítvány.

– Három különféle tudatról beszélünk: a ragaszkodó tudatról, amit a tudat elvesztésének nevezünk, az egy-tudatról és a tiszta tudatról.

– Mi a tudatunk elvesztése? – kérdezte a tanítvány.

– Például, a vasútállomáson álldogálva hirtelen egy éles füttyszóra riadsz fel magadból: nincs éned, nincs világod, csak a füttyszó van. Ez a tudat elvesztése. Három napja nem eszel, és amikor eléd kerül, gondolkodás nélkül felhabzsolod: csak az evés létezik számodra. Szeretkezés közben kitölt a partneredben való feloldódás jó érzete. Ezek szintén a tudat elvesztése. A szeretkezés után azonban a kis én erősebb, mint valaha. Ezek a cselekedetek ragaszkodásból fakadnak, vágyból születnek és szenvedést okoznak.

– Mi az egy-tudat megtartása? – kérdezte a tanítvány.

– A mantra recitációja közben csak a mantra tölti ki lényünket – mondta Szonsza. – Amikor valami jó történik, a mantra létezik csupán. Amikor valami rossz történik, a mantra létezik csupán. Bármit teszünk és tapasztalunk, a mantrát tapasztaljuk csupán.

– Mi a tiszta tudat?

– A tiszta tudat olyan, mint egy tükör. Amikor piros szín tűnik fel, a tükör pirosat mutat. Amikor fehér szín tűnik fel, a tükör fehéret mutat. Amikor az érző lények szomorúak, én is szomorú vagyok. Amikor az érző lények boldogok, én is boldog vagyok. Az érző lények megszabadításán fáradozó embernek tiszta tudata van. A vágyaiban elvesző embernek kis tudata van. Az egy-tudat az üres tudat. A tiszta tudat a nagy tudat, amely végtelen tér és idő.

– Még nem egészen világos. Hozna esetleg egy további példát? – kérte a tanítvány.

– Persze. Egy férfi és egy nő szeretkeznek. Elveszítették a tudatukat és nagyon-nagyon boldogok. Abban a pillanatban egy betörő rájuk töri az ajtót, és kezében fegyverrel rájuk kiált: „Ide a pénzt!” Minden boldogságuk elillan és szörnyen megijednek: „Segítség! Segítség!” Ez a kis tudat, amely a külső körülmények szerint mindig változik. Az egy-tudat a következő. Valaki az „Om mani padme hum” mantrát recitálja. Tudata rendíthetetlen, nincs számára külső és belső, csak az igazi ürességet tapasztalja. Megjelenik a betörő: „Ide a pénzt!” Emberünk azonban nem rémül meg, rendíthetetlenül recitál: „Om mani padme hum, Om mani padme hum.” „Pénzt vagy életet!” – kiált rá a rabló nagyon mérgesen, emberünk azonban mit sem törődik vele, hiszen már nincs élete és nincs halála. Tehát egy kicsit sem fél.

A következő a tiszta tudat. Ez az ember mindig megtartja a bódhiszattva tudatot. Megjelenik a rabló: „Ide a pénzt!” – kiált rá a rabló. Az emberünk megkérdezi: „Mennyit adjak?” A rabló így szól: „Az összeset!” „Tessék” – mondja a vendég, odaadja az összes pénzét. Nem fél, bár szomorú. Magában így gondolkodik: „Miért csinálsz ilyet? Most jól vagy, de a jövőben rengeteg szenvedés vár rád.” A rabló együttérzést, s nem félelmet lát arcán; ettől egy kicsit megzavarodik. A vendég pénzt adott neki és tanítja a helyes útra. Ez az igazi zen tudat.

A tanítvány mélyen meghajolt és megköszönte Szonszának a tanítást. Szonsza így folytatta:

– Négy nehéz dolog van az életben: Először: emberi testet kapni. Másodszor: találkozni a Dharmával. Harmadszor: találkozni egy éles szemű zen mesterrel. Negyedszer: elérni a megvilágosodást. A harmadik dolog nagyon fontos, ugyanis vannak olyan zen mesterek, akik nincsenek mélyen megvilágosodva. Egy ilyen zen mester nem lehet jó tanító. Ha ilyen zen mestert követsz, nem az igaz utat fogod követni. Ekkor vak vezet világtalant. Nos, remélem, hogy különbséget tudsz tenni az éles szemű oroszán és a vaksi kutya között.

– Hogyan tehetek különbséget? – kérdezte a tanítvány.

– Ideje, hogy megreggelizzünk – mondta a zen mester. A tanítvány meghajolt.

71

ÉLES SZEMŰ OROSZLÁNOK ÉS VAKSI KUTYÁK

Másnap reggel a tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Tegnap reggel különféle tanítókról beszélt. Hogyan tudom felismerni az éles szemű zen mestert?

– Ha egy helyütt maradsz, nehezen találsz éles szemű zen mestert – mondta a zen mester. – Járj mindenfelé és hallgass meg sok tanítót. Akkor biztosan felismered közöttük az éles szemű mestert. Az Avatamszaka Szútrában van egy történet egy ifjoncról, aki ötvenhárom

tanítónál tanulmányozta a Tant. Mindegyik mester átadta tudásának legjavát az ifjúnak, aki végül elment Mandzsusríhoz, a bölcsesség bódhiszattvájához. Mandzsusrí megkérdezte tőle: „No, mit tanultál attól az ötvenhárom tanítótól?” Az ifjú ékesszóló beszédbe kezdett, kifejtette az ötvenhárom tanító Dharmáját. Mandzsusrí megütötte. Az ifjú minden tudása szerte-foszlott, s elhatározta, útnak indul, hogy tanítóra leljen. Mandzsusrí, aki közben eltűnt, átnyúlt tízezer világon, megérintette a homlokát és így szólt: „Ez a kezdő szellem az igaz megvilágosodás szelleme.”

Ahogy az ifjú meghallotta ezeket a szavakat, elérte a megvilágosodást.

Vannak olyan tanítványok, akik öt vagy tíz év zen gyakorlat ellenére sem világosodnak meg. Nagyon ragaszkodnak mesterükhöz, aki nem tudja megtanítani nekik az igazságot. Ha leragadsz egyetlen mesternél, aki akár lehet egy kiváló mester is, nem fogsz találkozni Mandzsuszíval. A zen tanítványoknak tehát addig kell látogatniuk a tanítókat, amíg nem találnek egy éles szemű zen mestert. Ez nagyon fontos.

– De miről ismerem föl az éles szemű mestert? – kérdezte a tanítvány.

– Eleinte nem fogod felismerni. Ha kitartóan gyakorolod a zent és meghallgatod több mester tanítását, akkor különbséget fogsz tudni tenni igaz tanítás és hamis tanítás között. Ha nem kóstolod meg a cukrot, nem tapasztalod meg az édes ízt. Ha nem kóstolod meg a sót, nem tapasztalod meg a sós ízt. Senki sem ízelhet helyetted. Neked magadnak kell megtenned.

– Minden zen mester megvilágosodott?

– A megvilágosodásnak különféle szintjei vannak – mondta a zen mester. – Az első megvilágosodás az igazi üresség megtapasztalása. Az eredeti megvilágosodás az ilyen megvalósítása. A végső megvilágosodás az éppen ilyen elérése.

– Kifejtené egy kicsit bővebben?

– Természetesen. Íme egy alma. Ha azt mondod, hogy ez egy alma, ragaszkodsz névhez és formához. Ha azt mondod, hogy ez nem egy alma, ragaszkodsz az ürességhez. Tehát ez alma vagy sem? Ha a padlóra csapsz tenyereddel vagy „KHÁ!”-t kiáltasz, az első megvilágosodás szellemében cselekszel. Ha azt válaszolod, hogy „Az ég kék, a fű zöld”, vagy „Az alma piros, a fal fehér”, akkor ilyen válaszokat adsz. Ha beleharapsz az almába, akkor a válaszod éppen ilyen. Ugyanígy, a könyvet kinyitnád, harangot pedig megkondítanád. Tehát az első megvilágosodásból, az eredeti megvilágosodásból és a végső megvilágosodásból más-más válaszok fakadnak. Néhány zen mester nem tesz ilyen különbséget. Egyesek csak a „KHÁ!”-t és a csöndet értik. Mások különbséget tesznek a „KHA!” és az ilyen között, de nem értik az éppen ilyen jelentését. Egy éles szemű zen mester különbséget tesz a megvilágosodás három szintje között. Tökéletes szabadsággal használja őket.

– Az a zen mester, akit New Havenben hallottam, azt mondta, hogy nincs tökéletes megvilágosodás, mivel nincs az útnak vége. Helyes ez?

– Buddha azt mondta: „Minden érző lény megvilágosodott.” Egy kiváló tanító azt mondta: „Gondolkodás nélkül éppen ilyen: Buddha.” A tiszta tudat a nem-gondolkodó tudat. Ha megőrzöd a tiszta tudatot, akkor minden cselekedeted éppen ilyen. A mélyebb s mélyebb megvilágosodásra való vágy gondolkodásból fakad. A gondolkodás vágy. A vágy szenvedés. Nam Csan zen mester azt mondta: „A mindennapi tudat az Út.”

– Volna még egy kérdésem – mondta a tanítvány. – Azt mondta, hogy az éles szemű zen mester különbséget tesz a megvilágosodás három szintje között. De a zen tudat nem épp az, amely nem tesz különbséget? A Harmadik Pátriárka nem azt mondta, hogy „A Nagy Út nem nehéz, csak ne tegyetek különbséget”?

– Az első megvilágosodás, az eredeti megvilágosodás és a végső megvilágosodás vajon azonos-e vagy különböző?
– kérdezett vissza a zen mester.

A tanítvány eltűnődött egy pillanatig, majd elmosolyodva így válaszolt:

– A fal fehér, a szőnyeg kék.

– Ragaszkodsz a színhez – mondta a zen mester.

– Maga ragaszkodik a színhez! – vágott vissza a tanítvány.

– Szalad a kutya a csont után.

– Akkor azonosak vagy különbözőek? – kérdezte a tanítvány.

– A fal fehér, a szőnyeg kék – válaszolta a zen mester.

A tanítvány elmosolyodott.

72

EREDETI HANG, EREDETI TEST

Kedves Szonszanyim!

Üdvözelem küldöm Cambridge-ből. Remélem, jól szórakozik majd a mellékelt zen képregényen, ami angol nyelvi gyakorlatnak sem utolsó.

Jól mennek a dolgok. A „Mi vagyok én?” növekszik. A jóga iskola szombaton kezdődik. Két kezdő csoportom lesz, az egyik szombat reggel, a másik hét közben, válogatott társaság, többnyire professzorok feleségükkel és barátaikkal. Mindegyik foglalkozás kétórás lesz – testmozgás, lélegzés, méregtelenítésre és étrendre vonatkozó tanácsok, utána félórás bevezető a zen-meditációba. Eleinte csak fél órát meditálunk, később többet fogunk.

De Dzsa nőknek fog foglalkozást tartani, és Jonnynak is lesz csoportja. Az egésznek „A Cambridge Zen Központ Hatha Jóga Intézete” lesz a neve.

Az egyik barátom hamarosan két dúsgazdag embert hív hozzánk beszélgetésre. Időt és pénzt tekintve eddig igen nagyvonalúan bántak másokkal – talán nekünk is segítenek.

Tegnap nagyon jól sikerült tárgyalásom volt egy tanári állás ügyében, amely számunkra nagyon előnyös lehet. A rangot illetően szokatlan, hogy egyetemi professzor lennék, ami azt jelenti, hogy semmilyen tárgya sem szakosodnék (pl. pszichológia, filozófia, stb.). Ez lehetővé tenné, hogy azt tanítsak, amit akarok – akár a Tant is. Sokat fizetnek, és ez megkönnyítené a zen központ támogatását. Az állást nehéz megszerezni – különösen azért, mert a legtöbb professzor elzárkózik a zen, a jóga és egyéb szellemi irányzatok egyetemi oktatásától. Ha megkapom az állást, engedniük kell, hogy azt tanítsak, amit jónak látok.

Néhány kérdés:

1. Néhány éve hallok „a fejemben” egy hangot meditáció közben. Mostanára nagyon felerősödött, és már néhány perces ülés után jelentkezik. Mintha sok-sok tücsök ciripelne, vagy egy tengeri kagyló zúgna hangosan – nagyon kellemes. A „Mi vagyok?” kérdésre jön válaszként. Figyeljem, mint egy tigris? Szívódjak föl benne? Vagy felejtsem el?

2. Az újraszületéseket illetően nincs valódi tapasztalatom, (legalább is nem tudok róla), hogy volt-e előző életem; s azt sem tudom, mi történik a halál pillanatában. Az újraszületés buddhista elmélete nagyon szemléletes, és jól felfogható, de ezt az igazságot közvetlenül még nem éltem át. Két médium azt mondta, hogy valamikor Keleten éltem, és kora gyermekkorom óta nagyon kellemesnek találom a keleti életvitelt. Egyszer, LSD hatása alatt, úgy éreztem, hogy valaha egy vad, primitív vadászféle

voltam Mongóliában, de ezt nem tekintettem egy előző élet valódi képének.

Közelebbinek érzem a buddhizmus gondolatait az egységről és az ürességről, mivelhogy LSD hatása alatt már kicsit átéltem őket. Ki az, aki újraszületik? Nem valami állandó, hiszen minden változik. A Zen Központban és Cambridge-ben sokan hisznek az újraszületésben. Én nem tudom! Nem elengedhetetlenül szükséges a gyakorlatom szempontjából, mert akkor is gyakorolnám a zent, ha csak egyetlen életem lenne. Tudna segíteni? Hiszek a Buddhában, a Pátriárkáknak és magában, hiszem, hogy igazat szólnak. De innen, a saját belsőmből is meg kell kapnom a választ.

A „kis én”-em utálja a *kóan*-módszert. A szellemi gyakorlatok közül – jóga, recitáció, lélegzés, stb. – egyedül a kóanokat nem szereti „kis én”-em. A professzori tudatom úgy mozdul, mint a szögletes kerekű kocsik vagy a nudliszárnnyú repülőgép. Jó gyógyszer! Jöjjön vissza mihamarabb, hogy együtt nevéssünk.

Hozzon az Ön Buddha-tanítása gyökértelen-héjatlan gyümölcstelenséget itt az Egyesült Államokban.

Szeretettel:

Bjon Dzso

1974. október 12.

Kedves Bjon Dzso!

Köszönöm leveled és a könyvet. A zen képregény nagyon tetszik, el fogom olvasni, hogy megtanuljam azokat a szavakat, amelyek a zennel kapcsolatosak. Örömmel hallom, hogy beindítottátok a jóga iskolát, remélem, napról-napra gyarapszik, és az Államok elsőszámú jóga iskolája lesz.

Néhány honfitársad a Talmah Szába jár zent gyakorolni. Először hallgatják a Csogje Iskola (a mi irányzatunk) tanait, s nagyon tetszik nekik ez a fajta zen. Egyesek be szeretnének lépni iskolánkba, és ellátogatnának a Cambridge Zen Központba. Ha ott lesznek, kérlek, segítsetek nekik.

Jó, ha gazdag emberek látogatnak a Zen Központba, de jobb, ha a tanítványok keményen dolgoznak, és a saját keresetükből vásárolnak házat. Ez a megoldás jobb.

Remélem, hamarosan megkapod az állást és segítesz minden érző lénynek. Sokan ragaszkodnak a névhez és formához, tehát ha professzor vagy, odafigyelnek rád, s így könnyebb segíteni nekik. Remélem, megkapod az állást, segítesz minden érző lénynek, és jó professzor leszel.

Ami a belső hangot illeti: ez az eredeti hang. Ha nagyon csöndben vagy, meghallhatod ezt a hangot, de ha ragaszkodsz hozzá, felerősödik, ami nem jó. Csak őrizd meg a „Mi vagyok én?” kérdést. Akkor a belső hang lesz a „Mi vagyok én?”. Azután a hang nem-hang, a nem-hang pedig hang. Akkor megérted az igazi énedet. Ez az igazi éned.

Igazi énednek nincs külseje, nincs belseje.

A hang a tiszta tudat, a tiszta tudat pedig a hang.

A hang és a hallás nem különbözik.

Csak hang van.

Mondd csak: A tested létező-e vagy üresség?

Hány színből áll a szivárvány?

Ötből? Hétből? Tizenkettőből?

Harmincből? Százból?

Mit gondolsz, mi lehet az igazság?

Eredetileg a szivárványnak nincs színe.

*A buddhizmus korábbi, jelenlegi és következő
életről beszél.*

*A kereszténység jelenlegi és következő
életről beszél.*

*A taoizmus csak jelenlegi életről beszél.
Melyik tanítás helyes?*

A Szív Szútra azt mondja, hogy a „forma üresség, az üresség forma”. Ha ragaszkodsz névhez és formához, a világ megszületik és elmúlik. Ha elvágsz minden gondolatot, akkor a világ nem születik meg és nem múlik el.

A buddhizmus egyik fő tanítás az újraszületés tana.

Ez helyes vagy helytelen?

Ha azt mondod: helyes, harminc ütest adok.

Ha azt mondod: helytelen, még harmincat adok.

Miért?

Már érted.

A macska szereti az egeret.

Ha nem hozod létre a „kis én”-t, a „professzori” rangot, s nem ragaszkodsz a kóan-módszerhez, akkor minden gondolat visszatér az igazi énedbe és a tudatod kitisztul. A tudat olyan, mint a palatábla. Ábrákat rajzolsz rá ilyen feliratokkal, mint „kis én”, „professzor”, „zen tanítvány”, stb. Amikor letörölöd a palatáblát, az ábrák eltűnnek. Amikor minden eltűnt, rajzolj egy bódhiszattva ábrát, ami azt jelenti, hogy nincsenek önös vágyaid, másokért élsz. Tehát ENGEDJ EL, ENGEDJ EL, ENGEDJ EL mindent!

Költöttem egy verset neked:

Honnan jön a hús-vér test és a gondolattest?

A gondolkodás előtt nincs név és forma,

Csak végtelen tér és idő.

A gyermekek hálójával pillangókat űznek.

Szél kerekedik – alma pottyán a földre.

Remélem, hamar eléred a megvilágosodást és nagy ember leszel.

Hamarosan találkozunk:

Szung Szán

1974. október 12.

73

MAN GONG TÖRTÉNETE

Man Gong zen mester fiatal fiúként lett szerzetes, és hosszú éveken át tanulmányozta a mahájána szútrákat Donghaksza kolostorában. Egy napon nagy szertartást tartottak a hosszú vándoridőszak kezdetén. Man Gong ekkor tizenhárom éves volt. A szútra mester felállt és a következőket mondotta:

– Tanuljatok mindannyian nagyon szorgalmasan, tanulmányozzatok a buddhizmust! Válgatok hatalmas fákká, melyekből templomokat építenek, mélységes edényekké, melyek sok jót megtartanak. A szútra azt mondja: „A víz szögletes vagy gömbölyű lesz az őt felfogó edény alakja szerint. Ugyanígy, az emberek jók vagy gonoszok lesznek attól függően, milyen barátaik vannak.” Sohase feledkezzetek el a Buddháról, és tartsátok meg a jó társaságot. Akkor lesztek hatalmas fákká és a Tan hordozóivá! Szívemből kívánom ezt nektek!

A következő felszólaló Kjong Hó zen mester volt, aki éppen akkor látogatta meg a templomot. Szerke Koreában kiváló zen mesterként tisztelték. Kjong Hó hosszú hajával, rongyos öltözkékével, hosszú, vékony szakállával

megdöbbenően hatott az ápolt, borotvált fejű szerzetesek között. A mester ezt mondotta:

– Mindnyájan szerzetesek vagytok. A szerzetesek mentesek a kicsinyes, személyes kötődésektől és kizárólag mások szolgálatában élnek. Ha terebélyes fákká vagy a Tan hordozóivá akartok válni, akkor ez megghiúsítja, hogy igazi tanítók legyetek. A nagy fáknak nagy feladataik vannak, a kis fáknak kicsik. A jó és rossz edények mind használhatóak a maguk módján. Egyiket sem szabad félrelökni. Tartsátok meg a jó és rossz barátokat. Ne vessetek el semmit! Ez az igazi buddhizmus. Egyedül azt kívánom, hogy teljes mértékben szabaduljatok meg a fogalmi gondolkodástól.

Mindenkit mély csodálat töltött el. Ahogy a zen mester kifelé tartott a Dharma teremből, Man Gong utánaszaladt és köntösébe kapaszkodott. Kjong Hó hátrapillantott és ráförmedt:

– Mit akarsz?

– A tanítványa akarok lenni! Kérem, vigyen magával! – kérlelte Man Gong.

– Takarodj! – kiáltotta Kjong Hó, a fiú azonban nem tágitott mellőle. Akkor szigorúan így szólt hozzá:

– Gyermekek vagy még. Képtelen vagy a Tan megértésére!

– Az ember lehet fiatal vagy öreg, de van a Tanban fiatalság vagy öregség? – kérdezte Man Gong.

– Rossz fiú! Megölted és megetted a Buddhát! Most menjünk! – mondta Kjong Hó, elvitte a kisfiút Csungdzsungsza templomába, és az apát gondjaira bízta.

Man Gong nagyon szorgalmasan tanult öt éven át. Egy napon, tizennyolc éves korában, a következő *kóant* hallotta: „A tízezer dharma visszatér az Egybe, de hová tér vissza az Egy?” Hirtelenjében nagy kétség lett úrrá rajta. Sem enni, sem aludni, semmi másra gondolni sem tudott, csak erre az egy kérdésre. Egész áldott nap, még késő éjszaka is ez a kérdés foglalkoztatta, akárhol volt, akármit csinált.

Egyik nap, amint éppen meditált, nagy lyuk jelent meg a falon, amivel szemben ült. Az egész tájat látta! A rét, a fák, a felhők és a kék ég tökéletes tisztasággal látszottak a falon keresztül. Megérintette a falat. Ott volt ugyan, csak áttetszően, mint az üveg. Felnézett, és átlátott a tetőn. Kimondhatatlan boldogság töltötte el. Másnap kora reggel berontott a zen mester szobájába, és így szólt:

– Behatoltam valamennyi dolog természetébe! Megvilágosodtam!

– Igazán? Akkor mondd meg, mi valamennyi dolog természete! – szólt a zen mester.

– Átlátok a falon és a tetőn, mintha ott sem lennének – felelte Man Gong.

– Ez az igazság?

– Igen, nincs többé akadály előttem.

A zen mester felkapta zen botját és fejen ütötte Man Gongot.

– Na, most sincs semmi akadály?

Man Gong elképedt. Elvörösödött, szeme kidülledt, és a falak megint áthatolhatatlanná váltak. A mester így szólt:

– Hová tűnt az igazságod?

– Nem tudom. Kérem, tanítson!

– Melyik kóanon meditálsz?

– A „Hová tér vissza az Egy?” kóanon.

– Érted az Egyet?

– Nem.

– Először az Egyet kell megértened. Amit láttál, illúzió volt. Ne hagyd, hogy félrevezessen! Dolgozz keményebben a kóanon, s akkor hamarosan megérted.

Man Gong megújult lelkesedéssel hagyta el a mester szobáját. Az elkövetkezendő három évben folyamatosan a nagy kérdésen meditált. Egy reggelen, mely semmiben sem különbözött más reggelektől, a hajnali harangéneket recitálta: „Ha meg akarod érteni a múlt, a jelen és a jövő valamennyi buddháját, akkor be kell látnod, hogy az

egész világot egyedül a tudat teremti.” Ezt énekelve megütötte a nagyharangot. Tudata hirtelen megnyílt, s belátta, hogy minden buddha egyetlen hangban lakozik.

Man Gong örömtől ittasan rontott be a Dharma-terembe, és belerúgott a szerzetesbe, aki mellette szokott ülni. A szerzetes feljajdulva ráförmedt:

– Megőrültél?

– Ez a buddha-természet!

– Megvilágosodtál volna? – kérdezte a szerzetes.

– Az egész világ Egy. Buddha vagyok!

Az elkövetkezendő évben Man Gong sok szerzetest ütött és rúgott meg. A híres-neves szerzetesről így vélekedtek: „Szabad ember, minden akadály elhárult előle!”

Egy évvel később fontos szertartást tartottak Kjong Hó zen mester részvételével. Amint Man Gong belépett a szobájába, ezt gondolta: „Mindketten megvilágosodott lények vagyunk. Ő is buddha, én is az vagyok. De mivel ő volt az első tanítóm, leborulok előtte, úgy, mint egy közönséges szerzetes.”

Miután Man Gong leborult a zen mester előtt, az így köszöntötte:

– Légy üdvözlve! Régóta nem láttalak. Úgy hallom, elérted a megvilágosodást. Igaz ez?

– Igaz, mester.

– Nagyszerű. Kérdezek tőled valamit – mondta a zen mester, feltartott egy legyezőt és egy ecsetet, majd megkérdezte:

– Ezek azonosak vagy különbözőek?

– A legyező az ecset, az ecset a legyező.

Az elkövetkezendő órában Kjong Hó nagymamai együttérzéssel megpróbálta Man Gong-ot rávezetni hibájára, de az nem hallgatott rá. Végül Kjong Hó így szólt:

– Van még egy kérdésem. A temetési szertartás egyik sora azt mondja: „A szobor szeméből könnyek csordulnak ki csendesen.” Mit jelent ez?

Man Gong képtelen volt válaszolni.

– Ha ezt nem érted, akkor miért mondtad, hogy a legyező és az ecset azonos? – förmedt rá Kjong Hó zen mester.
Man Gong letörten meghajolt, s így szólt:

– Kérem, bocsásson meg!

– Látnod már, hol hibáztál?

– Igen, mester. Mit tehetek?

– Réges-rég valaki megkérdezte Dzso Dzsü zen mestert, hogy van-e a kutyának buddha-természete. A mester azt válaszolta, hogy nincs. Mit jelent ez?

– Nem tudom – felelte Man Gong.

– Mindig őrizd meg a nemtudó tudatot, s akkor hamarosan eléred a megvilágosodást.

Man Gong megértette, mekkora kincs ez a tanítás. A következő három évben nagyon szorgalmasan gyakorolt, folyton megőrizve a nemtudó tudatot. Egy napon meghallotta a nagyharang kondulását, és megértette Dzso Dzsü válaszát. Visszatért Kjong Hó zen mesterhez, meghajolt, és így szólt:

– Most már értem, miért fordul el a bódhiszattva: mert a cukor édes, a só sós.

74

MAN GONG „KHÁ!”-JÁT MAGYARÁZZA

Egyszer Man Gong zen mester a Jangszan hegyen, Tongdosza templomában tartózkodott, He Vol zen mester társaságában. Mikor eljött az ebéd ideje, a szerzetesek egybegyűltek a csarnokban és leültek a helyükre. Miután

az ebédet felszolgálták, tisztos csöndben várták a *csukpi* jelzését, hogy hozzáfoghassanak az evéshez. He Vol zen mester hirtelen elkiáltotta magát: „KHA!”. Mindenki meghökkent és összezavarodott. He Vol arcát fürkésztek, aki rezzenéstelen arccal evett.

Mindenki hozzálátott az étkezéshez, de közben nem szűntek meg gondolkodni: „Miért kiáltott a Mester? Mit jelent a kiáltása? Miért nem értem a történeteket?” Ahogy végeztek az ebéddel, elmosták a csészéiket, szárazra törölték és becsomagolták kendőikbe. A csukpi hangjára meghajoltak és felálltak a helyükről. Man Gong zen mester hirtelen elkiáltotta magát: „KHA!” Ismét mindenki meghökkent és összezavarodott.

Az egyik szerzetes Man Gong után szaladt, hogy megkérdezze tőle, mit is jelent mindez. „Sajnálom, de nem mondhatom meg” – mondta Man Gong. Közben mind több és több szerzetes gyűlt Man Gong köré, s meghajolva így kérlelték: „Mester, taníts bennünket!”

Man Gong így válaszolt: „Nem szeretek beszélni. Mivel azonban tiszta szívből vágytok a megértésre, elmagyarázom nektek, mit jelent a kiáltásom.” Azzal hirtelen egy „KHÁ!”-t kiáltott, és elment.

75

A NINCS-TUDAT ÁTADÁSA

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Milyen tanítás szól a zen-hagyományban a kegyelemről, vagy a nincs-tudat átadásáról?

– Hogyan lehet átadni ezt a nincs-tudatot? Mit kell egyáltalán átadni? Egyszer Buddha a Keselyű-bércen tartózkodott. Minden nap sokan jöttek el, hogy tanítását hallgassák. Egy napon ezerkétszáz szerzetes gyűlt össze. Buddha leült eléjük, és nem szólt egy szót sem. Eltelt egy perc, kettő, öt, majd tíz. Végül Buddha felmutatott egy szál virágot. Csak Mahákásjapa értette meg Buddha tanítását. Elmosolyodott. Akkor a Magasztos így szólt: „Rendelkezem az igaz Dharmával, amit most átadok neked.” Egy kiváló tanító később azt mondta: „Buddha nincs magánál – mindenki rendelkezik az igaz Dharmával. Miért csak Mahákásjapának adta át? Kutyahúst ad el, és úgy reklámozza, mintha vesepecsenye lenne.” Tehát a zen hagyományban a Tan átadása csupán annyit jelent, hogy egy zen mester igazolja megvilágosodását. Próbára teszi a tudatodat, hogy tiszta-e a látásod. Ha megvilágosodtál, akkor átadja neked tanítási stílusát.

Egy másik tanítvány így szólt:

– Tehát azt mondd, hogy a zen mester a tanítvány megvilágosodását teszi próbára. De ha már mindenki rendelkezik az igaz Dharmával, s mindenkinek buddha-természete van, akkor hogyan lehet valaki nem megvilágosodott?

– Fekete hajad van. Miért fekete a hajad? – kérdezte Szonsza.

– Mert fekete. Csak – válaszolta a tanítvány.

– Ragaszkodsz a feketéhez.

– Akkor is fekete!

– A Szív Szútra azt mondja, hogy nincs szem és nincs szín. Honnan jön akkor a fekete?

– Nem tudom.

– Nem tudod? Megütlek!

– A tudatomból jön.

– A tudatodból? Hol van a tudatod? (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Nem tudod, honnan jön a fekete, ugye?

A tanítvány hallgatott.

– Semmit sem tudsz – mondta a zen mester.

A tanítvány továbbra is hallgatott.

– Így ellenőrzi egy zen mester a tanítvány tudatát – mondta Szonsza. (Hangos nevetés.) Mindenki látja, hogy fekete hajad van, de senki sem fogja fel. Mindenkinek buddha-természete van, de senki sem látja. Tehát nagyon fontos, hogy egy mester leellenőrizze a tudatodat.

76

A TEHÉN BENDŐJÉBEN

Egy reggelen Szung Szán zen mester a következő Dharma beszédet tartotta a Providence Zen Központban:

– Réges-régen egy kiváló zen mester, reggeli után, három szem rizst apró tehénné változtatott. A picinyke tehén korgó gyomorral körülnézett az asztalon, meglátott egy tűt és mohón felfalta. Majd ment-mendegélt és mindent bekapott, ami befért a száján. Minél többet evett, annál nagyobbra nőtt. Nemsokára olyan természetes lett, hogy még a zen mestert is felfalta, igen jóízűen.

Miután behabzsolta az egész konyhát, a Dharma-terembe ment. Ott megette a *moktakot*, a füstölőt, a Buddha-szobrot. Éhsége egy picit sem csillapodott, bekapta hát az egész templomot a környező épületekkel együtt.

Nem ürített soha, csak fölös kilóit gyarapította minden falat után. Akit felfalt, remegett a félelemtől, ám senkinek sem esett bántódása.

De hamarosan kínzó szenvedés támadt. A tehén bendőjébe került érző lényeket a név és forma világa kötötte gúzsba. Véleményt formáltak jóról és rosszról, időről és

térről, világosságról és sötétségről. A tehén meg csak evett és evett. Felfalta a hegyeket, a folyókat, a bódhiszattvákat, a kiváló tanítókat és a buddhákat.

Végül az egész világmindenség, a végtelen tér és idő a tehén bendőjébe került.

Most mindnyájan a tehén bendőjében vagytok, ahol minden megszületik és elmúlik. Névhez és formához ragaszkodtok. A tehén bendőjén kívül nincs szenvedés, nincs születés és elmúlás.

Hogyan juttok ki a tehén bendőjéből?

77 „MA BUDDHA SZÜLETÉSNAPJA VAN. SÜT A NAP.”

Kedves Szonszanyim!

Köszönöm az akupunktúráról szóló könyveket és a gyönyörű levelét.

Ma Buddha születésnapja van. Különleges füstölő ég az oltáron. Tegnap este Pruden professzor jött át vacsorára. Nagyon jóllakott a rizsből és a salátából. Elrecitáltuk neki azokat a szútrákat, amiket Buddha születésnapján szoktunk, s nagyon boldognak tűnt.

Oroszlánordítást hallatok, s megölöm a buddhákat, a kiváló tanítókat és az érző lényeket. A hegyek összedőlnek, a tengerek kiszáradnak.

Mi hallat oroszlánordítást? Nem tudom. KHA! Ma Buddha születésnapja van. Süt a Nap.

Bobby

1973. május 10.

Kedves Bobby!

Hogy vagytok? Hálás vagyok a leveledért és a „Buddha tanítása” című könyvért.

Csodálatos, hogy megünnepeltétek Buddha születésnapját. Köszönöm. Boldogan hallom, hogy Pruden professzor nálatok vacsorázott.

A leveled nagyon jó, ami azt jelenti, hogy távollétemben is őszintén gyakorolsz.

Azt írtad: „Oroszlánordítást hallatok.” Bár megölted a buddhákat, a kiváló tanítókat és az érző lényeket, mégis a pokolra kerülsz. Mivel eredetileg nincs semmi – nem szükséges ölni, vagy hagyni a hegyeket összedőlni és a tengereket kiszáradni.

„Nem tudom. KHA!” Ezek nagyszerű mondatok. Hogyan tudod megkülönböztetni a pirosat a fehértől, a magasat az alacsonytól, ha nincs fej és farok, nincs szem és fül?

Még akkor sem éred el a megvilágosodást, ha túljutsz az örökkévalóságon.

Ahogy elhagyod az üresség birodalmát, azt mondod: „Ma Buddha születésnapja van. Süt a Nap.”

Hogyan dicsérjelek? Az igazság éppen ilyen.

Bár kimondtad az igazságot, ha nem érted, hogy selymes szőr nő a tér csontján, akkor még mindig nem ismered az igazi énedet. Mit teszel?

A kék hegyek mozdulatlan állnak.

A fehér felhők ide-oda vándorolnak.

Hamarosan találkozunk:

Szung Szán

1973. május 10.

Dok Szán zen mester arról vált híressé, hogy minden kérdésre botozással válaszolt. Egy napon bement a csarnokba, hogy beszédet tartson. Felállt a szószékre, magasra emelte zen botját a sokaság előtt, és így szólt:

– Ma nem lesznek kérdések és válaszok. Aki kérdezni merészel, azt harmincszor botozom meg.

Egy tanítvány előlépett a gyülekezetből és meghajolt a mester felé, aki nyomban megbotozta.

– Miért botoztál meg? – fakadt ki a tanítvány. – Csak meghajoltam, nem akartam kérdezni.

– Honnan jöttél? – kérdezte Dok Szán.

– Keletről.

– Mielőtt elindulsz keletről, harminc ütést adok – mondta Dok Szán, újra megbotozta a szerzetest, aki meghajolt és visszament a helyére.

Egy napon egy szerzetes járult Dok Szán színe elé és meghajolt. Dok Szán azonnal megbotozta.

– Hol hibáztam? – fakadt ki a szerzetes.

– Nem várom meg, hogy kinyisd a szádat – válaszolta Dok Szán.

Másnap egy szerzetes – éberén és bizakodva – belépett Dok Szán szobájába. Tudta, hogy Dok Szán ütéssel válaszol, felkészült hát, hogy ő üssön előbb. Éppen ütésre lendítette karját, amikor Dok Szán égnek szegezve botját ráförmedt:

– Mit csinálsz? Hogy merészeled?

A szerzetes összezavarodva sarkon fordult és elindult kifelé a szobából. Dok Szán hátba vágta, a szerzetes visszafordult, erre a mester elkiáltotta magát:

– KHA!

A szerzetes megdermedt.
– Ez minden kincsed? – kérdezte Dok Szán.
– Bocsánat – hajolt meg a szerzetes.
– Jól van, jól van – mondta Dok Szán és megveregette a szerzetes hátát.
Dok Szán zen botjával sok tanítványt szabadított meg.

79

MINDEN TANÍT

Kedves Szonszanyim!
Hogy mennek a dolgok Rhode Island-en és Cambridgeben?

Szong Rjong áprilisban Ázsiába utazik, és azt hiszem, akkor én is elmegyek innen. Egy ceyloni szerzetes, Ánanda (harminc éve tett fogadalmat), szeretné, ha segítenék neki egy központot nyitni szülővárosomban. De úgy érzem, nem vagyok még kész rá. Ánanda szinte mindent átlátott a szent iratokból és a *kóanokból*, de úgy tűnik, hogy a megértés egyáltalán nem fontos – legalábbis a szóbeli megértés nem. Egyedül azt fontos látni, ami van, lerombolni vagy meggátolni a külsőben és belsőben, a szentben és ördögiben való megkülönböztető gondolkodást; s akkor az ember tisztán lát az örökkévalóság, az időtlenség szempontjából. De harminc ütet érdemlek, hogy így beszéljek.

A tárgyra térek:

Az elmúlt két évben kevesebbet időzőm az üresség birodalmában, azt elhagyva pedig mindinkább azt látom, hogy én vagyok a világ, a világ pedig én. Ahogy gondol-

kodom, olyan a világ is, ahogy cselekszem, olyanná formálom a világot magam körül. Ez a belátás napról-napra tisztul, s látom, kötelességem tanítani másokat: meg kell tanítanom, hogy az ember hozza létre a saját mennyországát és poklát, s hogy a haragos és gyűlölködő ember haraggal és gyűlölettel teli világot terem.

Nem tudok többé magamért élni. Segítséget és útmutatást kell adnom másoknak. Ehhez azonban nincs erőm; mások nem fogadják meg a tanácsaimat – nem azért, mert nincs meg bennem a megértés, hanem azért, mert a megértés még nem vált a véremmé. De most félredobtam minden megértést, mert amikor valaki valamilyen szempontból cselekszik, elkülönül tőle. Megértés híján az ember belátja, hogy nincs semmi, amit meg kellene érteni. De még ezt is félre kell dobni. Az emberek kétségbeesve keresik az igazságot, Istent, a szenvedés megszüntetését. Hogyan taníthatnám meg nekik, hogy egyetlen dolgot kell tenniük: felhagyni a kutatással?

Felelősségem napról-napra növekszik, s ez nem képzelgés; látom, miben kell segítenem, de nem ismerem a módját, hogyan segítek, és hogyan érjem el, hogy mások megfogadják a tanácsaimat.

Mivel napról-napra egyre tisztábban látom felelősségemet, sokkal körültekintőbbé váltam cselekedeteimben – finomabbá, együttérzőbbé – és nem kerülöm a tetteket kíváncsi helyzeteket: adósságok törlesztése, kóbor állatok etetése, stb. Ugyanakkor nagyon dühös vagyok, ha valaki kibújik a felelősség alól: nem adja meg időben a tartozását; elhagyja családját a spirituális élet ürügyén, mondván, úgysem számít, mivel minden egy. Baromság! Egyszerűen lusták és menekülnek a világ elől, a nem-cselekvés hamis békéjéhez ragaszkodva. Össze-vissza élnek, és azt hiszik, mélyen átláttak valamit (mint a kóanodban szereplő tanítvány, aki lehamuzza a Buddhát). És annyira dühítenek, mert nem tudják, mit tesznek, mert kibújnak

a felelősség alól, mert csak szenvedést és fájdalmat okoznak másoknak. S nem tudom, mit tegyek.

Dühítenek azok az ambiciózus emberek is, akik keresztlégázolnak másokon, hogy megvalósítsák az álmaikat: nem törődnek másokkal, csak saját álmukat dédelgetik.

Teljesen magam alatt vagyok, mert nem „jutok át” ezekhez az emberekhez. Hiába mondom nekik, hogy fájdalmat okoznak a világnak és kárt önmaguknak. Tehát folytatom a gyakorlást, tudatom tisztítását, s talán meglátom a módját, hogyan tanítsam meg ezeknek az embereknek, hogy ne okozzanak több szenvedést másoknak és maguknak nagyravágyásukkal, felelőtlenységükkel, gyűlöletükkel, és vágyképeikkel. Belebetegszem a dühbe, hogy nem tudok mit tenni. Ez régi problémám. Tizen-nyolc éves korom óta – mintegy tizennégy éve – állandóan kísért.

Ez vezet a másik fő problémámhoz. Hearn áprilisban elutazik, s nem tudom, mit tegyek; egy biztos, nem maradok itt. A Los Angelesben élő zen mesterek egyike sem tűnik nagyon jónak, és a központokban sem folyik kemény gyakorlás – mindenki azt tesz, amit jónak lát, fegyelem alig van, ülőmeditáció még kevésbé. Nehéz ilyen emberek közt lenni, mert nem tudom meggyőzni őket az ülőmeditáció fontosságáról.

1. Menjek száznapos visszavonulásra a bátyám birtokára, egy arizonai sivatagba?

2. Keressek zen mestert egy japán központban vagy kolostorban, ahol kemény gyakorlás folyik?

3. Alapítsak központot Ánandával szülővárosomban, mielőtt igazán kész lennék rá?

4. Menjek hozzád Providence-be vagy Cambridge-be tanulni? (Tudom, hogy teljességgel átláttad a buddhizmust.) Nem igazán értem a zen-beszédeidet (bár nagyon kötődöm hozzád), mert nem fogom fel ésszel a szavaid jelentését, nem úgy, mint Szong Rjong szavait, amiket azonnal megérttek.

Tudsz válaszolni zen-stílusban vagy nem zen-stílusban, ha szükséges?

Könnyű mondani, hogy ha majd eljön az ideje, tisztán megértem, mit kell tennem. Ebben az esetben ez azonban nem tűnik igaznak, mert szinte azóta el akarok menni, amióta először idejöttem, de egyik lehetőség sem tűnt jónak, és ez most sincs másképp. Szóval itt maradok, állandó apró-cseprő csatározásokba keveredve tanítóm becsstelensége és az itteni gyakorlás hiánya miatt.

Lassanként mutatkozik némi fejlődés az itteni gyakorlatban, de nagyon lassan. Mivel ezen a helyen nincs gyakorlás, egyedül ülök napjában öt órát, ez nem túl jó, mert minden erőt magamból kell meríteni, s ez megerősíti és nagyobbá teszi énemet, amit aztán nagyon nehéz meghaladni, így nehéz elengedni a világot is. Ez mind saját erő és egy kicsit „más erő”. Még ha a gyakorlás erős is, az ülésre fordított erőfeszítés azzá válik, amit csinálni kell, és az én nem lesz erősebb és erősebb. Az önmagam irányította gyakorlás végül ugyanazt eredményezi, csak kicsit lassabban, különösen, hogy nincs itt igazi zen mester, és Szong Rjong hetente csak egyszer (vagy ritkábban) jön dokuszanra és *teisóra* (erre még ritkábban).

Erős gyakorlás folyik Providence-ben vagy Cambridgeben, vagy gyöngé és sok szünet szakítja félbe? Ebben a központban tizenhat hónapja szinte semmi gyakorlás nem folyik, állandó a szünet – megérett az idő a kemény gyakorlásra.

Akármi is történik, kérlek, válaszolj mihamarabb.

Ed

1975. január 7.

Kedves Ed!

Köszönöm leveled. Nagyon-nagyon hosszú volt. Ez jó. Már mondtam, hogy a beszéd rossz. Ne nyisd ki a szád! Már érted. A Szív Szútra azt mondja: „...látja, hogy igaz természetében az öt szkandha üres, és ezzel minden szenvedést meghalad.” Ha igazán megértetted ezeket a szavakat, akkor látod, hogy nincs hely, nincs barát, nincs templom, nincs tanító. A legfontosabb az, hogy milyen tudatot tartasz fönn. Ha tiszta a tudatod, lényegtelen, hol élsz. Amikor szerzetes lettél, a kezdők szellemében gyakoroltál. Mostanra ezt elveszítetted, úgyhogy remélem, hamarosan visszanyered.

Azt írod, hogy te „formálsz a világot magad körül” és „mindenki maga hozza létre a saját mennyországát és poklát”. A szavak könnyen jönnek. A zen azt jelenti, hogy nem hozol létre semmit. Miért hozod létre a „világ”-ot, „magad”-at, „mások”-at? Először lásd meg az igazi énedet. Akkor tisztán látod mások tudatát. Hogyan taníthatsz, ha nem ismered önmagad?

Azt írod, hogy mások nem fogadják meg a tanácsaidat. Mít értesz? Milyen tanácsokat adsz? Akarják szavaidat hallani? Akarják a meglátásaidat? Mivel még nem haladtad meg a saját véleményeidet és mások sem a sajátjukat, ezért mindenki a maga igazát állítja és senki nem fogadja meg a másik tanácsát. Engedd el a véleményeidet, minden megértésedet, a helyzeted miatti aggodalmadat és magyarázataidat. Akkor minden ellobban, s így tisztán láthatod az érző lények tudatát. Akkor a tudatod olyan lesz, mint egy tiszta tükör. Amikor piros szín jön, a tükör pirosat mutat. Amikor fehér szín jön, a tükör fehéret mutat. Amikor tudatod tiszta, akkor mások tudata tükröződik benne. Amikor szomorúak, te is elszomorodsz. Amikor csöndben vannak, te is hallgatsz. Amikor vágyakoznak, látod vágyaikat. Így lehetséges másokat tanítani s a tudatukat helyes útra terelni.

Jó és rossz egyaránt igazi tanítók. Ha elvágod a „kis én”-t, akkor meghaladod a szeretetet és utálatot, a jót és a rosszat. A világegyetem összes jelensége jó barátod és tanítód. Tehát öld meg az énedet. Akkor eléred a megszabadulást és minden akadály elhárul előled. Így találod meg az igazi utadat. Ha megérted ezt az igazi utat, menj tovább és vigyázz, hová lépsz. Ne ragaszkodj az út menti jelenségekhez, csak menj egyenesen előre.

A Buddha egyszer azt mondta: „Ha egy tudat tiszta, az egész világegyetem tiszta.” Ha elvágsz minden gondolatot, akkor bárhová mész a világon tiszta helyen jársz. Ne aggódj mások miatt. Ha szorgalmasan gyakorolsz, követni fognak. A tudatod nagyon erős, az „én”-ed azonban nagyon kötődik ehhez az erős tudathoz, így erős érzelmek, erős harag és frusztráció, gonosz gondolatok munkálkodnak benned. Vágd el teljesen ezt az erős tudatot, ezt az erős ént. Ez nagyon fontos. A megértésedről való prédikálás a tudatodhoz való ragaszkodást mutatja. Vágd el ezt az ént!!!

Egyszer egy szerzetes megkérdezte Dzso Dzsü zen mestert: „Van a kutyának buddha-természete?” Dzso Dzsü így válaszolt: „Nincs!” Érted ezt a „nincs”-et? Mit jelent? Ha megszólalsz, harminc ütést adok. Ha csöndben maradsz, még harminc ütést adok. Mit teszel? A gondolkodás nem jó, engedd hát el.

Nagyszerű zen mestert vagy kemény gyakorlóléhségre szeretnél találni, száznapos visszavonulásra szeretnél menni vagy Providence-be jönni. Ha nem engeded el a tudatodat, ezek közül egyik sem segít. Meg kell értened, hogy mi az igazi zen ülés. Mi az ülés? Azt jelenti, hogy elvágsz minden gondolatot és megtartod a mozdulatlan tudatot. Mi a zen? Azt jelenti, hogy a tudatod kitisztul. A zen külsőségeihez ragaszkodsz, vagyis nem érted az igazi zent. Ha értenéd, nem lenne szükséged zen mesterre, száznapos visszavonulásra, kemény gyakorlóléhségre,

zen központokra. Akkor minden cselekedet gyakorlás lenne. Mindig őrizd meg a tiszta tudatot. Mindig térj vissza igazi énedhez. Akkor nincs szem, fül, orr, nyelv, test és tudat. Nincs szín, hang, szag, íz, tapintás és tudati folyamat. Akkor igazán megérted, hogy „nincs elérés, melyben semmit sem érünk el”. Tehát vágd el a „meg akarok világosodni” tudatot.

Nagyon fontos, hogy helyre tedd a tudatodat. Minél jobban vágysz a megvilágosodásra, annál messzebb kerül. Minél jobban vágysz egy jó gyakorlóhelyre, annál inkább nem fog megfelelni egyik sem. Vágj el minden gondolatot és térj vissza a kezdő szellemhez: ez a megvilágosodás. Ha megőrzöd az igazi üres tudatot, a világ minden szeglete maga a Nirvána lesz. Ne nyisd hát ki a szád, és tanulj a kék égtől, a fehér felhőktől, a nyugodt hegyektől és a zajos városoktól. Minden éppen ilyen. Minden tanít. Remélem, megölöd az erős énedet, mindenkor megtalálod a tiszta tudatot, és megszabadítasz minden érző lényt a szenvedéstől.

*A kék hegyek és a zöld erdők
a pátriárkák tiszta arca.
Látod-e ezt az arcot?
Negyed dollár huszonöt cent.*

A viszontlátásra:
Szung Szán
1975. január 16.

Kedves Szonszanyim!
Milyen az idő Providence-ben? Itt csodálatos – hűvös és esős – ez nagyon ritka. Terveim szerint július 15-én térek vissza a keleti partvidékre, hogy meglátogassam az édesanyámat, és téged.

Volna egy „kinyitom a számat” kérdésem:

Mire jó ez az erőteljes gyakorlás, hogyha a végállapot erőfeszítés nélküli? Mire jó az ülés, a recitáció, a sok kóan? Az utóbbi tíz vagy tizenkét hónapban nem vagy alig tapasztaltam különbséget az ülés és nem-ülés között – csak tisztaság. Ez annyit jelent, hogy a kóan-meditáció ugyanolyan, mint amikor nem csinálok semmit (*sikantana*), és az erőfeszítés ugyanolyan, mint amikor nem fejték ki erőt. Az erőfeszítés határozott szándékhoz vezet, ami kezdetben ellentétes az elengedettség későbbi állapotával, az idő haladtával pedig elengedetté válik – akkor hát minek töltünk három-öt évet erőfeszítéssel, ha úgylis elengedettséghez vezet? Miért nem kezdünk rögtön az erőfeszítés nélküliséggel, a puszta éberséggel, ahogyan a hínájána buddhizmus *vipasszána* módszere vagy Krisnamúrti teszi? Miért távolodunk el az erőfeszítés nélküliségtől három-öt éven át, ha úgylis visszatérünk hozzá?

Úgy tűnik, hogy a japán szótó- és rinzai-iskolák nálad sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek az erőfeszítésre – hosszú ülések, vég nélküli munka, stb. Te kisebb hangsúlyt fektetsz az ülőmeditációra, annál többet a gyakorlatban tett erőfeszítésre. Miért?

Azt mondod, hogy a kensó, a megvilágosodás a „tiszta tudat”. Ezzel sem Maezumi Rosi, sem Hearn nem ért egyet. Az elmúlt négy évben többször tapasztaltam tisztaságot meghaladó állapotokat; ahol az „én” (tudat és test) ellobban és a látott világ van csupán; nincs megosztottság, nincs tér, nincs idő, csak ez van.

Ez utóbbi állapotot nevezed „tiszta tudat”-nak?

Ha az ülőmeditációm sikeres, néhány naponta megtapasztalom az egység állapotát és az ilyen létszemléletet. Ha rosszul megy, sokáig nem tapasztalom. De mostanra már beláttam, hogy a jól sikerült ülés és a rosszul sikerült ülés nem különbözik, hogy a tiszta és a zsúfolt, aggódó tudat ugyanaz.

Van-e olyan állapot a gyakorlásban, amikor valakit megvilágosodottnak lehet nevezni? Szerintem nincs. Minden megvilágosodás, ugye?

Miért tart a megvilágosodás elérése egy japán mester keze alatt húsz-harminc évig? És miért tart ez egy koreai mester esetében rövidebb ideig? Mi tart ilyen sokáig a japán módszerben? Alaposabb és teljesebb? Jobb vagy rosszabb? Vagyis miért?

Azt kérdezted, hogy mit értek.

Beláttam, hogy nincs semmi, amit meg kellene érteni, hogy nincs semmi, amit tenni vagy gyakorolni kellene – csak a tiszta tudat van. Erről azonban senki sem akar hallani, csak inni, táncolni, véleményt formálni, vég nélkül beszélni a szeretetről és együttérzésről, ami nem más, mint saját felfogásuk a szeretetről és együttérzésről.

Nem szeretnék tanító lenni, mert csak keveseket érdekel a tanítás, egyébként is, amikor egy tanító megszólal, legtöbbször nem jól tanít.

A tanításom mások számára az, hogy ne aggódjanak a milliószámra gyakorolható módszerek miatt, csak üljenek. A módszer nem fontos: csak ülés, kóan-gyakorlat, *sikantaza*, légzésszámlálás. Akkor az igazi „én” gondolatok és szavak nélkül cselekszik; és néha, nem tudni mikor, megjelenik Isten, Buddha, az ilyen, a Valóság.

Már nem érdekel a megvilágosodás elérése sem, mert a megvilágosodás csak egy szó; vagy megvan most, vagy később jön, feltéve, ha gyakorolok. Mi a különbség?

Az viszont érdekel, hogyan tudnám megmutatni másoknak, hogy a gondolkodás, az ideák, stb. akadályt jelentenek a tiszta tudat számára, legalábbis kezdetben, s hogy engedjék el véleményeiket, érzelmeiket úgy, ahogy csak tudják.

Remélem, találkozunk júliusban vagy augusztus elején.

Tisztelettel: Ed

1975. március 8.

Utóirat: Képzettségem és szakmám szerint tervezőközgazdász vagyok. Az utóbbi egy-két évig kifejezetten optimista voltam a világ jövőjét tekintve, ami az élelmezést és a háborúkat illeti. Tudtam, hogy ez nem számít, mivel a világ túl bonyolult ahhoz, hogy ésszel felfoghasuk a történéseket, nemhogy kellő pontosságú terveket tudjunk készíteni. De a most zajló folyamatok alaposabb értelmezése után beláttam, hogy a világ nagyobb bajban van, mint korábban bármikor, és talán túlságosan elmélyült a válság, semhogy bármit is tehetnénk.

Forradalmasítani kell az emberek gondolkodását – erre van most legégetőbb szükség. De ez most nem pusztán azon múlik, hogy jó tanító az ember vagy sem. Emberek milliárdjainak kell ezt a forradalmat megtapasztalnia, vagy az egész világ elpusztul. Ha bekövetkezik, hát következzenek be. Ahogy az orvosok a betegséget annak előfordulásakor gyógyítják meg, úgy azoknak, akik képesek rá, minden tudati betegséget meg kell gyógyítaniuk, de gyorsan. Nincs száz vagy ezernyi év kegyelmi idő – legfeljebb még két vagy három évtized, mielőtt a világ szét-esik és hihetetlen szenvedés támad. Amikor szenvedést látok, én is szenvedek. Ezt a szenvedést meg kell akadályozni.

Kedves Ed!

Köszönöm leveled. Örülök, hogy viszontlátlak majd a keleti partvidéken.

Leveledben sokat beszélsz az erőfeszítésről és az elengedettségről. Engedj el mindent. Miért gondolkodsz annyit? Miért ragaszkodsz annyira a szavakhoz? Egy kiváló tanító azt mondta: „A tízezer kérdés csupán egy kérdés. Ha áthatolsz ezen az egy kérdésen, mind a tízezer kérdés ellobban.”

Mit akarsz? Ne foglalkozz azzal, ki mekkora erőfeszítést tesz. Egyedül a saját dolgoddal törődj. Először fejezd be a nagy munkádat; akkor mindent megértesz majd. Az ülés, járás, beszélgetés, nevetés, evés – ez mind zen. Ezt meg kell értened.

Az ülőmeditáció fontos. Az igazi ülőmeditáció azonban nem függ a test helyzetétől. Biztosan ismered Ma Dzso történetét, aki kitartóan ült meditációban. Egy napon meglátogatta Nam Ak zen mester, felkapott egy cserepet és csiszolni kezdte egy követ.

Azt írtad, hogy szerintem a megvilágosodás a tiszta tudat. Mi a tiszta tudat? A tiszta tudat csupán egy név. A megvilágosodás is csak az. Ha tiszta tudatot mondasz, az nem tiszta tudat. Ha megvilágosodást mondasz, az nem megvilágosodás. A piros csupán piros. A fehér csupán fehér. Csak ilyen. Ez a tiszta tudat; ez a megvilágosodás. Semmi különös. Ha azt mondod, hogy a tiszta tudat a megvilágosodás, harminc ütést adok. Ha azt mondod, hogy a tiszta tudat nem a megvilágosodás, akkor még harminc ütést adok. Ne ragaszkodj a tiszta tudathoz vagy a megvilágosodáshoz. Ne ragaszkodj a zen szavakhoz. Légy nagyon óvatos. A zen mesterek nyelvükkel csalják kelepcébe a tanítványokat.

Azt írtad, hogy akkor sikeres az ülőmeditációd, amikor a tisztaságot meghaladó egység állapotát tapasztalod. Mi az egység? Mi a sikeres ülés és a rossz ülés? Ne ellenőrizd a tudatodat. Ne ess ebbe a kellemetlen zen-betegségbe. Minden ékesszólásod csupán gondolkodás. Írj nekem egy gondolkodás előtti mondatot.

Azt kérdezed, hogy miért tart a megvilágosodás elérése egy japán mester keze alatt húsz-harminc évig. Egy koreai mester keze alatt végtelenségig tart. Azzal foglalkozol, hogy japán zen, koreai zen és más buddhista irányzatokat hasonlítgatsz össze. Ez nagyon rossz karma. Ez teljességgel szükségtelen! Tedd félre!

Azt is írod, hogy megértetted: semmit sem kell megérteni. De érted a megvilágosodást, az ürességet, a világot, de még nem tapasztaltad a megvilágosodást, az ürességet, a világot. A megértés csupán gondolkodás. A megtapasztalás viszont gondolkodás előtti. Ha megszólalsz, hibázol. Mondtam már, hogy maradj csöndben. Be kell tartanod ezt a szabályt!

A Harmadik Pátriárka azt mondta:

*A Nagy Út nem nehéz
Csak ne tégy különbséget.
Ha nem szeretsz és nem utálsz
Minden tökéletesen kitisztul.*

Hajítsd jó messzire a tanítást, hajíts el mindent. Amikor azt mondod, hogy nem ragaszkodsz a gyakorlás módszereihez, ez máris az ahhoz való ragaszkodás. Ha elvágsz minden ragaszkodást, akkor „az igazi én gondolatok és szavak nélkül cselekszik” mondatodra már nincs szükség. Azt írtad: „...néha, nem tudni mikor, megjelenik Isten, Buddha, az ilyen, a Valóság..” Amikor Buddha jön, öld meg. Amikor Isten jön, öld meg. Mi szükség Buddhára vagy Istenre? Egy kiváló tanító azt mondta: „Bejárom a létezés hat világát, a legcsekélyebb segítséget sem kérve buddháktól és bódhiszattváktól.” Egy másik kiváló tanító azt mondta: „Ha megölöm a szüleimet, megbánhatom Buddhának. Ha megölöm a Buddhát, kinek bánhatom meg bűnömet?” Meg kell értened, hol történik az igazi megbánás.

Azt írtad: „Már nem érdekel a megvilágosodás elérése sem.” Dehogynem érdekel; nagyon is ragaszkodsz hozzá. Miért hajtogatod folyton, hogy megvilágosodás, megvilágosodás, megvilágosodás? Mi a megvilágosodás? Olvasd el a Szív Szútrát! Ha megérted a Szív Szútra igazi jelentését, meglátod az igaz utat.

Tanításod: vak vezet világtalant a szakadék felé. Nyisd ki a szemed! Ez nagyon fontos.

Azt gondolod, hogy az egész világ szenved, és attól félsz, hogy el fog pusztulni. Mindenkit meg akarsz szabadítani a szenvedéstől. Szóval nagy bódhiszattva vagy, nagy ember. De az igazán nagy ember nem használ szavakat – csak cselekszik. Legközelebb rövid levelet küldjél. Menj, sikerdezd meg a templom előtti fát, hogy mi az igaz út. A fa megtanítja neked. Ne íj semmi mást, csak amit a fától hallottál.

Üdvözlettel:

Szung Szán

1975. március 22.

80

KI MOND EGYET?

A bostoni Dharmadhátuban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

- Ha minden egy, akkor mi a kettő?
- Ki mondja, hogy minden egy? – kérdezett vissza a zen mester.
- Te – mondta a tanítvány.
- Én aztán nem. Te mondod.
- Akkor miért hívod egynek? – kérdezte a tanítvány.
- Ragaszkodsz a szavakhoz – mondta a zen mester, majd néhány pillanatnyi csend után így folytatta:
 - Mielőtt megszülettél, egy voltál vagy nulla?
 - Egyik sem – válaszolta a tanítvány.

– Nem nulla? Mielőtt megszületté, ez a test nem létezett, tehát nulla voltál, igaz?

– Nem voltam nulla.

– Nem nulla? Ez a test létezett? – kérdezte a zen mester, majd a tanítvány hosszú szőke hajára mutatva így folytatta:

– Mielőtt megszületté, volt hajad?

A tanítvány eltűnődött egy pillanatig, majd így válaszolt:

– Nem.

– Most a hajad egy. Miután meghalsz, lesz hajad?

– Nem.

– Tehát a következő a hajadra vonatkozik, csakis arra. Mielőtt megszületté, a hajad nulla volt. Most egy. A jövőben megint nulla lesz. Érted?

– Érttem – válaszolta a tanítvány.

– Ez az igazság. Tehát a nulla egyenlő az eggyel, az egy egyenlő a nullával. Érthető?

– Igen.

– Tehát a nulla egyenlő a nullával, a tíz egyenlő a nullával, a száz egyenlő a nullával. Így van?

– Hm... ha azt mondod.

– Te mondasz egyet, kettőt, hármat, végtelent: mind egyenlő a nullával. Ha egyet akarsz, egy van. Ha kettőt akarsz, kettő van. Ha százat akarsz, száz van. Descartes azt mondta: „Gondolkodom, tehát vagyok.” Ha egyet gondolkodok, egy van. Az előbb egyet gondoltál, tehát egy volt. Én nem gondoltam egyet, nekem nem volt egy. Tehát te mondasz egyet, én nem.

– Akkor miért nem mondod, hogy minden nulla? – kérdezte a tanítvány.

– Nem nulla – válaszolta a zen mester. (Nevetés a hallgatóság soraiból.) Te mondasz nullát, én nem.

– Te egyet mondasz – jegyezte meg a tanítvány.

– Én nullát mondok. (Hosszas, harsány kacagás.) Te egyet mondasz, én nullát. Ragaszkodsz a szavaimhoz.

Én nem ragaszkodom a szavakhoz, szabad vagyok. Néha nullát mondok, néha nem. Ha egyet gondolsz, egy van. Ha százat gondolsz, száz van. Ha elvágsz minden gondolatot, akkor minden üres. Ha Istent gondolsz, Isten van. Ha Buddhát gondolsz, Buddha van. Ha nem gondolkodsz, nincs Buddha, nincs Isten. Buddha ezért tanította: „Az egész világmindenség a gondolkodásodból jön létre.”

81

MELYIK A TE CSILLAGOD?

Csung Gang nem sokkal azután, hogy huszonkét éves korában elérte a megvilágosodást, meglátogatta Man Gong zen mestert.

– Amikor Buddha megpillantotta a hajnalcsillagot a keleti égbolton, elérte a megvilágosodást. Az ég számtalan csillaga közül melyik a te csillagod? – kérdezte Man Gong.

Csung Gang négykézlábra ereszkedett és elkezdett tapogatózva keresgélni a padlón.

– Valóban buddha lettél! – kiáltott fel Man Gong, azután átadta a Tant Csung Gang-nak.

A kiváló Ma Dzso mester tanítványai között volt egy Csang nevű világi ember. A hithű buddhista naponta kétszer leborulási és szútra-recitálási gyakorlatot végzett, s gyakran tett látogatásokat a zen mesternél. Ilyenkor mindig magával vitte kislányát, Szult is.

A kislány még édesapjánál is szorgalmasabb volt. Mindennap csatlakozott hozzá a szertartásokkor, s a legnagyobb örömmel várta, hogy meglátogassák a zen mestert. Az egyik látogatás alkalmával Ma Dzso így szólt:

– Mivel ilyen jó kislány vagy, megajándékozlak egy mantrával. Próbáld meg mindig Kvenszeum Boszál bódhiszattva nevét recitálni, s akkor nagy boldogságban lesz részed.

Miután hazaértek, az édesapa egy képet adott Szulnak a bódhiszattváról, hogy akassza fel a szobájában a falra. A kislány órákon át a kép előtt recitálta a „Kvenszeum Bószal” mantrát. Fokozatosan elérte azt, hogy a nap minden pillanatában a mantrát recitálta, bármit is csinált: varrt, mosott, főzött, evett, játszott, még alvás közben is. Szülei nagyon büszkék voltak rá. Jó néhány év telt el, s barátai közül a legtöbben arra a következtetésre jutottak, hogy Szul egy kicsit megbolondult. Ez Szulra egyáltalán nem volt hatással.

Egy napon ruhát mosott a patakban; miközben a mosnivalót sulykolta, egy szerzetes megkongatta Ma Dzso templomának nagyharangját. A sulykolás hangja és a harang hangja eggyé vált – Szul tudata kinyílt. Határtalan boldogság töltötte el, úgy érezte, mintha az egész világmindenség táncra perdült volna a bódhiszattvával, aki nem volt más, mint ő. Ő maga volt Kvenszeum

Boszál! És Kvanszeum Boszál volt a föld, az ég, a nagyhang Ma Dzso templomából, a szennyos, mely halomban hevert a patakparton. Hazafutott, ugrált örömeiben, és soha többé nem recitálta a bódhiszattva nevét.

A következő néhány nap alatt szülei nagy változásokat tapasztaltak benne. Míg előzőleg egy csendes, illedelmes kislány volt, most minden ok nélkül vad nevetésben tört ki, hosszú beszélgetéseket folytatott a fákkal és a felhőkkel, s mint a fiúk, eszeveszett iramban száguldott le az úton a faluba. Édesapja annyira aggódott, hogy elhatározta: kilesi a kulcslyukon át, mit csinál egyedül a szobájában. Bekukucskált, s először Kvanszeum Boszál bódhiszattva képét pillantotta meg a falon, majd a kislány oltárát, ahol a szent Lótusz Szútrának kellett volna lennie, füstölőkkel és virágokkal körülvéve. De most nem látta a helyén. Majd megpillantotta Szult, a sarokban ülve, arccal a falnak... a Lótusz-szútrán! Alig hitt a szemének! Egy pillanatnyi döbbenet után berontott a szobába, hogy kérdőre vonja kislányát.

– Mit gondolsz, mit csinálsz?! Nem vagy ésnél? Ez egy szent irat! Miért ülsz rajta?!

Szul elmosolyodott, s nyugodt hangon így felelt:

– Apa, mi van szent ezen?

– Ezek Buddha saját szavai, a buddhizmus legmélyebb igazságait tartalmazzák!

– Szavakba foglalható-e az igazság?

Ekkor Csang ráébredt, hogy ami a lányával történt, meghaladja képességeit. Haragja erős zavarrá változott.

– Mit gondolsz, akkor hol van az igazság?

– Ha megpróbálnám elmagyarázni, nem értenéd meg. Menj, és kérdezd meg a zen mestert!

Csang elment Ma Dzsóhoz, s elmesélte, mi történt a lányával. Miután befejezte, így szólt:

– Mester, mondd meg nekem: örült-e a lányom?

– A lányod nem örült. Te vagy az!

– Most mit kell tennem? – kérdezte az apa.

– Ne aggodalmaskodj! – szólt a zen mester, s átnyújtott neki egy rizspapírra írt kalligráfiát, a következő költeménnyel:

*Amint kukorékolni hallod este a fakakast,
Megismered a birodalmat, hol tudatod született.
A házam előtt, a kertben,
A fűzfa zöld, a virág piros.*

– Csak akaszd ki ezt a lányod szobájában, s figyeld, mi fog történni! – javasolta a zen mester.

Csang a szokottnál is zavartabb volt. Irányt vesztett emberként kullogott hazafelé. Nem értett semmit.

Amikor Szul elolvasta a falra kifüggesztett kalligráfiát, csak bólintott, és így szólt magában:

– Nocsak, a zen mester is éppen ilyen.

Majd fogta a Lótusz Szútrát, visszatette az oltárra, s körbevette füstölőkkel és virágokkal.

Miután jobban elmélyítette tapasztalatát, elment Ma Dzsó templomába. Ho Am zen mester történetesen éppen akkor tett látogatást Ma Dzsónál, s a két mester meghívta Szult egy teára. Miután a kislány leült, s töltött magának egy csésze teát, Ho Am így szólt Ma Dzsóhoz:

– Úgy hallom, hogy ez a fiatal leány nagyon szorgalmasan gyakorol.

Ma Dzsó nem szólt egy szót sem. Ho Am a kislányhoz fordult, s azt mondta:

– Na nézzük csak, mit értél el.

– Rendben! – felelte a lány.

– A szútra azt mondja: „A hatalmas Szumeru-hegy elfér egy mustármagban. Valaki behatol és apró darabokra töri a sziklákat.” Mit jelent ez?

Szul felkapta a teáscsészéjét, a falhoz vágta, az pedig darabokra tört.

Ma Dzsó felnevetett és tapsolt örömeiben.

– Nagyszerű! Most én következem!

– Rendben! – mondta a kislány.

– A buddhizmusban gyakran használjuk a „karma” kifejezést. Neked jó buddhista karmád van. Kérlek, magyarázd el nekem, hogy mi a karma.

– Elnézést, de el tudná magyarázni még egyszer a kérdést? – kérte Szul.

– A buddhizmus mindhárom nagy iskolájában a karma fogalmát ilyen vagy olyan értelemben használják. Azt kérdezem tőled, hogy mit jelent pontosan a karma.

Szul meghajolt Ma Dzso felé, s így szólt:

– Köszönöm.

Ezután csendben maradt.

Ma Dzso elmosolyodott, s így szólt:

– Nagyon jó trükk! Látom, érted.

Ahogy Szul felnőtt, mindig megőrizte a tökéletesen tiszta tudatot. Tettei kívülről hétköznapiaknak tűntek, tudata belül egy bódhiszattváé volt. Egy napon férjhez ment, s nagy, boldog családot nevelt, melynek minden tagja gyakorló buddhista volt. Sokan keresték fel segítségért és tanításért. Nagyszerű zen mesterként vált ismertté.

Egy napon, mikor már idős asszony volt, meghalt egyik unokája. A temetés alatt végig keservesen sírt. A látogatók, kik részvétnyilvánításra érkeztek otthonába, döbben-ten látták a keservesen síró asszonyt. Hamarosan suttog-ni kezdtek. Végül egyikük odament hozzá, s így szólt:

– Elérted a nagy megvilágosodást, s beláttad, hogy nincs élet és nincs halál. Miért sírsz? Miért jelent akadályt tiszta tudatodnak unokád halála?

Szul azonnal abbahagyta a sírást, s így válaszolt:

– Értitek, mennyire fontosak a könnyeim? Eltörpül mellettük minden szútra, szertartás és a pátriárkák összes tanítása, Amikor unokám hallja sírásomat, belép a nirvá-nába. Értitek?

Senki sem értette.

Egy napon egy kiváló jógi Cambridge-be látogatott, és meghívta Szung Szán zen mestert egy beszélgetésre. Számos tanítvány jött el, sokféle gyümölcsöt hoztak ajándékba, melyet a szvámi elé egy hatalmas tálcára tettek. A szvámi egy széken ült, egy kis pódiumon. A zen mestert a balján, a padlóra ültették le.

Miután Szung Szán és három tanítványa leült, a szvámi egy szelet édességgel kínálta meg a zen mestert.

– Köszöni, nem kéri – mondta a zen mester egyik tanítványa, és elmagyarázta, hogy a zen mester cukorbeteg.

– Ó, nagyon kellemetlen – mondta a szvámi. – Sétáljon naponta három kilométert. Az biztos segít.

– A cukorbetegség nagyon jó – szólalt meg a zen mester.

– A forma üresség, az üresség forma. A test valójában üresség, így a cukorbetegségem is üresség. Tehát nagyon jó.

A szvámi eltűnődött egy pillanatig, majd így szólt:

– Beszélgessünk. Mondjon valamit.

– Hogyan kell tartani a tudatot jógázás közben? – kérdezte a zen mester.

– Egyesítenünk kell a tudatot a belső énnel – magyarázta a szvámi. – A tudatnak tárgyatlanul kell maradnia. Olvasta Patandzsáli jóga szútráit?

– Szóval, az énem és a tudatom azonos vagy különböző? – kérdezett vissza a zen mester.

– Amikor a tudat idebent eléri a belső ént, eggyé válik vele. De amikor kívülre kerül, arra az időre különválik tőle.

– A tudatnak nincs belseje és külseje. Hogyan válhat akkor eggyé az énnel és hogyan válhat külön tőle? – kérdezte a zen mester.

– Akkor ki cselekszik kívül, ha nem a tudat? – kérdezte a szvámi.

– Mi a tudat? – kérdezte vissza a zen mester.

– A tudat az énné az a minősége, amely kívül cselekszik – válaszolta a szvámi. – Amikor belül van, az énné válik, amikor kívülre kerül, a világban cselekszik. A tudat nem különálló létező, nem módosulása semminek, semmi más, csak tudatosság. Amikor az egyetemes tudatosság összesűrűsödik és külső tárgyak alakját veszi fel, akkor nevezzük tudatnak. Amikor ugyanaz a tudat belülrre kerül, és énné válik, akkor megint maga a tudatosság lesz. Tehát összesűrűsödik és kiterjed.

– A tudatnak nincs belseje és külseje – mondta a zen mester. A gondolkodás teremti a külsőt, a belsőt, a tudatosságot, a tudatot; a gondolkodás teremt mindent. Tehát a tudat nem tudat.

– Amikor a tudat a külső tárgyak alakját veszi fel, akkor tárggyá válik – magyarázta a szvámi. – De amikor belülrre kerül, és minden tárgyiasságától megszabadul, megint énné és tudatossággá válik.

– Ki hozza létre a belsőt, a külsőt, a tudatosságot, a világot? – kérdezte a zen mester.

– Azt tudja, hogy magát ki teremtette? – kérdezett vissza a szvámi.

– Ha megkérdezi, megmondom.

– Mit gondol, ki teremtette a világot?

– Sok alma és narancs hever maga előtt.

Ekkor a hindi tolmács láthatóan zavarba jött, s megkérte a zen mestert, hogy ismétlje meg a válaszát. Utána szemöldökét összevonva lefordította a szváminak, aki néhány pillanatig csöndben ült, majd megkérdezte:

– Ez válasz?

– Szeretne egy másikat? – kérdezte a zen mester.

– Igen.

– Egy meg kettő az három.

– És ha elveszünk belőle kettőt, akkor...?

- Akkor egy.
- És ha még azt is elveszjük?
- Akkor megütöm!

A tolmácsnak elakadt a lélegzete. Szemmel láthatóan megbotránkoztatta a kijelentés, és nem akarta lefordítani. Néhány pillanat múlva azonban megtette.

A szvámi rendkívül bosszúsna tűnt. Kicsit topogott a szék alatt, majd így szólt:

– Az ilyen válasznak semmi értelme sincs. Miféle tudás birtokában van?

– Elmagyarázom – mondta a zen mester. – Egy meg kettő az három. Egy meg kettő az nulla. Melyik állítás helyes?

– Nézze, minden folyamatosan változik. Néha lehet tíz, néha lehet öt. Lehet hét, lehet kilenc. Állandóan változik. Semmi sem biztos. Minden igazság csak pillanatnyi – magyarázta a szvámi.

– Ha azt mondja, hogy minden változik, akkor ragaszkodik a formához.

– Nem én ragaszkodom a formához! Maga ragaszkodik a kérdéseihez és a válaszaihoz!

– Igen, ez egy jó válasz – nevetett Szonsza.

– Miért ragaszkodik valaki dolgokhoz, melyek folyamatosan változnak? Miért vágyjon rájuk? – kérdezte a szvámi.

– Jól van, hadd kérdezzem meg...

– Nem, én kérdezem magát – vágott közbe a szvámi. – Mi a célja a találkozóknak, miért beszélünk szellemi dolgokról?

– Ma szombat van – válaszolta a zen mester.

– Ez nem egy filozófus válasza, hanem egy gyermeké!

– Így van!

– A világi élet szempontjából mindennek van valami célja – magyarázta a szvámi, s egyik követőjére mutatva így folytatta:

– Ha megkérdeszem őt, hogy miért jött ide, akkor azt

fogja válaszolni: „Azért jöttem, hogy lássalak.” Vagy azt: „Azért jöttem, hogy kérdezzek valamit.” És a válasz érhető kell, hogy legyen. Tehát, ha valakinek kétsége van, kérdez, és a válaszom megszünteti azt. De a maga válaszainak nincs értelme és nincs célja. Olyanok, mint a gyermekjáték.

– Épp az előbb elhangzott válaszok gyermekiek – mondta Szonsza. – Az „Azért jöttem, hogy lássalak” választ még egy gyermek is érti. De a „Ma szombat van” választ még a gyermekek sem értik. Tehát a maga válaszai gyerekesek.

– Csak akkor van jelentése és célja mondanivalónknak, ha az emberek megértik. Ha senki sem érti, akkor mi haszna a kérdéseinknek és a válaszainknak? Valamilyen jelentéssel rendelkezniük kell.

– Értem, hogy maga nagy ember – válaszolta a zen mester. – De maga nem érti, tehát olyan, mint egy gyermek.

– Itt nem merül fel a kicsi és a nagy kérdése – mondta a szvámi. – De amikor a mindennapi életünkben, a világi dolgainkban megszólalunk, úgy kell a szavakat és a mondatokat használnunk, hogy legyen valamiféle értelmük. Nyilvánvalónak kell lennie, aprajának és nagyjának. Mind a gyermekeknek, mind a felnőtteknek meg kell érteni.

– Hadd tegyek fel még egy kérdést – mondta a zen mester, kezébe vett egy almát, s így folytatta:

– Ez egy alma, ugye? De ha azt mondja, hogy ez „alma”, akkor ragaszkodik a névhez és formához. Ha azt mondja, hogy ez „nem alma”, akkor ragaszkodik az ürességhez. Nos, ez egy alma vagy nem?

– Mindkettő – válaszolta a szvámi.

– Mindkettő? Hatvan ütést adok! Ha azt mondja „alma”, téved. Ha azt mondja „nem alma”, akkor is téved. Ha azt mondja „mindkettő”, akkor duplán téved. Miért? Ezt az almát a gondolkodás teremti. Az alma nem

mondja magáról, hogy ő alma. Az emberek nevezik almának. Tehát a gondolkodás hozza létre.

– Azt tudjuk, hogy fán terem – jegyezte meg a szvámi.

– Igen! Ez egy jó válasz. Egy nagyon jó válasz pedig ez lenne... – mondta Szonsza, és beleharapott az almába.

– Akkor is megérttem, mi egy alma, ha nem eszem meg – mondta a szvámi. – Azoknak kell megenni, akik nem értik. Maga úgy érti meg, ha megeszi. Én úgy értem meg, hogy csak ránézek.

– Akkor az lenne a jó válasz, ha megkínálna vele.

– Ez szükségtelen. Látom, hogy micsoda – mondta a szvámi.

– Ez igaz. Szavakra egyáltalán nincs szükség.

– Sokféle megértés létezik – magyarázta a szvámi. – Az evés nem az egyedüli útja. Van másféle is. Egyelőre hagyja ott a filozófiáját, ahol van, és menjen ki a piacra. Tegyük fel, hogy elmondja az árusnak az almáról, hogy milyen, mekkora, és így tovább. Ő nem fogja odanyújtani magának, hogy egye meg. A mindennapi életben a maga filozófiájának semmi haszna. Az embereknek alkalmazható filozófia kell. A mindennapi életünk és a gondolkodásmódunk nem válhat külön, hanem egynek kell lenniük. A filozófiának olyannak kell lennie, hogy a hétköznapi ember használni tudja. Olyan világot élünk, hogy a tudósok egyáltalán nem hisznek ilyesmiben. Nem hisznek semminek, ami nem működik.

– Nem vagyok filozófus – mondta a zen mester. – Nem vagyok tudós, sem buddhista.

– Akkor mi a célja? – kérdezte a szvámi.

– Már érti – válaszolta Szonsza.

A szvámi az órájára nézett.

– Most mennem kell. Később még beszélgetünk. Magával nem nehéz – nevetett, és így folytatta:

– Mivel maga nem filozófus, megkínálom egy almával.

A zen mester mosolyogva visszaadta:

– Én magának adom.

- Kapni vagy adni egyformán kedves nekem – mondta a szvámi.
- Nagyon köszönöm – mondta a zen mester.

84

NAGY HIBA

A New York-i Nemzetközi Zen Központban tartott egyik vasárnap esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

- Követ-e el hibát a Nagy Én?
- Nagy hibát – válaszolta a zen mester.
- Ki látja a hibát?
- Már megjelent – mondta a zen mester.

85

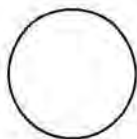
A BESZÉD ÚTJA ÉS A DHARMA ÚTJA

Kedves Szonszanyim!

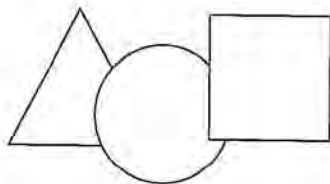
Köszönöm szépen a levelét. Segített megtisztítani a levegőt, melybe rengeteg port kavart a fogalmi gondolkodás. Fekete tinta fehér papíron – csak ilyen. A sok kérdése igazán csak egy kérdés. Mi történik a halál

után? Nem tudom. Mielőtt megszülettem, tudtam, de már elfelejtettem. A házi feladata nagyon nehéz. Íme a válaszom a „Hamut a Buddhára ” és az „egér macskaeledelt eszik” *kóanra*:

Jég, víz, pára – forró fürdőkád

*Lábatlan macska vakaródzik
Száj nélküli egér eszik
Törött csésze, se alja, se oldala
Ahogy a macskaeledel a gyomorba ér
Meg sem mozdul.*

A verse gyönyörű, én is költöttem egyet magának:

*Különleges cél nélkül
Az életem teljes
Éjfélkor a barlangban
Még mindig van fény
De ha a tudat szemernyi is mozdul
A füstölő hamuja mennydörögve hullik le*

KHA!

Ez mennyit nyom?

Hozza maga a mérleget.

Mély tisztelettel:

Steve

1975. február 10.

Kedves Steve!

Hogy vagy mostanában? Köszönöm leveled. Már vártam és örülök, hogy megkaptam.

Azt írtad: „Fekete tinta fehér papíron – csak ilyen.” Ez nagyszerű mondat. De ilyen választ kétféleképpen lehet adni: a beszéd útján és a Dharma útján. Hogy mit jelent ez? A következő kóan szolgáljon magyarázatul:

Itt van egy csengő.

Ha azt mondod, hogy ez „csengő”, ragaszkodsz a névhez és a formához.

Ha azt mondod, hogy ez „nem csengő”, ragaszkodsz az ürességhez.

Nos, ez csengő vagy nem?

Négyféle választ adhatok:

1. A padlóra csapok tenyeremmel.
2. „A csengő nevet.”
3. „Odakint sötét van, idebent világos.” „A csengő a földön van.” Ezek a válaszok ilyenek. Jók ugyan, de még nem teljesek.
4. Felveszem a csengőt és csengetek vele. Ez a válasz tökéletes.

Tehát előfordulhat, hogy valaki érti az ilyent, de mégsem ad tökéletes választ. A beszéd útján adott válaszok jók ugyan, de nem teljesek. A Dharma útján

adott válasz a teljes válasz. Ha egy kérdésre sok válasz adható, a beszéd útja és a Dharma útja eggyé válik. Tehát a „Mi a buddha?” kérdésre sok tökéletes válasz van: „Három font len.” „Szár az szar a boton.” „A fal fehér, a szőnyeg kék.” És így tovább. Ha egy kérdésre csak egy helyes válasz adható, a beszéd útja és a Dharma útja különbözik. Ilyen a harangról szóló kóan is, amire csak egy tökéletes válasz van. Ugyanez igaz az „Egér macskaleledelt eszik” kóanra. A beszéd útján adott válasz itt nem teljes, meg kell találnod a Dharma útján adható választ, s akkor meg tudod oldani ezt a kóant. Ez a válasz egyetlen pont.

Rajzoltál egy háromszöget, egy kört és egy négyzetet. Ha gondolkodsz, ez démoni cselekedet. Ha elvágsz minden gondolatot, minden igazság. Tehát ha elvágsz minden gondolatot, akkor ezek a rajzok nem szükségesek. A szar buddha, a hányadék buddha – igazak és éppen ilyenek. Ha megőrzöd a megkülönböztető tudatot, miért állsz meg három alakzatnál? Jóval többet rajzolhatnál, végtelen sokat. Ezek pusztán eszközök a zen tanításához – valójában nem léteznek. Ne ragaszkodj a formához. Be kell fejezned a házi feladatodat. Ez nagyon fontos. Meg kell értened, hogy negyed dollár huszonöt cent.

A versed nagyon jó. Mit jelent az, hogy „az életem teljes”? Ha „teljes”-et mondasz, el kell hajítanod az „életem”-et. Ha „életem”-et mondasz, el kell hajítanod a „teljes”-et. Hogyan hallod meg a mennydörgő robajjal le hulló füstölőhamu hangját? Azt írtad: „KHA! Ez mennyit nyom?” Már megkérdeztem tőled, mennyit nyom. Ha meg akarod érteni, skála nélküli mérleget kell használnod.

Írtam neked egy verset::

*Hó-Bódhidharma izzad
Kisebb és kisebb lesz.*

*Szívverése széttöri
a mennyet és a poklot.
Szemöldöke hullik, majd
Szeme és répaorra —
Egy kisfiú felkiált:
Bódhidharma haldoklik!*

Üdvözlettel:
Szung Szán
1975. február 23.

86

A TATHÁGATA

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány így szólt Szung Szán zen mesterhez:

– Volna egy technikai kérdésem. Kifejtené a Tathágata fogalmát?

– Az Egyesült Államokban az emberek aláírják a csekkeket és a dokumentumokat. Keleten az emberek gumibélyegzőt vagy pecsétet használnak. A Tathágata is ilyen. A zennek három fajtája van: A teoretikus zen, a Tathágata zen és a pátriárkák zenje. A teoretikus zen olyan, mint lepecsételni egy papírlapot: bárki megértheti a jelet. A Tathágata zen olyan, mint lepecsételni a vizet: az emberek csak hallják a hangot, a pecsét azonnal eltűnik. A pátriárkák zenje olyan, mint lepecsételni az úrt: senki sem érti meg. A dolgok akadály nélkül jönnek és mennek. A víznél még van egy kis akadály. A papírnál ragaszko-

dás van. A tathágata e három közül a középső. „A forma üresség, az üresség forma” azt jelenti, hogy „sem forma és sem üresség”. Ha meg akarod érteni a Tathágata igaz jelentését, hallgasd meg a következő kóant: Egyszer egy szerzetes megkérdezte Dzsó Dzsú zen mestert: „Mi a buddha?” Dzsó Dzsú így felelt: „Menj, igyál teát.” Ez az ember már gyakorolt egy ideje, tehát elkiáltotta magát: „KHA!” A zen mester megkérdezte: „Megittad a teát?” Mi ennek a párbeszédnek a jelentése? Ha megérted, akkor megérted a Tathágata igaz jelentését.

– Azt hiszem, értem – mondta a tanítvány.

– Ha gondolkodsz, nem érted meg. A „sem forma, sem üresség” gondolkodás előtti. Ha gondolkodsz, az nem Tathágata zen.

– Mi ennek a párbeszédnek a jelentése? – kérdezte egy másik tanítvány.

– Harminc ütést adok! – válaszolta a zen mester. (Nevetés a hallgatóság soraiból.)

– De nem értem a *kóant*.

– Már elmagyaráztam: harminc ütést adok.

– Ó, most már értem – mondta a tanítvány.

– Mit értesz? (Nevetés.)

– Aú!

– Vacsoráztál? – kérdezte a zen mester.

– Nem.

– Éhes lehetsz. Menj, egyél valamit.

A tanítvány meghajolt.

BÓDHIDHARMA ÉS ÉN

Egyszer Szung Szán zen mester és egyik tanítványa részt vett egy kaliforniai zen központban tartott előadáson. A Dharma tanító Bódhidharmáról beszélt. Előadása után valaki megkérdezte tőle:

– Bódhidharma kilenc éven át ült a Szorim kolostorban. Te most éppen itt ülsz. Mi a különbség köztetek?

– Körülbelül nyolcezer kilométer – válaszolta a Dharma tanító.

– Csak ennyi?

– Adj hozzá vagy végy el belőle néhány kilométert.

Később a zen mester megkérdezte tanítványától:

– Mit gondolsz ezekről a válaszokról?

– Nem jók, s nem rosszak. Kutya fut a csont után.

– Hogyan válaszoltál volna?

– Megkérdeztem volna tőle, hogy miért tesz különbséget.

– Nem rossz. Most te kérdezz engem – mondta a zen mester.

– Bódhidharma kilenc éven át ült a Szorim-kolostorban. Te most éppen itt ülsz. Mi a különbség köztetek?

– Nem tudod? – kérdezett vissza a zen mester.

– Hallgatlak.

– Bódhidharma kilenc éven át ült a Szorim-kolostorban. Én most éppen itt ülök.

A tanítvány elmosolyodott.

Kedves Szonszanyim!

Köszönöm a levelet, a tanácsokat és a verset. Rövid lesznek, mert rengeteg hivatali teendőm van. Még nem találtam meg a választ az „egér macskaeledelt eszik” kóanra. Továbbra is minden reggel meditálok, ami a leboruláshoz hasonlóan, bódhizattva gyakorlat csupán. Az igazi gyakorlás akkor kezdődik, amikor napközben emberekkel és kötelezettségeimmel foglalatoskodom. Megpróbálok helyesen reagálni minden eseményre, ugyanakkor gondosan figyelek minden olyan érzést vagy vágyat, amely azt sugallja, hogy a dolgoknak másképp kellene lenniük, mint ahogy éppen vannak. Amikor ilyen érzések törnek rám, meglóbálom a fejszémet.

Köszönöm segítőkész levelét és tanítását. Amint lesz időm, újra írok a házi feladattal kapcsolatban.

Hapcsang:

An Han

1974. december 26.

Mélyen tisztelt An Han!

Boldog Új Évet kívánok Önnek! Remélem, hamarosan befejezi a házi feladatát, eléri a megvilágosodást, és megszabadít minden érző lényt a szenvedéstől.

Negyed dollár huszonöt cent. Ha megérti ennek az igaz jelentését, akkor megtalálja a választ az „egér macskaeledelt eszik” kóanra. Valaki odajön hozzám az utcán és huszonöt centet kér tőlem. Kezébe nyomok egy negyed-

dollárost. „Ez nem huszonöt cent, ez egy negyeddolláros!” – méltatlankodik a járókelő. „Ez bizony huszonöt cent” – célozgatok. Ő azonban nem hisz nekem: „Nézze már meg jobban! Ez egy negyeddolláros, nem huszonöt cent!” Így megy ez egy darabig. Végül kiveszek két tízcentest és egy ötcentest, és a markába nyomom. A járókelő boldog. De ő csak a huszonöt centet érti, a negyeddollárt azonban nem. Olvassa el még egyszer a kóant. Csak azt érti, hogy: egér, macskaeledel, törött, tál. A szavak mögötti jelentést viszont még nem. Meg kell találnia ezt a mögöttes jelentést: negyed dollár jelentése huszonöt cent; a huszonöt cent jelentése negyed dollár. Maga már nagy ember. Miért ragaszkodik a szavakhoz? Az alma piros. De az alma édes. Ne foglalkozzon a színrel, ízlelje meg az édeset. A név és forma szükségtelen. Csak harapjon bele.

Írtam egy verset magának:

*Fehér a Hold, fehér a hó
Fehér az egész föld-takaró
Mély a hegy, mély az éj
Időző tudat, ó, nagyon mély
Huhog a bagoly, húúú, húúú!
Hideg a visszhangja
Nem tudja: Hold telik fénnyel a tizenötödik napra.*

Várom válaszát a házi feladatra.

Azt írta, hogy nem az ülőmeditáció a fő gyakorlata. Ez nem jó. „Főgyakorlat” és „mellékgyakorlat” fogalmi-ban való gondolkodás megosztja a tudatot. Mi a fő gyakorlat? Egy kiváló tanító mondta: ülés, fekvés, beszéd, csend, mozgás – mindezekkel tudatod váljon eggyé!” Ez az egy-tudat nem-tudat. A nem-tudat igazi üres tudat, amely gondolkodás előtti. A gondolkodás előtt az ilyen van. Hol van akkor a főgyakorlat és a mellékgyakorlat? Amikor ül, csak üljön. Amikor beszél, csak beszéljen.

Amikor dolgozik, csak dolgozzon. Minden főgyakorlat. Olykor vágyakozunk – ez nem jó és nem rossz. Csak őrizze meg a tiszta tudatot. Ne foglalkozzon mással és ne lóbálja a fejszéjét. Egy kiváló tanító mondta: „Bejárom a létezés hat világát, egy fikarcnyi segítséget sem kérve buddháktól és bódhiszattvaktól.” A gondolkodás jó. A fejszelóbálás szintén gondolkodás. Ne aggodalmaskodjon! Csak tegyen mindent főgyakorlatként. Remélem, ezt mindenben megtalálja, eggyé válik minden cselekedetével, és megszabadít minden érző lényt.

A viszontlátásra:

Szung Szán

1975. január 2.

Kedves Szonszanyim!

Íme a válaszom az „egér macskaeledelt eszik” kóanra:

Sosem születtem.

Sosem halok meg.

Éppen most születek.

Éppen most halok meg.

$0 = \infty$

Ha ezt helyesnek tartjuk, akkor az ragaszkodás névhez és formához. Helytelennek tartani annyit, mintha nem tudnánk, miért van a macskatál eltörve. Ehhez mit szól?

Hapsang:

An Han

1975. január 7.

Kedves An Han!

Köszönöm a levelét. A kóanra adott válasza jó ugyan, de 84000 kilométerre van az igazi választól.

Harminc ütést érdemel! Ez helyes vagy helytelen?

Íme a tegnap esti álmom:

$\infty = 0$

Éppen most születek.

Éppen most halok meg.

De sosem születtem,

Sosem halok meg.

Nincs idő, nincs tér, nincs akadály.

Milyen jó

Repülni az égen, mint egy szabad madár!

Hirtelen fejbe kólint a tér csontja

Aúúú!... Felébredek.

Ablakon beszűrődő holdfény

Csillog a padlón.

Elégedett ezzel a válasszal? Ha igen, akkor megtalálja a törött macskatál igaz jelentését. Ha nem, akkor még álmovilágban él. Ébredjen fel! Megadom magának a kulcsot ehhez a kóanhoz: A „Kék szikla feljegyzések”-ben ez olvasható: „Amikor hegyek mögött füstöt látsz, tudod: tűz ég. Amikor kőfal mögött szarvak imbolyognak, tudod: bivaly van mögötte.”

Szung Szán

1975. január 11.

Kedves Szonszanyim!

Köszönöm az utóbbi két levelét. Nagyon örülök, hogy megkapta az állandó tartózkodási engedélyét, és hogy hazalátogathat Koreába.

Hívott, hogy utazzak magával. Ezt nagyon köszönöm, de attól tartok, hogy erre ebben az évben nincs lehetőség. Túl sok munkám van a hivatalban és az Orientalisztikai Főiskolán, és nincs aki helyettesítene távollétemben. Jövőre, esetleg két év múlva talán sikerül elutaznom ázsia-ba. Ha igen, remélem, bemutat néhány koreai szerzetes-nek.

Olyan jó lenne, ha meg tudná szakítani az útját Los Angeles-ben. Mindannyian szívesen látnánk.

Nem boldogulok a házi feladatommal. Nagyon kedves, hogy tanácsokkal látott el, de még mindig bizonytalan vagyok. Legutóbbi levelében ezt írta: „Ablakon beszűrődő holdfény csillog a padlón. Elégedett ezzel a válaszs-zal?” Azt hiszem, ezzel azt akarja sugallni nekem, hogy az ilyen szellemében éljek, és ne hajszoljam a szabadsá-got. Ezelőtt a versei arról szóltak, hogy értem meg, egy dollár egyenlő négy negyed dollárossal – ebből azt a kö-vetkeztetést vontam le, hogy ne ragaszkodjam egyik as-pektusához sem. Szóval, nem tudom. Talán túlbonyolí-tom a dolgot. Egy biztos: meg sem tudok moccanni a kóánnal.

Azt írta, hogy a kulcs a kóához a „Kék szikla feljegyzések”-ben olvasható: a tűz a hegy mögött és a bika szarva a kőfal mögött. Korábban azt írta, hogy keressen meg a kóan mögöttes jelentését, én azonban még mindig nem értem, mire akar utalni. Az első rész (az egeres) a 360°-ra mutat – ez világos. A törött tálas mondat meg azon túlra? Mi lehet a 360°-on túl? Igazán nem tudom.

Talán el kéne hajítanom mindent végleg: a zen-kört, az ilyen tanítást, minden különleges tudatállapotot. Most többnyire nem tudok és szemlélődöm. Természetesen a dolgok menete azt kívánja, hogy megválaszoljam magá-nak a kóánt. „Mi a törött macskatál igaz jelentése?” Íme hát a válaszem: „Semmi különös.”

Az ön által szerkesztett Templomi Szabályok nagyon hasznosak az amerikaiaknak. Megpróbálom minél töb-

bekkel megismertetni, mert rámutat egyik alapvető hibánkra: túl sokat ártjuk magunkat mások dolgába. Sok beszéd általi karmát halmoztunk föl, s ezek a szabályok segítenek ennek gátat vetni.

A viszontlátásra:

An Han

1975. január 31.

Kedves An Han!

Köszönöm a levelét. Hogy van mostanában? Remélem, megőrzi ezt a „moccanni sem tudó” tudatot, és hamar eléri a megvilágosodást.

Azonosan alakul a sorsunk: egyikünk sem utazik tavasszal Koreába. Maradnom kell, mert én vagyok a New York-i Vongaksza templom apátja, és hamarosan megnyitjuk a Nemzetközi Zen Központot is. Sok koreai buddhista él New Yorkban, s azt kérték, maradjak itt. Úgyhogy az elkövetkezendő időben Providence, Boston és New York között fogok ingázni.

Tetszik a maga „moccanni sem tudó” tudata. Ennek a megtartása sokkal fontosabb, mint az egeres kóanra választ kapni. Ez a tudat az Ön legnagyobb kincse. De ha megtartja a sajátjának, akkor ugyanolyanná válik, mint bármely más vágy. Tehát meg kell osztania másokkal, hogy segítsen mindenkinek. Ezért használunk kóanokat, és ezért kell megvilágosodnunk.

Íme egy másik segítség:

$$3 \times 3 = 9$$

$$4 + 5 = 9$$

$$10 - 1 = 9$$

$$18 : 2 = 9$$

A négy matematikai művelet ugyanazt az eredményt hozta: 9. Ez a kóan is ilyen. Azért jó, mert minden szó (egér, macskaeledel, törött, tál) ugyanarra a dologra mutat. Ezt az egy dolgot kell megtalálnia. Sok tanácsot adtam már magának, és ha nem ragaszkodik a szavaimhoz, láthatja, egyik sem különbözik a másiktól. Mind a szavak mögötti jelentésre utal.

A válasza nem jó és nem rossz, semmi különös. De a „semmi különös”-nek különleges jelentése van. A mögöttes jelentés éppen ilyen.

Azt írta, hogy a Templomi Szabályok nagyon hasznosak. Igazán köszönöm. Küldök néhány új kóant, remélem, hasznosnak találja őket.

A viszontlátásra:
Szung Szán
1975. február 12.

Kedves Szonszanyim!

Azt hallottam, hogy úgy szaporodnak a zen központok a keleti parton, mint tavaszi eső után a gomba. Csodálatos. Biztos vagyok benne, hogy sokakat segítenek a megvilágosodás útján.

A házi feladatomra még mindig nincs válaszom. Próbálom úgy átadni és illusztrálni a zen buddhizmust az amerikaiaknak, hogy ismerős legyen számukra. A Nemzetközi Buddhista Meditációs Központban ez valahogy így sikerült (kérem, írja meg, ha egyetért ezzel a stílussal):

„A főiskolákon, pszichológia órán van egy kísérlet, amellyel az érzékelés folyamatát ábrázolják. Vesznek három edényt, az egyikbe forró vizet, a másikba jéghideg vizet, a harmadikba szobahőmérsékletű vizet öntenek.

A kísérleti alany egyidejűleg rakja bele bal kezét a forró vízbe, jobb kezét pedig a jéghideg vízbe. Fél percig benne hagyja, hogy megszokják a hőmérsékletet. Azután kiveszi mindkét kezét, s egyszerre a szobahőmérsékletű vízbe rakja. Ugyanaz a víz a bal kéznek hideg lesz, a jobb kéznek pedig meleg. Próbálják csak ki! Győződjenek meg róla maguk is!

Mi köze van mindennek a zenhez? A zen azt mondja, hogy az olyan dualisztikus kategóriák, mint a meleg és a hideg, attól a bizonyos nézőponttól függnének, amelyből a megfigyelést végezzük. A »hideg« csupán annyit jelent, hogy »hidegebb, mint a kezem«; a »meleg« csupán annyit jelent, hogy »melegebb, mint a kezem«. A vonatkoztatási pont – ez esetben a kéz – nélkül az olyan meghatározásoknak, mint hideg vagy meleg, az égvilágon semmi értelmük nincs.

Ugyanez áll fönn valamennyi dualisztikus kategóriára: hideg vagy meleg, világos vagy sötét, jó vagy rossz, lét vagy nemlét, és így tovább.

Ebből valamelyest kiderülhet, hogy mit tanulhatnak meg a zen meditáció által. Például, megtanulhatnak gondolkodni efféle hivatkozási pont nélkül. Az »én«, mint különleges szempont, megszűnik. Az »én« különleges szempontja nélkül nincs jó és rossz, nincs lét és nemlét. Minden ilyesféle gondolkodás szó szerint értelmetlenné válik. Minden az, ami; anélkül, hogy bármilyen relatív minőséggel felruháznánk. A piros csupán piros. A fájdalom csupán fájdalom. Amikor süt a Nap, a szobában világos van. Csak ilyen.

Csak azért osztottam meg önökkel ezt a gondolatsort, hogy kedvet csináljak a zen meditációhoz. Ezek a szavak önmagukban nem hordozzák a zent. A megértés semmit sem ér. Mindenkinek saját magának kell megtapasztalni. Törekedjenek és ébredjenek. Azután szabadítsanak meg minden érző lényt.”

Talán túl sokat beszélek, de úgy látom, a hallgatóknak tetszik és kedvet kapnak a zen meditációhoz.

Január óta nem kaptam semmi hírt Providence-ből. Remélem, még nem kerültem le a listájukról. Várom, hogy újra viszontláthassam a nyugati parton.

Köszönöm a tanítását.

Tisztelettel:

An Han

1975. április 7.

Kedves An Han!

Köszönöm a levelét és kedves szavait.

Izgatottan vártam a házi feladatra adott válaszát, s nagyon elszomorított, hogy még mindig nincs megoldása. Ez a kóan nagyon egyszerű. Csak azt kell megértenie, hogy negyed dollár huszonöt cent. Semmi többet.

Köszönöm, hogy megosztotta velem tanítási stílusát, ami nagyon jó, csak egy kicsit homályos. Azt mondja, hogy a relatív kategóriák értelmetlenek, és minden az, ami; anélkül, hogy bármilyen viszonylagos minőséggel felruháznánk. De minden viszonylagos: a piros, a fájdalom, a Nap, a fény, a világosság. Azt mondja, hogy minden relatív kategória értelmetlen. Akkor miért használja? Ha az „én”, mint különleges szempont, megszűnik, akkor honnan jön a piros? Ki látja a piros színt? Ki érez fájdalmat? Ki érti az ilyent?

Három terület van: a viszonylagos, az értelmetlen, és az ilyen. Tanítása a viszonylagostól az értelmetlenig tiszta. Utána homályos. Lehetséges, hogy a hallgatóságnak ezt egy kicsit nehéz lesz megérteni.

Egy kiváló tanító mondta: „Hogy kigyógyítsuk az embereket a téveszmékből, álgyógyszert kell használnunk.

Amikor meggyógyultak, meg kell vonni az álgyógyszert." Maga hogyan vonja meg? Ez nagyon fontos. Ha nem tesszük meg, a beteg az álgyógyszer délibábos világába zuhan.

A „minden értelmetlen” tanításával a megkülönböztető gondolkodáshoz való ragaszkodásból próbálja kigyógyítani az embereket. De hogyan vonja meg ezt a gyógyszert? S hová tűnik az? Tehát tanítása az értelmetlentől az ilyen létszemléletig homályos.

Íme a tiszta tanítás egy példája: „A hideget és a meleget a gondolkodás alkotja. Ha elvágsz minden gondolatot, akkor minden ellentét eltűnik. Ez az Abszolút. Tehát nincs jó és rossz, nincs sötét és világos, nincs hideg és meleg. Gondolkodás előtt nincsenek szavak, nincs beszéd. Ha megszólalsz, hibázol. Tehát azt mondani hogy „nem hideg” és „nem meleg”, szintén helytelen. A KHA! és az ütés létezik csupán. De ez önmagában az ürességhez való ragaszkodás. Tehát a gondolkodás előtt, az igazi ürességben csak a tiszta tudatot őrzöd meg. Minden dolog úgy van, ahogy épp van. A tiszta tudat olyan, mint egy tiszta tükör: amikor piros jelenik meg, a tükör piros; fehér jelenik meg, a tükör fehér. Hideg jön, csak hideg van. Meleg jön, csak meleg van.”

Remélem, segíteni fog ez a példa. Vizsgálja meg, honnan jön a gyógyszer, és hogyan lehet megvonni.

Elküldöm annak a Dharma beszédemnek a másolatát, amelyet a New York-i Nemzetközi Zen Központ megnyitó ünnepségén tartottam. Nézze meg alaposan, miben különbözik a tanításunk. Ha ezt megtalálja, a Dharma beszédemből sokat fog tanulni. Valóban, legelőször a világot kettéosztó gondolkodásmódból kell kigyógyítanunk az embereket. Az ilyen megértése is gondolkodás még, tehát ragaszkodás az ilyenhez. A Dharma beszédnek valójában ott van vége, amikor azt mondom: „Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc.” A többi csak magyarázat, amelyre azonban szükség van. Azután még

egyszer leellenőrzöm a hallgatók tudatát az „azonos vagy különböző?” kérdéssel. Az utolsó mondat mindezek – azonos vagy különböző, magyarázatok, ilyen, Dharma beszédek – hátrahagyását jelenti.

Sajnálom, hogy nem kapta meg a körleveleket. Beszélni fogok a Providence Zen Központ igazgatójával, hogy tudósítsa magát a legfrissebb eseményekről.

Remélem, hamarosan viszontlátjuk egymást.

Tisztelettel:

Szung Szán

1975. április 17.

89

MEGMENTENI MINDEN ÉRZŐ LÉNYT

A Cambridge Zen Központban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Azt mondod, hogy azért születtem erre a világra, hogy megmentsem minden érző lényt. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a megvilágosodás elérésében segítesz nekik, hanem megmented őket az éhségtől, a háborútól és a fájdalomtól is?

– Már megmentettem minden érző lényt – válaszolta a zen mester.

Hosszú csend támadt.

– Érted, mit jelent ez? – kérdezte a zen mester.

További hosszú csend.

– Engedd el, rendben?

PÁRBESZÉD TALMASZAH-BAN

A Los Angeles-i Talmaszah templomban tartott egyik vasárnap délutáni Dharma beszéd után, a világi Bon Von odament Szung Szán zen mesterhez és megkérdezte:

– Mi a megvilágosodás birodalma?

– Nem tudod? – kérdezett vissza a zen mester.

Bon Von a padlóra csapott tenyerével.

– Nem hiszem. Adj egy másik választ.

– Odakint nagy a forróság – mondta Bon Von.

– Jó – bólintott a zen mester. – Réges-régen Sze Szán zen mester megvilágosodásának pillanatában a következő verset költötte:

Régóta mondják az emberek:

A haj megőszül, de a tudat sohasem.

Halld csak! A facsírke kotkodácsol!

Halld meg és fejezd be egy nagy ember művét.

– Mit jelent az utolsó két sor? – kérdezte a zen mester.

– Ebédeltem, úgyhogy nem vagyok éhes – válaszolta Bon Von.

– Nem érdekel az ebéded. Csak te tudod, hogy tele a bendőd. A kotkodácsoló facsirkéről kérdezlek. Mit jelent?

– Kot-kot-kot.

– Facsírke vagy?

– Miért nem játszol a lyuk nélküli furulyán? – kérdezett vissza Bon Von.

– Ha meg is ölted az összes buddhát, akkor sem hinnék neked. A „nagy mű” jelentése ott van a négy sor egyikében. Melyik az? – kérdezte a zen mester.

– Sok füst felhőzi a Los Angeles-i eget.
– Nem jó. Olvasd el még egyszer a verset – mondta a zen mester.

Bon Von átolvasta, és így szólt:

– Ebédeltél már?
– Nem jó. A válasz a versben van. Olvasd el még egyszer.

Bon-von még egyszer elolvasta a verset, utána csöndben maradt.

– Még mindig nem érted? Most te kérdezz engem!
– Mit jelent a nagy mű befejezése?
– A haj megőszül, de a tudat sohasem – válaszolta a zen mester.

Bon Von hangosan felnevetett, a zen mester vele együtt kacagott.

91

A CSÓNAKOS SZERZETES

Réges-régen a kínai Jak Szán zen mesternek két fő tanítványa volt: Un Am és Dok Szong. Ők maguk is zen mesterek lettek, és Jak Szán mindkettőjüknek átadta a Tant. Un Am hatalmas, fáradhatatlan ember volt, olyan hanggal, mint a bronzharang, és ha felnevetett, rázkódott a föld. Tanítóként hamar nagy híre járt, tanítványok százai jöttek hozzá tanulni. Dok Szong pedig aprócska, vékony ember volt, olyan visszafogott természettel, hogy mások alig vették észre. Csak néhanapján tett vagy mondott olyasmit, ami napokig visszhangzott a tanítványok tudatában.

Amikor Jak Szán zen mester meghalt, Dok Szong elment Un Am-hoz, és így szólt:

– Kiváló zen mester vagy, sok tanítványod, sok templomod van. Ez ellen nincs semmi kifogásom. De az én utam más: folyókhoz, hegyekbe, felhők közé vezet. Ha elmen-tem, kérlek, küldj utánam egy tanítványt, hogy lerőjám tartozásomat mesterünknek.

Ezekkel a szavakkal Dok Szong elindult Hva Dzsong tartomány felé. Ott letette szerzetesi ruháját, hosszúra hagyta a haját, vett egy apró csónakot, és azzal hoztavitte az embereket a folyó egyik partjáról a másikra. Így Dok Szong egy egyszerű révész életét élte, teljes névtelenségben és szabadságban.

Sok év telt el. Egy közeli tartományban, Hon Amban élt egy fiatalember, akit Szon Hejnek hívtak. Kilencéves korában lett szerzetes, és azóta lelkiismeretesen tanulmányozta a szútrákat. A tartomány minden elsőrangú tudósánál tanult, és a Nagy Jármű sokkötetnyi szövegében tökéletes jártasságra tett szert. Végül mint az ország egyik legnagyszerűbb Dharma tanítóját tisztelték, és az emberek mindenfelől sereglettek templomába gyakorolni és előadásait hallgatni.

Egy napon egy különösen jó előadás után, valaki megkérdezte:

– Mester, kérlek, magyarázd el nekem: mi a Dharma-test?

– A Dharma-test nem létezik – válaszolta Szon Hej.

– És mi az igazlátó szem? – hangzott el a második kérdés.

– Az igazlátó szem hiba nélküli – válaszolta Szon Hej.

Hirtelen a terem hátsó részéből hatalmas kacagás hallatszott, olyan erősen, hogy beleremegett a föld. A beálló döbrent csendben Szon Hej várt egy pillanatig, majd lelépett az emelvényről, és a terem közepén húzódó szabad téren át a terem végébe sétált. Megállt egy öreg szerzetes előtt, aki az előbb nevetett, meghajolt, és megkérdezte:

– Bocsásson meg, tiszteletre méltó uram, de hol követtem el hibát?

A szerzetes mosolygott, értékelve Szon Hej alázatát.

– A tanításod nem helytelen – mondta –, de még csak nem is sejtetted a végső igazságot. Egy éles szemű mester tanácsára van szükséged.

– Lenne szíves tanítani engem? – kérdezte Szon Hej.

– Elnézésem kérem, de ez szóba sem jöhet. Miért nem mégy el Hva Dzsong tartományba? Van ott egy révész, aki megmutatja neked az utat.

– Egy révész? Miféle révész lehet az?

– Oly hatalmas – mondta az öreg szerzetes –, hogy felette nincs hely a tetőnek, és oly parányi, hogy alatta nincs hely a tűnek. Lehet, hogy úgy néz ki, mint akármelyik révész, de menj és beszélj vele. Győződj meg róla.

Így hát Szon Hej otthagytta sok-sok tanítványát, letette szerzetesi köpenyét, és elindult Hva Dzsongba.

Több nappal később megtalálta a csónakos embert. Öreg volt, elnyűtt ruhában, és tényleg egyszerű révésznek tűnt. Csak biccentett, amikor Szon Hej a csónakba lépett. Párat húzott a lapáttal, majd hagyta a csónakot sodródni, és megkérdezte:

– Tiszteletreméltó uram, mely templomban tartózkodsz?

Szon Hej felismerte a kérdésben rejlő kihívást. Felült, figyelt, és ezt mondta:

– Ami hasonlít hozzá, nem tartózkodik; ami tartózkodik, nem hasonlít hozzá.

– Akkor mi lehet az? – kérdezte Dok Szong.

– Semmi olyan, ami a szemed előtt van.

– Hol hallottad ezt?

– A szem nem lát, a fül nem hall.

Idáig Szon Hej becsülettel állta a sarat, de a mester tökéletesen látta a tudatát. Majd hirtelen elkiáltotta magát:

– KHA!

Erre Szon Hej nem tudott mit mondani. Pár pillanatnyi csend után a mester megszólalt:

– Még a legigazabb állítás is földbevert karó, melyhez tízezer világkorszakon át ki lehet pányvázva a számár.

Ekkor Szon Hej teljesen elveszítette lába alól a talajt. Halottsápadt lett, alig kapott levegőt.

A mester ismét megszólalt:

– Ezer méter zsinórt engedtem a vízbe, a hal itt ficáncol a horog szakállánál. Miért nem szólsz?

Szon Hej kinyitotta a száját, de egy hang sem jött ki a torkán. Ekkor a mester kezében süvöltve lendült az evező, és eltalálta, olyan erővel, hogy Szon Hej a vízbe repült. Mélyen lemerült, és amikor feljött, fújtatva és köpködve, a hajó oldalába kapaszkodott. Ahogy felhúzódkodott, a mester rákiáltott:

– Mondd meg! Mondd meg! – és visszasújtotta a folyóba. Ekkor Szon Hej tudata az evező kemény ütésére kitáruult, és mindent megértett.

Amikor feje kiemelkedett a folyóból, taposni kezdte a vizet, és háromszor bólintott. A mester örömtől sugárzó arccal nyújtotta az evezőt, és visszahúzta Szon Hejt a csónakba. Pár percig ültek és nézték egymást. Akkor a mester ezt mondta:

– Játshatsz a selyemfonállal a rúd végén; amíg nem zavarod meg a tiszta vizet, mindent jól csinálsz.

– Mit akarsz elérni ezer méter zsinórral? – kérdezte Szon Hej.

– Az éhes hal egyszerre nyeli le a horgot és a csalit – felelte a mester. – Ha létben és nemlétben gondolkodsz, elkapnak, és megfőznek vacsorára.

Szon Hej nevetett, és így szólt:

– Egyetlen szavadat sem értem. Látom, hogy mozog a nyelved, de hol van a hang?

– Hosszú évekig halásztam ebben a folyóban – mondta a mester –, de csak ma fogtam aranyhalat.

Szon Hej a fülére csapta a kezét.

– Ez az. Éppen ilyen. Milyen csodálatos! – folytatta a mester. – Szabad ember vagy. Akárhová mész, ne hagyj

nyomot. Jak Szán mester mellett évekig nem tanultam mást, csak ezt. Te most megértetted, én pedig leróttam tartozásomat.

A két ember egész nap és egész éjszaka a vízen volt. Beszélgettek és hallgattak. Hajnalban kieveztek a partra, és Szon Hej kiszállt a csónakból.

– Viszontlátásra – köszönt el tőle a mester. – Többet nem kell rám gondolnod. Minden más szükségtelen.

Szon Hej elindult. Kis idő múlva megfordult, hogy utoljára visszanézzen. A mester a folyó közepéről integetett neki, azután hintázni kezdett előre-hátra, míg a csónak fel nem fordult. Szon Hej figyelte a vizet, hol bukkan fel a mester feje, de az nem jött fel többé. Csak a felfordult csónakot vitte az ár a szeme előtt, lassan, lefelé, amíg teljesen el nem tűnt.

92

AMIKOR MEGKONDUL A HARANG, ÁLLJ FEL!

A Providence Zen Központban rendezett egyik rövid visszavonulás reggelén, egy tanítvány belépett az interjú-szobába és meghajolt Szung Szán zen mester felé.

– Van kérdésed? – kérdezte a zen mester.

– Nincs – válaszolta a tanítvány.

– Nekem van – mondta a zen mester. – Mi az igaz út?

– Az ajtón át a konyhába.

– Az nem az igaz út.

A tanítvány megütötte zen mestert, aki felkiáltott:

– Ajjaj! Ajjaj!

A tanítvány előrehajolt és megkérdezte:

– Segíthetek?

– Nem – válaszolta a zen mester. – Van még egy kérdésem: Egy kiváló tanító egyszer azt mondta: „Amikor megkondul a harang, állj fel. Amikor megszólal a dob, borulj le.” Mit jelent ez?

– A madár az égen repül – válaszolta a tanítvány.

– Bottal próbálsz megütni a Holdat. Templomunkban a hajnali és az esti harangének után a *moktak* mester megüti a moktakot. Mit tesznek akkor?

– Felállunk.

– És amikor újra megütik a moktakot?

– Meghajlunk.

– Mi moktakot használunk. Kínában harangokat és dobokat használnak. A hangok különbözőek, a cselekedet azonban ugyanaz. „Amikor megkondul a harang, állj fel. Amikor megszólal a dob, borulj le.” Mit jelent ez?

A tanítvány felállt és meghajolt a zen mester felé.

– Nagyon jó – mondta a zen mester. – Őrizd meg ezt a tudatot. Ez az igaz út.

93

MUN IK TÖRTÉNETE

Élt egyszer egy Pop An Mun Ik nevű zen mester. Számos templomot alapított, és hatvanhárom tanítványának adta át a Tant. Ő volt a zen Pop An Iskolájának az első pátriárkája.

Na Han zen mester tanítványaként hihetetlen emlékezőtehetségéről vált ismertté. Számos szútrát szóról szóra

tudott idézni. Sok időt töltött meditációval és a tudata kitisztult. Amikor az igazságról kérdezték, így válaszolt: „A három világot, az összes Dharmát és minden buddhát egyedül a tudat teremti.”

Akkoriban Kínában sok vándorszerzetes élt, akik köteleiket levetve vándoroltak kolostorról kolostorra, mestertől mesterig, mint felhők az égen, akadálytalanul.

Mun Ik csodálattal tekintett ezekre a szerzetesekre, és elhatározta, hogy úgy fog élni, ahogyan ők. Egy napon odament Na Han zen mesterhez, és így szólt hozzá:

– Búcsúzni jöttem, mester. Mostantól szabadon fogok élni. Holnap elhagylak.

A mester felhúzta szemöldökét, s így válaszolt:

– Jó, ha azt gondolod, hogy készen állsz rá.

– Készen állok – mondta Mun Ik.

– Akkor hadd bizonyosodjam meg erről. Gyakran mondd, hogy a világmindenséget a tudat teremti. Nézz ki a kertbe. Látod azokat a hatalmas sziklákat?

– Igen.

– Akkor mondd meg nekem, hogy a tudatodon belül vagy kívül vannak?

Mun Ik habozás nélkül így válaszolt:

– Természetesen a tudatomon belül vannak. Hogyan lehetne bármi azon kívül?

A mester kuncogott, s így szólt:

– Akkor jobban tennéd, ha lefeküdnél. Holnap nehéz utad lesz azokkal a hatalmas sziklákkal a tudatodban.

Mun Ik összezavarodva a földet bámulta. Néhány pillanat múlva a mester így szólt:

– Amikor megpróbálsz megérteni, ahhoz hasonlítasz, aki azt álmodja, hogy képes látni. Az igazság itt van előtted. Élő és végtelenül nagy. Hogyan fejezhetnék ki emberi szavak?

Mun Ik mélyen meghajol, s így szólt:

– Kérlek, mester, taníts. Nem értem.

– Ez a nem-értés a Föld, a Nap, a csillagok és a világmindenség.

Ahogy Mun Ik meghallotta ezeket a szavakat, elérte a megvilágosodást. Meghajolt a mester felé, s így kiáltott fel:

- Mester, most mi más van készen?
- Mun Ik! - kiáltott rá a mester.
- Igen!
- Nagyon jó - mondta a mester. - Most, hogy készen vagy, elmehetsz.

94

MIT KÉRDEZTÉL?

A Cambridge Zen Központban tartott egyik csütörtök esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

- Mi vagy te?
- Mit kérdeztél? - kérdezett vissza a zen mester.
- Mi vagy te?
- Mit kérdeztél?
- Mi... vagy... te? - kérdezte a tanítvány nagyon lassan.
- Köszönöm szépen - válaszolta a zen mester.
- A hallgatók felkacagtak, azután elcsendesedtek.
- Érted? - kérdezte a zen mester.
- Nem - válaszolta a tanítvány.
- Azt mondtam: „Köszönöm szépen.” Mi vagy te?
- Nem tudom - válaszolta a tanítvány.
- Megütlek. Most már érted?
- Nem.
- Elmagyarázom, jó? Megkérdezted, hogy mi vagyok. Én megkérdeztem tőled, hogy mit kérdeztél. Azután

megkérdezted még egyszer, hogy mi vagyok. Én azt válaszoltam ismét, hogy mit kérdeztél. Majd szépen tagoltan ismét megkérdezted, hogy mi vagyok. Én azt válaszoltam, hogy köszönöm szépen. Itt a beszélgetésünk befejeződött. Ezt azonban nem fogtad fel. Ezért megkérdeztem tőled, hogy mi vagy. Nem tudtad. Ezért azt mondtam neked, hogy megütlek. Majd megkérdeztem, hogy érted-e. A „Mi vagy te?” kérdésként azt válaszoltam, hogy „Mit kérdeztél?”. Mindenki értette ezt a választ, vagyis mindenkit tanítottál. Ezért mondtam köszönetet. Te azonban nem értetted saját tanításodat. Ezért mondtam, hogy megütlek.

A tanítvány eltöprengett egy darabig, majd lassan meghajolt.

95

SOK HÚHÓ SEMMIÉRT

Ku Szán zen mester a következő levelet írta a Tiszteletreméltó Dok Szán zen mesternek, a Szambosza templom apátjának:

„Egyszer Ang Szán megkérdezte Vi Szán Jung Vu zen mestert:

– Hol tartózkodik az igazi Buddha?

– Amikor a dolgok visszatérnek a forráshoz, fénné válnak – felelte Vi Szán. – Ez a világosság üresség, ez az üresség pedig teli van. Amikor minden jelenség ellobban és visszatér a forráshoz, a lényeg és a forma-világ tisztává válik. A forrás csupán forrás, a dolgok csupán dolgok. Csak ilyen: ez az igazi Buddha.

Ang Szán e szavak hallatára megvilágosodott.

Dok Szán, mondd, miként vélekedsz erről?"

Dok Szán így válaszolt:

„A tudat nem tartózkodik sehol. Dok Szán, aki a Szambosza kapu főőre a Robin-hegyen, nem tartózkodik sehol és nem vélekedik sehoggy. Ang Szánt és Vi Szánt harmincszor botozom meg és testüket éhes kutyák elé vetem”

Ku Szán zen mester így válaszolt:

„Azt írod, hogy te vagy a Szambosza kapu főőre. Az igazi ürességben azonban nincs kapu. Mit őrzöl akkor?

Majd azt mondod, hogy Ang Szánt és Vi Szánt harmincszor botozod meg. Kérlek, adj nekem egy szavak előtti választ. Kiket botozol meg harmincszor?”

Dok Szán a következő levelet írta Szung Szánnak:

„Hogyan válaszolnál ezekre a kérdésekre? Várom szíves útmutatásodat.”

A zen mester így válaszolt Ku Szán zen mesternek:

„A főőr, aki a Robin-hegyen őrzí a kaput, ha buddhák-kal találkozik, kardjával levágja a fejüket. Ha pátriárkák-kal találkozik, megöli őket. Ha Ku Szán itt kinyitja a száját, nem menekül a haláltól, amit a könyörtelen kard oszt.

A második kérdésedre válaszolva: Ang Szán és Vi Szán azok, akik botoznak. Miért cipeled ezt a harminc botütést a hátadon?

KHA!

Az ég kék, a fű zöld.”

A Providence Zen Központban rendezett rövid visszavonulás egyik reggelén, egy tanítvány belépett az interjúszobába és meghajolt Szung Szán zen mester felé.

– Van kérdésed? – érdeklődött a zen mester.

– Igen. Egy kiváló zen mester megkérdezte tanítványaitól, hogy mi a buddha-természet. Az egyik tanítvány „KHÁ!”-t kiáltott. Egy másik azt mondta: „Vedd a nyúl szarvait és emeld ki a Holdat a vízből.” Egy másik pedig így válaszolt: „Méh száll a virágra.” Melyik a legjobb válasz?

– Mind rossz – válaszolta a zen mester.

– Miért?

– Méh száll a virágra.

– Ez borzasztó rossz válasz.

– Miért? – kérdezte a zen mester.

– Odakinn a fák zöldék.

– Ó, ha nem mondtad volna, eltévesztettem volna az utam – mondta a zen mester.

UN MUN RÖVID ZEN VÁLASZAI

Egy napon egy szerzetes járult Un Mun zen mester színe elé, és megkérdezte:

– Mi az a tanítás, ami túlmutat a buddhákon és a pátriárkákon?

– Süti – válaszolta Un Mun.

Egy másik szerzetes megkérdezte:

– Ha nem gondolkodik, követ el hibákat?

– Szumi-hegy – válaszolta Un Mun.

Egy szerzetes előlépett és megkérdezte:

– Mi az igazi arcom?

– A hegyek és folyók övezte táj megtekintése.

Ily módon tanította a zent Un Mun mester, gyakran csak rövid válaszokat adott a feltett kérdésekre. Olykor csak egyetlen szót használt, hogy rámutasson a tanítványok tudatára.

Egyszer egy szerzetes megkérdezte:

– Mi a legélesebb kard?

– A pátriárka – válaszolta Un Mun.

Egy másik szerzetes megkérdezte:

– Mi a buddhizmus igaz tanítása?

– Széles – felelte Un Mun.

Egy szerzetes előlépett és megkérdezte:

– Mikor kel ki a kiscsibe a tojásból?

– Visszhang – válaszolta Un Mun.

Egy szerzetes megkérdezte:

– Ha megölöm a szüleimet, megbánhatom Buddhánál.

Ha megölöm Buddhát és az összes kítűnő tanítót, kinek bánhatom meg a bűnömet?

– Látszat – válaszolta Un Mun.

Egy másik szerzetes megkérdezte:

– A forma-test, a tudatosság-test és a Dharma-test közül melyik beszél az igazságról?

– Elsődleges – válaszolta Un Mun.

Un Mun rövid válaszaival sok tudatot nyitott meg.

98

KO BONG VERSET MAGYARÁZ

Egy tanítvány felkereste Ko Bong zen mestert, Szung Szán zen mester tanítóját, és megkérdezte:

- A következő vers segít a megvilágosodás elérésében?
- Azzal így szavalt:

A tíz irányból összegyűlik minden ember.

Mindegyikük a nem-cselekvést tanulja.

Ez a megvilágosodás földje.

Az üres tudat átmegy a kapun és visszatér.

- Igen – válaszolta Ko Bong.
- Melyik verssor segít?
- Hozd ide mind a négyet.
- „A tíz irányból összegyűlik minden ember.” Mit jelent ez a mondat? – kérdezte a tanítvány.
- A sárkány és a kígyó eggyé válik. A megvilágosodás és a tudatlanság kölcsönössé válik – válaszolta Ko Bong.
- Ki tanulja a nem-cselekvést?
- Lenyelték Buddhát és a kiváló tanítókat. A szem összeköti az eget és a földet.
- Mi a megvilágosodás földje?
- Nyugatról keletre százezer, déltől északra nyolcezer.

– „Az üres tudat átmegy a kapun és visszatér.” Mit jelent ez?

– Cselekvésben és a nem-cselekvésben egyaránt megjelenik az ősi út. Az út nem merül bele a zűrzavar szakadékába – válaszolta Ko Bong.

– Mindegyik mondatban ott van a lényeg. Mindegyik az igazság.

– Mit láttál be s mit értél el? – kérdezte Ko Bong.

– KHA! – kiáltotta a tanítvány.

– Bottal próbálsz megütni a Holdat – jegyezte meg Ko Bong.

SZUNG SZÁN ZEN MESTER TÖRTÉNETE

99

Szung Szán zen mester 1927-ben született Szön Cson-ban, Észak-Koreában. Szülei protestánsok voltak.

Korea abban az időben szigorú japán katonai uralom alatt állt, és minden politikai és kulturális szabadságjogot brutálisan elfojtottak. 1944-ben Szung Szán csatlakozott a földalatti függetlenségi mozgalomhoz. Néhány hónappal később elfogta a japán rendőrség, és épphogy megmenekült a halálos ítélettől. Miután kiengedték a börtönből, két barátjával elloptak pár ezer dollárt a szüleiktől, és átszöktek a szigorúan őrzött mandzsu határon, sikertelen kísérletet téve, hogy csatlakozzanak a Szabad Koreai Hadsereghez.

A második világháborút követő években, miközben nyugati filozófiát tanult a Dongguk Egyetemen, Dél-

Koreában a politikai helyzet egyre zűrzavarosabbá vált. Egy nap a zen mester ráébredt, hogy nem tud segíteni az embereknek a politikai tevékenységen vagy egyetemi tanulmányain keresztül. Ezért leborotválta haját és a hegyekbe ment, megfogadva, hogy addig nem tér vissza, amíg el nem érte a teljes igazságot.

Három hónapig tanulmányozta a konfuciánus iratokat, de elégedetlen volt velük. Akkor egy barátja, aki egy kis hegyi templomban volt szerzetes, megmutatta neki a Gyémánt Szútrát, így találkozott a buddhizmussal. „Minden dolog, ami megjelenik ebben a világban, múlandó. Ha úgy tekinted a megjelenő dolgokat, mintha sosem jelentek volna meg, akkor megismered igazi éned.” Amikor ezeket a szavakat olvasta, kitisztult a tudata. A következő néhány hét alatt sok szútrát olvasott el. Végül úgy döntött, hogy buddhista szerzetes lesz, és 1948 októberében felszentelték.

Szung Szán már értette a szútrákat. Megértette, hogy most már a gyakorlás a legfontosabb dolog. Ezért tíz nappal felszentelése után még feljebb ment a hegyekbe, és száznapos visszavonulást kezdett a Vongakszán-hegyen (Tökéletes Megvilágosodás hegye). Csupán száritott és porrá tört fenyőtűleveleket evett. Napi húsz órán át énekelte a Nagy Dháranít, az eredeti tudat energiájának mantráját. Naponta többször jéghideg fürdőt vett. Nagyon szigorú gyakorlat volt.

Hamarosan kétségei támadtak. Miért szükséges ez a visszavonulás? Miért kell elmennie a végletekig? Miért ne mehetne le egy kis templomba, egy csendes völgybe, házasodhatna meg mint egy japán szerzetes, és érhetné el egy boldog családban fokozatosan a megvilágosodást? Egy éjszaka annyira erősek voltak ezek a gondolatok, hogy elhatározta, elmegy, és becsomagolta a holmiját. De a következő reggel tudata tisztább volt, és kicsomagolt. Néhány nap múlva ugyanez történt. És a következő hetekben még kilencszer csomagolt be és ki.

Eddig ötven nap telt el, és Szonsza teste borzasztóan kimerült. Minden éjszaka vérfagyasztó látomásai voltak. Démonok jelentek meg a sötétben, és obszcén mozdulatokat tettek felé. Vámpírok settenkedtek mögötte, és hideg ujjait a nyakára fonták. Hatalmas bogarak rágták a lábát. Tigrisek és sárkányok ordítottak az arca előtt. Állandó rettegésben élt.

Egy ilyen hónap után ezek a víziók gyönyörűséges látomásokká váltak. Néha Buddha jelent meg, és szútrát tanított neki. Néha bódhiszattvák jelentek meg pompás ruhákban, és azt mondták, hogy a mennybe fog jutni. Néha összecsuklott a kimerültségtől, és ilyenkor Kvan-szeum Boszál ébresztette fel gyengéden. A nyolcvanadik nap végére megerősödött. Teste zöld lett a túlevelektől.

Egyik nap, az elvonulás vége előtt egy héttel, Szung Szán kint sétált, énekelt, *moktakijával* tartva a ritmust. Hirtelen két tizenegy vagy tizenkét éves fiú jelent meg előtte, és meghajoltak. Sokszínű köpenyt viseltek, és arcuk földöntúlian szép volt. Szung Szán nagyon meglepődött. Tudatát nagyon erősnek és tökéletesen tisztának érezte, hogyan tudhattak akkor ezek a démonok megtestesülni? Továbbment az egyenes hegyi ösvényen, és a két fiú követte, egyenesen átszelve az út két oldalán levő sziklákat. Fél óráig csendben haladtak együtt, majd az oltárnál, amikor Szung Szán felállt a leborulásból, eltűntek. Ez mindennap megtörtént, egy álló héten keresztül.

Végül elérkezett a századik nap. Szung Szán kint énekelt és ütötte a moktakot. Egyszerre teljesen eltűnt a teste, és a végtelen térben találta magát. Messziről hallotta a moktakütéseket és a saját hangját. Egy darabig ebben az állapotban maradt. Amikor visszatért testébe, megértette. A sziklák, a folyó, minden, amit látott, minden, amit hallott, minden az ő igazi énje volt. Minden dolog pontosan olyan, amilyen. Az igazság éppen ilyen.

Szung Szán nagyon jól aludt azon az éjszakán. Amikor a következő reggelen felkelt, látott egy embert felsétálni

a hegyre, majd néhány varjút elszállni egy fáról. A következő verset írta:

*Az út a Vongákszán-hegy csúcsán
nem a jelen út.
A hátizsákkal kapaszkodó ember
nem a régi ember.
Léptei áthatják a múltat és a jelent:
Kipp-kopp, kipp-kopp
Varjak egy fáról:
Kárr-kárr-kárr*

Nem sokkal azt követően, hogy lejött a hegyről, találkozott Ko Bong zen mesterrel, akinek Man Gong zen mester volt a tanítója. Ko Bongot a legragyogóbb és az egyik legszigorúbb zen mesternek tartották Koreában. Abban az időben csak világiakat tanított; azt mondta, a szerzetesek nem elég szorgalmasak ahhoz, hogy jó zen tanítványok legyenek. Szung Szán ellenőriztetni akarta megvilágosodását Ko Bonggal, ezért odament hozzá a moktakkal és megkérdezte:

– Mi ez?

Ko Bong elvette a moktakot és megütötte. Ez volt az, amit Szung Szán várt tőle.

Szung Szán ezután ezt kérdezte:

– Hogyan gyakoroljam a zent?

– Egy szerzetes egyszer megkérdezte Dzso Dzsü zen mestert: „Miért jött Bódhidharma Kínába?” Dzso Dzsü azt válaszolta: „Fenyőfa az udvaron.” Mit jelent ez? – kérdezte Ko Bong.

Szung Szán értette, de nem tudta, hogyan válaszoljon.

– Nem tudom – felelte.

Ko Bong azt mondta:

– Csak őrizd meg ezt a nemtudó tudatot. Ez az igazi zen gyakorlat.

Azon a tavaszon és nyáron Szung Szán főként munka

formájában gyakorolta a zent. Ősszel részt vett egy száznapos elvonuláson a Szudoksza kolostorban, ahol megtanulta a zen nyelvet és a Dharma-küzdelmet. Télen úgy érezte, hogy a szerzetesek nem gyakorolnak elég keményen, és elhatározta, hogy segít nekik. Egy éjszaka, mikor őrségben volt (történt néhány tolvajlás) az összes fazekat és lábast kivitte a konyhából és az udvaron körbe rendezte őket. A következő éjszaka fal felé fordította a főoltáron lévő Buddhát, fogta a füstölőtartót, ami nemzeti kincs volt, és felakasztotta egy datolyaszilvafára a kertben. A második reggelre az egész kolostorban nagy felzúdulás volt. Szóbeszéd terjengett örült tolvajokról, illetve istenekről, akik lejöttek a hegyekből, hogy a szerzeteseket keményebb gyakorlásra figyelmeztessék.

A harmadik éjszaka Szung Szán a szerzetesnők szállására ment, elvitte hetven pár cipőjüket, és Dok Szán zen mester szobája elé helyezte őket, mintha egy cipőüzletben lennének kirakva. Ám akkor egy szerzetesnő felébredt, hogy az árnyékszékre menjen, és nem találva cipőjét, mindenkit felébresztett a szerzetesnők szállásán. Szung Szánt elkapták. A következő nap ítékeztek felette. Mivel a legtöbb szerzetes arra szavazott, hogy kapjon még egy esélyt (a szerzetesnők egyöntetűen ellene voltak), nem kellett eltávoznia a kolostorból. De a rangidős szerzetesektől szertartásosan elnézést kellett kérnie.

Először Dok Szánhoz ment és meghajolt. Dok Szán azt mondta:

– Folytasd a jó munkát.

Majd a vezető szerzetesnőhöz ment, aki azt mondta neki:

– Jó sok zűrzavart okozott ebben a kolostorban, fiatalember.

Szung Szán nevetett és azt felelte:

– Az egész világ tele van zűrzavarral. Maga mit tesz?

A szerzetesnő nem tudott válaszolni.

A következő Csun Szong zen mester volt, aki vad cselekedeteiről és obszcén beszédéről volt híres. Szung

Szán meghajolt előtte, és azt mondta:

– Megöltem a múlt, a jelen és a jövő buddháit. Maga mit tesz?

– Aha! – mondta Csun Szong, és mélyen Szung Szán szemébe nézett. Majd megkérdezte:

– Mit látsz?

– Te már érted – mondta Szung Szán.

– Ez minden? – kérdezte Csun Szong.

– Kakukk énekel a fán, az ablak előtt – felelte Szung Szán.

Csun Szong nevetett és azt mondta:

– Ohó!

Még sok kérdést tett fel, melyeket Szung Szán nehézség nélkül megválaszolt. Végül Csun Szong felugrott és körültáncolta Szung Szánt:

– Megvilágosodtál! Megvilágosodtál! – kiáltotta.

A hír gyorsan elterjedt, és az emberek megértették az előző napok eseményeit.

Január 15-én a meditációs gyakorlat véget ért, és Szung Szán felkereste Ko Bongot. Szöul felé tartva meglátogatta Küm Bong és Küm Ó zen mestereket és dharmaküzdelmet folytatott velük. Mindketten megadták neki az inkát, ami igazolja egy zen tanítvány felébredését.

Szung Szán megérkezett Ko Bong templomába, öreg, foltos visszavonulási ruhájában, egy hátizsákot cipelve. Meghajolt Ko Bong felé és azt mondta:

– Az összes buddha egy rakás holttest. Mit szólnál egy temetési szertartáshoz?

– Bizonyítsd be! – felelte Ko Bong.

Szung Szán belenyúlt hátizsákjába, kivett egy szárított tintahalat és egy üveg bort:

– Itt vannak a maradékok a halotti torról.

– Akkor tölts nekem egy kis bort! – mondta Ko Bong.

– Rendben. Add ide a poharad! – mondta Szung Szán.

Ko Bong nyújtotta a tenyerét.

Szung Szán megütötte az üveggel, és így szólt:

– Ez nem pohár, ez a kezed.

Ezután letette az üveget a földre.

Ko Bong nevetett és ezt mondta:

– Nem rossz. Majdnem készen vagy. De van még néhány kérdésem hozzád.

Elkezdte kérdezni Szung Szánt abból a *kóan*-gyűjteményből, mely az ezerhétszáz legnehezebb kóant tartalmazza. Szung Szán fennakadás nélkül válaszolt. Ekkor Ko Bong azt mondta:

– Rendben van. Az utolsó kérdés. Az egér macskaeledt eszik, de a macskátál törött. Mit jelent ez?

– Az ég kék, a fű zöld – válaszolta Szung Szán.

Ko Bong megrázta fejét és azt felelte:

– Nem.

Szung Szán elképedt. Eddig még sosem tévesztett el egy zen kérdést sem. Elvörösödött, ahogy az egyik ilyen választ adta a másik után. Ko Bong csak a fejét rázta. Végül Szung Szán dühösen és csalódottan kifakadt:

– Három zen mester adta meg nekem az inkát. Miért mondod azt, hogy nem helyes?

– Mit jelent? Mondd meg! – förmedt rá Ko Bong.

A következő ötven percben Ko Bong és Szung Szán egymással szemben ültek, meggörnyedve, mint két kandúr. Pattanásig feszült csend volt. Végül váratlanul Szung Szán megtalálta a választ. Éppen ilyen volt.

Amikor Ko Bong meghallotta, szemei könnyesek lettek, és öröm öntötte el arcát. Átölelte Szung Szánt és azt mondta:

– Te vagy a virág, én vagyok a méh.

1949. január 25-én Szung Szán megkapta a Tant Ko Bongtól, így ő lett a 78. pátriárka. Ko Bongnak ez volt az egyetlen tanátadása.

A szertartás után Ko Bong így szólt Szung Szánhoz:

– A következő három évben csendben kell maradnod. Szabad ember vagy. Ötszáz év múlva ismét találkozunk.

Szung Szán immár zen mester volt. 22 évesen.

A Cambridge Zen Központban tartott egyik esti Dharma beszéd után egy tanítvány megkérdezte Szung Szán zen mestert:

– Mi a szeretet?

– Mi a szeretet? – kérdezett vissza a zen mester.

A tanítvány hallgatott.

– Ez a szeretet.

A tanítvány még mindig hallgatott.

– Te kérdezel engem, én kérdezlek téged. Ez a szeretet.

JEGYZETEK

Anuttara Szamjak Szambódhi (szanszkrit) – Tökéletes és Felülmúlhatatlan Felébredettség

Bódhisattva (szanszkrit) – az, aki elérte a megvilágosodást, de nem kíván megtérni a nirvánába. A világba visszatérve segítségére van másoknak a szabadság elérésében.

Buddha-természet – megvilágosodási képesség. Buddha azt tanította, hogy minden érző lény rendelkezik a megvilágosodás képességével.

csikpi (koreai) – fából készült eszköz, amellyel a meditációs ülések kezdetét és végét jelzik.

Dharma (szanszkrit) – (i) a Tan, a Tanítás. A buddhista tanítások összessége. A tanítások lényege. (ii) A világ jelenségei, dolgai.

dokuszan (japán) – kóan- és személyre szóló tanítás, amelyet a zen mester vagy Dharma-mester ad az erre kijelölt szobában.

hínajána (szanszkrit) – célja az egyén végső megnyugvása, a Nirvána elérése. Szerzetesei a világtól elzártnak, kolostorban élnek.

inka (koreai) – azok a tanítványok kapják meg, akik befejezték kóan-gyakorlatukat, és a zen mesterek alkalmasnak találták őket a kóanokkal való tanításra.

kasa – A szertartásos öltözék része, a gyakorló fogadalmainak számát mutatja

KHA! – a zen jellegzetes hasból eredő kiáltása; a megkülönböztető gondolatok elvágására használják.

karma (szanszkrit) – tett, cselekedet, átvitt értelemben sors. A hétköznapi szóhasználatban a tettek ok-okozati összefüggését értik alatta.

kimcsi – a koreaiak nemzeti eledele, feledhetetlenül csípős-savanyú káposzta.

kensó (japán) – a tudat igazi lényegének meglátása, a

tudat üresség-természetének felismerése, hirtelen megvilágosodási élmény.

kóan (japán) – paradox, irracionális történet.

mahájána (szanszkrit) – célja a mások üdvét szolgáló megvilágosodás elérése. Fő tana a bódhiszattva-út.

mantra (szanszkrit) – szent szótagok, szövegek.

moktak (koreai) – fából készült ütőhangszer, amellyel az énekek ritmusát adják.

nirvána (szanszkrit) Ellobbanás, a zen körön a 180°.

rinzai (japán) – az egyik legfontosabb zen irányzat, amelyet a kínai Lin Csi mester alapított. Egyik fő jellegzetessége a kóan-tanítás.

sikantaza (japán) – „csak ülés”. A zazen gyakorlatra való koncentráció.

samádhi (szanszkrit) – elmélyülés.

szatori (japán) – megvilágosodási élmény.

szessin (japán) – zen-visszavonulás.

Szonsza (koreai) – zen mester.

Szonszanyim (koreai) – tiszteletreméltó zen mester.

szótó (japán) *dzsó dong* (koreai) – a rinzai mellett a másik legfontosabb zen irányzat, melyet a kínai Tung-san (Tózan) zen mester és tanítványa, Cao-san (Szózan) alapított.

szútra (szanszkrit) – buddhista szentírat.

tantra (szanszkrit) – az egyik legfontosabb tibeti buddhista irányzat.

Tathágata (szanszkrit) – Buddha egyik neve; Tökéletesen Megvilágosodott.

teísó (japán) – Dharma beszéd.

vipasszána (szanszkrit) – a tudat igazi természetének meglátása; a tibeti buddhizmusban a tökéletes megvilágosodásnak két tényezője van, az egyik a vipasszána (a tudat igazi természetének meglátása), a másik a samatha (a tudat megnyugtatása).

zazen (japán) – ülőmeditáció.